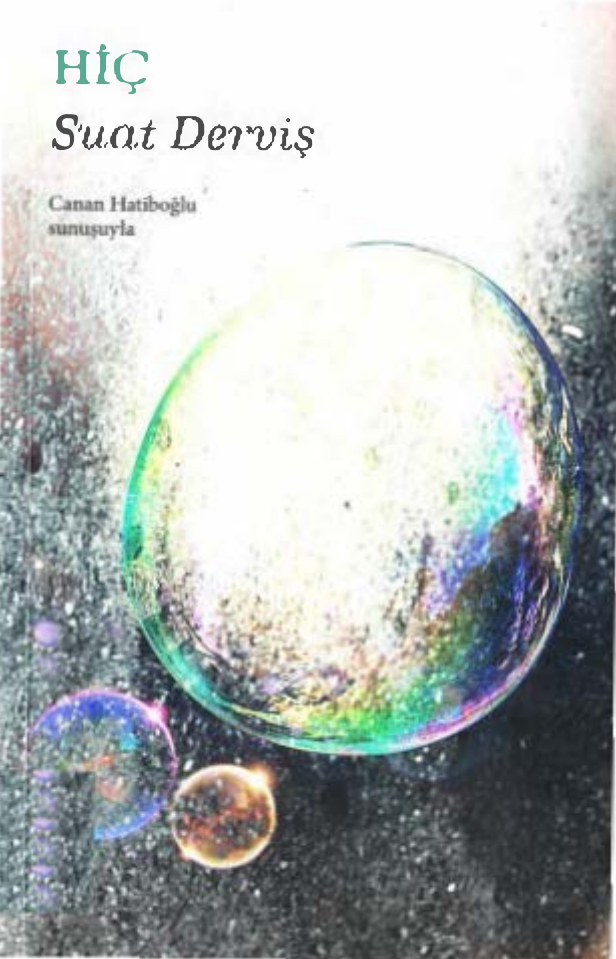
HİÇ

Suat Derviş

Canan Hatiboğlu
sunuşuyla

Suat Derviş

(1903-1972)

Suat Derviş İstanbul'da doğdu. Tıp profesörlerinden İsmail Derviş Bey'in kızı olan Suat Derviş, çocukluk yıllarında özel eğitim aldı. Daha sonra Kadıköy Numune Rüştiyesi'yle Bilgi Yurdu'nda eğitim hayatına devam etti. Konservatuvar eğitimi için ablasıyla birlikte Almanya'ya giderek piyano dersleri almaya başladı ve edebiyat fakültesine yazılarak felsefe derslerine yöneldi. Konservatuvar eğitimini bırakıp Almanya'daki çeşitli dergi ve gazetelerde yazmasıyla gazetecilik hayatı başladı. 1932'de Türkiye'ye döndükten sonra da *Son Posta*, *Vatan*, *Cumhuriyet*, *Gece Postası*, *Yeni Ay*, *Tan* gibi gazetelerde röpotajları, hikâyeleri, romanları yayımlanarak yazı hayatına devam etti. Reşat Fuat Baraner ile birlikte Türkiye'de toplumsal gerçekçi akımın ilk yayın organlarından sayılan *Yeni Edebiyat Dergisi*'ni yayımladı. Bu dergide kısa öyküler, fıkra ve eleştiriler yazdı. 1944 tutuklamaları sırasında eşi Reşat Fuat Baraner'i sakladığı ve yasadışı Türkiye Komünist Partisi'ne katıldığı gerekçesiyle yargılanarak bir yıl hapse mahkûm oldu. Ardından Paris'e giderek 1953-1961 yılları arasında Fransa'da kaldı. 1961'de Türkiye'ye döndükten sonra romanlarının yazımı ve yayınıyla uğraştı. Birçok ilke de imzasını atan Suat Derviş, yazı hayatına adım attığı *Alemdar* gazetesindeki "Hezeyan" şiiri başta olmak üzere, gerek farklı mahlaslarla gerek kendi ismiyle yazılmış birçok eseri geride bırakarak 1972'de Kasımpaşa Askeri Deniz Hastanesi'nde hayata gözlerini yumdu.

ithaki

Hiç

Suat Derviş

İthaki Yayınları – 881

Yayına Hazırlayan: *Arzu Sarı*
Redaksiyon: *Tuğçe Nida Sevin*
Kapak Tasarım: *Şükrü Karakoç*
Grafik Uygulama: *Ahmet Çevik*
1. Baskı, Kasım 2013, İstanbul

ISBN: 978-605-375-321-6

Sertifika No: 11407

© Suat Derviş
© İthaki, 2013

Bu eserin tüm hakları Onk Ajans aracılığıyla satın alınmıştır.
Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin yan kuruluşudur.
Bahariye Cad. Dr. İhsan Ünlüer Sok. Ersoy Apt. A Blok No: 16/15 Kadıköy – İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
ithaki@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Gümüşsuyu Cad. Topkapı Center, Odin İş Merkezi No: 403/2 Topkapı-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 – Faks: (0212) 613 51 97
Sertifika No: 25001

Suat Derviş

HİÇ

Sunuş

Türk Edebiyatı Tarihi'nde nev'i şahsına münhasır olmak zordur. Çünkü sizi konumlandırabilecekleri bir "akım" bulamadıklarında çoğunlukla yer vermemeyi tercih ederler. Yahut yer verme konusunda çok da cömert davranmazlar. Biri keşfedip öne çıkartırsa âlâ... Fakat ola ki bunu bir yapan yoksa, en klişe tabirle tarihin tozlu sayfalarına gömülür gidersiniz.

Suat Derviş de edebiyatımızın nev'i şahsına münhasır isimlerinden biri. Elbette kimi açılardan çeşitli akımlara ve dönemlere dahil edilebilir biri Suat Derviş. Kronolojik açıdan eserlerini Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı eserlerine yahut zaman içerisinde yan yana geldiği isimler dolayısıyla "Toplumcu Gerçekçiler"in içerisine koyabiliriz. Çoğunlukla kadın hikâyeleri anlatan, dönemin popüler yazarları Kerime Nadir ve Muazzez Tahsin Berkand gibi isimlerle beraber anabilir ya da siyasal bir sınıflandırmaya gidip Marksist yazarlar içerisinde de yer verebiliriz. Aslında bütün bu sınıflandırmaların hiçbirine Suat Derviş'i tam olarak oturtmak mümkün değil. Suat Derviş'i ne Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı'nın başlangıcındaki eserlerin ne de dönemin popüler romanlarının çizgisinde anmak olası değil. Toplumcu gerçekçi ve Marksist izler taşıyorsa da sadece bu akımlarla da izah edilemez. *Hiç* de kimilerinin bakış açısıyla edebiyat tarihinde "ortada kalmış" bir halin, kimilerinin bakış açısıyla da nev'i şahsına münhasır bir edebiyatın ürünü...

Hiç'i ele aldığımızda Suat Derviş'in hayat hikâyesinden izler bulmak pekâlâ mümkün. Fakat bunu layıkıyla yapmak da çok mümkün değil. Her ne kadar Suat Derviş'in hayatına dair yazılmış biyografiler, yazılar, başka biyografilerden izler olsa da Suat

Derviş'in hayat hikâyesinde hep bir keşfedilmemişlik var. Ayrıca Mehmet Rifat'ın da dediği gibi, "Romancının toplumsal yaşamına ilişkin gerçek olguları romanların kurmaca yapısıyla karıştırmaya, bunları özdeş kılma yollarını aramaya başladığımızda ya da başka bir deyişle romanlardaki anlatı kişilerinin gerisinde gerçek yaşam kişilerini bulmaya çalıştığımızda, romanı roman yapan olay örgüsünün düzenleniş biçimini (romanın anlatım ve içerik düzlemlerindeki örgüsünü ya da kurgulanışını) neredeyse dışlamış oluruz."[1]

Hiç'i tahlil etmek, tek bir cümleyle mümkün değil. Bir dönemin toplumsal panoraması, bir kadının dramı, insan ruhunun halleri... Aynı anda hepsi ve hiçbiri. *Hiç*'in kahramanı Seza'nın hayat kırıklığının hikâyesi pek çok açıdan değerlendirilebilir. Seza'nın "o kadın" olma hikâyesiyle başlıyor *Hiç*. Ayrılan her üç çiftten birinin aldatma sebebiyle boşandığı günümüzde bile sıradanlaşmamış bir meseleyi, 1939 yılında, üstelik "o kadın"ın bakış açısından anlatıyor olmak pek de sıradan bir hadise değil. Üstelik Seza, pek çok romanda karşılaştığımız gibi "kötü kadın" olarak niteleyebileceğimiz biri de değil. Annesini, babasını çok küçük yaşta kaybedip yakın akrabaların yanında yaşamak zorunda kalmış, çıkarsız sevgiye ve güvene ihtiyaç duyan bir kadın sadece. Yanında yaşadığı akrabalarında da sevgi ve şefkati pek bulamayan, aslında sahiplenilmemiş Seza'nın, önce Yusuf'a sonra Atıf'a tutulmasının arkasında yatan istek de bu. Hayatta pek bir şeye sahip olmadığından sevmeyi, "sahip olmak isteğinin bir tezahürü" olarak gören Seza'nın isteği, aslında sadece sahip olunma isteğinin bir tezahürü...

Seza'nın melodramik öyküsü bir taraftan içinde yaşadığı toplumun izlerini taşırken diğer taraftan bir çöküşün hikâyesi... Muhafazakâr görünümüne rağmen içten içe yozlaşan bir toplumun izleriyle satır aralarında karşılaşmayı "Toplumcu Gerçekçi" saymak pek de doğru değil bu yüzden. Nihayetinde sadece içinde yaşadığı toplumun değil, kişilerin de tahlilini yapma yolunu

1 Mehmet Rifat, Romana Eleştirel Yaklaşım Biçimleri Üzerine Notlar, *Kitap-lık*, sayı 87, Ekim 2005, s: 84

seçiyor Suat Derviş. "Bizim ciddi muhitimiz! Bana neler söylüyorsun Atıf? Bizim ciddi muhitimizde sevişenler yok mu? Hem de nasıl hakiki bir rezalet şekillerinde... Sizin tütün şirketinin ikinci direktörünün karısı Doktor Macit'in sevgilisidir. İkinci direktör de muhasebe şefinizin karısını kandırmış. Muhasebe şefi sizin daktilo ile her pazar..." derken sadece toplumdaki yozlaşmayı değil, bireyleri de tahlil ediyor. Toplumun dinamiklerini, özellikle Seza'nın hayatına giren dört erkek üzerinden anlatarak toplumu resmediyor. Seza'yı bir yaz macerası olarak gören ve toplumsal konumuna halel getirmemek için evliliğini korumak uğruna Seza'ya neredeyse bir metres muamelesi yapan Atıf, dokunulmamış bir genç kızlık hatırasından çıkıp geldikten sonra bir hayal kırıklığına dönüşen Yusuf, ölmüş koca, hatta Seza'nın küçük oğlu Mehmet... Dört erkek toplumdaki bireylerin yapısına dair, çoğunlukla olumsuz da olsa birer ayna işlevi görüyor. Kendini ömrü boyunca geçici gönül maceralarında arayan Yusuf, toplumun ve ailenin şerefli bir temsilcisi ama bir o kadar da durağan bir hayatın müsebbibi koca; onun tam tersi, evliliğin kutsallığının yalan olduğunun bilincinde olsa da toplum normlarının önünde durmaya cesareti olmayan Atıf ve adeta masumiyetin sembolü Mehmet... Özellikle bu dört kişi bireyin içinde bulunduğu "halin" de prototipi aynı zamanda... Hikâyedeki diğer kişiler, özellikle kadınlar, çoğunlukla toplum kurallarının dışında yaşayan insanlara toplumun gösterdiği acımasız yüzü temsilen oradalar.

Seza'ysa tüm bu insanların arasında kalan bir "hayalperest..." Cüret, tutku ve aşkın daha fazlasını istemek dönemin düzeninde çok da kabul edilen bir şey değilken, Seza'nın bunu mutlak bir masumiyetle arzu etmesi düzenin içinde bir aykırılık yaratıyor. Ona biçilen "dul kadın" rolünü kabullenemeyen, sevmeyi en meşru nikâh olarak gören, adını bile bilmediği bir adama âşık olabilen yani arzuların mutlak masumiyetine inanan Seza'yı girdabın içine sürükleyen sebeplerden biri de toplumun Seza'nın isteklerini masum görmemesi ve Seza'nın sonunda bunu idrak

etmesi... Zira Seza olana "razı" değil. Evli bir erkekle yaşadığı ve açıkça bilinen ilişkisinin uluorta yaşanmamasına, insanların çıkarcı olmalarına, toplumun ikiyüzlülüğüne, hatta ölüme "razı" değil. Hissettiği her duygunun yaşanmasının masum olduğuna inandığından, cemiyeti korumak adına yapılan her hareket Seza'yı yaralıyor. Mehmet'in ölümüyle Seza'nın kendini bir hiçliğin ortasında bulmasının da sebebi bu: Masumiyetin ölmesi. Masumca seveceği tek insan da ölümce masumiyete inancını yitiriyor. "İşte hayat da böyledir. İçinden bin küçük balon çıkan bir sabun köpüğü! Devirleri düşününüz, tarihleri düşününüz, tarihlerde hâlâ birer muazzam abide gibi dikilmiş duranları düşününüz. Neredeler; ihtirasları, aşkları, mücadeleleri ne oldu? İnandıkları fikirler, tapındıkları ilahlar, uğrunda öldükleri mefhumlar ne oldu? Seneler, asırlar, o günün hiçliğini bize öğretiyor. Hayat bir kuruluşun değil, yıkılışın ifadesidir. Neye dayanacaksınız? Neye tutunacaksınız? Her şey yıkılıyor. Elinizi etrafta bir destek bulmak, bir hakikat bulmak için nafile sallamayınız. Ortada hiç... hiç.. hiçbir şey yoktur," sözlerine Seza, henüz umudunu yitirmediği zamanlarda şöyle karşılık veriyor: "Her şey yalan olabilir; aşk, yemin, sadakat, bir hiç olabilir. Fakat yanımda yürüyen şu küçük mahluk bir hakikat değil mi? 'Hayat bir kuruluşun değil, yıkılışın ifadesidir,' diyordu o ses. Şu yanımdaki küçük mahluk kuruluşun, muazzam bir kuruluşun ifadesi değil mi?" Muazzam kuruluşun, her şeye rağmen umudun, masumiyetin ifadesi olan çocuğunu kaybettikten sonra içine düştüğü bunalımdan bir türlü kurtulamıyor. Elinde kalan son masumiyet vesikası, gençliğin ve gençlikte yaşanan aşkın saflığını yitirdikten sonra masumiyet Seza için müebbeden ölüyor. Vakti zamanında ismini bilmeden, resme âşık olur gibi âşık olduğu Yusuf'un tahayyül ettiği kadar saf olmadığını anladığında kalan son umudu da yok oluyor ve nihai son yaşanıyor.

Aslında *Hiç*'in örgüsünü oluşturan bütün bileşkelerde, hikâyenin melodramik kurgusuna rağmen, hayatın izleri görülebilir. Modern deyişle "mahalle baskısı"na aldırmayıp dul kadın

kimliğini kabullenmeyen Seza'nın gittiği sonda toplum normlarının, bireylerin ve bizzat Seza'nın ta kendisinin rolü var. Hayatta olduğu gibi... Suat Derviş'in edebiyatını ve *Hiç*'i nev'i şahsına münhasır yapan da zaten gerçek hayatın ta kendisi.

CANAN HATİBOĞLU
İSTANBUL

– 1 –

Kurşun rengi göğe doğru yükselen apartmanların pencereleri, ona kendini gözetleyen bir sürü göz; sarı, kırmızı, mavi, yeşil gözler gibi geliyor.

Tramvay arabalarından inenlerin hepsi de galiba ona bir kere bakıyor.

Duruşunda bir gayr-i tabiilik mi var? Halbuki o iyi giyinmiş bir kadın ve kimseye, hiç kimseye bakmadan orada, tramvayların bu son durak yerinde duruyor. Belki bir çeyrekten beri.

İçinin telaşından buluşacakları saatten tam yirmi dakika evvel buraya gelmiş.

Ve şimdi gözleri kâh orada direkte asılı duran saatte kâh uzayan yolun kıvrımında, onu bekliyor.

Onun da kim bilir, belki de kendisi gibi buluşacakları saatten biraz daha evvel geleceğini ümit ediyor.

Bu sanki olmayacak bir şey mi?

O eskiden böyle yapmaz mıydı?

Seza daima ve daima söz verdikleri yere çoktan gelmiş bulunmaz mıydı?

***

İnce, uzun bir otomobil, tıpkı güzel bir tazı gibi zarif ve çabuk köşeyi dönüyor.

Seza kabahat işlerken yakalanmaktan korkan bir çocuk gibi, tramvay bekleme yerinden ayrılıyor ve ileriye doğru, elektrik lambalarının seyrekleştiği ve sokaktaki insanların azaldığı karanlık yola doğru gidiyor.

Fakat o daha on, on beş adım atmadan, alacakaranlık caddenin içinde, fenerleri düşen bir çift yıldızı hatırlatan araba ona yaklaşıyor. Onu geçiyor ve karanlıklar arasında kayboluyor.

Kalbinde acı bir üzüntüyle olduğu yerde duruyor.

Acaba gelmeyecek mi?

Yirmi dakika evvel onu evinden dışarı atan da bu duygu olmadı mı? Bu endişe!

Acaba gelmeyecek mi?

Bunu içinden tıpkı bir makine gibi tekrarlıyor.

Son durak yerindeki araba, sanki harekete geldiği için hiddetlenmiş de raylarda dişini gıcırdatıyor ve sonra isteksiz isteksiz şehrin ışıklı caddesine doğru süzülüyor.

Caddenin aşağısında gene bir otomobil peyda oluyor.

Seza karanlık sokakta yoluna devam ediyor.

Kalbi öyle kuvvetli, öyle şiddetli atıyor ki...

Neden gelmeyecek? Neden gelmesin? Onun kendisini istememesine, kendisini sevmemesine imkân var mı?

Sevmemiş olsa...

Karşıdan gelen büyük bir köpeğe yol vermek için yana çekiliyor:

— Kuduz mu acaba bu köpek, diye düşünüyor. Boynu hiç kıvrılmadan gidiyor.[1]

Ve bu korkusuna rağmen karanlık sokakta daha ilerilere gidiyor.

Bu otomobil de geçti. Bir taksiymiş. Evet, o gelmeyecek galiba!

Gelmeyecek, saat tam altı olmalı! "Canım bir dakika gecikmez mi?" diye kendine kuvvet vermeye uğraşıyor.

Gelmezse kabahat kendisinin değil mi? Onu o kadar sıkıyor, o kadar yoruyor, kıskançlıkları, gözyaşları, kavgalarıyla o kadar usandırıyor ki...

Mütemadiyen ağlamaktan şişmiş gözler, kızarmış bir burun görmek bir erkeğin tahammül ettiği ve sevdiği şey midir?

Hele son buluştukları gün... o gün kendisine:

— Gelme artık Atıf, gelme, birbirimizi görmeyelim, bu hale tahammülüm yok, bu hali bitirelim, demedi mi? Bunu kendisi istemedi mi? O gün Atıf ona ne kadar çok yalvardı.

Ne kadar çok, ne kadar uzun:

— Seni görmezsem ben yaşamam Seza, dedi. Ve ayakları dibine, topraklara otururak kocaman dev başını onun incecik dizlerine dayadı. Ve bu dizleri öpe öpe yalvardı. Ne çok yalvardı.

Bunu hatırlayış, onun bütün vücudunu sıcak bir alev gibi sarıyor.

Ve o baş hâlâ dizindeymiş gibi vücudu yanıyor. Oh, ne yanıyor!

Atıf'ı ne kadar çok seviyor? Ne umulmaz bir sevgiyle seviyor, ne sonsuz ne bitmez ve tükenmez bir heyecan ve bir atılışla seviyor.

İşte, karşıda bir otomobil var. Fenerleri karanlık yolu adeta tarayarak geliyor.

Seza çantasından çıkardığı bir mendille gözlerini siliyor.

***

Otomobilin fenerleri birdenbire sönüyor. Bir kapı açılıyor. Biri atlıyor.

Ayak sesleri var. Bin kişinin yürüyüşü arasında tanıyacağı, hiç tereddüt etmeden "onundur" diyeceği ayak sesleri...

Dizleri hafif hafif titriyor, kalbi ne kuvvetli, ne çabuk atıyor. Fakat başını arkasına çevirmiyor, yürümeye devam ediyor.

Birdenbire onu görmeye cesareti yok.

Onu bugün nasıl bulacağını bilmiyor.

Muhabbetli mi? Soğuk mu? Lakayt mı? Gene canı sıkılıyor mu?

Hayır, bugün onun canını sıkmak istemiyor. Ona güler yüz göstermeye gayret edecek.

— Seza, canım...

Onun sıcak ve tatlı sesi...

— Atıf!

Ona dönüyor ve minimini elleri hemen onun kocaman avuçlarında kayboluyor.

Ne büyük erkek! Ve Seza onun karşısında nasıl küçük, minimini bir şey... bir çocuk gibi.

Atıf onun soğumuş ellerini durmadan öperek:

— Beklettim yavrum seni. Beni affet, diyor.

— Yok, diyor, beklemedim. Ben de şimdi gelmiştim.

— Seni daha ileride bulacağımı ümit ediyordum.

Tamamıyla aksini istemesine rağmen gene sesi titriyor.

O, bu küçük çeneyi tutuyor. Seza'nın yüzünü kendine doğru kaldırıyor ve ilerideki sokak lambasının buraya kadar süzüle süzüle kuvvetini kaybetmiş eksik ışığında, gözkapakları hafif hafif titreyen, dudakları gerilmiş bu yüze bakıyor.

— Ne o? Gözlerin yaşlı! Ağladın mı gene?

Şimdi sesinde nezaketini kaybetmek istemeyen, bezginliğini saklamaya çalışan bir ahenk var.

Buna bir hıçkırık cevap veriyor.

— Ne oldun gene Seza?

—

— Gene ne var?

Ağlamak istemiyor. İstemiyor, ağlamak istemiyor... istemiyor.

— Ne oluyorsun yavrum, gene ne oldu sana?

—

Hıçkırıyor.

Öteki iri kolunu onun omzundan geçiriyor ve bu küçük kadının, ancak kendi kalbi hizasına yükselen başını sıkıyor.

— Bugün gelmeyeceksin zannettim.

— Deli! Geç kaldığım için mi böyle korktun?

O hemen düzeltiyor:

— Geç kaldığını bilmiyordum. Ben de henüz gelmiştim. Seni bulmak için ilerilere gidiyordum.

Erkenden gelip onu saatlerce beklediğini itiraf etmek istemiyor. Ve erkek onun sözüne inanmak mecburiyetinde olduğunu hissediyor.

— Ah... evet, dalgınlık, diyor, demin de söylemiştin ya! Peki, o halde anlat bakalım, neden gelmeyeceğime hükmettin?

— Bilmiyorum. Dört günden beri bu korkuyla haraptım. Zaten senden her ayrıldığım zaman, seni bir daha göremeyeceğim diye çılgınca bir korkuya tutuluyorum.

— Benim minimini budalam.[2] Evvela şunu aklına iyice koy ve şuna inan ki ben seni görmeden olamam.[3]

— [4] Tam dört gün beni bir parça bile özlemedin.

— Seza, haksızlık etme. Biliyorsun ki benim[5] işlerim var. Evvela şirket, sonra...

Asabiyetle sözünü kesiyor:

— Sonra... sonra da öteki!

— Yalvarırım, bugün olsun bana ötekinden bahsetme. Benim sana gelişim ötekinden kaçmak ihtiyacımın fazlalığı değil midir?

Seza dinlemiyor.

— Neden bahsetmeyecekmişim ondan, diyor, ben ondan nefret ediyorum!

— Seza, o bize hiçbir fenalık yapmayan bir insan. Ona karşı müsamahakâr olalım.

— Onu müdafaa etme!

— Ona karşı olan bu hiddetinde tamamen haksızsın.

— Sen onu seviyorsun.

— Çocuk musun? Onu sevsem, senin yanında ne ararım? Onu sevsem Seza... bu olur iş mi kuzum?

— Tahammülüm yok diyorum sana! Seni hiç görmesem daha iyi olacak.

Bunu samimi olarak mı söylüyor, kendisi de farkında değil. Ya şimdi giderse... gider ve bir daha gelmezse...

Halbuki demin içinden neye karar vermişti: Hani onu bıktıracak, usandıracak, bezdirecek sahneler yapmayacaktı!

— Yavrum benim, neden hem kendini hem de beni üzmekten zevk duyuyorsun? Çocuğum,[6] yaramazım, hırçınım benim, ben seni görmeden yaşayabilir miyim?

Ve sonra onu hep omzundan tutarak, adeta zorla otomobile doğru götürüyor.

— Haydi, bin bakayım otomobile!

— Gene nereye kaçıyoruz? Onu bilenler bize rastgelecek diye, korkumuzdan hangi dağların tepesine çıkacağız?

O hep sabırlı, hep müşfik, hep sever.

— Seza, diyor, her şeye tahammül ederim, fakat benim sevgimden şüphelenmene tahammül edemem. Rica ederim, bana inan. Sevişmek için evvela inanmak lazım değil mi?

Öyle mi? Seza bunu bilmiyor.

Hiç inanmıyor. Fakat öyle şiddetle seviyor ki!

— İnan bana! İnan, sallama başını öyle. İnan, seni çılgın gibi severim. Senden başka hiçbir sevdiğim yok. Sallama öyle başını diyorum sana, bana inanmalısın.

Acaba doğru mu söylüyor? Seven kadın, onun sıcak nefesiyle beraber kulaklarına doğru gelen bu sözlere inanıyor. Evet, her şeyi unutuyor. Ve inanıyor.

Otomobil hareket ediyor. Rüzgâr biraz serin. Şose muntazam. Otomobil, tıpkı bir kızak gibi gecenin içinde kayıyor.[7]

***

Uzakta bir köpek havlıyor. Seza korkuyla ona sokuluyor.

— Kuduz olmasın?

— Yok canım.

Tenha bir kahveye doğru ilerliyorlar:

— Hey, baksana buraya! Kimse yok mu burada?

Tahta bir barakanın kapısı açılıyor. Elinde, saplı bir petrol lambası tutan otuz beşlik bir kadın, kısa saçlarını karıştıra karıştıra onlara doğru geliyor:

— Buyurunuz efendim... buyurunuz.

Şimdi başından çektiği eliyle lambanın ışığını rüzgârdan muhafazaya uğraşıyor.

— Nereye buyurursunuz? Şu kenara mı?

Atıf eliyle ileride bir çardağı işaret ediyor:

— Bize, buraya biraz öteberi yollayınız.

Tahta barakanın kapısı kapanıyor ve onlar sonsuz görünen kırların ortasındaki şu kimsesiz kahvenin bir çardağının altında yan yana oturuyorlar.[8]

Karanlığa rağmen görebilmek ümidiyle onun yüzüne bakıyor. Yüzü bu erken gecenin koyuluğu içinde hiç seçilemiyor. Yalnız vücudu, bu çok yıldızlı ufkun üstüne çizilmiş kara bir insan silueti olarak görülüyor.

Seza masanın üzerindeki kibrit kutusunu alıyor. Bir kibrit çakıyor ve hafif hafif esen rüzgârdan titreyen bu ışığı pembe avucuyla koruyarak onun yüzüne doğru tutuyor.

Bu minimini ışıktan gözleri kamaşan erkek onları kırpıştırıyor ve hayretle:

— Ne yapıyorsun, diye soruyor.

Genç kadın yarı şaka yarı sitem dolu bir sesle:

— Yüzünü görmek istiyorum, diyor. Sana bir yerde rastgelirsem artık tanıyamayacağımdan korkuyorum. O, İstanbul'a geldiğinden beri gizlenmek için yalnız karanlıkta konuşuyoruz.

Sönen kibrit yerine şimdi bir başkasını çakıyor ve hiç de güzel olmayan bu erkek yüzüne güzel bir şey seyreder gibi bakıyor.

Mavi gözleri, kalın kumral kaşları, iri iri, temiz, fakat gayr-i muntazam dişli ağzıyla bu adam, ilk bakışta onda ne garip bir his uyandırmıştı?

Ona ilk tesadüfünü düşünüyor; onu, bir mektep arkadaşı olan Safiye'nin evinde tanımıştı. O tesadüfte sofraya gidecekleri vakit, Safiye onun kulağına, tütün sosyetesi direktörü, sofrada senin yanında oturacak," dediği zaman onun kolunu çimdiklemiş ve adeta hiddetle, "Bu korkunç adam mı?" diye fısıldamıştı. "Yanıma oturtacak daha iyi bir erkek bulamadın mı?"

Hayat ne kadar garip bir şeydi? Şimdi biraz sitem için, fakat biraz da göreceği geldiği için kibritleri birbiri arkası sıra çakıyor ve bu çirkin adamın yüzüne bakıyor.

Ötekinin, Seza'nın sevgisinden biraz mağrur, hiç şüphesiz çok memnun olması lazım. Çünkü o, yaşı kırk beşi geçkin bir adam. Kırk beş yaşından sonra bu kadar şiddetli bir sevgiyle sevilmek hangi erkeğin hoşuna gitmez, hangi erkek kendi nefsine karşı sonsuz bir itimat telkin etmez?

On beş sene evvel evlenmiş olan ve şimdi biri on, biri on yedi yaşında iki çocuk babası olan Atıf şüphesiz ki bu güzel kadın tarafından bu kadar çılgın bir sevgiyle sevilmekten zevk duyuyor.

***

Genç kadın şimdi kibrit çakmaktan vazgeçiyor, asabi parmaklarla masaya vuruyor:

— Söyle bana Seza, bu çocuklukları, bu çocukça üzüntüleri ne zaman bırakacaksın?

— O kadın ne zaman aramızdan giderse!

— Seza, on beş senelik bir bağ bu! Bu bağı koparmak için zaman lazım.

— O, ağustos sonunda İstanbul'a geldi. Biz şimdi birinciteşrinin ortasındayız.

— Evet, fakat bu bir buçuk ay demektir. İki çocuğu hiç düşünmüyor musun?

Hayır, düşünmüyor. O Atıf'tan, Atıf'ın aşkından, Atıf'la beraber olmaktan başka hiçbir şey düşünmüyor.

Fakat bunu ona söylemekten ne çıkar, susuyor ve parmaklarıyla hafif hafif masaya vurmaya devam ediyor.

Şimdi Atıf'ın da canı sıkılmış, susuyor. Ve garsonun getirmiş olduğu tatsız bir kahveyi yavaş yavaş içiyor.

Karanlık kırların ilerisinde bazen otomobil fenerleri dolaşıyor. Uzakta uluyan bir köpek bu kimsesizliğe daha korkunç bir mana veriyor.

İlk konuşan Atıf oluyor:

— O seni kıskanıyor, bunu anlıyorum. Fakat sen onu neden kıskanıyorsun? İşte, bunu hiç anlayamıyorum.

Nasıl anlamıyor, nasıl anlayamıyor? İşte, bu da garip bir söz; sevmek, sahip olmak isteğinin tezahürü değil midir? İnsan nasıl sevdiği bir şeyin bir başkasına ait olduğunu çekebilir, sevdiği bir şey üzerinde nasıl olur da başkalarının hak sahibi olmasına tahammül eder?

Öteki kadın, Seza'nm malik olmadığı bütün haklara malik. O, herkesin tanıdığı zevce... Atıf'ın yanında yaşayan, Atıf'ın aşkına ve saadetine resmen sahip olan, bunların üzerinde hisse isteyebilecek olan kadın o...

Yalnız bu resmi haklarda olsa belki Seza göz yumacak, fakat Atıf ona bir sürü manevi hak da vermiş.

On beş senelik bağ... on beş senelik manevi bağ... koparken incinmemesi, acımaması lazım olan... hayır, kopartılamayan, kopartılamayacak olan meşum bağ...

Onun geldiği günden beri, bütün hayatları değişti.[9] Bu değişikliğin gayesi ona hiçbir şey duyurmamak, ondan her şeyi gizlemek... ve işte, o geldiğinden beri, maceralarını ona

duyurmamak için, iki kaçak gibi mütemadiyen saklanıyorlar. Hem de her şeyi bildiği halde...

Halbuki o yokken, Atıf neler vaat etmişti?

"Birbirimizden ayrılmayacağız. O döner dönmez her şeyi söyleyeceğim."

Hani ona her şeyi söyleyecekti? Hani ondan ayrılacaktı? Hani evleneceklerdi?

Seza bütün bu sözleri ona söylemedi. Yalnız bütün bu sözlerin zihnindeki neticesini söyledi:

— Sen onu seviyorsun!

— Ben onu sevsem, seninle bir maceram olur muydu? Seven aldatır mı?

— Ne bilirim ben? Sen erkeksin... erkekler fenadırlar. O burada değilken... yalnız kalmamak istiyordun. Kadınlar yalnız kalabilirler. Erkeklerin buna tahammülü yoktur. O yokken senin vakit geçirmeye ihtiyacın vardı.

Öteki biraz eski çığır, bir âşık isyanıyla iki eliyle kulaklarını örtüyor:

— Vakit geçirmek mi, diyor, Seza, sana kendin hakkında bu kadar fena şeyler söylemene müsaade edemem.

Genç kadın:

— Seni kıskanıyorum, diye inliyor ve tıpkı bir çocuk gibi kollarını masaya dayıyor ve yüzünü bu kolların üstüne kapayarak ağlıyor.

— Sana tapıyorum, Seza!

— O kadın seni benim sevdiğim kadar sever mi zannediyorsun? Benim kadar?

— Sana daha evvel de söyledim. Biz onunla senelerden beri[10] yabancı gibiyiz.[11] Ve artık ben de mesut olmak istiyorum. Fakat o gelir gelmez, bunu böyle, birdenbire yüzüne karşı nasıl söyleyebilirim? Gelir gelmez onu hiç hazırlamadan nasıl yüzüne "Git" diyebilirim? Bana vakit bırak.

— Peki, bana nasıl git diyorsun... hiç çekinmeden?

— Seza!

— Öyle ya! Hatta gidebilmem için bana yardım bile ediyorsun!

— Fakat bu senin iyiliğin için, bilhassa küçük Mehmet için...

Kadın yüzünü hâlâ kollarının üstünden kaldıramıyor. Ve ne düşündüğünü anlatmayan tek perdeli bir sesle:

— Küçük Mehmet için, diye tekrarlıyor.

— Öyle ya, küçük Mehmet için! Ona, babasından kalmış bütün paraları kazandırmak için. İleride işe başlayacağı zaman, elinde ufak da olsa bir sermaye bulunsun diye. Ben bu hareketimin senin hoşuna gideceğini zannetmiştim. Yoksa gitmek istemiyor musun?

Seza başını kaldırıyor. Karanlıkta yüzü görünmüyor:

— Evet, gitmek istiyorum, diyor. Fakat bütün bu işlerin hiçbirine aklım ermiyor.

— Mesele çok basit. Evvela konsoloshaneye gidersin. Orada, sefarette dostlarım var. Onlara müracaat edersin. Sonra gene orada çok aziz bir dostum var. Ona senin ineceğin oteli bildiririm. Gelir, seni bulur. Bütün işlerinle meşgul olur. Sana avukat bulur. Kocanın eski iş ortakları sana o parayı iade etmeye mecburlar.

— Ben bütün bu işleri nasıl yaparım? Yabancı bir memlekette tek başıma?

— Fakat sen o memleketi pekâlâ bilirsin. Teyzenle bulunmuşsun.

— Çocukken...

— Kocanla oturmuşsun... senelerce...

— Yalnız bir buçuk sene.

— Az mı?

— Böyle bir işi başarmak için pek az.

— Esasen işin uzun bir iş değil ki... birkaç ay içinde hallolur.

— Kaç ay? Kim bilir kaç ay senden uzak kalacağım?

— Ben Mehmet için bu fedakârlığa razı olur, bu ayrılığa katlanırken... senin şikâyet etmen...

— Ayıp, değil mi? Biliyorum, ayıp... fakat ne yapayım? Senden ayrılamıyorum! Eğer ayrılırsak, bir daha birbirimizi hiç göremeyeceğiz zannediyorum. Eğer ayrılırsak...

Susuyor ve geniş bir nefes alarak:

— Evet, Mehmet'i düşünüyorum. Mehmet'i düşünmesem gidebilir miyim?

Birdenbire başını şiddetle arkaya atarak karanlıkta onu görmeye çabalıyor.

— Söyle bana, bu ayrılık seni korkutmuyor mu?

— Senden ayrıldığıma ölesiye müteessirim Seza. Fakat sana yemin ederim ki bunu yalnız senin için ve bilhassa küçük Mehmet'in istikbali için yapıyorum. Nasıl bir feragat gösteriyorum, sen bilirsin, anlarsın zannederim. Hem sen uzaktayken onu ikna etmek daha kolay olacak. Biliyorsun, bütün mektupların onun elinde. Sen buradayken bir işe başlasam, belki müthiş bir rezalet yapar.

Seza bütün samimiyetiyle, seven bir kadının harikulade güzel ve kibar cüretiyle başını kaldırıyor:

— Ben seni sevmiş olmaktan katiyen utanmıyorum. Mektuplarım bir ahlaksızlığın, bir küçüklüğün vesikası değildir ki bunların görülmesiyle ortada bir rezalet çıksın?

— Seza çocuk musun? Ben kırk beş yaşındayım ve iki çocuğum var. Sonra sosyal vaziyetim... Böyle bir dedikodu hepimizi rezil eder. Bu fevkalade tatsız bir şey olur. Bilhassa senin için. Sen herkes değilsin. İstanbul'un en kibar ailelerinden birinin kızısın. En temiz ve en namuslu kadınısın, en hürmete layık anasısın.

— Mademki evleneceğiz, bu bizi kirletmez ki...

— Bize herkes ne demez? Maceraperest demezler mi?

— Hayır, sevişmişler, derler!

— Seza, bütün bunları gürültüsüz yapmak daha doğru değil mi? Bizim muhitimizi bilirsin, ne kadar ciddidir. Hemen sana hafif kadın, bana da rezil herif damgasını vururlar.

Seza kahkahalarla gülüyor:

— Bizim ciddi muhitimiz! Bana neler söylüyorsun Atıf? Bizim ciddi muhitimizde sevişenler yok mu? Hem de nasıl hakiki bir rezalet şekillerinde... sizin tütün şirketinin ikinci direktörünün karısı, Doktor Macit'in sevgilisidir. İkinci direktör de muhasebe şefinizin karısını kandırmış. Muhasebe şefi sizin daktilo ile her pazar...

Atıf sözünü kesiyor.

— Bunları nereden duyuyorsun Allah aşkına, bunlar da nedir?

— Canını mı sıktım?

— Mütemadiyen başka şeyler söyler gibi yapıyor ve beni iğneliyorsun!

— Seni iğneliyor muyum? Hiç de anlamadım daktilo kızın...

— Bırak şu daktilo kızı...

— Peki, neden konuşalım?

Atıf onun ellerini tutuyor:

— Seza, bizden konuşalım, yalvarırım, diye bu elleri öpüyor, bize ne oldu böyle, eskiden ne güzel saatler geçirirdik. Şimdi beraber olduk mu, yalnız münakaşa ediyoruz ve sonra vakit geçiyor. İşte, gene ayrılık saati geldi. Baksana, yemek vakti çoktan geldi, geçiyor bile.

— Bu akşam ne olur biraz da o beklesin!

— O yalnız olsa ehemmiyeti yok. Fakat evde misafirlerimiz olacaktı.

— Yazıhanede kaldım dersin.

— Yazıhaneye telefon etmiştir. Senin mektupların eline geçtikten sonra öyle kıskanç oldu ki!

Genç kadının şimdi birdenbire mücadele, münakaşa ve kavga için kuvveti tükeniyor. Nefes gibi hafif bir sesle:

— Gideceksin şimdi, diyor.

Gene ayrılacaklar, sonra günler, uzun ve kimsesiz günler onu bekleyecek, beraber buluşacakları, beraber konuşacakları, beraber olacakları günü... başını onun omzuna dayayacağı anı tek başına bekleyecek. Atıf bugünlerin saatlere, saatlerin dakikalara taksim edildiğini sanki bilmiyor.

— Yolculuğun için de konuşamadık. Ne zaman gitmeye karar verdin?

— Ben gitmekte müteredditim. Çünkü iş olmazsa, senin bana bu iş için vereceğin parayı iade etmeye imkânım olmayacak.

— O parayı alacaksın yavrum. Hiçbir itiraz istemem. Eğer bu iş olmazsa, hayatında ne zaman onu ödemeye bütçen müsaade ederse, o zaman ödersin.

Sesini daha alçaltıyor:

— Deli, hem biz evlenecek değil miyiz? Bu sana düğün hediyem olur. Hiç kadın kocasına borç öder mi?

Sonra gitgide alçalan bir sesle ilave ediyor:

— Belki ben de oraya gelirim. Sana gelirim.

Genç kadın yüzünü ona kaldırıyor. Ümit ve sevinçle titreyen bir sesle:

— Sahi mi, diyor, sahi gelir misin?

— Evet, geleceğim. Ben de oraya geleceğim. Bütün ümidim, bütün isteğim bu. Anlıyor musun şimdi neden senin gitmeni şevkle istiyorum?

Genç kadın sarhoşluğa varan bir zevk içinde:

— Sahi gelecek misin, diye tekrarlıyor. Bu yalan değil ya! Geleceksin, değil mi?

— Çok istiyorum.

Şimdi, otomobil süratle şehre doğru gidiyor. Rüzgâr sert, kadın başını onun omzuna dayamış, gözleri sımsıkı kapalı. Atıf yavaş bir sesle hep söyleniyor:

—- Canım Seza'cığım, biraz sabırlı ol. Her şey düzelecek ve mesut olacağız. Yalnız sen bana itimat et.

— Seni seviyorum. Seni kıskanıyorum. Sen gittiğin zaman, senden ayrıldığım vakit, kendimi öyle yalnız hissediyorum ki!

Tramvayın son istasyonuna varmadan otomobili durduruyorlar.

Atıf ona dönüyor:

— Geliverdik... ne fena... ne fena...

Evli erkek bu sözünde pek samimi değil. Eve, misafirlere erken yetişmek istiyor. Ve zihni bir an evvel evine gitmek ve karısının muhtemel sitemlerinden kurtulmakla o kadar meşgul ki bir daha ne zaman görüşeceklerinden bahsetmeyi düşünmüyor.

Seza da şimdi sormuyor. Bunu her zaman endişeyle, korkuyla hatırlatan daima kendisi. O da bu defa sormayacak. Ve bunun için elini ona uzatarak:

— Allahaısmarladık, diyor.

— Güle güle yavrum.

Elini öpüyor. Hâlâ sormuyor.

Seza yerinden kalkıyor, otomobilden iniyor.

Acaba sormayacak mı?

Neden sormuyor?

Kedisini bir daha görmek istemiyor mu?

Ve bu korkuyla tahammüle mecali kalmıyor. Gene kendi soruyor:

— Peki, seni ben ne zaman göreceğim? Ne zaman?

— Ha, sahi konuşmadık. Pazartesi günü Seza.

— Pazartesi mi?

Bugün nedir? Daha perşembe! Perşembeden pazartesiye kadar kendini görmek istemiyor, öyle mi?

— Peki, diyor, pazartesi günü kaçta, nerede?
— Burada ve altı buçukta, tıpkı bugünkü gibi.
— Dağlara kaçacağız, değil mi?
Gülüyor.
— Niye güldün?
— Ağlamamak için![12]

- 2 -

— Anneciğim!

Küçük Mehmet orada, yatak odasının kapısında uzun pijaması, sarı bukleleriyle duruyor.

- Anne, anne!

Ve ellerini birbirine çarparak annesinin geldiğine seviniyor.

— Yavrum benim!

Seza eğiliyor ve çocuğunu kucağına alarak göğsüne doğru kaldırıyor.

Sonra onu yanaklarından öperek:

— Niye uyutmadın bunu dadı, diye soruyor. İçeriden çetrefil bir Çerkez telaffuzunu muhafaza eden bir ses:

— Aman efem. Sizi görmeden mümkiniyatı yok kapamadı gözlerini. Desturun efem. Çocuk validesine basbayağı taaşşuk etmiş.

Kapıdan beyaz saçlı, altmışını geçmiş ihtiyar bir kadın çıkıyor.

— Saat dokuza geliyor. Yaramaz seni..

Küçük Mehmet beyaz kollarını annesinin yüzüne ve bacaklarını kollarının altına sımsıkı sarmış:

— Gül annem, cici annem, şeker annem, diye hoyrat hoyrat onun yanaklarını öpüyor.

Apartmanın antresinin solundaki küçük bir kapıdan koridora, koridordan yatak odasına giriyorlar. Burada biri küçük, biri büyük iki karyola var. İhtiyar dadı soruyor:

— Seza Hanım, siz bir şey yemeyecek misiniz?

— Şimdi tokum dadı.

— Aman efem... nasıl olur, mümkiniyatı yok. Affedersiniz ama... desturun, insan hasta olur. Hiç aç durulur mu? Ben bugün size sevdiğiniz köftelerden yaptım.

Mehmet ciyak ciyak bağırıyor:

— Anne yatırma beni! Uyumam ben! Seninle azıcık daha öpüşelim.

— Ben yatağının yanına geliyorum, orada öpüşürüz.

— Aman cicim, bu kadar çok öpüşmek de olur mu hiç? Gül yanaklarınız solacak sonra.

— Dadı, sen karışma. Ben öperim annemi. Benim annemi öpmeme kimse karışamaz. Hiç kimse... dünyanın en büyük adamı bile! Anladın mı, Abdurrahman bile karışamaz.

— Kim Abdurrahman, Mehmet?

— Anne, bilmiyor musun sen Abdurrahman'ı? Dünyanın en büyük adamı Abdurrahman'ı?

— Kim bu büyük adam?

Dadı o kadar çok ve o kadar yürekten gülüyor ki zahmetle cevap verebiliyor.

— Aman Seza Hanım'cığım. Abdurrahman, haşa huzurunuzda, şu bizim bitli saka yok mu? Ayıptır söylemesi, kel saka, işte o! Lahavle cicim, ne karışır Abdurrahman sizin validenize?

Seza da kahkahalarla gülüyor:

— Pek maskara bir şey oluyorsun sen Mehmet!

Mehmet şimdi yatağın içinde oturmuş:

— Neden Abdurrahman anneme karışamazmış? Onun bir yumrukları var, bir ağzı var, bir burnu var, vallahi dev gibi anne! Ne kocaman şey, bir görsen!

— Haydi, yat artık.

Ve bir koltuk çekerek onun yatağının başucunda oturuyor.

Oda kırmızı abajurdan dökülen loş bir ziya içinde, küçük Mehmet biraz geri çekilerek annesini seyrediyor:

— Sen ne güzelsin anne!

— Güzel miyim?

— Dünyada senden güzel yok! Ağzın, gözün güzel. Her şeyin başka türlü, tıpkı şeker gibi tatlısın, reçel gibi tatlısın. Benim tatlımsın sen!

— Yüze gülücü seni!

— Anne yoksa sen eskiden melek miydin?

— Saçma söylüyorsun Mehmet!

Ve gözü gayr-i ihtiyarı karşıki aynaya takılıyor ve orada, bu kırmızı ışık altında kendisini beğeniyor. Ortadan ayrılmış saçları, yüzüne ortakurunda yapılmış bir Meryem levhası ciddiyetini ve temizliğini veriyor. Aynı zamanda onun balmumundan yapılmış bir bebek alnı gibi kırışıksız ve geniş alnında hazin bir ifade var. Uçları kalkık kaşları, iri ve tıpkı bir çocuk gibi, saf bakışlı bir bebek gözü gibi yuvarlak gözlerinin rengi bu ışıkta belli değil. Muntazam çizgili düz bir burnun altında etli, dolgun dudaklı, çok küçük olmayan ve açıldığı zaman pırıl pırıl yanan bembeyaz dişlerini gösteren ne güzel bir ağzı var!

Ona en fazla kadınlık ifadesi veren de bu ağız.

Küçük Mehmet şimdi yatağının içinde diz çöker gibi oturmuş, ellerini birbirine kavuşturmuş, dudakları biraz aralık, gözleri dindar bir vecd içerisindeymiş gibi adeta baygın, hep annesine bakıyor.

— Anne!

— Gene ne var?

— Bu gece koynunda yatayım.

— Olmaz!

— Dünyanın en güzeli sen...

— Haydi, yüze gülücü. Gir bakayım yorganın altına!

O, şimdi yeniden yerinden doğrularak kollarını açıyor ve annesinin boynuna sarılıyor.

— Dur, dur haşarı, küpelerimi koparıyorsun. Dur, canım acıdı!

— Kurban olayım sana!

Seza düşünüyor: "Beni ne çok seviyor!"

— Senin için çıldırıyorum anne! Öyle göreceğim geldi ki seni!

Sonra yavaş bir sesle:

— Sen de dışarı gittin zannettim, diyor. Uzak bir memlekete...

Ve birdenbire neşeli yüzü kırışıyor ve hıçkırarak ağlamaya başlıyor:

— Çok uzak memlekete anne!

— Ne ağlıyorsun şimdi?

— Geç kaldın anne! Sen geç kalınca korktum. Sen de babam gibi, belki bir daha gelmezsin diye korktum. Karanlık olmuştu. Karanlık olup da sen gelmeyince...

Mehmet'i yatağından alıyor. Şimdi dizleri üstünde. "Bu çocuk çok sevmesini ve çok ıstırap çekmesini ne kuvvetli biliyor!" diye düşünüyor ve sonra onun yanaklarından öperek:

— Sus artık, ağlama, diyor, ben geldim ya! İşte, buradayım. Ben seni hiç bırakmam. Kıyamet kopsa, birbirimizden ayrılmayız. Kıyamet kopsa, hep yan yana kalacağız. Yan yana, burun buruna. Gör, bak nasıl...

Burnunu onun burnuna dayıyor.

— Böyle işte... böyle hiç ayrılmayacağız. Ben senin baban gibi gitmem. Ağlama, haydi sus!

Mehmet burnunu annesinin burnundan ayırıyor. Şimdi annesinin kucağında bir kirpi gibi büzülmüş, yüzünü onun göğsüne kapamış, onun bir bahar bahçesi gibi tatlı ve taze kokan ipeklerini kokluyor.

— Bu gece koynumda yatıracağım seni. Sus artık.

— Sahi beni koynunda mı yatıracaksın?

Ve çocuk birdenbire başını kaldırıyor ve gözlerinden dökülen yaşların sonu gelmeden gülüyor:

— Dünyanın en iyi annesi sensin.

Dışarıdan dadı kalfanın sesi geliyor:

— Seza Hanım, buyurur musunuz yemeğe?

— Sen kal burada, ben şimdi gelirim.

— Anne, ben kalmam burada, sen yemek yersin, sonra yatarız.

— Ne o, ben de şimdiden mi? Bu kadar erken mi yatacağım?

— Ne olur, yatakta konuşuruz, gazete okursun.

— Biliyorum, biz çattık bu akşam!

Ve ana oğul beraber, yemek odasına gidiyorlar.

Gece...

Saat belki on bir buçuk...

Seza yatakta, Mehmet'in yanında yatıyor. Uyumuyor. Gözleri açık. Mehmet ona sıkı sıkı sarılmış.

Seza onu uyandırmaktan çekindiği için kımıldamıyor. Beyaz ipek geceliği içinde hakikaten bir melek kadar güzel olan Seza kımıldamadan yattığı bu yerde, kıvrım kıvrım kıvranacak kadar azap içinde...

Dört gündür büyük bir sabırsızlıkla beklediği bu buluşmadan ne tuhaf bir iç üzüntüsüyle döndü. Onu görmeyi ne çok istemişti! Ne büyük bir şevkle, ne kuvvetli bir hummayla! Dört gün, buluşacakları anı en büyük saadet gibi beklemişti.

Eskiden olduğu gibi, bu buluşuşlarında da onun yanında, ondan ve sevgilerinden başka hiçbir şey düşünmeden bir yarım saat geçirmek, onu bıktıran gözyaşları ve sitemleri bırakarak neşeli olmak, konuşmak, onu sıkmamak, meşgul

etmek, ona kadınlığıyla, neşesiyle, sözleri ve her şeyi, her şeyiyle bütün dünyayı unutturmak... ona, pek uzak olmayan mazilerini tekrar yaşatmak istemişti.

Dört gün bunu düşünmüştü. Ve onunla karşı karşıya gelince dört gün düşünmüş olduklarının tamamıyla aksini yapmıştı. Hiç şüphesiz onu kendisinden biraz daha bezdirmiş bulunuyordu. Bu buluşmadan içi bir parça doymadan, asabı bir parça tatmin edilmeden, maneviyatı dinlenmeden ve kendisi aradığı zevki almadan dönüyordu. Onu yorduğunu hissediyordu. Tütün şirketindeki mesuliyetli ve yorucu işinden sonra evine döndüğü zaman, orada Seza'nın mektuplarını ele geçirdiğinden beri kıskançlık sahneleri yapan, rezaletle tehdit eden karısından bunalan bu erkek, sevgilisine geldiği zaman ondan ne ister? Elbette yeniden gözyaşı, yeniden kavga, yeniden birtakım üzücü sahneler istemez, değil mi? Onun isteyeceği şey güler bir yüz, çok gülen, çok neşeli, keder ve sıkıntıdan bahsetmeyen bir ağız değil mi?

Halbuki kendisi mütemadiyen, durmadan, dinlenmeden, üşenmeden ağlıyor, onun canını sıkıyor. Bunu bildiği için, bunu anladığı için de ondan uzaklaştığı zaman, içinde fena bir lezzet buluyor.

***

O bu lezzeti, o bu hissi, hayatının bütün seyrinde yaşadığı vakaların, hadiselerin nihayetinde daima hissetti.

Kendini idrak ettiği günden bugüne bir tek hatırası müstesna olmak üzere, hayatının bütün günleri içinde diş kamaştıran ve ağza burukluk veren şu acayip lezzeti bıraktı.

– 3 –

Annesiz babasız geçen çocukluğunun onda hiçbir tatlı hatırası yok. Zengin, fakat muhabbetsiz bir teyze yanında ve mühim bir kısmı da gece yatısı mekteplerinde geçen kimsesiz, sevgisiz, şiirsiz bir çocukluğun tatlı ne hatırası olabilir?

Seza bütün bu uzun senelerde yalnız kendi içine kapanarak, kendi içinde saklanarak yaşamıştı.

Kimseye bir sual sormadan, hayret ettiği ve her tanımadığı şeyi kendi kendine halle uğraşarak büyümüştü. Bunun için endişeli, asabi, mağmum bir çocukluğu olmuştu.[13]

Teyzesi Nazlı Hanımefendi, kendi yaşındaki kadınlar içinde çok münevver olan malumatlı ve kibar bir kadındı.

Ananeperest ve usüle çok riayetkârdı. Hisardaki ahşap yalının içinde, tıpkı eski bir saray teşrifatı vardı.

Enişteşi âyandan Hakkı Haydar Paşa da zamanının büyük adamları içinde en ileri gelenlerdendi, Fransa'da tahsil etmiş ve Paris Sefareti'nde de müsteşarlıkla bulunmuş olduğu için Fransız kültürüne hayrandı.

Bunun için Seza'yı kendilerine pek yakın olan Amerikan Kız Koleji'ne değil, Notrdamdösyon Katolik Mektebi'ne vermişlerdi.[14]

Gülmenin bir hafiflik addedildiği ve insanların birer hayal gibi ayak sesleri duyulmadan yürüdüğü bu kalın duvarlar

arasında geçen günlerin hatırası da onun kalbinde acı bir tat bırakmıştı.

Sabahları şafakla kalkarlardı. Yıkanıp tarandıktan sonra, beyaza sıvanmış duvarlarında, Meryem ve İsa tasvirleri dolu dehlizlerde bir hastayı uyandırmaktan çekinir gibi yürürlerdi.

Sımsıkı örgüleri ve biçimsiz, zevksiz üniformaları içinde, sınıflarda sıralarına oturmadan evvel, onların sabah dualarını yapışlarını seyrederdi.

Üçüncü sınıfın hocası Sör Jozefa iriyarı bir genç kadındı. Hafif bıyıkları da vardı.

O vücuduna hiç de yaraşmayan kadınca bir şefkatle kendisiyle alakadar olurdu. Kendisine güzel renkli azize resimleri hediye etmek isterdi.

Fakat Seza, Dadı Kalfa'nın Müslüman telkinleriyle büyümüştü. Bunun için mektepte yapılan din propagandasına tamamıyla asi olmuştu. Ve bunun için kısa bir zaman sonra mektepte de şefkat ve muhabbet bulmamıştı. Ve mektep hayatı da içinde tatsız bir hatıra olarak kalmıştı.

***

Harb-i Umumi çıkıp rahibelerin mektebi kapandığı zaman, henüz on bir yaşındaydı.[15]

Mektepte birçok yabancı içinde tek başına geçen hayatı, kocaman yalının akraba kalabalığı içinde geçen hayatından da ona daha munis geliyordu.

Orada yalnız okuyup çalışmaya ve uslu olmaya mecburdu. Halbuki burada ayrıca ev halkıyla alakadar olmaya, teyzesine sevgi, kuzenlerine dostluk, enişteşine hürmet göstermeye mecbur kalıyordu.

Buna mukabil, bu servetsiz akraba çocuğuna herkesin gösterdiği şey uzaklıktı.

Umumi Harp'in içerisinde yalı, haricin felaketlerine pek de iştirak etmemişti.

Yalıda hayat eski seyrini takip etmişti. Hatta teyzezadelerinden Behice'nin, zamanın büyük bir adamıyla evlenmesi bu yalıyı Umumi Harp İstanbulu'nun en eğlenceli ve en zengin bir köşesi yapmıştı.

Fakat küçük Seza bu debdebeli ve gürültülü hayatın haricinde kalan, odasında ders kitapları ve piyanosuyla meşgul olan bir çocuktu.

Bu çocukluk hayatının en mühim hadiselerinden biri de onun ayağına uzun ökçeli iskarpinler giydirdikleri, üstüne uzun, siyah bir etek ve başına, omuzlarına uzun, kara bir pelerin taktıkları gündü. Hayatında teyzesi o gün birinci defa olarak ona gülümseyip bakmış ve:

— Maşallah. Pek yaraştı maskaraya çarşaf, diyerek onu göğsüne çekmiş, öpmüş ve sonra:

— Ne kadar ablama benzedi, diye gözlerinin ucunda biriken iki damla yaşı silmişti.[16]

Seza o gün artık "erkekten kaçmıştı" ve işte o gün küçük kız birinci defa olarak dünyada erkeklerin olduğunu ve bunlardan kadınların kaçması lazım geldiğini düşünmüştü.

Ve o güne kadar kendisine pek tabii gelen erkeklere karşı bir tecessüs duymaya ve kendisini onlardan başka türlü hissetmeye başlamıştı.

Evvela tecessüsü komşu yalının esmer çocuğu üzerinde tevakkuf etti. Kendi bahçelerinin üst setlerinde oturduğu zaman, onun kendi taraflarında bir bahçe iskemlesine oturup kitap okuduğunu görürdü. Kendisi de hamağın içinde hafif hafif sallanırken kitap okur ve ona bakardı.

Araları pek uzaktı. O, kendi bahçesinin alt setinde, Seza da üstte oturduğu için birbirlerini ancak sezebilirlerdi.

Ve birbirlerine bakmaktan zevk duyarlardı. Bu kapkara gözlü, genç çocuğun kendisine inatla çevrilmiş bakışlarından duyduğu his, ne büyük bir heyecan ne de kuvvetli bir zevkti. Ve böyle olduğu halde o bakışlar kendisini garip ve inanılmaz

bir şekilde tatmin ederdi. Çiçekli, renkli, güzel kokulu bahçede bu iri yapılı, kıvırcık, kara saçlı delikanlıyla uzaktan uzağa bakıştıkları günlerin gecelerinde de rahat ve sakin uyurdu.

Bir sabah gene dersine çalışmak üzere, daha çiçeklerin yapraklar üzerinde cömert bir elle saçılmış pırlantalar gibi pırıldaştıkları ve gitgide kızışan güneş altında eriyip kocaman tabiatı, içinde tılsımlı otlar yanan muazzam bir buhurdana çevirdiği saatte oraya gelmiş ve orada kendi hamağının üstünde bir sarı gül ve bir de küçük kâğıt bulmuştu.

Bu kâğıtta Fransızca bir "sone" yazılıydı. Neden Fransızca? Kim bilir! Çocukluk olacak.[17]

Seza hayatında birinci defa olarak gizli ve memnu bir şey yapmanın zevkini, parmakları kâğıt parçasına ve bu gül parmaklarına temas ettiği zaman anlamıştı ve şiiri hemen korsajının içine saklamış, gülü de göğsüne takmıştı.

Bu "sone" aşktan bahsediyordu.[18]

[19]Seza bütün gün hamağın üzerinde uzanmış ve kitabı kapalı tutarak başının üstüne yeşil yaprakların yaptığı zümrüt kubbeye dalmıştı. Hiç derse bakmamıştı.

Etrafını saran yeşilliğin içerisinde o, kendini kalın ve sonsuz sular altında farz ediyordu. Evet, yapraklar rüzgârla dalgalandıkça, Seza kendini bir deniz dibi âleminde zannediyordu.

Sevgi? Sevgi? Başında istifham işareti vardı. Sevgi, onun bu kapkara gözleri görmek için duyduğu bu istek ve onlar kendisine bakarken hafif hafif dolan ve onu tatmin eden bu gurur muydu?

Eğer yalnız buysa, çirkin bir şey değildi, ama herhalde mühim bir şey de değildi. Halbuki komşu delikanlısı şiirinde yanardağlardan, kasırgalardan bahsetmiş ve bunların hakiki bir sevgi yanında hiç olduğunu söylemişti.[21]

Küçük komşu genci birdenbire askere almışlardı. Ve o

sevk edilmeden bir gece evvel, gene onların bahçesine urmanmıştı, ertesi sabah güneşle beraber bahçeye inen genç kız hamağın üstünde bir küçük kâğıt ve bir demet kırmızı gül bulmuştu. Kâğıtta şöyle yazılıydı:

"Ölürsem beni hatırlayınız, ben ölürken bile sizi düşüneceğim."

Bu küçük mektup pek romantikti. Seza bunu almış ve kırmızı gülleri de ilk hediye aldığı sarı güller ve şiirlerle beraber bir kutunun içine atmış ve kutuyu kilitlemişti.

O gece sabaha kadar yatakta bu simsiyah gözlü genci düşünmüştü. Ve ölmemesi için Allah'a dua etmişti.

İçi mahzundu, kendi kendine soruyordu:

— Sevgi acaba bu mudur?

Ve sonra uykusu kaçtığı için:

— Evet, evet, hiç şüphe yok, onu seviyorum, diyordu.

Ertesi sabah bahçede dolaşırken onu aradı. Fakat daha ertesi gün piyano hocasına giderken rastgeldiği bir insan ona şair ve asker komşusunu tamamıyla unutturdu.

Küçük teyzezadesi Pakize, Dadı Kalfa ve kendi tünelden çıkıyorlardı.

İki genç kızın elinde ufak nota ruloları vardı. Şık çarşafları içinde minimini vücutlarıyla küçük bebekleri hatırlatıyorlardı.

Dadı Kalfa'nın emri altında, talimli iki asker gibiydiler. Konuşmak, söz söylemek, gülmek yasaktı. Peçeler bir emirle kapanır ve gene bir emirle açılırdı. İşte, bu suretle tünelden çıktıkları anda, onu karşılarında görmüşlerdi.

O uzun boylu, geniş omuzlu, ince bir kamçı gibi sert vücutlu bir zabitti.

Geniş omuzları üzerinde başını dik tutuyordu. Tüylü kocaman kalpağının üstündeki iki kanat, güneşte pırıl pırıl yanıyordu.

28 veya 30 yaşlarında olmalıydı. Yüzü güneşten bakır gibi yanmıştı. Açık yeşil gözleri, tatlı ve içe işleyen yaramaz bir bakışla doluydu. Sarı kaşları şakaklarına yaklaştığı zaman yükseliyor, bir kartal gagasını hatırlatan ince burunlu bu çehreye şeytani bir mana veriyordu.

Dudakları daima gülümsemek ister gibi yarı aralıktı ve bembeyaz dişleri kalpağındaki kanatlarıyla rekabet etmek istiyormuş gibi ışıldıyordu.

Onun, kadın muvaffakiyetleri çok olan talihli bir erkek olduğu her hareketinden belliydi. O bir kadına, o kadının hoşuna gidecek gibi azıcık cüretkâr ve çok hayran gözlerle bakmasını ne iyi biliyordu. İki genç kızı görür görmez, evvela ikisine birden bakmıştı. Sonra gözlerinin neşeli ve dost bakışları Seza'nm gözlerinde kalmıştı.

Seza da onu gördüğü anda kuvvetli bir büyüyle büyülenmiş[21] gibi, olduğu yerde bir saniye, belki de bir saniyeden çok kısa bir zaman duralamıştı. Ona öyle gelmişti ki o, bu yüzü sanki ezelden beri tanımakta ve sanki o, bu sarışın erkeği ezelden beri beklemişti. Ona rastgelişine hayret etmemişti. Yolunun üzerine çıkan bu yabancıya, hayatında birinci defa tesadüf ettiği bir insana bakar gibi bakmamıştı. Sanki o uzun seneler hasreti çekilmiş çok yakın bir insan ve çok sevilen bir aşina gibi ona iştiyak ve sevinçle bakmıştı.[22]

Genç zabit de tünelde bilet almaktayken, Karaköy'e geçmekten vazgeçmişti. O da geri dönmüş ve onları takip etmeye başlamıştı. Yürürken kaldırımları dolduranların başlarının üstünden kendisini görebilmek için başını kaldırıyor ve gözleriyle o kalabalığın içinde Seza'yı arıyordu.

Piyano mualliminin oturduğu sokağın başına gelinceye kadar, Seza en az üç dört defa başını arkaya çevirmiş ve onun arkalarından gelip gelmediğini kontrol etmişti.

Piyano mualliminin oturduğu apartmanın dik merdivenlerinden çıkarlarken, Seza'nın kalbi bu kadar hızlı vuruyorsa,

hiç şüphesiz ki bu yalnız yorgunluktan değildi. Damarlarına tatlı ve uyuşturucu bir zehir akmış gibiydi. Kanını tatlı tatlı yakan bu zehrin vücudunda sıcak sıcak devrettiğini hissediyordu.

Benliğinde müthiş bir duygu kabiliyeti peyda olmuştu.

O gün dersini çok mükemmel yapmıştı. Notalar, sanki ona birinci defa olarak sırlarını açmışlardı.

Re'lerin, mi'lerin içinde saklı olan manayı o gün anlamıştı. Ve o gün küçük Seza harikulade piyano çalmıştı. İhtiyar İtalyan hoca dersten sonra:

— Eğer bu böyle devam ederse, sizden çok memnun olacağım. Bugün bir harikaydınız, demişti.

Esasen o gün ona her şey harikulade geliyordu ve Seza kendini bir rüyada zannediyordu. Ona her şey güzel görünüyordu. Bütün renkler, sanki bir fotoğraf camının arkasından bakılırken görülen renkler gibi parlak, güzel ve canlı oluvermişti. Yüzüne çarpan havada bile, ipek bir kanat yumuşaklığı var gibiydi. Kaldırımı dolduran Umumi Harp, İstanbulluların mağmum, hasta ve aç suratları bile, ona neşeli, sıhhatli yüzler gibi görünüyordu.

Dersten çıktıkları zaman, caddelerin iki tarafını donanmış görmüşlerdi. Herhalde müttefik orduları o gün bir yerde büyük bir muzafferiyet kazanmış olacaktı.

Seza bu donanmış sokakta yürürken, bütün bu donanışın, sanki kendi içindeki bu anlaşılmaz bayram duygusunun ifadesini vermek için yapılmış olduğunu düşünüyordu. Ve içindeki bayram havasına uygun bu yollarda yürümesini seviyordu ve gözleriyle de gayr-i ihtiyarı ona bu büyük coşkunluğu vereni kaldırımların kalabalığı arasında araştırmaktaydı. Bu araştırma hiç de uzun sürmemişti. Onu bulmuştu.

Onlar derslerini yapıp bitirinceye kadar nerelerde kalmıştı? Nasıl hâlâ buralarda bulunuyordu? İki saat bu kaldırımların üzerinde mi beklemişti?

Bütün bu suallere cevap bulamıyordu. Fakat ona rastgeldiğine harikulade seviniyordu. Herkesin içinde ve herkesten güzel bu adamın sarışın başı bütün başlardan yüksekti ve geniş omuzlarıyla ne heybetli bir duruşu vardı.[23]

Arkalarından yürümeye başlamıştı. Onları adım adım takip ediyordu. Tüneli beraber inmişlerdi. Karaköy'den beraber tramvaya binmişlerdi. Bebek'ten Hisar'a kadar da arkalarından gelmişti. Ve Hisar'a yaklaşırlarken, Pakize onun kulağına fısıldamıştı:

— Aman, dadı görürse mahvolduk! Hâlâ peşimizde...

Dadı görmemişti. Herhalde ihtiyar dadı bu genç kızların yanına bırakılacak çok iyi bir muhafız değildi.

Yahya girer girmez Seza ile Pakize, Seza'nm odasına çıkmışlardı.

Yalıdaki geniş odası şimdi bütün teferruatıyla hatırasında canlanıyor: Koyu lacivert bir bej desenli fes rengi hah, çok yüksek ve çok geniş ceviz karyola, cevizden tuvalet masası ve o kocaman dolaplar panjurları daima yarı kapalı duran bu odanın içinde iri bekçiler gibi onun etrafını sararlardı.

Ve Seza bu ağır, bu ciddi eşyalar arasında kendini adeta ezilmiş hissederdi.[24]

İki genç kız bu hadise hakkında fısıldaşa fısıldaşa büyük aynanın karşısında aceleyle siyah çarşafını çıkarmıştı. Bu ipek pelerin ve etekleri birer koltuğun üzerine atmışlardı. O günü tamamıyla hatırlıyordu. Pakize kenardaki koltuğun, aynanın öbür tarafındaki fes rengi kadife koltuğun üstüne oturmuştu. Ve Seza siyah çarşafın altından çıkan bol ve kabarık etekli beyaz yakalı gri taftadan elbisesinin eteklerini fiskeler vurarak kabarttıktan sonra, başının üzerinde topladığı iki uzun örgüsünü de çözüp omuzlarından aşağı salıvermişti. Ve sonra biraz hava ve ışık almak için penceresine gitmiş, panjurları açmıştı.

Açılan pencereden içeri sert bir deniz ve yosun kokusu,

açılan panjurlardan içeri erguvan rengi bir akşam ışığı doluvermişti.

Ve Seza hafif hafif esen deniz kokulu rüzgârı kuvvetle ciğerlerine çekerken, zevkle gözlerini yummuştu.

O, tıpkı içmeye yeni başlamış bir insan gibiydi; bilmediği bir lezzet ve bir zevki keşfediyordu. Bu zevkte baş döndüren, nabızları kuvvetle attıran, çarpıntı ve gönül ezginliği veren, biraz hastalığa, biraz ıstıraba benzeyen üzücü ve ezici bir lezzet vardı.[25]

Gözlerini açtığı zaman bu tatlı his çılgın bir heyecana dönüvermişti. Çünkü o, köpüre köpüre yalının temellerine vuran mavi suların üstünde ve bir sandalın içinde o yalının önüne kadar geliyordu. Seza pencereden biraz daha sarkmıştı. Genç zabitin gözleri, eskimiş cephesinin koyu lacivert gölgesini, kıymetli ve kalın bir hah gibi suların üstüne seren saray kadar büyük yalıya çevrilmişti. Ve bu gözler yalının en üst katındaki gölgeyi seçmişti. Ona bakıyordu.[26]

Sandal suları yararak yavaş yavaş Bebek istikametine süzülüp gitmişti.

***

Bugünden sonra Seza piyano derslerinin olduğu güne kadar, beyhude yere odasının penceresinde bir sandal beklemişti. Fakat bu sandal hiç, hiç görünmemişti. Piyano muallimine gidecekleri gün çarşafının başını yapmaya fazla bir itina göstermişti. Ve işte o gün ona tesadüf etmişti. Gene ilk defa olduğu gibi arkalarında yürüyen genç adam Hisar'a kadar gelmiş ve sandala binerek yalının önünden geçmişti.

Bu tesadüfler tam altı ay devam etmişti. Seza bu altı ay içinde her derse indiği gün, onu görürdü.

— Seza neden onu aradı?

Ve o, neden Seza'nın peşindeydi?

Böyle genç bir erkeğin, bu kadar küçük bir genç kızın ar-

kasında, onunla bir kere konuşmayı bile ümit etmeden dolaşmasındaki mana neydi?

Seza için bu şey büsbütün başkaydı. Daha on beş yaşına girmek üzere olan tecrübesiz ve hayalperver bir çocuktu. Ve Seza onu bu temiz, çocuk kalbiyle sevmişti. Çocuk kalplerinin bir nevi tapışı andıran tehlikeli iptilasıyla... onu, kim olduğunu bilmeden, hatta sesinin ahengini duymadan, ismini öğrenmeden, tıpkı bir resim sever gibi sevmişti.

Onu tanınan, bilinen, yakınlığı ve sevgisi tadılmış bir erkek gibi değil, uzak ve esrarlı bir varlık olan bir ilah gibi, ona hayran olarak onu herkesin ve kendisinin fevkinde görerek sevmişti. Onunla bir kere konuşmayı bile ümit etmeden, ellerini onun ellerine bırakmayı bir kere istemeden, uzaktan uzağa onu sevmekte sonsuz bir zevk, kolay kolay erişilmez bir heyecan bulmuştu.

Ve şimdi Atıf'a karşı duyduğu et, kan ve sinir sevgisiyle bu başka sevgiyi mukayese ederken, böyle temiz ve insanlık zaaflarından bu kadar uzak bir muhabbetin bir zamanlar kalbinde yaşadığını hayretle kendine soruyor.

Halbuki bu bir hakikatti. Ve bu sevgi, bu inanılmaz sevgi onun çocukluğundan başlayıp genç kızlık senelerinde de bir din gibi lekesiz olarak kalbinde yaşamıştı.

Oh, bu ne temiz, ne kibar bir duyguydu? Istırabı bir ibadete, sevinci bir şükrana benzeyen ne yüksek bir duyguydu!

Onu görmediği zamanlar da olmuştu. Bu zamanlarda kalbe derin duygular veren asil bir keder duyardı. Sandalıyla yalının önünden geçip uzaklaştığı zaman, bu kocaman, bu esrarengiz dünyanın içinde onu büsbütün kaybetmiş gibi dehşetle titrerdi ve onu bir daha göremezsem nasıl yaşarım diye düşünürdü.[27]

Ve her tesadüfleri umulmayan bir saadetti. Onları birbirlerinin yolu üstüne çeken şey birbirlerinin gözlerinin içine bakmak isteğinin en müthiş bir iptila gibi kuvvetli oluşuydu.

Kocaman dünya içindeki bu iki yabancıyı birbirine kavi zincirler gibi bağlayan şey yalnız bakışlarıydı.[28]

***

Bir gün teyzesi ona:

— Seza, demişti, Sen, ben ve enişten Almanya'ya gideceğiz.

— Almanya'ya mı?

Bu seyahat haberi çok tatlıydı. Fakat o ne olacaktı? Onu nerede görecekti? Ondan nasıl ayrılacaktı?

— Sevinmiyor musun?

— Seviniyorum teyze, fakat Almanya'da ne yapacağız?

— Benim böbreklerimi tedavi ettireceğiz. Seni de beraber götürmek istiyorum. Yoksa memnun olmuyor musun?

— Hiç memnun olmaz mıyım teyze?[29]

Şimdi hazırlanışları gözünün önüne geliyordu. Elbise filan yaptırmak için sık sık şehre inerlerdi. Fakat bütün dolaşışlarda beyhude yere onu aramıştı. Uzun zamanlardan beri ortalarda yoktu. Kalabalığın arasından çıkmış, tıpkı bir hayal gibi ona görünmüş ve gene şehrin kalabalığı içine girerek gözden kaybolmuştu.

***

Balkan treninin yolcularını sivilden daha fazla askerler teşkil ediyordu. Bu yolcular müttefik orduların zabitleri, hastabakıcılar ve seyahat eden bir iki sivilden ibaretti.

Enişteşiyle teyzesi yataklı vagondaydılar. Seza ikinci mevkide seyahat ediyordu.[30]

Onları teşyie gelen kalabalık yataklı vagonun önünde toplanmıştı. Kimse onunla meşgul olmuyordu. O kendi kendine kompartımanından koridora çıkmış, perondaki kalabalığı seyrediyordu.

Gar çok kalabalıktı. Hayatında birinci defa olarak seyahate çıkan insanların duyduğu büyük bir tecessüsle bu kalabalığı seyrediyordu.[31]

Gözleri birdenbire sevinç ve hayretle doldu. Parmakları pencerenin kenarını tuttu ve gayr-i ihtiyarı:

— A, a, diye bağırdı.

Bu inanılmayacak bir şeydi. O geliyordu. Toprak rengindeki üniforması ve yüksek kalpağının üstünde pırıl pırıl yanan kocaman kanatlarıyla o geliyordu.

O da kendisini görmüştü ve Seza'yı görür görmez gözleri sevinçle dolarak bir kısa an, kısacık bir an duraklamıştı. Sonra mahmuzları peronun taşlarını döve döve ileriye gitmişti. Daha ileriye. Ve bir vagonun merdiveninden çıkarken dönüp ona bir kere daha bakmıştı.

Hakikaten bu umulmaz bir şeydi.

Onunla aynı trende mi seyahat edeceklerdi?

Yoksa o, birini teşyi için mi gelmişti?

***

Hayır, o kimseyi teşyi için gelmemişti. Treni teşyie gelenler istasyonda kaldığı ve mendilleri uzakta müteharrik ufak benekçikler gibi sallandığı zaman o trenin içinde bulunuyordu.

Aynı trende gidiyorlardı. Buna inanamayan Seza tek başına oturduğu bu ikinci mevki kompartımanda kendini cennette hissediyordu.

Tek başına seyahat eden bir Türk kızı olduğu için hududa kadar onun kompartımanına bir başka erkeğin girmesi imkânsızdı. Kendinden başka yalnız seyahat eden başka bir kadın da olmadığı için bu geceyi tek başına burada geçirecekti. Pencerenin kenarında oturmuştu. Kompartımanın perdesi açıktı. Kuvvetli bir elle şiddetle çekilir gibi uzaklaşan İstanbul'a boş gözlerle bakıyordu. Heyecanından hiçbir şey düşünmüyordu. Yalnız müdrik olduğu tek şey vardı: Bu tatlı sürat içinde onunla beraber gidişleri.

Trenin hareketinden ancak yarım saat sonra eniştesi onun yanma geldi.

Ve güneşin kızıllığı daha kırları kırmızıya boyarken, enişte-siyle beraber vagon restoranda yemek yediler.

O da vagon restoranda oturuyordu. Yanında ikisi Alman, biri Avusturyalı olan üç tayyare zabiti daha vardı.

Küçük Seza, ona arkasını çevirmiş olarak oturuyordu. Fakat karşıdaki aynadan onu tamamıyla görebiliyordu.

Onun gözleri de aynaya çevrilmişti. Aynanın içinden Seza'ya bakıyordu. Ve bu bakışma yemeğin sonuna kadar devam etti.

Yemekten sonra enişte-siyle teyzesinden ayrılarak kendi kompartımanına geldiği zaman, onu kendi vagonlarının koridorunda gördü.

Daha ilerideki kendi vagonundan çıkmış, buraya kadar herhalde kendisini görmeye gelmişti. Seza koridordan geçerken, bir kenara çekilmiş ve gülümseyerek onu selamlamıştı. Matruş yüzü güneşten yana yana bakır rengini almıştı. Seza hayran gözlerle onun sarı, kalkık kaşlarının altındaki açık yeşil gözlerine, yırtıcı bir kuşu hatırlatan ortası tümsekli burnuna, bir kurt dişi gibi sivri ve parlak dişli ağzına baktı.

Seza bacakları titreye titreye kompartımanına girdiği zaman, bu kompartımanın kapısına biraz daha yaklaştığını gördü. Yanında demin masada beraber yemek yediği Avusturyalı zabit vardı. Sigaralarını içiyorlar ve yüksek sesle Almanca konuşuyorlardı.

Küçük Seza'nın oturduğu kompartımanın kapısı aralıktı ve Seza bu aralık kapıdan onu seyrediyordu. Bir ara iki kişinin birbiriyle vedalaştığını duydu.[32]

Demek gitmişti. İçi büyük bir endişeyle dolarak yerinden kalktı. Kapıdan dışarı çıktı.

Hayır, gitmemişti. Herhalde Seza'nın merakını tahrik etmek için böyle bir kenara çekilmişti.

Seza dışarı çıkar çıkmaz, sanki öteden beri tanışırlarmış gibi Seza'nın yanına yaklaşmıştı:

— Burada oluşunuz beni ne kadar mesut etti, dedi.

Seza cevap veremiyordu. Vücudu hafif hafif titreyerek, tıpkı bir hasta gibi ağzı kuruyarak, kalbi çılgın gibi vurarak ona bakıyordu.

Şimdi o iki elini birden uzatmıştı. Genç kızın iki elini birden tutmuştu. Seza bu elleri çekmeyi düşünmüyordu.[33] Gözlerine bakıyor, susuyor, gülümsemeye çalışıyordu.

Bütün bu şeyler o kadar beklenilmez şeylerdi ki! O kadar beklenilmez ve hakikate hiç de benzemeyen şeyler... öteki bir hummalı hasta gibi adeta sayıklıyordu:

— O kadar mesut, o kadar mesudum ki! Sizi yanımda görme, ellerinizi tutma, gözlerinize böyle yakından bakma isteğini aylarca kalbimde bir illet gibi çektim. İsminiz nedir?

— Seza.

— Sezam! Sezam!

Hakikaten bir sarhoşa benziyordu. Rüya, muhakkak bütün bu olan şeyler rüyaydı.

— Sizi görüyordum. Arkanızdan geliyordum. Ve yalınızın o yüksek duvarlı bahçesinin zindan kapılarını hatırlattığı kalın kapıları üzerime kapanıyordu. Sandala atlıyordum. Sizi hiç olmazsa uzaktan görebilmek için yalınızın önünden geçiyordum. Fakat geçiyor ve uzaklaşıyordum. Siz benim için ancak uzaktan tapılan bir mabudeydiniz. Hiç yaklaşılamayacak, bir gün hakikat olamayacak bir rüya...

Seza hâlâ rüyadaydı. Böyle bir karşılaşma, böyle bir konuşma hakikat olabilir miydi?

— Seza!

— Efendim?

— Sizi seviyorum![34]

Birbirleriyle birinci defa olarak konuşan iki insana benzemiyorlardı. Ayrı bulundukları bu uzun zamanlarda birbirlerini o kadar çok düşünmüşlerdi ki sanki uzun bir arkadaşlıkları varmış gibi birbirlerine yabancı değildiler.

Şimdi o, genç kızın ellerini dudaklarına götürüyor, arka arkaya bu elleri öpüyordu.

— Seza! Sezam benim!

Seza kapıya arkasını dayamıştı. O karşısında duruyordu.

Şimdi, şu anda bile onun sesini, onun sesinin sıcaklığını hatırlıyor. Koridorda saatlerce konuşmuşlardı. Bir saat, iki saat, bilmiyor kaç saat böyle konuşmuşlardı. İsmi Yusuf'tu ve Seza ona:

— Yusuf, diye hitap ediyordu. Yusuf...[35]

Şüphesiz ki bu hatıra; Seza'nın bütün hatıraları içinde en güzeli, hiç kirlenmemiş, rüyaya benzeyen hususiyetini hiç kaybetmemiş temiz bir hatıra, acı bir inkisarı olmayan, sukutu ve yıkılışı görülmemiş bir sevginin hatırası...

Seza şimdi ne zaman bunu hatırlasa, "Bunu bir gece rüyada mı gördüm?" diye kendi kendine soruyor.[36]

Şimdi hatırasında müthiş fırtınalı bir gecenin resmi canlanıyor. Hava gece yarısından sonra bozulmuş; şimşekler ışıktan yılanlar gibi, gecenin siyah örtüsünün üstünde kıvranıp duruyordu. Hareket üstünde olan trenin çıkardığı homurtu gök gürlemesinin sesini öldüremiyordu.

Trenin geçtiği yerlerin iki tarafındaki korulukların ağaçları, rüzgârın şiddetiyle yerlerinden sökülecekmiş gibi sallanıyorlardı.

Bu fırtına nadir olan müthiş bir fırtınaydı. Müthiş bunaltıcı bir temmuz gününün akşamıydı o akşam ve bu ağır, bu yüklü temmuz havası birdenbire boşanmıştı.

Esasen Seza fırtınadan evvel de uyumamıştı. Müthiş bir heyecan içerisindeydi. Kalbini dolduran his hem sonsuz bir saadet hem nihayetsiz bir kederdi.

Mesuttu. Altı ay gördüğü en güzel rüyası birdenbire hakikat oluvermişti. Bir hayal canlanmıştı. Etinin, kemiğinin,

sinirlerinin ve hayatiyetinin bütün ihtişamıyla şimdi karşısındaydı. Ne güzeldi! Bütün bunlar, onun diğer bütün insanlar gibi hakiki bir varlık olması ne güzeldi!

İsmi Yusuf'tu. Tayyare yüzbaşısıydı. İhtiyat zabiti. Babası bir diplomattı. Tanınmış bir diplomat. Harpten evvel makine mühendisi olduğunu hatırlıyordu. Harpten sonra ne olacaktı?

Harpten sonra kalabilecek miydi? Ne zamanlardı o harp seneleri? Yalnız askerler değil, siviller bile beş saatlik bir proje, bir plan veya program yapamıyorlardı.

Ve ölüm karşısında kalan insanların yegâne konuştukları şey yaşanılan andı. Dakikayı düşünüyorlardı. Bir dakikadan sonra ne olacaktı? Meçhul değil mi?

Yusuf Viyana'ya gidiyordu. Oradan Galiçya'ya gidecekti. Ateşin, tehlikenin, ölümün karşısına...

Ve belki oradan bir daha dönmeyecekti. Seza tanıdıkları içinde, gitmiş olanları ve bir daha kendilerinden bir haber alınmamış bulunanları hatırlıyordu. Bu o kadar çoktu ki! Seza gidenlerin arkasından ağlayan insanları, matem tutan evleri ne çok görüyordu.

Ve işte ölüme giden bu adam, gittiği yerin korkunçluğunu hiç bilmiyormuş gibi ve asıl mühim olan bu gidiş değilmiş gibi, onunla yaptıkları tesadüfleri ona teker teker sayıyordu. Seza'nın o tesadüflerde giydiği çarşafları, iskarpinleri, taşıdığı çantaları teker teker tarif ediyordu.

Tehlike artık onlar için tabii oluvermişti. Gayr-i tabii olan şey, üzerinde saatlerce düşünülmek icap eden heyecanlı şey böyle tesadüflerdi. Evet, hoşa giden genç bir kıza rastlamak ne umulmaz ve ne kayda değer şeydi. Garip bir halet-i ruhiye içerisinde yaşayan erkekler için bu böyleydi şüphesiz. Böyle olmasaydı, yirmi sekiz yaşında güzel erkek, kadınların pek hoşuna gideceği muhakkak bir erkek, tıpkı evinde kafesler altında ve kontrol içinde tutulan genç bir kız gibi, bu kadar ehemmiyetsiz tesadüflere bu kadar ehemmiyet verir miydi?

Ve peşinde biraz dolaştığı bir genç kızı böyle düşünür, onunla adeta marazi denilecek bir şekilde meşgul olur muydu? Onun kendisini, kendinin onu düşündüğü kadar düşünmüş olduğunu görünce Seza, tarifi kabil olmayan bir saadetle mesut olmuştu.

Fakat Seza aynı zamanda çok kederliydi de çünkü bir gün sonra, evet, yarın akşam güneşin kaybolduğu saatlerde birbirlerinden ayrılacaklardı. Belki her zaman... hayır, muhakkak... muhakkak birbirlerini görmemek üzere birbirlerinden ayrılacaklardı.

Bu kıyamette biri dünyanın bir tarafında, diğeri öbür tarafında kalan iki insan birbirine bir daha nasıl tesadüf edebilirdi?

Kıyamet kopuyor, obüsler değil insanları, beldelerin topografyasını değiştiriyordu. Harp vardı. Umumi bir harpte ayrılmak ne demektir?

Seza, bunu insanların bir daha idrak etmemelerini temenni ediyordu. Bütün saadet hülyalarının bir hakikat olduğunu gördüğü bu anda; onun sesini duyduğu, onun ellerinin saçlarını okşadığı bu saatlerden sonra, ondan ayrılmak şüphesiz ki çok acı bir şey olacaktı.

İkinci mevki kompartımanın kanepelerinden o fırtına çıkmadan evvel doğrulmuştu. Kompartıman kapısından çıkmış, biraz evvel onunla konuştuğu bu koridorda dolaşmaya başlamıştı. Fırtına öyle müthişti ki diğer yolcular da uyuyamıyorlardı.

Ve o da yeniden koridora gelmişti. Yeniden koridorun bir kenarında konuşmaya başlamışlardı. O fırtınadan korkan bu çocuğun titreyen ellerini avuçlarından hiç bırakmıyordu. Saçlarını okşuyordu. Seza başını onun avuçlarının şefkatine sonsuz bir teslimiyetle bırakmıştı. Ve genç adam Seza'nın ancak masallarda bulunan bir aşkla kendisine merbut olduğunu görünce, ona karşı olan alakası daha ziyadeleşmişti.

Seza'nın aşkının heyecanı bir sari hastalık gibi bütün kuvvetiyle ona geçmişti.

O otuzuna yakın bir erkekti. Ve o gece henüz on beş yaşında olan bir genç kız kadar temiz, lekesiz ve günahsız sevmenin ne olduğunu anlamıştı.

Tren bir müddet soluya soluya yıldırımların iki tarafta ağaçtan meşaleler yaktığı bu koruluktan geçmişti. Bir buçuk, iki saat süren bu fırtınayı bir sağanak dağıtmıştı. Ve sağanak bitmek üzereyken yağmurun durup durmadığını görmek için pencereden başlarını çıkarmışlardı. Yağmur daha iri damlalarla yağıyordu. Seza başını yana doğru çevirdiği zaman, bu alacakaranlıkta onun başını yanında, ta yakından görmüştü. Ve sıcak bir nefesin alnına, saçlarına doğru yaklaştığını hissetmişti. Uçuruma düşen bir insan korkusuyla titremişti. İçeri çekilirken o kuvvetli kollarıyla Seza'nın omuzlarını tutmuştu ve sonra Seza ateş gibi yanan dudakların dudaklarına yaklaştığını hissederek yavaş yavaş gözlerini kapamıştı.[37]

Ertesi gün akşamüstü o, kendi kompartımanına gelmişti. Bu, ayrılık saatiydi.

— İniyor musunuz?

— Bir dakika sonra Viyana'dayız.

Seza lakırdı söyleyememişti. Gözleri büyümüştü. Vücudu titriyordu. Avuçları yanıyordu.

— Gidiyorsunuz, öyle mi, diye mırıldanıyordu.

Bu ayrılığın sonsuz olduğunu müdrikti. Ayrılıyorlar, bir daha buluşmamak üzere ayrılıyorlardı. Seza bunu hissediyordu. Bunu anlamamak mümkün müydü?

— Bana yazınız, adres yollayınız.

O, eline küçük bir kart vermişti. Adresini bildiren bir kart. Seza bu kartı yanan avuçlarında sıkıyor ve onun gözlerine bakıyordu Bir tek isteği vardı. Onun hayalini ebediyen hafızasına hakketmek ve kendi hayalini onun beyninin hücrelerine

işlemek. Ondan artık hiçbir şey bekleyemezdi. Beklediği şey unutulmamaktı.

Bu istek onda öyle mukavemet edilmez bir kuvvet olmuştu ki ne yaptığını bilmez bir halde elini ona uzatmıştı, onun elini tutmuştu. Bu eli dudaklarına götürüp öperken yalvaran, küçülen insanın bütün büyüklüğüyle, "Beni unutmayınız," diye inlemişti, "beni hiçbir zaman unutmayacağınızı vaat ediniz."

Şaşıran Yusuf:

— Fakat ne oluyorsunuz yavrum, demişti, ne yapıyorsunuz?

Ve onun elini birden kendi dudaklarına götürerek bu elleri tekrar tekrar öpmüştü:

— Hayatımda en güzel gecem dün gece olmuştu, demişti, en temiz bir saadetle sarhoş olduğum gece dün geceydi. Siz bir kadın değil, bir meleksiniz. Seza, benim küçük Sezam!

Tam bu esnada tren sallanarak tevakkuf etmişti. Viyana'daydılar, Viyana'da.

Avuçları zahmetle birbirinden çözülmüştü. Seza hıçkırıyordu.

— Yusuf...

— Seza, ağlamayınız, ağlamayınız, gülünüz bana.

— Gülüyorum.

Ve kirpiklerinin ucunda yaşlar sallanırken gülmüştü.

İşte, onun genç kızlığının en büyük macerası, en büyük saadet ve sevinci bu olmuştu.

Onu bir daha görmemişti. Berlin'e gittikten sonra ona bir mektup yazmıştı. Fakat teyzesinin yanında bulunan bu küçük kızın bu mektuba bir cevap almasına imkân olmadığı için ona ikinci bir mektup yazmaya cesaret edememişti.[38]

Teyzesiyle oturduğu otelin adresini ona nasıl verebilirdi? Küçük kızın bütün mektupları bila-istisna teyzesinin elinden geçmeyecek miydi?

Onu bir daha görmemişti. Bütün hayatında bu tesadüfün bir rüya mı veya bir hakikat mi olduğunu kendi kendine sorduğu birçok an olmuştu.

Viyana İstasyonu'nun sisli kalabalığı içinde, serviler gibi dik ve uzun boyuyla onun hayalini bir daha gözünden silememişti.

O belki muharebede ölmüştü.

Belki sakat kalmıştı.[39]

Harbin sonu öyle bir kıyametti ki! Baba oğlunu, oğul anasını, koca karısını kaybetmişti.

Seza ona ne olduğunu bilmiyordu. Ne olduğunu, nereye gittiğini bilmediği bu adama karşı kalbinde duyduğu hissi senelerce bir gizli din gibi saklamıştı. Senelerce bıkmadan onu düşünmüş, senelerce bıkmadan bir ölünün hatırasını sever gibi sevmişti. Fakat o eğer ölmemişse, muhakkak genç kıza kendisini daima hatırlayacağına dair ettiği vaadi unutmuştu.

Eğer unutmamış olsaydı, ne yapar yapar, kim olduğunu bildiği bu çocuğu cephe dönüşünde arardı. Fakat o on altı yaşında bir çocuk değil, koskoca bir adamdı. Ve kim bilir hayatta daha nice ehemmiyetli ve hakiki reel meşguliyetleri ve dertleri vardı.

Şimdi genç kız hayatının his muhasebesini yaparken görüyor ki bu hayatta başka bir duygu macerası olmamış. O bu senelerin büyük bir yekününu onu bekleyerek... hayır, hayır, onu bir daha göreceğinden en ufak bir ümidi bile olmadan, onu severek geçirmişti. Ve bundan artakalan genç kızlık hayatında kayda değer hiç, hiçbir şey yoktu.

Bütün genç kızlığı soğuk, heyecansız ve hareketten uzak geçmişti.

Mermerden bir heykel gibi hissiz görünen bu genç kıza rastgelen erkekler, ona büyük alakalar duymuşlardı.[40]

Şimdi isimlerini bile hatırlamadığı, yüzlerinin resmini tamamıyla hafızasından sildiği erkekler genç kızlık hayatının şu veya bu zamanında onun karşısına çıkmışlardı. Fakat hiç-

biri bu küçük kızda en ehemmiyetsiz bir alaka bile uyandırmadan gelip geçmişti. Yalnız birisi, yalnız Ali'ye karşı kendisinde ufak bir alakanın uyandığını duymuştu. Onun Yusuf gibi sarı, Yusuf gibi iri ve Yusuf gibi bir tayyareci oluşu belki onun üzerinde bu tesiri yapmıştı. Onun da yüzünde, Yusuf gibi hayatını tehlikeye atmaktan zevk duyanların cüretkâr kayıtsızlığı okunurdu. Ve işte asıl Seza'nın hoşuna giden şey de buydu. Belki bu müsamahakâr alakadan bir flört ve belki de bu flörtten bir izdivaç doğabilirdi, ama feci bir kaza, yeni bir makineyle prova uçuşu yapan Ali'yi o makineyle birlikte kömür etmişti.

Ve nihayet bir gün Seza halleri, vakitleri artık pek yerinde olmayan akrabalara yük olmamak için evlenmişti.

Kocası umumi insan seviyesinin ortasını aşamayan alelade bir insandı. Şahsiyeti yoktu.

İyi miydi?

Hayır!

Fena mıydı?

Hayır!

Hadiseler onu iyi veya fena yapabilirdi.

O su gibiydi. Lezzeti olmayan, rengi olmayan bir varlık. Ve Seza evlilik senelerini düşündüğü zaman içinde hiçbir tat bulmuyordu. Ne acı ne tatlı bir hatıra, hepsi de birbirine benzeyen, tıpkı bir fabrikanın seri imalatını hatırlatan günler...

Seza kocasını sevmezdi. Kocasından nefret de etmezdi. Garip bir hayatları vardı onların.

Fakat bu kocanın ölümü onu çok üzmüştü. Hele babasını mariz bir sevgiyle seven Mehmet'in küçücük yaşta babasız ve himayesiz kalışı onu çok bedbaht etmişti.

Fakat Seza sevdiği erkeğin kaybına yanan bir kadın, eş gibi bu matemi duymamıştı. Hayatında yalnız bir tek sevgi tanımıştı: Yusuf'un sevgisi.

Hiç şüphe yok ki çocukça olan bu sevgiye, kuvvetini yalnız manevi bir hızdan alan temiz, günahsız sevgiye Atıf'ın sevgisi hiç de benzemiyordu.

Hayır, hayır, bu iki sevgi arasında hiçbir münasebet yoktu. Seza, Yusuf'u bir tablo, bir heykel, bir mabut, bir hayal nasıl sevilirse, öyle sevmişti.

Halbuki Atıf'ı bir insan nasıl sevilirse, öyle seviyordu. Atıf'ı heyecan, ateş, kıskançlık, üzüntü ve vicdan azabıyla seviyordu. Kini, düşmanlıkları ve dostluklarıyla seviyordu. Onu gündelik hayatına karıştırarak onun gündelik hayatına karışmak isteyerek seviyordu. Onun bir insan olduğunu biliyordu. Atıf'ın onun için uzaktan sevilen bir hayalle münasebeti yoktu. Elinin hararetini, kolunun kuvvetini, nefesinin ılıklığını, sesinin bütün perdelerini tanıdığı için seviyordu.

Onu ne kadar çok ve ne insanca seviyordu! Bu aşkın, genç kızlık aşkıyla mukayese edilecek hiçbir tarafı yoktu.

Bu aşk bir kasırga, bir taundu. Seza'nm kadınlık hayatının ilk ve müthiş macerası...

***

— Anne, ne zaman uyuyacaksın?

— Çapkın! Sen hâlâ uyumuyor musun?

— Hayır, sana bakıyorum. Seni hasta zannediyorum.

— Ben hasta değilim yavrum. Fakat sen muhakkak delisin. Eğer gene uyumazsan, seni yatağına götürüyorum.

— Peki, götürme ninem. Şimdi uyurum.

Ve küçük Mehmet gözlerini sımsıkı kapıyor. Annesinin geceliğinin göğsündeki dantelaları emzikte bulunduğu zamanlardan alıştığı gibi tutuyor ve yüzünü annesinin göğsüne kapıyor.

— Uyuyorum.

— Uyu!

— Ama sen de uyu!

– 4 –

İşte, pasaportum!

Genç kadın pasaportunu taş masanın üzerine atıyor.

— İşte, biletler.[41]

— Her şey hazır, öyle mi?

— Evet, her şey hazır. Pazartesi günü gidiyoruz.

Ve bu sözleri söyledikten sonra birdenbire gözlerini yumuyor. Gözlerinin önünden bu son aylarda geçen bu seyahate hazırlığının ve bilhassa bu seyahat fikrinin doğuşu ve inkişafının safhaları geçiyor. Atıf iyi bir diplomat gibi acayip bir siyaset kullanarak Seza'yı yavaş yavaş kandırdı. Ve bu seyahate nasıl onu kandırarak hazırladı?

Tereddüde, şüpheye, hâlâ inanmak istememeye ne hacet!

Bunu anlamamak için bir çocuk olmak lazım. İsteyen, seven bir erkek böyle mi olur?

— Ne kadar üzülüyorum şimdi gittiğine.

Seza uzun kirpikli gözlerini ona kaldırıyor, dudakları titreyerek onu dinliyor ve içi istiyor ki ellerini kendisine uzatsın ve:

— Gitme kal, desin. O zaman Seza gene gidecek, çünkü mevzubahis olan şey Mehmet'in istikbalidir. Atıf onların gitmesinin ne kadar lüzumlu bir şey olduğuna onu öyle inandırdı ki!

Evet, "gitme kal" dese, o gene gidecek, fakat mesut olarak. Çünkü, "O benim gitmemi istemedi, o benim gidişimden yeis duydu," diyecek ve bu ayrılıkta sonsuz bir iç rahatı bile bulacaktı, "O benim gitmemi istemedi."

Halbuki Atıf o sözü söyledikten sonra birdenbire çok fazla söylediğini düşünüyor.

— Gitmene üzülüyorum ama, diye sözüne devam ediyor, bu gidişin öyle elzem ki "gitme, yanımda kal" diyemiyorum. Çünkü Mehmet...

Genç kadın hâlâ dinlemek istemiyor. Gülerek sözünü kesiyor:

— İyi bir anne olduğumdan şüphe etme Atıf, diyor. Ben oğlumun istikbalini düşünüyorum. Muhakkak gideceğim.

Atıf bu sözlerin sitem manasını anlamamazlıktan gelmek istiyor.

Fakat Seza öteki kadının dönüşünden beri, sanki kendisine bu kadar yabancı kalmış bulunan erkeğine bakıyor.

Daha üç dört ay evvel âşıkların en ateşlisi, en kıskancı olan adam şimdi, bugün yanında eski ve müşfik bir dost gibi konuşuyor.

Küçük bir motorun içinde, Boğaz'a doğru uzaklaştıkları mehtap gecelerinin Atıf'ı nerede?

Onu öyle büyük bir iştiyakla hatırlıyor, bu Atıf'ın yanında o Atıf'ın hasretini öyle büyük bir acıyla çekiyor ki!

O, motor Boğaz'da çılgın bir süratle ilerlerken, Seza'nın önünde oturur, kocaman başını Seza'nın ince dizlerine dayayıp uzun uzun sessiz durur ve arada bir kendi sükûtunu yalnız bu sözle bozardı:

— Seni seviyorum! Seni ne çok seviyorum!

Sonra birdenbire başını bu dizlerden kaldırır, onun kollarını sımsıkı tutardı:

— Bedbahtım, çok bedbahtım! Hayatımı onun hayatıyla bağlamadan evvel seni tanımadığım için. Senden bu kadar

yaşlı olduğum için ve hayatım senin hayatından bu kadar evvel başladığı için öyle bedbaht, o kadar bedbahtım ki, diye inler ve sonra:

— Belkıs gelince, Belkıs gelir gelmez ona her şeyi söyleyeceğim, bütün hakikati anlatacağım, aramızdan çekilip gitmesini rica edeceğim, diye yemin ederdi.

O Atıf şimdi o Atıf değil miydi? O Atıf bu Atıf'tı, ortada değişen insan değil, değişen bir duygu vardı.

— Susuyorsun Seza! Ne düşünüyorsun?

Hiç.

Haydarpaşa'nın, Üsküdar ışıkları uzaktan ışıldıyor. Dolmabahçe önündeki gemiler birer silik hayal oluvermişler. Akşam serin, hem oldukça sert rüzgâr da var.

— Terzi elbiselerini bitirdi mi?

— Hepsini. Seyahat için yaptırdığım tayyörler öyle güzel oldu ki!

O, Seza'nın düşüncelerini başka yollara akıtmak istiyor. Muvaffak olduğunu biraz zannediyor, fakat öne doğru eğilmiş başının bu eğilişindeki manayı sezince bu uğraşışın pek beyhude olduğunu idrak ediyor. Seza yalnız bir şey düşünüyor: Onun kendisini sevmediğini.[42]

Seza durmadan, dinlenmeden hep kendi kendine soruyor: Mademki karısını böyle seviyordu, neden sevdiği bu kadını kendisiyle aldattı? Ve nasıl kendisine bu sonsuz sevgiyi gösterebildi? O halde eğer karısını sevmiyorsa, neden o gelir gelmez bütün maceralarının mihveri o kadını bir şeyden haberdar etmemek kaygısı oldu?

Belkıs görür diye adeta şehrin dışında veya en tenha köşelerinde dolaşıyorlar. Belkıs duyar diye sokakta veya dost evinde birbirlerine rastgelseler, sadece çok uzak ve birbirini pek sathi tanıyan iki ahbap gibi yalnız selamlaşıyorlar.

O görürse, o duyarsa ne olacak? Esasen o her şeyi duymuş değil mi?

Atıf anlattı. Seyahatten döner dönmez Seza'nm mektuplarını eline geçirmiş.

Mektuplar, Seza'nm mektupları... Belkıs burada değilken Atıf'ın ısrarıyla pek az ayrıldıkları saatlerde yazdığı o çılgın mektuplar! Birbirlerine veda ederken son söyledikleri "seni seviyorum" sözünü tekrarlamak için yazılmış en çılgın, en ateşli bir sevginin ispatı olan o mektuplar Belkıs'ın eline geçtiği zaman, gene Atıf'ın söylediğine göre, karıkoca arasında çok müthiş sahneler olmuş, haftalarca birbirlerine dargın kalmışlar.[43]

Fakat bütün o sahnelerden sonra, işte karıkoca gene beraber yaşıyor. Her gün Atıf bir haber getiriyor:

— Belkıs ailesinin yanına, İzmir'e gidecek. Gitmek için ısrar ediyor.

O halde niye gitmiyor? Demek bırakmayan kendisi. Sonra bir başka gün:

— Ona bu şeyin devam edemeyeceğini anlattım. Kendisi de gitmenin daha doğru olduğunu kabul etti, diyor.

Ve Seza günlerce onun gitmesini bekliyor.

Her buluştuklarında:

— O gitti, artık serbestim, diyecek zannediyor.

Fakat günler geçiyor. Atıf bir daha bu meseleden bahsetmiyor ve nihayet sabrı tükenen Seza kendi soruyor:

— Karın daha İzmir'e gitmedi mi?

— Hayır, gitmedi.[44]

***

Neden olduğu malum ve aşikâr değil mi? Kocası onu kandırmış, onu temin etmiş ve o da yeniden İstanbul'da kalmış.

Çünkü bir kadın gitmek ister ve bir koca esasen uzun zamandan beri bunu temenni ederse, o kadınla o erkeğin hâlâ beraber yaşamasına nasıl bir sebep olabilir?

Seza bütün bu şeyleri ona düşüncelerindeki çıplaklığıyla bazen söylüyor. Bu kadar şeyi bilmenin ve bilerek hâlâ onun aşkını istemenin ne zillet olduğunu bütün utancıyla anladığı halde, kendisini tutamıyor ve elinde olmadan bu sözleri ona söylüyor. O zaman Atıf:

— Çocuk, çocuk, diyor. Böyle konuşmaktan utanmıyor musun? Benim sevgimden nasıl şüphe edersin? Yalnız şunu sana daima tekrarlıyorum ki macera değildir. O benim karımdır. Kaç senelik karım, onunla beraber bir hayatımız, bir evimiz ve çocuklarımız olmuş, ona nasıl vahşi bir merhametsizlik ve inanılmaz bir terbiyesizlikle, "Çık git hayatımdan!" diyebilirim. O, seni sevdiğimi biliyor, akılsız bir kadın değildir. Kendi vaziyetinin fenalığını o da anlayacak ve bu hayatı o, kendisi istemeyecektir. Onunla fazla kırılmadan ayrılmamız lazım. O, benim iki çocuğumun annesidir, hizmetçim değil ki!

Evet, hissediyor. O kadın tamamıyla Atıf'ın hayatının içindedir. Beraber evlatları olmuş, on beş sene süren bir hayatları var. Atıf kendinden çok daha fazla o kadına yakındır.[45] Bunu acıyla, bunu acıdan kıvranarak hissediyor. İkisinin arasındaki bağı, ikisini birbirine bağlayan bağın kuvvetini, sağlamlığını her an hissediyor.

O zaman kendi kendine soruyor:

— Kocam hayattayken Atıf'a tesadüf etseydim ve o bana gel deseydi, ona gider miydim?

Evet, ona hiç tereddüt etmeden gidebilirdi.

Yaşamak için bir insan nasıl havaya, suya, gıdaya muhtaçsa, Seza da Atıf'a öyle muhtaç, Atıf'sız yaşamasına imkân yok. Ve işte kendisi de Atıf için bir ihtiyaç olmak isteğiyle tutuşuyor. Halbuki o, Atıf için bir ihtiyaç olmadığını biliyor.[46]

Seza onun için bir yaz macerasıydı. Seza onun için bir yaz macerası kalıyor. Hepsi bu kadar.

Yalnız bir şeyi pek iyi biliyor. O da eğer sabretse, eğer onu öteki kadınla paylaşmaya tahammül etse, eğer bu hallere alışsa ve artık ıstırap çekmese Atıf ondan hiç, hiç ayrılmayacak.

Atıf onun sevgisinde zevk, sarhoşluk, gençlik neşesi ve kuvveti bulmak istiyor, her günkü hayatın miskinliklerinden ayrı bir şey.

Halbuki Seza onun için her günkü hayatından bir parça olmak istiyor.

Atıf'ın bütün temennisi bu sevginin onun evindeki huzuru ve rahatı bozmaması, her gün kavgalara, gözyaşlarına sebebiyet vermemesi.

Atıf hiç de birinci defa karısına ihanet eden bir erkeğe benzemiyor.

Bu büyük tütün sosyetesinin direktörü fazla sadık olmayan bir koca olarak muhitinde tanınmış, fakat bu maceraların hepsi kendi muhitine göre olan maceralar, ortaya vurulmadan, karılar ve kocalar karşılıklı aldatılarak ikiyüzlülük içerisinde akıp giden ve ismine dürüst denilen maceralar.

Rezalet çıkmasın diye aldatılan kocaların ve kadınların birçok şeylere göz yumarak zavahiri korudukları maceralar.

Fakat Seza'nın temiz ve açık ahlakı bunu kabul edemiyor.

Seza için en büyük azap bir ahbap evinde, bir sefaret çayında yahut bir baloda o kadına rastgelmek. O kadının elini sıkmaya mecbur olmak, utanmadan onun yüzüne bakmak, onunla konuşmak.

Eğer Seza buna tahammül etse, eğer Seza bütün bunlardan şikâyet etmese, şüphesiz Atıf'ı bıktırmayacak.

Fakat o bunu anlamıyor.

Seven ilk kadın ve sevecek son kadın gibi sevdiğini canı gibi kıskanıyor. Belki hakkı yok, fakat öteki kadından ölesiye nefret ediyor.[47]

Seviyor, açıkça seviyor ve Belkıs dışarıda olduğu zaman, Atıf bir şeyden çekinmezken, o kendisini Atıf'la her yer-

de gösterdi. Her gün onun otomobilinde, yanında oturdu. Ekseri akşam yemeklerini baş başa Kalamış'ta, Suadiye'de, Tarabya'da ve Beyoğlu'nun büyük restoranlarında yediler. Beraber dansa, beraber baloya, beraber çaya gittiler.

Kimseden çekinmeden, kimseden sakınmadan hemen her gün beraberlerdi. Herkese görünüyorlardı.

Fakat sonra Belkıs döner dönmez iş değişti.

Bu saklambaç oyunu o zaman başladı.

Bu şekilde bütün onları tanıyanlar münasebetlerinin seyrini biliyor ve yalnız kıskançlık değil, bu şekil ayrıca onun kadınlık gururunu kırıyor.[48]

***

Seza bu yeni vaziyeti idare edemedi. Eğer o, Atıf'ın karısıyla dostluk yapmaya, gezintilere beraber gitmeye, onun bulunduğu yerlerdeki davetleri kabul etmeye razı olsaydı, Atıf daha çok memnun olacaktı.

Vakıa o kadın kendi mektuplarını ele geçirmişti, ama buna rağmen kendisiyle görüşüyordu. Bir sosyetede birbirlerine tesadüf ettikleri zaman, el uzatıyor, hatta icabında beraber bir gezintiye gitmekten çekinmiyordu.

Onun müthiş tahammülü vardı. Fakat kendisinin, hayır!

***

— Biliyor musun Atıf? Senden ayrıldığım için duyduğum büyük acıya rağmen, bu yolculuk beni biraz da sevindiriyor.

— Seviniyor musun?

— Evet, bu muhitten ayrıldığım için. Çünkü artık her gittiğim yerde, onu göreceğim korkusuyla kalbim oynamayacak. Seninle konuşamayacağım, işte seninle buluşamayacağım için, bu zevki tatmak için katlanacak fedakârlık da olmayacak. Sen olmayacaksın, ama hayatımda en meşru bir isteğimi yaparken bir kabahat işler gibi utanmak da olmayacak. Bu

acı, bu zillet de olmayacak. Başka bir kadını kıskandırmamak, başka bir kadını üzmemek için yağmurda, soğukta şehrin dışına çıkmayacağız. Sen olmayacaksın, bütün bunları yapmak için sebep olmayacak, senin hasretini kuvvetle çekeceğim, ama seninle her konuştuğum dakikada, "Şimdi o gelirse, gelir de bizi görürse diye yüreği telaş içinde," diyerek üzülmeyeceğim.

Atıf kocaman elleriyle onun yanaklarından tutuyor ve onu susturmak için başını kendine doğru çekiyor:

— Hırçınım benim, minimini küçük kıskancım! Hayatım, canım Sezam!

Ortalık gitgide kararmış. Nasılsa bu akşam çabuk ayrılmak için telaş göstermiyor. Nasılsa genç kadın:

— Artık gidelim, demekte birinci olmak saadetini bu akşam tadabiliyor. Şimdi kalkıyor. Serinlik Seza'nın iliklerine kadar işlemiş. Bütün vücudu sızlıyor:

— Havalar da amma serinlemiş!

İri erkek, Seza'nın paltosunun kürk yakasını kapatmak için boynundan kolunu doluyor ve yakayı kapadıktan sonra, onun başını göğsü üstünde sıkıyor:

— Gidince beni unutmak yok ha!

— Deli misin?

— Sık sık yazacaksın, çok sık yazacaksın.

— Sen de öyle, değil mi?

Sonra gülerek ilave ediyor:

— Mektuplarımı gene başka ellere bırakmak yok ha?

— Mümkün mü hiç? Onları bu defa canım gibi muhafaza edeceğim.

Canı gibi muhafaza edecek. Yalan bile olsa, onun böyle konuşmasını seviyor.[49] Kendi sevgisinin kudretinden bunal-

tacak bir korku duyarken, akla sığmaz bir şey karşısında kalmış bir insan dehşetiyle adeta sayıklıyor:

— Seni ne çok seviyorum! Ne kadar çok seviyorum!

Atıf onun başını bu defa daha büyük bir muhabbetle göğsünde sıkmaya devam ediyor.

— Sezam, canım benim!

Ve birden bu alacakaranlık ve serin ve çıplak akşamın içinde, yüreğinde sonu yok bir acı hissediyor.

O giderse, evet, tatlı, sokulgan ve namütenahi sevmesini bilen bu kadın giderse, hayatında büyük, çok büyük bir eksiklik olacağını hissediyor.

— Ben de geleceğim, seni orada bulacağım.

– 5 –

Mehmet'i vagona yerleştirdi:

— Kımıldama yerinden ha!

Mehmet sarılı olduğu atkılar içerisinde, bir kukla kadar uslu ve yeni gördüğü istasyon, tren, vagon ve kompartıman âleminden ürkek oturuyor.

— Ben şimdi geliyorum.

Kompartıman kapısını üstüne örtmek için bir hareket yapıyor.

— Anne, anne!

— Ne var?

— Gitme, dur.

Çocuğun korkak bakışlarına bile ehemmiyet vermiyor. Hiçbir şeye! Kapıyı aralık bırakıyor ve vagondan aşağı iniyor.

Bu gece Sirkeci ne kadar mağmum. Lambalar ne kuvvetsiz yanıyorlar ve perondaki insanların birer gölgeden farkları yok.

Telaşlı adımlarla trenin boyunca yürüyor. Yolcuların girdikleri kapıya bakıyor, sonra geri dönüyor. Şimdi gene kendi vagonlarının önünde.

Saate bakıyor. Trenin hareketine on beş dakika var.

Atıf ona ne vaat etmişti? Eve geleceğini, otomobille onu evinden alacağını, gara götüreceğini. Halbuki işte, trenin gitmesine on beş dakika var. Atıf meydanda yok. Buna ne mana

vermeli? Nerede kaldı? Niye gelmedi? Neden gelmiyor? Kompartımanın camı vuruluyor. Mehmet'in yüzü pencerede görünüyor. Annesini görür görmez bu yüz geniş bir tebessümle aydınlanıyor.

— Ben de geliyorum.

Fakat annesi bu sözü duymuyor ve Mehmet'in cama yapışarak yamyassı olmuş olan burnunun iki yanındaki gözlerine gene ümitsizlik çöküyor.

Seza küçücük ayaklarının üstünde adeta koşarak ilerliyor.

Gümüşi bol paltosu, gözlerine doğru eğilmiş gümüşi fötr şapkası ve herkesin boyunu geçen boyuyla işte karşıda duruyor. Elinde beyaz kâğıtlara sarılmış çiçekler ve bir de küçücük paket var:

— Seza!

— Atıf!

Genç kadının kahverengi eldivenler içindeki ellerini tutuyor.

— Neredeydin?

Yüzü biraz sararmış:

— Sus, sus, diyor, başıma gelenleri bilemezsin.

— Ne oldu?

— O, bilmiyorum kimden, bilmiyorum nereden senin bugün hareket edeceğini öğrenmiş. "Eğer bugün onu görmeye gidersen, büyük bir rezalet çıkaracağım," dedi.

Seza bütün kanının başına hücum ettiğini, şakağının şiddetli şiddetli vurduğunu hissediyor. Freni olmayan bir hiddetle:

— Ve sen, diyor, sen de onu üzmemek için, onu benim senin hayatında ehemmiyetsiz bir şey olduğuma ikna etmek için evden çıkmadın.

Sesi çok mu yüksek çıktı? Bütün terbiyesini, şimdiye kadar öğrendiği şeylerin hepsini unuttu mu?

— Sus, diyor Atıf, sus, yavaş konuş, herkes bize bakıyor.

— Hayır, yavaş konuşmayacağım. Bağırmak istiyorum.

— Seza, rezalet yapıyorsun!

— Rezalet mi? Ya senin yaptığın rezalet değil mi? Senin yaptığın...

Onun koluna giriyor ve adeta zorla ilerilere doğru sürüklüyor.

— Yavaş konuş Allah aşkına! Delilik etme! Ben rezalet çıkmasın diye...

— Onun kolları arasında kaldın değil mi? Beni sevmediğine artık emin. Öyle değil mi?

Atıf da bu defa sert, sabırsız ve yüksek bir sesle:

— Eğer bugün olanları sen daha iyi biliyorsan, sen anlat, ben dinleyeyim, diyor, esasen bugün sinirlerim berbat bir halde, rica ederim sen de beni yorma.

O kendisine birinci defa olarak böyle yorulmuş, bezmiş, sabrı tükenmiş bir sesle hitap ediyor. Ve onun bu sertliği Seza'yı şaşırtıyor. Azar işitmiş bir çocuk gibi dudakları titriyor. O da Seza'nm yüzündeki perişanlığı ve şaşkınlığı görüyor.

— Beni dinle yavrum, diyor, affet, çok sinirliyim. Bütün gün sana gelmek istedim. Ve ondan kurtulmak için yazıhaneye gideceğimi söyledim, "Bugün pazar, dedi, ne zamandan beri pazarları çalışıyorsunuz yazıhanede?" "Bugün işim var," dedim. Ve evden çıktım. Bana senin bugün yola çıktığını bildiğini söyledi. Otomobil henüz köşeyi dönmemişti. Bir de baktım küçük sporuna binmiş, kendisi de volanda. Bu senelerden beri yapmadığı şey. Otomobil kullanmak. Beni takip ettiğini anladım. Ve otomobilimi senin tarafa değil, Beyoğlu'na doğru sürdüm. Oradan Karaköy'e geçtim. Büronun önünde durdum. Ve içeriye girdim. Hemen yazıhanenin başına geçerek çalışmaya hazırlanır gibi davranırken, arkamdan geldi. Evet, yukarıya çıkmış, "Sen çalıştığın müddetçe, ben burada oturacağım," dedi. O zaman ben, "Bu olmaz, bu ne rezalet!"

deyince aramızda müthiş bir kavga çıktı. Ama ne müthiş kavga, tasavvur edemezsin. Öyle müthiş bir sahne ki eminim en aşağı kattaki kapıcı bile duymuştur.

Bir an susuyor. Genç kadın ona bakıyor. Demek bugün böyle heyecanlı, bu kadar dolu bir gün olmuş, öyle mi? O da kendi başına gelenleri ona anlatmak istiyor. Fakat bunun Atıf üzerinde nasıl bir tesir yapacağını daha evvelden tayin edemediği için konuşmaktan vazgeçiyor:

— Peki sonra, diye soruyor, sonra nasıl oldu da gelebildin?

— Kavgadan sonra, tabii ağlamak bayılmak sahneleri oldu. Nihayet...

— Anne! Anne!

Seza geriye dönüyor. Uzaktaki vagonun merdivenlerinin üstünden Mehmet ona el sallıyor.

Maazallah düşecek.

— Anne!

Bu ses adeta bir imdat dilenişi gibi bir şey...

— Geliyorum!

O, Atıf'ın o kadının elinden nasıl kurtulup da buraya geldiğini işitmeden oğlunun yanma koşuyor. Mehmet'in altdudağı şımarık bir kederle kabarmış, hafif hafif titriyor ve iki damla yaş gözlerinden ha aktı ha akacak.

— Anne!

— Yavrum!

Merdivenin üst basamağından annesinin boynuna öyle bir atlıyor ki Seza sesleniyor. Neredeyse beraber yere düşecekler. Ve bir anda bütün dünyayı unutan anne ürkmüş, yavrusunu göğsünün üstünde sıkıyor. Dudağının ta altından, çenesinin ta üstünden öpüyor.

— Ne oluyorsun?

— Neredesin? Trende ben yalnız mı gideceğim?

— Deli, tren daha kalkmaz. Amcaya selam ver.

Küçük Mehmet kalın yün eldivenler içindeki elini Atıf'a uzatıyor.

— Siz de beraber mi geliyorsunuz?

— Hayır yavrum, size Allahaısmarladık demeye geldim. Bak Mehmet, sana bunu getirdim. Yolda yersin diye.

Ona sırma sicimlerle bağlanmış, güzel kâğıtlara sarılmış bir şekerleme kutusu veriyor.

— Teşekkür ederim, efendim.

Ne uslu bir gülüşle ve ne büyük bir nezaketle bu paketi onun elinden alıyor. Genç kadın şimdi onu daha büyük bir şefkatle göğsü üzerinde sıkıyor ve saate bakıyor:

— Üç dakikamız kalmış, diye düşünüyor. Bugün başından geçenleri Atıf'a anlatacak vakit kalmadı. Belki de onu söylemesi doğru olmayacaktı. Kim bilir, bu hadise Atıf'ın üzerinde nasıl bir tesir yapar?

Çocuğun yanında resmi konuşuyorlar:

— İşlerin nasıl olduğunu elbet bana sık sık yazarsınız?

— Yazarım efendim. Tabii siz de yazarsınız.

— Elbette.

Ne kadar karanlık buraları? Ne fena aydınlatılıyor bu Sirkeci Garı. Hiçbir şehrin en büyük istasyonu böyle fena tenvir edilmez. Burası insanın içine ayrılığın bütün dehşetini aşılıyor.

Bavulları taşıyan hamallar, acele gidip gelen bir iki memur, aşağıdaki vagonun önünde birikmiş birtakım insanlar, tekinsiz bir evin avlusunda dolaşan belirsiz gölgeler sanki...

— Size deşu çiçekleri getirdim.

Bunlar menekşeler...

— Oh, teşekkür ederim. Ne güzel şeyler.

Mehmet annesinin elinden demeti alıp burnuna götürüyor ve uzun uzun kokluyor:

— Ne güzel kokuyor. Oh, ne güzel kokuyor.

— Çıkınız vagona. Herkes çıksın.

Kahverengi esvabı içinde pek azametli duran sarı saçlı bir kondoktör bağırıyor.

Ayrılıyorlar öyle mi?

Genç kadın Mehmet'in orada olmasına rağmen, saklayamadığı bir telaşla elini ona uzatıyor. Onun kolunu tutuyor:

— Atıf!

Yüzü şimdi fildişi renginde. Atıf boş eliyle kolunun üzerindeki bu ince parmakları sıkıyor. Ve kondoktör gibi tekrarlıyor.

— Haydi çabuk, çabuk vagona!

Evvela çocuğu bindiriyorlar. Arkadan Seza merdivenlerden çıkıyor, bir an gözden kayboluyor. Ve sonra kompartımanın penceresinin önünde görünüyor. Camı telaşla açıyor. Atıf pencerenin altında. Onun da yüzü inanılmayacak kadar sararmış, fakat Seza onun bu solgun yüzünde kendi gidişinin verdiği bir ferahlığı sezdiğini tevehhüm ediyor.

Bütün bu karışık ve can sıkıcı hadiselerin biteceğinden memnun, muhakkak memnun! Bir taraftan karısı, bir taraftan kendi mütemadi kıskançlık sahneleri, mütemadi gözyaşlarıyla ona münasebetlerini zehir etmediler mi? Yalnız güzel ve tatlı bir şey olması icap eden bu münasebeti...

Mehmet onun eteğini çekiştirerek durmadan bir şeyler söylüyor, fakat Seza onu dinlemiyor. Sabitleşen gözbebekleri Atıf'ın yüzünde.

Bağırmak, vagondan atlamak, onun boynuna kollarını dolayarak:

— Bırakma, bırakma beni, diye yalvarmak istiyor. Öteki gözüyle saati kontrol ediyor. Hareket dakikası yaklaştıkça, yüzünün gergin çizgileri biraz daha yumuşuyor.

Genç kadın şimdi elini uzatmış, onun elini tutuyor. O, kalın sıcak dudaklarıyla bu eli birçok öpüyor:

— Ben de geleceğim. Vaat ediyorum.

Ona bugün olan şeyden hiç bahsetmediği ne iyi oldu. Ona bugün olan şeyden hiç, hiç bahsetmeyecek!

— Anne.

— Dur şimdi!

Bir çan mı çalındı? Kondoktör de vagonun merdivenlerine çıktı. Vagonun kapısı kapanıyor.

— Yaz bana muhakkak.

— Ben telgraf isterim.

— Anne!

— Of, dur diyorum sana!

Tren hareket ediyor. Kilitlenmiş eller birbirlerinden ayrılmak istemiyor. Deminden beri gidişinden memnun zannettiği erkeğin eli de demir bir kıskaç gibi parmaklarına geçti.

— Seza! Seza!

— Atıf!

Neden gidiyor? Neden onu öbür kadının nüfuzuna bırakarak gidiyor? Bu adamın aşkını kaybetmemek için kendisiyle çılgın bir mücadeleye girişmiş olan o kadına bırakarak gidiyor? Neden? Neden?

— Ağlama.

Hıçkırıyor ve onun elini tutan, onun elini sanki bırakmamak isteyen adam ağır ağır yürüyen trenin arkasında ilerliyor. Fakat yalnız birkaç adım. Makine artık süratini aldı. Eller ister istemez birbirinden ayrılıyor.

— Seza!

— Atıf!

— Yaz, bana sık sık yaz.

Atıf bugünkü hadiseyi bilse de gene böyle mi söyleyecek? Şimdi ona el sallıyor ve trenin arkasından yürüyor. Gar daha az karanlık olsa, onun hayalini daha uzaktan da ve daha uzun zaman da seçebilecek. Fakat gar karanlık! O bu karanlığa mendilini sallıyor. Onu artık göremiyor.

Sonra hıçkıra hıçkıra kanepenin üstüne düşüyor, başını iki elinin arasına alıyor, ağlıyor, ağlıyor, ağlıyor.

***

— Şeker annem benim, niye ağlıyorsun?

Mehmet onun önünde, ayakta duruyor, annesinin başındaki bereyi çıkarmaya ve yüzüne gelen gözyaşlarıyla ıslanan saçlarını iki yana ayırmaya uğraşıyor. Sonra açtığı şekerleme kutusundan çıkardığı bir armut şekerlemesini annesinin ağzına yaklaştırıyor.

— Bak, sana ne veriyorum? Ağlama bak. Ne güzel bir armut bu.

Annesinin gözyaşlarıyla ıslanmış yanaklarını öpüyor.

Seza başını kaldırıyor. Gözünün içine bakıp gülen yavrusuna bakıyor, onu kendine doğru çekiyor ve:

— Yavrum, yavrum, diye hıçkırarak başını onun minimini göğsüne kapıyor ve tıpkı büyük bir insan göğsüne sığınır gibi, onun göğsüne, onun şefkatine sığınmak istiyor. Gönlü bir anda seneleri aşmak isteğiyle kavruluyor. Mehmet'i büyük bir delikanlı olunca tabii, o artık kendini şimdi kuduz bir acıyla üzen bu çeşit azap ve ıstırapdan kurtulmuş olacak.

O zaman bütün böyle düşüncelerden uzak olacak; beyaz saçlı başını bu göğse dayadığı, dünyada bütün himayeyi ondan bekleyeceği günlerin gelmesini büyük bir iştiyakla istiyor.

Fırtınasız, kasırgasız, sakin hayatlı ihtiyar bir anne olduğu güne öyle büyük bir hasreti var ki...

Ve işte şimdi o günlere yetişmek için ve ileride Mehmeti'ne güvenebilmek için bugün Mehmet'i korumak mecburiyetinde. Mehmet'i korumak için de salim bir kafaya, ıstırap çekmeyen bir yüreğe ihtiyacı var.

Tren sallana sallana gidiyor. Bu gidiş belki hem kendisi için hem de Mehmeti için çok iyi oldu.

O bu son aylarda bu aşka bütün izzet-i nefsini, bütün kadınlığını feda etti. O aylardan beri kendine karşı olan bütün hürmetini kaybetti.

— Sevmek bu kadar küçülmek midir, diye düşünüyor.

Evet, bu defa sevmek onun için hakikaten bir küçülmek oldu.

Bu aşk değil, esrarkeşlik gibi, eroinman olmak gibi acayip bir iptila. Ondan ayrılamıyor, ondan ayrıldıkça vücudunda maddi rahatsızlıklar hissediyor, afyon saati geçmiş bir afyon tiryakisi gibi, nefesi tıkanıyor, boğulmak raddelerine geliyor, öleceğini zannediyor. Vücudu ateşler içinde, büyülenmiş bir insan gibi ıstırap içinde...

Eğer lokomotif böyle soluya soluya koşarak kendisini ondan kaçırmasa, aralarına bu kilometreleri koymaya başlamasa... evet, şimdi ona yetişebilse, gene küçük ve zelil olacak. Eğer ona sesini işittirebilse bağıracak:

— Her şeye razıyım. Her şeye anlıyor musun? Öbür kadına görünmemek için istediğin kadar saklanacağım. En temiz duygumu gizleyeceğim. O emin olsun diye ne yapmak lazımsa, söyle yapayım. Benden daha ne kadar küçülmemi istiyorsan, hepsine razıyım, yalnız sen... sen beni bırakma, seni görmemeye tahammülüm yok.

Hayır, ben artık hiçbir şey değilim, sensiz hiçbir şey değilim, her şeyim sensin, seni görmemek...

Ve gene hıçkırıyor.

— Anne!

— Yavrum benim.

— Neye ağlıyorsun? Yoksa Atıf Amcam sana fena bir şey mi söyledi?

— Deli misin, bu saçma şeyler nereden aklına geliyor? İstanbul'u bıraktığımız için, dadını bıraktığımız için ağlıyorum.

— Anne, ben yanında varım ya! Beraber değil miyiz? Ben varken sen bir şeyden korkma anne!

Evet, yanında Mehmeti var. Mehmeti yanında ya! Deli olmuş bu ana! Bu ananın aklı başından gitmiş. Utanmıyor.

Şimdi gözlerini siliyor ve göğsü daha hıçkırıklarla doluyken:

— Çok şükür, sen varsın oğlum, diyor, sen varsın benim gülüm!

– 6 –

Sanki sık sık demir kapılar açılıp kapanıyor. Trenin bütün vücudu çatırdaya çatırdaya birbirine vuruyor. Gece karanlık. Şu dar yatakta Mehmet'i yanında yatıran Seza uyumuyor.

Mehmet çoktan uyudu.

Seza bir sürü hadiselerle, bir sürü heyecanla dolu olan bu son günü düşünüyor. Yola çıkmak için evi terk etmeye vakit kalmadan evvel, kapıyı çalıp gelen küçük kızı, Atıf'ın kızını düşünüyor.

Allahım, öbür kadın kocasını kaybetmemek için neler yapıyor!

On, on bir yaşındaki sarı bukleli kız çocuğunun kapıdan içeri girişi hâlâ gözünün önünde; ince, şeffaf derili teninin altında damarları seçilen serde yetişmiş bir çiçeğe benzeyen bu nazlı kız çocuğu, bir anne için ne kadar kıymetli bir şeydir. Ona Seza, "Ne istiyorsun?" diye sorduğu zaman, "Sizinle görüşmek istiyorum," cevabını verdi. Odaya girer girmez bütün sadeliğiyle, bütün samimiyetiyle onun ellerini tuttu. Hiçbir mukaddemeye hacet kalmadan, "Ben annemi çok severim," dedi, "babamı da annemi sevdiğim kadar severim." Seza'nın kalbi bayılacak gibi vururken, "Peki," diye sordu, "sonra?"Çocuk kesik cümlelerle gülüyordu. "Biz annemle Ankara'ya gideceğiz. Babam gelmeyecek. Ben babamsız yaşayamam. Annemden de ayrılamam. Biz Ankara'ya gitmeye-

lim." Ne demek istiyor bu çocuk? Ona bütün bu sözleri kim öğretmiş? "Yavrum," dedi, "niçin bana geldin?"

"Ben biliyorum."

"Ne biliyorsun?"

"Siz isterseniz annem Ankara'ya gitmez."

"Sen neler biliyorsun?" dedi.

"Sözlerinden hiçbir şey anlayamıyorum."

"Anlıyorsunuz, anlamaz gibi yapmayınız ve ben babamsız yaşayamam diyorum size. Bize acıyınız." Onun ellerini tutmuştu. O elleri öpüyordu. Seza öleceğini zannediyordu. Bunu yaptıran öteki kadındı. "Yavrum," dedi, "sana söz veririm ki ben sizin Ankara'ya gitmenizi istemiyorum."

"Siz isterseniz biz de gitmeyiz. Eğer siz istemezseniz..."

"Seni buraya kim gönderdi?"

"Kendim geldim.

"Yapayalnız mı?"

"Evet."

"Seni nasıl bıraktılar?"

"Kaçtım. Her şeyi göze aldım. Azarı filan... her şeyi! Size yalvarmak için..."

"Bana ne diye yalvaracaksınız?"

"Ben biliyorum. Benden saklıyorlar, ama ben her şeyi biliyorum!" ve cebinden çıkardığı, ucuna tavşan resmi işlenmiş bir mendili gözüne götürdü. Ağlıyordu. Ne güzel bir komedyacıydı bu küçük kız! Yoksa sahi miydi? Bilmiyordu. Fakat bu sahne ona o kadar tesir etmişti ki!

***

Tren, sanki Seza'nm fena düşünceler dolu kafasını, ıstırap dolu kalbini bunaltmak, sersemletmek ister gibi onun vücudunu silkeleyip duruyor.[50]

Bitirmek, her şeyi bitirmek, belki ölmek, fakat koparmak daha iyi değil mi? Mehmet'i kolları arasında sıkarken, o sarı-

şın küçük kızın yüzü gözünün önünde canlanıyor. Ağlamaktan şişmiş gözlerine doğru kaldırdığı üstünde tavşan resmi işlenmiş küçük mendiliyle orada. Beyninin içinde silinmez bir boyayla boyanmış bir resim gibi, "Babamdan ayrılırsam, ben ölürüm." Gözlerini kapatan uyku birdenbire ne oldu? Yeni uyanmış kadar uykusuz şimdi, yataktan kalkıyor, elektriği yakıyor. Bir sigara içiyor. Omzuna bir manto alarak koridora çıkıyor. Tren büyük bir süratle ışıksız araziden geçiyor.

Koridorda kimse yok. Alnını pencerenin solgun camına dayıyor, gözleri hep boşluklarda, hep o karanlıklarda.

Bu azap hiç tükenmeyecek mi?

Böyle karışık bir başla o davaları nasıl takip edecek? Bütün bu unutulmuş meseleleri Atıf kendisini İstanbul'dan uzaklaştırmak için icat etmedi mi?

Şimdi bu gece, onlar yan yana değil mi? Ve o kadın kendisinin uzaklaşışından mesut memnun, "Atıf bana kaldı!" diye düşünmüyor mu?

Atıf'ı o kadına bağlayan his muhakkak bir sevgi!

Fakat seven bir erkek nasıl oldu da o kadını kendisiyle aldattı? Kadınlar içinde, sevdikleri ve sevdikleriyle beraber yaşadıkları zaman aldatanlar yoktur. Bir kadın kalbi bu acayip oyunu, bu karmakarışık duyguyu kabul etmez.

O halde demek Atıf o kadını da sevmiyor, kendisini de sevmiyor.

Seza o kadını o kadar kıskanıyor ki zihninin bu son mantığını büyük bir sevinçle kabul ediyor.

O kadının da Atıf tarafından sevilmediğine kendini inandırmak için, kendinin sevilmediğini de teessürsüz kabul ediyor.

– 7 –

Şezlongun üzerine uzanmış duruyor. Mehmet ileride yerde, halının üzerinde oturuyor.

Beyaz, küçük bir beygiri yerde sürüklüyor.

Seza'nın gözleri boşalmış bir âleme benziyor. İçinde ne yaşayan bir duygu ne de yaşayan bir mana var.

Dalgın bakışları kardaki müslin perdelerin bir kıvrımında,[51] bu yüzün derisinde solmaya başlayan sarı bir gül yaprağının zavallılığı var. Yüzü henüz ayağa kalkmış bir hasta yüzüne benziyor, yanakları öyle çökmüş ki... Bu akşam onu görenler on sene birden yaşlanmış zannedecekler. Dudaklarının yanında garip bir çizgi peyda olmuş.

Oda, büyük şehir akşamının çabuk çöken karanlığıyla dolu.

Mehmet ikide birde bu beyaz beygirini coşturmak için:

— Deh, deh, haydi oğlum, haydi, diye bağırıyor.

Seza, oğlunun sesini duymuyor bile. Bütün dikkatiyle koridoru dinliyor.

Son dakikasını bekleyen bir idam mahkûmu hapishane koridorunda duyulan her ayak sesini nasıl sonsuz bir heyecanla dinlerse, otelin koridorundan gelen bütün pıtırtılar onun kalbini öyle altüst ediyor.

Yedi günden beri onun bir ölüden farkı yok.

Dünyanın içinde, hayatın ortasında hayattan, dünyadan ayrı yaşıyor. Hayır, yaşamıyor. Buna yaşamak denilir mi? İçini kaplamış olan bu uyuşukluğun ismi hayat olur mu hiç?

Hayatsa, bu din kitaplarının bahsettiği cehennem hayatı olacak!

O buhran dakikasında, o çılgınlık anında nasıl oldu da ona o mektubu yazdı!

Ah çocuk! Ucunda renkli ipeklerle bir tavşan işlenmiş küçük beyaz mendilini gözlerine götürerek ağlayan çocuğun hayali...

O çocuktan öyle nefret ediyor ki!

Atıf şüphesiz ki o mektubu çoktan aldı ve şimdi elbette hayret içerisinde. O, Seza'dan her şeyi beklerdi. Fakat böyle bir mektubu...

Mektubunda neler yazdığını adeta ezberlemiş gibi biliyor. Başının ve gönlünün isyanında kaleminden fırlamış olan kelimeler, cümleler, bir ihtilal ordusu gibi yakan, yıkan, yakmak ve yıkmak isteyen o kelimeler artık onun emirlerinden kurtulmuş, artık kendi idaresinden ayrılmış bulunuyorlar. İhtilal ordusu! Hangi ihtilal ordusu? Bu sözler daha fazla şuursuz, birtakım asilere benzemiyorlar mı?

Bu sözler, beyaz bir mektup kâğıdına üst üste yükleyip yolladığı bu sözler İstanbul'da neyi kırdılar? İstanbul'da ona, onunla olan münasebetine ne yaptılar?

Seza ona nasıl o sözleri yazdı? Hangi kuvvet onun parmaklarına o sözleri yazdırdı, ona nasıl, "Artık her şey bitmeli," diyebildi. "Her şey bitmeli. Ben senden ayrılmak istiyorum. Bu benim için çok güç olacak. Fakat artık sevgimizin etrafını saran o boğucu havaya tahammülüm kalmadı.

Sana, her şeyi iyice düşündükten, yapıp yapmayacağım şeyleri karşı karşıya koyup tarttıktan, sabır ve tahammülümü hesapladıktan sonra yazıyorum.

Ben senin hayatında ya hep ya hiç olmak istiyorum.

Ya o kadın senin kadınındır yahut ben. İkimizin arasından birini seçmek, birini ötekine tercih etmek mecburiyetindesin.

Karar verdim, İstanbul'a döndüğüm zaman, onun şüphelerini yatıştırmak, ona görünmemek için gene cılız bir köpek yavrusu gibi, beni oradan oraya taşımana müsaade etmeyeceğim.

O görmesin, o üzülmesin diye izzet-i nefsim ve haysiyetimden fedakârlık yapamayacağım.

Yok, Atıf, artık bu hale tahammülüm kalmadı!

Beni sevmediğini bile bile, buna katlanmaya ne lüzum var? Senin hayatındaki o küçük mevkiyi muhafaza etmekte neden ısrar etmeliyim?

Beni tanıdığın zaman benim gururum vardı. Benim kendime emniyetim vardı. Sonra senin karşında, Allahım nasıl küçüldüm? Nasıl haysiyetsiz oldum? Senin aşkın beni küçülttükçe, sana kin bağladım. Fakat bu kin aşkıma sanki bir başka lezzet verdi. Son güne kadar ben seni, biraz da bana bu kadar çok azap çekmesini öğrettiğin için seviyordum. Fakat son güne kadar. Son gün beni görmeye gelmeyişin, bilir misin, benim içimde nasıl bir şey kırdı?

Benliğimde bir şey yıkıldı. Bir âlem yıkıldı. Atıf, başım hâlâ o felaketli yıkılışın gürültüsüyle sersem.

Eğer o gün giden sen olsaydın ve seni bulmak benim elimde bulunsaydı o gün hiçbir şey beni, seni görmekten men edemezdi.

Ne kıskanç bir koca ne ölüm ne kıyamet! Hiç, hiçbir şey! Anlıyor musun?

Fakat sen, sen ona emniyet telkin etmek, ona, 'Seza ile artık hiçbir alakam kalmadı,' demek ve benim, senin hayatında bir hiç olduğumu anlatmak, senin yanındaki kıymetsizliğimi göstermek için o gün bana gelmedin. O, bunları anlasın da aranızdaki anlaşamamazlık bitsin.

Onu üzmemek! Senin bütün gayen buydu. Aylardan beri

sen onu üzmemek istedin ve bu son gün onu üzmemek için beni bedbaht ettin, beni bedbaht etmekten çekinmedin.

Sakın bana her zamanki özürleri tekrarlama, 'O benim bunca senelik karımdır. Çocuklarımız, rabıtalarımız, dostlarımız var. Ne yapayım, seni tanımadan çok evvel onu nikâhlamışım.'

Nikâh ne demek? Evlenmek ne demek? Ben senin kadının değil miyim? Bana hiçbir bağın yok mu?

Eğer beni sevseydin en temiz, en meşru nikâhla bizim birbirimize bağlı olduğumuzu anlardın.

Nikâh aşkın tabii bir neticesidir. Sevişmeyen insanların birbirinden ayrılması en doğru ve ahlaki bir harekettir. Birbirlerinden ayrılmamak isteyenler sevişen insanlardır. Onlar hiçbir menfaat hissi, hiçbir içtimai mecburiyet olmadan birbirlerine istedikleri anda nikâhlanmışlar demektir.

Bu arzu bittiği anda, bu nikâh bozulmuş olur.

Eğer beni sevseydin, esasen karınla aranda bir nikâh kalmamış demekti. Senin aklında nikâh diye hürmet ederek merbut kaldığın o rabıta bittiği anda, cemiyetin karşısında yapması lazım gelen resmi muameleleri yapmakta ne vicdani ne ahlaki bir güçlük hissederdin!

Onunla ayrıldığını resmen tespit ettirdikten sonra, biz de seninle gider, nikâhlı olduğumuzu herkese öğretmek için belediye dairesinde bunu kaydettirirdik.

'Karım,' diyorsun o kadına! Demek senin sevdiğin kadın, kendine ait gördüğün kadın, o kadındır.

O halde söyle, senin hayatında benim mevkim nedir?

Hayır, bu şeyi devam ettirmekte hiçbir mana yok. Ayrılalım. Birbirimizi bu şekilde görmeye devam etmeyelim. Ya bana karşı olan sevgini herkese ilan etmek için onu bırak, benimle evlen yahut da benden tamamıyla vazgeç. Ben yemin ediyorum. Senin başına yemin ediyorum ki İstanbul'a döndüğüm zaman, saklanan kadın ben olmayacağım."

***

Bu mektup çok daha uzundu. Sahife sahife hep aynı tarzda söylenip durmuş ve mektubu:

"Yalvarırım sana, sen de bana yardım et. Benim enerjim kâfi gelmezse de beni bu azaptan kurtarmak için ne lazımsa yap. Bu sürünüşün bir nihayeti gelsin,"diye yazmıştı. Ve bu mektubu daha Belgrad'dan postaya atmıştı.

Bu mektubu postaya attığı günden beri bir rüyada gibiydi. Yaptığı şeyin dehşeti içerisinde kalmıştı.

Berlin'e ilk çıktıkları gün, otele gider gitmez ilk işi masanın başına oturup ona bir mektup yazmak olmuştu. O mektupta:

"Sana yoldan bir mektup yazmıştım, diyordu, "Ne yazdığımı hatırlamıyorum. Müthiş bir azap içerisindeyim. Atıf iyi bil ki hayatta her şeye, her şeye tahammül edebilirim, fakat senden ayrılmaya tahammül edemem. Anlıyor musun? Senin esirin olmaya, senin köpeğin olmaya, fakat sana ait bir şey olmaya muhtacım. Aramızdaki bağ koptuğu gün ölürüm.

Biliyorum, kıskancım, haksızım. Kıskançlığım beni mantıksız yapıyor. Ve haksızlıklarımla sana hayatı zehir ediyorum. Fakat bilemezsin canım, bütün ıstırabımı sana göstermemek için ne müthiş bir azap çekiyorum. Biliyorum, o senin karındır. Beraber bir canınız olmuş. Çocuklarınız var. Bütün bunların nasıl kuvvetli bağlar olduğunu takdir ediyorum. Ve soğukkanlılıkla düşündüğüm zaman beni onun gibi, onu benim gibi sevmeyeceğini anlıyorum. Elbette onun sevgisiyle benim sevgim arasında fark olacaktır.

Hayır, senin karın olmak istemiyorum. Senin hayatında daima o gizli rabıta, o saklı münasebet olarak kalmaya razıyım. Resmi hayatına girmeyeyim. Ve sen ne zaman hayatının gündelik hakikatlerinden yorulursan, ne zaman bu gündelik hakikatlerden kaçmak istersen, en fedakâr bir dost, beraber gülünecek bir arkadaş, bin müşkülatla yanına yaklaşılan bir maşuka olarak gel beni bul. Ben seni böyle seveceğim, böyle

feragatle, böyle kanaatkâr olarak seveceğim. Ve böyle sevmeye razı olunca, çok mesut olacağım. Senin yanında azap çekmek bile, benim için saadettir. Beni bırakma, bırakma beni Allah aşkına, bırakma beni! Beni bırakırsan ölürüm."

İşte günler geçti. Günlerden beri otelin bu odasında kapanmış bekliyor. Otelden dışarı çıkamıyor. Dışarı çıkarsa, gelen mektup veya telgraf elime geç geçer diye korkuyor.

İşte gene bir hasta gibi, sedirin üzerine uzanmış yatıyor.

Bir mektup, bir telgraf bekliyor. Fakat hiç, hiçbir haber yok.

Kapı vuruluyor.

Seza yerinden doğruluyor, kalbi kuvvetli kuvvetli çarpıyor. Ve adeta heyecanından titreyen bir sesle:

— Giriniz, diyor. Kapının önünde sarışın bir oda hizmetçisi var. Beyaz bonesinin altından fırlamış sarı saçları, kırmızı yanaklar ve minimini birer noktayı andıran mavi gözleriyle içine fazla ot tıkılmış taş kafalı bir bebeği hatırlatıyor.

Elinde gümüş bir tepsi, tepsinin içinde beyaz bir kâğıt. Seza heyecanla:

— Mektup mu, diye soruyor.

— Hayır, bir kartvizit. Aşağıda bir ziyaretçi sizi görmek istiyor.

— Bir ziyaretçi mi? Benim için mi?

— Evet, efendim.

Onu birisi görmek istiyor. Ne olmayacak şey! Bu koca şehirde o kimseyi, ama hiç, hiçbir kimseyi tanımıyor.

Kalbi tatlı bir ümitle doluyor. Bu ümit kalbine o kadar zevk veriyor ki kalbi adeta acı acı sızlıyor. Onun burada, bu otelde olduğunu bilen yalnız Atıf değil mi?

Ve yerinden kalkarak adeta koşar adımlarla hizmetçi kıza yaklaşıyor. Geniş odanın ortasında karşılaşıyorlar. Pembe tırnaklı, solgun tenli parmakları kartı tutuyor. Ve gözleri küçücük beyaz kâğıdın üstündeki küçük, siyah yazılara bakışlarında titreşen ümitleri döküyor.

Fakat birden gözlerinin içinde birer yanardağı tutuşturan ümit sönüveriyor. Kartın üzerinde hiç tanımadığı bir isim yazılı:

Hüsnü Muzaffer

İstanbul

Kimdir bu adam?

— Haydi, yavrum, atla. Atla bakayım.

Mehmet atını odanın içindeki taburların üstünden atlatıyor.

Perdeleri yarı inik oda adeta karanlık. Seza kuru bir sesle:

— Lambaları yakınız. Ziyaretçiye kendilerini beklediğimi söyleyiniz, diyor.

Kimdir bu Hüsnü? Kendinden ne istiyor?

Odaya biraz sonra giren erkek siyah saçlı, esmer ve çok temiz giyinmiş bir insan. Kendisini takdim ettikten sonra, onun sual sormasına vakit bırakmadan:

— Rahatsız ettim, diyor ve sonra:

— Tabii tahmin buyurmuşsunuzdur, diye izahat veriyor, bendeniz Atıf'ın dostlarındanım. Kendisi Berlin'e teşrif ettiğiniz zaman, bu otele ineceğinizi bana telgrafla haber vermişti. Bazı işleriniz için de size hizmette bulunmamı istemişti. Tabii size de bundan bahsetmiştir.

— Evet, diye kekeliyor, Atıf Bey bana, Berlin'de yardım etmek lütfunda bulunacak arkadaşları olduğunu söylemişti.

— Halbuki teşrif edeceğinizi bildirdiği günden birkaç gün geçtiği halde henüz beni aratmadınız.

— Geleceğim günü de size bildirmişti, öyle mi?

— Evet. Hareket ettiğiniz gün telgraf çekti.

Hareketinden sonra hâlâ kendisiyle meşgul olduğunu öğrenmek ona heyecan veriyor.

— Telgraf çekti, öyle mi? Oh, kendisine ne kadar minnettarım!

Genç adam gülerek sözüne devam ediyor:

— Beni aramadığınız için acaba yolda rahatsızlandılar mı, Atıf'a bir şey bildirmek lazım mı, değil mi, diye düşündüm. Sizi aramayı daha münasip buldum. Bilmem rahatsız ettim mi?

— Beni müteşekkir ettiniz beyefendi.

Seza buraya geldiğinden beri, kendini buraya getiren işleri tamamıyla unuttuğunu nasıl itiraf edebilir? Mecbur olduğu için:

— Evet, hastalanmıştım, diye yalan söylüyor, maamafih gayet ehemmiyetsiz bir şey.[52]

Onun karşısında koltuğa otururken, gene içinde derin bir kırılışın acısını buluyor. Demek bu adam da ondan yeni bir haber getirmemiş.

Öteki konuşuyor:

— Atıf, bana sizinle çok, çok meşgul olmamı, sizi hiç yalnız bırakmamamı yazdı.

Ve şimdi genç adam ona işleri hakkında sualler sormaya başlıyor ve Seza, tıpkı bir otomat gibi hiç düşünmeden cevap veriyor. Gelen insan esasen bu işlerin bütün tafsilatını tıpkı Atıf gibi biliyor. Atıf da kendi işlerini kendinden iyi anlar, kendinden iyi bilirdi. Ve bildiklerini üşenmeden bütün tafsilatıyla ona yazmış.

— Benim avukatım mükemmel bir insandır, diyor, onu size tanıtırım.

Ve Seza'nın işlerinden Seza'dan iyi anladığı için Seza'nın elindeki vesikayı, mukaveleleri filan görmek istiyor.

— Berlin'de hukuk ve ticaret mahkemeleri seri ve dürüsttür, diyor, bu kâğıtlarla gayet çabuk ve çok iyi bir netice alabilirsiniz.

Sonra Seza'ya geldiğinden beri nerelere çıktığını, nerelerde gezdiğini soruyor.

— Henüz bir yere çıkmadım.

— Hiçbir yere çıkmadınız mı? Nasıl olur?

— Evvela rahatsızlık, sonra çocuk...

Bu genç iyi ve her işi basitleştirmeyi, kolaylaştırmayı bilen bir insan.

— Niçin oteldesiniz, diyor, otel hem pahalıdır hem de rahat değildir. Bir pansiyona yerleşiniz.

Ve sonra anlatıyor:

Kendileri bir pansiyonda oturuyorlarmış. Kendileri mi? Seza soruyor:

— Yalnız değil misiniz?

— Çok şükür, yalnız değilim. Karım ve çocuğumla beraberim.

Zaten oturdukları eve bir pansiyon demek de doğru değil. Ölmüş bir generalin dul karısı büyük apartmanın bazı odalarını kiralıyormuş. Orada birkaç oda kiralamışlar.

— Ev çok sessiz, hem bizim küçüğün bir de dadısı var. Sizin küçük beyle de meşgul olur. Geceleri çocukları ona bırakırız ve gezmeye çıkarız.

Sonra gülerek ilave ediyor:

—Karım gezmeye bayılır. Her akşam bir yere gitmek istiyor. Karımı görürseniz çok seveceksiniz. Tam İstanbullu bir kadındır. Neşeli, zarif, uysal. Eminim ki anlaşacaksınız. O da o kadar yalnız ki...[53]

Genç adam ayrılırken soruyor:

— Nasıl, generalin karısıyla oda için görüşelim mi?

— Beni minnettar edersiniz. Geldiğimden beri hiç de böyle şeylerle uğraşmadım.

– 8 –

Generalin karısı yetmişlik bir şey. Gençlik zamanında moda olan kumaşlardan gene o zamanın modasına uygun bir etekle bir bluz giyiyor. Bluzunun dik yakasından çıkan siyah ruşlar alt alta konulmuş yarı boş, yarı dolu torbalara benzeyen, ikinci, üçüncü, dördüncü çenelerinin viranlığını örtüyor.

Beyaz saçlarının önü kabartılmış, kafasının ta ortasında muazzam bir topuz var. Başı daima hafif hafif sallanıyor. Bir hastalığı olacak. Fakat onun hastalığı yalnız bu değil. Sağ ayağında da romatizma var. Bunun için evde gezerken bile, bir peygamber asasını andıran yüksek ve kalın bir bastonla dolaşıyor.

Kocasının ölümünden ve bilhassa rejim değiştiğinden beri, çektiği fazla sıkıntıya rağmen büyük ve gayet zengin apartmanını bozmamış olan bu kadın, onu muhafaza edebilmek için artık bazı odalarını kiralıyor. Onda sevimli hiçbir şey yok. Fena bir ressam tarafından yapılma eski zaman tablosu gibi, hem soğuk hem cansız.

Tüccar Hüsnü Muzaffer'in karısı Malike çok tatlı bir İstanbul kızı. Çocukları, Mehmet'ten biraz daha küçük bir kız.

Seza bu eve taşınalı beş gün oldu. İlk mektubu yazıp ona yollayalı tam on yedi gün. Fakat o, ne ilk mektuba ne de ikincisine bir cevap alabildi. Ve hâlâ kafasına kuvvetli bir yumruk yemiş gibi sersemlik içinde.

Buradaki odasının penceresi asfalt bir meydana bakıyor ve bol güneş alıyor. Bu kuru soğuk kış günlerinde bol güneş alan bir oda çok iyi bir yer.

Mehmet küçük kız çocuğuyla oynamaya alıştı. Ve Alman matmazeli de pekâlâ seviyor. Geceleri çocukları erken uyuttuktan sonra, Hüsnü ile Malike onu evde bırakmıyorlar, beraber büyük şehrin eğlence yerlerini geziyorlar.

Malike konser seviyor, Malike tiyatro seviyor, Malike büyük tuvaletlerle gidilip, şampanya içilen, caz gürültüleri içinde dans edilen eğlence yerlerini seviyor. Ve kocasıyla Seza onu bu yerlerde takip ediyorlar. Malike ile kocasının başka dostları da var. Bu akşam gezintileri bazen pek kalabalık oluyor.

Günler geçiyor. Onun işleri hiç anlamadığını ve işlerde çok beceriksiz olduğunu gören Hüsnü Muzaffer bütün kâğıtları elinden aldı. İşleri o yapıyor, avukatla o konuşuyor, yalnız icap ettikçe onu yanına alıp birtakım resmi yerlere götürüyor, birtakım kâğıtlara imzalarını attırıyor. Bir gün ona gelip:

— Dava başladı.

Ve gene başka bir gün de:

— Ben işi tafsilatıyla anlatmak üzere Atıf'a mektup yazdım, dedi. Atıf'a mektup yazdığını öğrenmek onun kalbini altüst etti. Atıf'a mektup yazmış kendi işleri için. Atıf kendisiyle alakadar değil ki! Atıf... Allahım bu şey ne kadar gülünç! İnsanı gülmekten katıltacak, gülmekten gözlerinden yaşlar akıtacak, gülmekten ağlatacak kadar gülünç!

Seza kendi kendine soruyor:

— Her şeyin bittiği doğru mu? Atıf'ın beni böyle bırakması, aramızda hiç, hiçbir bağın kalmamış olması mümkün mü?

Hakikat olacağı gün öleceğini zannettiği bu şey artık olmuş değil mi? Neden bunu anlamak istemiyor? Neden hâlâ bekliyor? Hâlâ ne bekliyor?

Bazen azap içerisinde aklına bir şey geliyor, her şeyi bırakarak geri dönmek, ona dönmek, onun ayaklarına kapanmak:

— Atıf, sakın ha! Sakın ha! Bu şey doğru olmasın, diye yalvarmak istiyor.

Sonra buraya gelişlerinin şeklini hatırlıyor. Onun ısrarlarını, onun planlarını, "Ben de geleceğim, deyişlerini.

Demek Mehmet'e yardım etmek bahanesiyle kendisine ödünç olarak verdiği bu para kendini başından savmak içinmiş!

Onu tıpkı adi bir kadın gibi para vererek başından savdı, öyle mi?

Bir Avrupa seyahati artık sıkıcı olmaya başlayan bir kadına yapılan fena bir hediye mi? Bir centilmen! Münasebetlerini böyle bozmaz mı?

"Ne bayağı adammış!" diye düşünüyor. "Nasıl adammış!"

Sonra mektuplar aklına geliyor.

Acaba ilk mektupta aklında kalanından daha mı fena şeyler yazdı? Acaba ikinci mektup onu ikna edecek kuvvette değil miydi?

Günler geçiyor.

Seza başka bir mektup yazmakla geri dönmek arasında müteredditi, susuyor ve bekliyor.

Cevap gelmiyor.

Cevap gelmeyeceği muhakkak.

İlk mektup gideli tam otuz beş gün oldu.

Aydınlık bir parke üzerinde çiftler ağır ağır dönüyorlar.

Çok iyi bir caz, tatlı bir slofoks çalıyor.

Malike bu akşam bol etekli tuvaleti içinde, sımsıkı taranmış siyah saçları, elbisesinin rengindeki iri gözleriyle ne kadar güzel. Hüsnü onlara neşeli bir şeyler anlatıyor. Şampanyaların soğukluğu kristal kadehleri buğulandırmış.

Bu şampanyalar ne kadar serin!

Seza'nın bu akşam ne sönmez bir harareti var.

Üstündeki gümüşi lameden elbise, porselenden yapılmış küçük bir heykel vücudu gibi, hatları uygun vücudunu adeta yumuşak ve müşfik bir âşık kolu gibi zevkle sarmış, saçlarının arasındaki gümüş çiçekler onun iri iri açılmış gözlerinin bebeklerindeki elektriklerin binbir aksi gibi ışıldıyor.

Ve Hüsnü'nün davetlisi olan Avusturyalı ihtiyar bir kont, Seza'ya bu gece ne kadar güzel olduğunu, eski Avusturya İmparatorluğu'nun maiyet zabitlerine has olan zarif bir talakatle anlatıyor.

Bu akşam çok içiyorlar.

— Caz fazla gürültülü değil mi?

— Evet, hakikaten kafamız bunaldı.

— Başka bir yere gitsek?

— Nereye?

— Ben küçük bir bar tanıyorum. Burada, bulvarda. Hayır, uzakta değil. Orada, Berlin'de dinleyebileceğiniz en mükemmel bir Macar kemanı var.

***

Saçları dağınık ve siyah bıyıklı Çigan, kemanı çalmaya başladığı dakikada, sanki büyülenmiş gibi değişiyor.

Yüzünün bütün bayağılığı ve çirkinliğini kaybediyor.

Masalarındaki erkeklerden biri işaret etmiş olacak.Şimdi işte, ta yanlarına geldi. Kemanından dökülen kristalize tonları esrarengiz bir lisan gibi onun kulağına akıtıyor.

Bu adam emprovizasyon mu yapıyor? Genç kadının gözleri içine baktıkça, onun gönlünden geçenleri nasıl oluyor da nota haline sokabiliyor? Bu emprovizasyon değilse, onun kalbindeki ıstırabı daha evvel hissedip böyle ses ve nağme haline koyan kimdir?

Seza gözlerini kapamış.

Seza benliğinin maddiyetinden uzaklaşmış.

Seza hıçkırmamak için kendini zor tutuyor!

"Her şey bitti ha!"

Keman sesi yanından uzaklaşıyor. Onun gözleri daha kapalı, kulaklarının dibinde, yorgun gibi hafif bir ses fısıldıyor:

— Çok genç, çok güzelsiniz, siz ıstırap çekmek için değil, ıstırap çektirmek için yaratılmışsınız. Istırap çekmemeniz için hayat size bütün silahlarını vermiş, bütün müdafaa silahlarını. Bu güzelliğiniz, benliğinizden taşan bu büyü, bütün şahsiyetiniz, bütün varlığınız, her size yaklaşan şeyi esir olmaya mahkûm eder.

Ses duruyor. Belki konuşan insan, nefes almak için sustu. Seza gözünü açmıyor ve ses yeniden bir fısıltı gibi kulaklarının dibinde uyanıyor:

— Hayatta olan hadiselerden hiçbiri, üstünde tevakkuf etmeye değmez. Hayatta hakiki ve devamlı hiçbir şey yoktur. Her şey bir sabun köpüğü gibidir. Solmaya, ölmeye, yok olmaya mahkûmdur. Sabun köpükleri... sabun köpüklerinden ufaklı büyüklü balonlar olur. Bunlar ışıltılarıyla, pırıltılarıyla, renkleriyle gözleri oyalayan ve sanki her biri birer âlemmiş vehmini veren balonlar, fakat siz onları beğenirseniz, onları tutmak isterseniz ne olur? Parmaklarınız birbirine vurur ve ortada hiçbir şey kalmadığını görürsünüz. İşte, hayat da böyledir. İçinden bin küçük balon çıkan bir sabun köpüğü! Devirleri düşününüz, tarihleri düşününüz, tarihlerde hâlâ birer muazzam abide gibi dikilmiş duranları düşününüz. Neredeler, ihtirasları, aşkları, mücadeleleri ne oldu? İnandıkları fikirler, tapındıkları ilahlar, uğrunda öldükleri mefhumlar ne oldu? Seneler, asırlar, o günün hiçliğini bize öğretiyor. Hayat bir kuruluşun değil, bir yıkılışın ifadesidir. Neye dayanacaksınız? Neye tutunacaksınız? Her şey yıkılıyor. Elinizi etrafta bir destek bulmak, bir hakikat bulmak için nafile sallamayınız. Ortada hiç... hiç... hiçbir şey yoktur.

Seza bir uykudan uyanır gibi ağır ağır gözlerini açarken sayıklar gibi tekrarlıyor:

— Hiç!

Evet, her şey hiç! Her şey bir sabun köpüğü! Saadet de öyle! Tutmak, yakalamak istediğiniz zaman parmaklarınız birbirine sürünüyor. Ve ortada hiçbir şey yok. Ya aşk! Aşk nedir? O kadar kahir, o kadar elle tutulabilecek kadar muazzam bir ıstırabı olan bu aşk nedir? Hiç, o da bir hiç, öyle değil mi?

"Hayat bir kuruluşun değil, bir yıkılışın ifadesidir."

Neden doğuyoruz? Ölmek için neden kuruyoruz? Yıkmak için neden seviyoruz? Bıkmak için neden saadeti tanıyoruz? Felaketin azametini tatmak için...

Hayır, etrafında hiç... hiç... hiçbir şey yok!

"Neye dayanacaksınız? Neye tutunacaksınız? Her şey yıkılıyor."

Ve Seza büyük bir boşlukta hiçbir şeye tutunmadan düşmenin bütün baş döndüren azaplı sarhoşluğunu günlerden beri tatmıyor mu?

Her şey yıkılıyor. Muazzam bir inhidam bu?

Seza fildişindenmiş gibi solgun eliyle kristal kadehi tutuyor, onu dudaklarına yaklaştırırken:

— Mademki hayat bir hiçtir, diyor, biz de hiçliğin şerefine içelim!

İhtiyar Avusturyalı da şampanya kadehini alıyor.

— Hayır, diyor, bu yıkılış ve inhidam içinde geçirdiğimiz her güzel anın şerefine içelim. Sizin gözlerinize bakmak saadetine nail olduğum şu dakikanın şerefine içelim.

— Siz bir müdahine benziyorsunuz!

— Siz dünyanın en güzel kadınısınız.

Seza, "Güzelmişim ne ehemmiyeti var," diye düşünüyor, "mademki o beni sevmiyor."

Seza'nın başı hafif hafif dönmeye başladığı zaman masalarına iki misafir daha geliyor. Bunlar Hüsnü'nün dostları olan iki Türk. İkisi de yakışıklı, ikisi de güzel konuşuyor. İkisinin de kibar tavırları var. Biri sefaret kâtibiymiş. Hangisi, Seza anlamadı.

Seza anlamasını düşünmüyor bile. Bu gümüşi rengi elbiseler içindeki kadın, şimdi gümüş güllerden sıyrılan bir alev parçası gibi... kendisini tanıyamıyor. Neden böyle birdenbire değişiverdi?

Ne çok görüyor, ne çok içiyor ve nasıl herkese sirayet eden bir neşe içerisinde konuşuyor?

Ve neşelendiği, güldüğü, eğlendiği yetmiyormuş gibi, daha neşelenmek, daha gülmek, ölesiye gülmek ve ölesiye eğlenmek istiyor.

Durmadan dans ediyor. Masasındaki erkekler onunla dans etmek, onunla konuşmak için birbirleriyle adeta rekabette.

O bu akşam ne kadar kadın, ne fazla kadın ve bu kadınlığı kavrayan bir alev kadar yakıcı! O, bu gece rüzgârlarının şiddetiyle baş döndüren bir kasırga gibi muhteşem.

Masalarına sonradan gelen erkeklerden biri, en esmeri, en irisi, en yakışıklısı dans ederlerken kulağına:

— Siz ne harikulade bir mahluksunuz, diyor, ben sizi çılgınca sevebilirim!

Seza'nın bu sözle bütün vücudu irkiliyor. Ne tuhaf bir tesadüf bu adama aynen bu sözleri söyletiyor.

O gece...

Atıf'a Safiye'nin evinde rastladığı ilk gece, tıpkı bu gece gibi bir Viyana valsinin temposuyla parkelerin üzerlerinde dönerlerken Atıf onun kulağına:

— Siz ne harikulade bir mahluksunuz, demişti, ben sizi çılgınca sevebilirim!

İşte çılgın bir aşkın sonu! Çılgın aşk! İçinde bütün insanlara karşı nihayet bir kin duyuyor. Bütün insanlara karşı...

İnce vücudunu sıkan bu kollara bu vücudu daha büyük bir teslimiyetle bırakıyor. Şimdi başını biraz daha arkaya atıyor. En fettan bakışlarıyla onun gözlerine bakıyor.

Pırıl pırıl tutuşan dişleri, kanamış gibi kızıl dudaklarıyla bu ağız, ısırmak, koparmak isteyen bir vahşi hayvan ağzını hatırlatıyor.

O bu gece hakikaten pek çıldırtıcı! Onda yanmak ve yakmak isteyen bir isyanın kavrayan bütün büyüklüğü var.

Onda bu kadar hoşa giden şey, bu kadar çekici kuvvet ıstırabının ve azabının azameti.

Muazzam olan, haşmetli olan her şey güzel değil midir?

Dans bitiyor. Elini tekrar tekrar öpen genç adam:

— Sizi bir daha görmeme müsaade edecek misiniz, diyor.

Nasıl cesaret edip de sesine böyle mahrem bir ahenk vererek kendisine böyle samimi ve yakın bir sual sorabiliyor?

Şu erkekler ne garip mahluklar! Akıllarını başlarından bir an için alan kadın, isterse bir imparatoriçe olsun, onu saymayı hemen unutuyorlar.

Atıf da böyle değil miydi?

Seza onda en fazla bütün terbiye ve saygı kaidelerini hiçe sayan büyük cüretini sevmedi mi?

Kadının en hoşuna giden şeylerden biri seven erkeğin küstahlığı değil midir?

***

Üç gün sonra isminin Hadi olduğunu hatırladığı esmer delikanlı onları ziyarete geliyor.

Fakat bu ziyarette Hadi karşısında bir başka kadın buluyor.

O gece kadınlığının bütün şeytanlığıyla gözlerine bakan ve dans ederken beline sarılan kola vücudunun hararet ve şeklini tattırmak istiyormuş gibi lakayt bir cömertlikle abanan, gülen, söyleyen ve gayesi çıldırtmak zannedilen o kadınla

bugün şu siyah taftadan bol etekli, beyaz yakalı, dar bedenli elbiseler içinde karşısında duran sakin çehreli, solgun yüzlü ve kederli bakışlı bu kadın arasında bir münasebet yok.

O geceki Seza isyan eden, isyan içinde bunalmak isteyen bir kadındı. Şimdi Seza azabının, ıstırabının zincirlerine boynunu, kollarını takmış ve ıstırabının ve azabının arkasında sürüklenen bir biçaredir.

– 9 –

Sofrada hep beraber yemek yiyorlar. Eve geç gelmiş olan Hüsnü akşam postasından çıkan mektupları okumak için onlardan müsaade alıyor. Bir taraftan yemek yerken, diğer taraftan mektup okuyor.

Seza ile Malike konuşuyorlar. Daha doğrusu Malike konuşuyor. Seza onu dinliyor ve sözlerini tasdik ediyor.

Okuduğu mektuplardan birini kıvıran Hüsnü:

— İşte, diyor, sizin avukatınızdan bir mektup.

Seza fazla alakadar olmadan sormuş olmak için:

— Ne haber, diyor.

— Haber çok iyi. İkinci duruşmada işin halledileceğini yazıyor.

— Parayı çabuk alabilecek miyiz?

— Ümit ediyorum ki parayı almak da neticeyi almak kadar kolay olsun. Fakat ne o, siz pek sevinmişe benzemiyorsunuz!

— Nasıl sevinmem! Bu para benim yavrumun hayatta yegâne güveneceği ve dayanacağı şeydir. Eğer onu alabilirsek, pek bahtiyar olacağım.

Hüsnü yeniden mektupları okumaya başlıyor. Malike ile Seza konuşmaya devam ediyorlar. Gene birçok mektuptan sonra, Hüsnü elindeki mektuplardan bir tanesini yanına bırakırken onlara hitap ediyor:

— Atıf'tan bir mektup.

— Atıf'tan bir mektup mu?

Seza'nın kulakları uğulduyor. Kam bir lav dalgası gibi başına doğru yükseliyor. Kalbi bu büyük haberi dinlemek ister gibi sanki bir an duruyor. Ve bütün dünya ayağının altından çekilmiş gibi kendisini sonsuz bir boşlukta istinadsız hissediyor. Ve bir şeye tutunmak isteyen elleri çatal ve bıçağı kavrıyor. Ve içindeki bu kıyamete rağmen Seza insan kudretinin çok fevkinde bir cebr-i nefesle sesini tabii yapmaya gayret ederek:

— Ne yazıyor, diye soruyor.

İçinde kuduran bir istek var. O mektubu Hüsnü'nün elinden kapmak, ona bakmak, onun elinden çıkmış satırları görmek istiyor.

Hüsnü şimdi eline aldığı kocaman bira kadehini ağzına götürmüş, yudum yudum birasını içiyor. Bu içiş ne kadar uzun sürüyor? Bu adam hiç durmadan böyle içecek mi?

Elindeki kadehi masanın üzerine bırakırken gayet heyecansız, gayet tabii bir sesle:

— Size çok selamı var, diyor. Seza hayret ediyor. Bu sesin heyecansız ahengine ve bu adamın bu sözü tabii bulup tabii söyleyişine...

"Size çok selamı var." Aralarındaki o büyük, o heyecanlı sevgiden kalan şey! Kalan en son şey! Bir yabancının mektubuna yazılmış, bir yabancı vasıtasıyla yollanan selam mı?

Hüsnü şimdi ağzına götürdüğü bir rosto parçasını çiğnemekle meşgul. Seza ona bakıyor. O lokmasını yuttuktan sonra, gene ağır ağır konuşuyor:

— İşlerinizin ne halde olduğunu kendisine yazmamı istiyor. Sonra da Mehmet'i soruyor. Ve...

Seza'nın titreyen parmaklarına çatal bıçak pek ağır geliyor.

Seza onları tabağın kenarına bırakıyor. Maddi bir acı gibi vücudunu sızlatan bu ıstırabın şiddetinden bağırmamak, ağlamamak için kendini o kadar zorluyor, o kadar harc ediyor,

öyle tüketiyor ki bir zerresi kalmayan enerjisinin iflası onu baygın bir halde sofra iskemlesinden aşağı düşürüyor.

Yerinden fırlayan Malike bağırıyor:

— Neniz var? Neniz var? Ne oluyorsunuz?

Bu hıçkıran kendisi mi? Kim hıçkırıyor? Ağlayan kimdir? Yavaş yavaş gözlerini aralıyor. Gözlerindeki yaşlar garip bir menşur gibi ona karşısındaki yüzlerin çizgilerini değiştirerek, bozarak, gülünçleştirerek gösteriyor. Başını yavaş yavaş sağa döndürüyor. Karşıda kesik sarı bıyıklı, gözlüklü bir adam var. Kimdir bu adam? Buraya nereden, ne zaman gelmiş? Ona neden böyle herkesten yakınmış gibi eğiliyor ve neden alnına düşen saçları kaldırırken alnını ve saçlarını okşuyor?

Etrafına bakındıkça yatak odasında olduğunu anlıyor. Yatak odasında yatağının üstünde yatıyor. Oda kolonya ve ilaç kokuyor.

Nabzını tutan sarı bıyıklı adam odadakilere:

— Bir şey değil, diyor, bir sinir buhranı, asabi bir baygınlık. Her kadının başına gelebilecek bir şey.

Seza da bir şeyler söylemek istiyor. Fakat söz söyleyemiyor. Aylardan beri tuttuğu hıçkırıklar, şikâyet iniltileri, tıpkı yıkılan bir dağdan kopan kaya parçaları gibi gırtlağına hücum ediyorlar. Ve boğazından yalnız hıçkırıklar, yalnız iniltiler, ahlar ve hafif feryatlar çıkıyor.[55]

Yavaş yavaş iniltiler, feryatlar, hıçkırıklar göğsünde sönüyor. Yatağının yanında bir iskemleye oturmuş olan doktor bir eliyle onun kolunu, diğeriyle alnını okşarken, ona mütemadiyen neşeli şeyler söyleyerek onu güldürmeye gayret ediyor.

— Telaşa hacet yok. Tamamıyla asabi bir buhran. Korkacak hiçbir şey yok.

Seza artık hiçbir şeyden korkmuyor. Onu kaybettikten sonra, ondan böyle tamamıyla ayrıldıktan sonra artık neden korkacak?

Ondan ayrılmaktan daha korkunç ne var ki? O aylarca süren bu ıstırabı bu ayrılığa katlanmak için, böyle ondan ayrılmaktan korktuğu için çekmedi mi?

Onu uzattıkları yatağın üzerinde yeni ameliyattan çıkmış bir hasta gibi yatıyor. Evet, onun bayıltılmadan bacağı veya kolu kesilmiş bir insandan farkı yok. O da bağıra bağıra bir azası kesilmiş bir biçare gibi bitkin ve ölgün...

İnsana gelip de "Seni bayıltmadan, hissini öldürmeden kolunu keseceğiz," deseler, bu söze muhatap olan böyle bir acıya ölmeden tahammül edebileceğini zanneder mi?

İşte, Seza da ölmeden ondan ayrılmak acısına tahammül edeceğini zannetmemişti. Ondan ayrıldığı anda öleceğinden emindi.

İşte, yatağın üzerinde yatıyor. Bu ayrılığı artık tamamıyla şuuru kabul etmiş olduğu halde ölmemiş, ölmedi. Yalnız ağlıyor, hatta artık hıçkırmadan, sessiz sessiz ağlıyor.

Doktor:

— Bırakınız sakin kalsın ve istediği kadar ağlasın, diyor. Ve sonra ona damla ile bir ilaç vererek çıkıp gidiyor. Odada yalnız Malike kalıyor:

— Nasılsınız şekerim?

— İyiyim, çok iyiyim, şimdi.

— Ne oldunuz kuzum? Nasıl oldu bu?[56]

Seza'nın soğuk parmakları Malike'nin avuçları içinde. Istırap çekerken yalnız olmak, sığınacak bir göğsü bulunmamak, güvenecek bir gönüle, bir sevgiye malik olmamak ne elim bir şey!

Malike, Seza'nın parmaklarını avuçlarında sıkıyor:

— Siz uyumaya gayret ediniz. İsterseniz ben burada kalayım.

— Çok teşekkür ederim.

Ve o çabuk çıksın yanından, çabuk gitsin diye biraz sonra gözlerini kapıyor ve uyku taklidi yapıyor.

Onun sakinleşip uyuduğunu gören Malike de onun yanından kalkıyor, ayağının ucuna basarak kapıya doğru ilerliyor. Ve yavaşça elektrik düğmesini çeviriyor:

Seza, lambası söndürülmüş odasında, sabaha kadar, yeni ameliyattan kurtulmuş bir hasta gibi sersem ve bitap yatıyor:

— Size çok selamı var!

Kulaklarında hâlâ bu sözleri söyleyen sesin ahengi ötüyor.

Sonra ölüm kadar ağır bir uyku, ağlamaktan şişmiş gözkapaklarına birer kurşun külçesi ağırlığıyla oturuyor ve bu sıklete dayanamayan gözkapakları yavaş yavaş örtülüyor. Seza hâlâ zihnen tekrarlamakta: "Size çok sela..."

"Size çok selamı var." Sabah uyandığı zaman aklına ilk gelen söz gene bu!

Ve yataktan fırlayan Seza, üstüne hiçbir şey almayı düşünmeden, kahvaltısını istemeden, hatta Mehmet'in uyanıp uyanmadığını bile sormadan yazı masasının başına geçiyor ve siyah bir bloğun üstüne şu satırları yazıyor:

"Atıf,

İşlerimle uğraşmak lütfunda bulunan dostunuza yazdığınız mektupla ondan bu işler hakkında malumat istemişsiniz. Bu malumatı size o verecektir. Ben arkadaşınızın gösterdiği nikbinliğe güvenerek size şunu söylemek için yazıyorum. İşler pek yakında neticelenecekmiş. İşin seyri bunu gösteriyormuş. Emin ve mutmain olunuz. İşler biter bitmez, size borçlu olduğum parayı hemen iade edeceğim.

Size borçlu kaldıkça, ne kadar rahatsız olduğumu ve kendimi ne kadar küçük hissettiğimi elbette tahmin edersiniz. Bunun için İstanbul'a dönmeyi birkaç kere düşündüm. Fakat bu dönüşün tarafınızdan nasıl tefsir edileceğini tahmin edemediğim için bu fikrimden vazgeçtim. Esasen bana yar-

dım için ödünç verdiğiniz mühim paranın bir kısmını harc etmiş bulunuyorum. Kocamdan kalmış az bir para ile bunu size iade edemeyeceğimden eminim. Burada ise, işe bir kere başladık ve beni iyi bir netice alacağımıza inandırıyorlar. Maamafih davayı kaybetsek de ben size bu parayı iade edeceğim. Size borcumu iade etmek için her şeyi gözüme alacağım.

Çünkü bana, isteyen bir erkeğin parasını kabul etmek, kovan bir erkeğe borçlu kalmaktan daha kolay gelecektir.

Seza"

Hiç tereddüt etmeden bu kâğıda imzasını atıyor. Hem de gayet okunaklı bir imza! Sonra bu kâğıdı bir zarfa koyuyor. Bu zarfın üzerine iri harflerle Atıf'ın ismini yazıyor. Sonra zili çalıyor.

Kapının önünde duran hizmetçiye:[57]

— Mehmet uyandı mı?

— Evet, Frolayn Emma giydirdi bile onu.

— Kahvaltı etti mi?

— Evet. Çocuklar kahvaltılarını beraber yediler.

— Söyler misiniz, gelsin buraya.

— Peki.

Kaç günden beri annesi tarafından ihmal edilen Mehmet'i bu davet öyle sevindiriyor ki odaya girer girmez onun kucağına atılıyor, yanaklarını öpüyor. Boynuna kollarını doluyor. Ve şimdi annesi odanın içinde dolaşarak giyindikçe, o da küçük bir kedi yavrusu gibi onun adımları altında geziniyor:

— Anne, anne, ne o, ağladın mı sen? Gözlerin şişmiş, gözlerin kızarmış.

Hakikaten gözkapakları müthiş şiş. Deminden beri aynanın önünde mavi, yeşil pudralarla ve siyah kregonla boyayarak bu şişi yok etmeye ve yüzünü düzeltmeye beyhude uğraşıyor.

Şapkasını başına geçirirken, onun tam karşısında duran Mehmet ellerini kavuşturmuş, ona bakıyor.

— Ne güzel oldun anne! Ne güzel oldun, tıpkı bir bebek gibi.

Fakat birdenbire bu hayranlığı unutuyor. Onun şapkasına sert sert bakıyor. Kıskanç, fakat kıskançlığını belli etmek istemeyen bir koca hırçınlığıyla soruyor:

— Nereye gidiyorsun gene kuzum?

— Nereye mi gidiyorum? Budala! Nereye gidiyoruz diye sor bana. Bugün beraber gidiyoruz.

Beraber mi? Bu ne umulmaz bir saadet! Mehmet zıplıyor, bağırıyor:

— Yaşasın annemiz bizim!

— Dur, gürültü etme. Paltonu, şapkanı giydireceğim.[58]

— Duruyorum, gülüm anneciğim, bir terbiyeli maymun gibi duruyorum.

Beş dakika sonra anne oğul pansiyondan beraber çıkıyorlar. Hava çok serin, fakat parlak bir güneş var. Mehmet:

— Hava burnuma iğneler saplıyor, diyor.

— İstersen seni eve bırakayım.

— Anne, olur mu hiç? Ben şaka yaptım.

Biraz yürüyorlar. Yan bir sokağa sapıyorlar ve bir postaneye giriyorlar.[59]

Zarfın, daha bir yığın zarfın üzerine düşmesinden hasıl olan bir kâğıt hışırtısı oluyor. Orada daha nice mektuplar üst üste yığılmış ve şimdi bu kâğıtları lakayt eller birbirlerinden ayıracak, onları tasnif edecek ve o daha nice kâğıtların arasında sirkülerle, ilanlarla, ticaret mektuplarıyla hiçbir hususiyeti olmayan broşürlerle, nelerle Yarabbi, daha kim bilir nelerle, nelerle birlikte yol yapacak?

Seza kendi içinin telaş ve heyecanını, böyle otomatik vasıtaya teslim edişin azabını bütün acısıyla hissediyor:

— Anne ne bekliyoruz?

Kutunun başında durmuş olduğunu çocuğun ihtarından anlıyor.

— Nereye gideceğiz anne?

— Bilmem!

— Hayvanat bahçesine götür beni.

— Hayvanat bahçesine mi? Sen hayvanat bahçesini nereden biliyorsun?

— Froḷayn götürdü bizi. Orada ne güzel bir ayı var! Bizim pamuk kedi, hani İstanbul'daki kedi vardı. Tıpkı onun gibi beyaz. Kocaman elleri var anne. Sonra bıyıklı kaplan var.

— O da tekir gibi, değil mi?

— Evet, nereden bildin, gördün mü onu?

— Görmedim.

— Anne niye öyle dedin görmeden?

— Dedim işte.

— Götürecek misin beni oraya?

— Götürürüm, gideriz.

Hava çok soğuk ve ıslak. Bir mendil serinliğiyle alnını saran hava yanan başına sükûnet ve şifa veriyor. Çocuğunun eldivenli küçük, sıcak elini avuçları içinde sıkarak ilerliyor.

Ve bu eli avuçları içinde sıkarken, başına şampanyayla sersemlediği bir gece, kulaklarının dibinde konuşmuş olan bir sesi hatırlıyor.

"Hayat bir kuruluşun değil, bir yıkılışın ifadesidir. Nereye tutunacaksınız? Elinizi bir destek bulmak, bir hakikat bulmak için boşuna etrafınızda dolaştırmayınız. Ortada hiç... hiçbir şey yoktur! Her şey bir sabun gibi... her şey bir hiçtir."

Hayır, bu ses yalan söylüyor. Bu sesin söyledikleri doğruyu ifade etmiyor. Her şey yalan olabilir; aşk, yemin, saadet, sadakat bir hiç olabilir. Fakat yanında yürüyen şu küçük mahluk bir hakikat değil mi? "Hayat bir kuruluşun değil, bir yıkılışın ifadesidir," diyordu o ses. Şu yanındaki küçük mahluk bir kuruluşun, muazzam bir kuruluşun ifadesi değil mi?

Onu kendi vücudunda ufak bir seğirme gibi hissettiği günün üstünden, onu en müthiş ıstıraplarla dünyaya getirdiği saatten beri, Seza mütemadiyen büyüyen, inkişaf eden bir hayatın kuruluşunu seyretmedi mi? İlk günü daha gözleri bakmasını bilmezdi. Bu gözler bakmasını ve görmesini öğrendiler. Gördüler ve güldüler. Sonra ellerini uzattı ve açtığı zaman göğsünün ipeklerini koparmak isteyen bir hırçınlıkla ucunda iplik gibi beş parmak sallanan minimini eller onun boynuna sarıldı. Yavaş yavaş yüzünün çizgilerine duygularının hayret, taaccüp, ıstırap ve neşelerinin manası geldi. Hiddetlendiği zaman henüz dişleri olmayan, fakat kuvvet kazanan çeneleri göğsünü koparmak istedi. Takvimi değiştiren günler onu sabırlı ve mahir sanatkârlar gibi işledi. Evvela ağzından manasız heceler çıkardı. Sonra bir gün bu ağız "anne" diyebildi. Sonra, sonra yavaş yavaş tek hecelerin hepsi birer kelime oldu. Birer isim oldu. Gördüğü her şeye yalan yanlış isimler taktı. Kendine mahsus bir lisan yaptı. Sonra bu manasız kelimeler manasız, kırık dökük cümleler oldu ve nihayet bir gün bu küçük mahluk mazbut sözler söylemeye başladı. Boynunu dik tutamazdı. Doğduğu zaman, gitgide başını kaldırmaya, sürünmeye, nihayet yürüyüp koşmaya başladı. Bütün bunlar bir kuruluşun değil de bir yıkılışın ifadesi mi?

O ses gece durmadan yalan söylüyordu: "Eline beyhude etrafta bir destek arama, dayanacak, tutunacak hiçbir şey bulamazsın."

Seza yavrusunun küçücük elini avuçlarında daha kuvvetli sıkıyor. Bir anne için tamamıyla bedbin olmak, bir anne için her şeyden ümidi kesmek imkânı var mı?

Neden o kendisini birkaç zamandan beri yesin ve ümitsizliğin en derin uçurumlarında buluyor?

Onun hayatta daha bir saadet, bir sevgisi ve kendini bir seveni yok mu? Ona zevk verecek ve ondan zevk alacak insanı yok mu?

Hayatta en büyük saadeti ona verecek olan oğlu, Mehmet'çiği değil mi?

Seza bir mucize seyreder gibi içi şükranlar dolu ve gözleri minnetle kamaşmış bir halde, bu küçüğün yavaş yavaş büyüyüşünü, serpilişini seyrederken dünyanın en mesut kadını olacak.

Kulaklarının dibinde o kadar saçma şeyler söyleyen ihtiyarın bir anne olmadığı belli!

Anne olmak! Bu Allah'ın insanlara bir ihsanı değil midir?

Anne olmak!

Seza bir çılgın gibi yere eğilerek oğlunu kolları arasına alıyor, onu yanaklarından, yassı burnunun üstünden, gözlerinden, kaşlarının ucundan öpüyor, öpüyor, öpüyor.

Hayvanat bahçesinin kapısından içeri girerlerken, artık Seza günlerden beri içinde bulunduğu yastan sıyrılmış bir halde, adeta neşeli bir hali var. Mehmet:

— Gel anne, diyor, gel seni evvela beyaz ayıya götüreyim.

Havanın çok serin olmasına rağmen, parlak güneş bahçeye epey ziyaretçi toplamış. Fakat bunlara bahçenin muhtelif yollarında kayboldukları için yapraksız ağaçlarıyla bu bahçe metruk hissini veriyor.

İleride koyu renk tüylü bir ayı, kafesinin içinde uluyarak dolaşıyor. Daha ötede, görünmeyen bir tavus kuşu çirkin çirkin bağırıyor.

— Anne, maymunlara bak! Bak maymunlara!

İhtiyar bir şempanze bir kenara oturmuş, yanında ayakta duran bir başka maymun onun kulağına doğru eğilmiş. Dudakları gizli bir sır tevdi eden bir insanın dudakları gibi onun kulağına ses çıkarmadan bir şeyler fısıldıyor.

Maymun kafesine yaklaşan küçük Mehmet'in bu şey pek hoşuna gidiyor ve bahçenin bu tenha yolunu berrak kahkaha-

larla çınlatıyor. Seza da çocuğundan sirayet eden bir neşeyle gülüyor.

Şimdi bahçe yollarında iki küçük arkadaş gibi koşuşuyorlar.

— İşte, beyaz ayı! Bak anne, ne güzel, pamuk gibi. Anne, ne olur. Biz de İstanbul'a bir beyaz ayı götürelim.

— Deli!

— Ne olur anne, bu beyazın elbette çocukları vardır.

— Saçmalamaya gene başladın.

— Peki. Hiç olmazsa oyuncak ayı al bana, oyuncak beyaz ayı.

Seza gülüyor.

— Küçük budalam benim!

Ve bu söz birdenbire onun düşüncelerini bir uçuruma doğru çekiyor. Hatıralarının korkunç uçurumuna...

Kıskançlık yaptığı, ondan şüphelendiği zaman Atıf kendisine hep bu sözü söylemez miydi?

Bu hatıra sanki büyük bir zincirin bir tek halkası...

Şimdi bu halkaya takılmış diğer halkalarıyla hatırasının zinciri onu baştan aşağı sarıyor. Sıkı sıkı, bunaltacak kadar...

Şimdi ona biraz evvel yolladığı mektubu, mektubun içindeki o manasız, o adeta yabancı ve iğrenç sözleri zihninde ezberden okuyor.

Allahım ne yaptı? Neden ona mektup yazdı? Ona nasıl böyle bir mektup yazdı? Mektubun içindeki sözleri Seza nasıl söyleyebilirdi? Seza neler yapıyor? Ne kadar küçülüyor?

Ve böyle küçüldüğü, bu kadar ıstırap çektiği ve onun tarafından bu kadar umulmaz bir merhametsizlikle hayatından uzaklaştırıldığı halde, onu hâlâ ne kadar seviyor? Ne çok seviyor!

— Anne, anne, bak, maymun çocuğuna nasıl tokat attı!

Küçük Mehmet'in kahkahaları gene bahçe yollarını çınlatıyor. Yeniden maymun kafesinin karşısına ne zaman gelmişler?

— Gördün mü anne? Tıpkı insan gibi tokat atıyor bu maymun yavrusuna. Görmedin mi? Niye gülmüyorsun?

Annesinin yüzünü görmek için başını arkaya deviren Mehmet onun gözlerindeki yaşlara merhametle bakıyor.

— Ağlama anne, ağlama, diyor, yavrusunun canı çok yanmadı. Bak orada kardeşleriyle oynuyor!

Ve oğlunun bu saçma sözüne Seza kahkahayla gülüyor.

Gözündeki yaşlar kurumadan.

- 10 -

— Biraz soğuk almış. Onu üşütmüşüz, değil mi doktor?

Mehmet şezlongun üzerine uzanmış, annesi şezlongun yanma çekilmiş, bir iskemlenin arkasında ayakta duruyor ve asabi elleriyle iskemlenin arkasıyla oynuyor.

Karşıdaki koltukta oturan doktor önündeki masanın üzerinde reçete yazıyor.

Mehmet'in yüzü pembe pembe kızarmış. Seza endişeyle hem doktorun hem de çocuğunun yüzüne bakıyor. Sonra Mehmet Almanca bilmediği için sözlerini tartmaya lüzum görmeden:

— Babasının hastalığının ne olduğunu size söylemiştim, diyor, yavrum hafif bir soğuk alsa, bana dehşet geliyor.

Hâlâ reçete yazmakta ve hâlâ susmakta olan doktorun karşısında, korktuğu bu sükûtun bir nihayete ermesi için gene kendi konuşuyor:

— Küçük bir soğuk algınlığı değil mi? Zannederim korkacak bir şey yok. Ateş pek yüksek değil, fakat ne de olsa annelik. İnsanın içi rahat etmiyor ki!

Doktor reçetenin altına manasız iki üç çizgiye benzeyen bir imza attıktan ve mürekkepli kalemini büyük bir ihtimamla kapayıp gene büyük bir ihtimamla cebine yerleştirdikten sonra:

— Endişeye mahal yok. Yalnız fazla ihmale de gelmez. Siz kendiniz, çocuğun babasının hastalığını bana söyleyiniz.

Gözlerinin birdenbire camlaşan, sabitleşen bakışları doktorun gözlerinin içini, dudaklarının kenarını araştırıyor:

—Yoksa, diyor, doktor yoksa... sakın!

Ve elleri iskemlenin arkasındaki tahtaları eziyor.

— Evet.

Doktor neler söylüyor? Evet mi dedi?

— Oh, doktor! Allah muhafaza etsin, ben ne yaparım?

— Telaşa ve üzülmeye mahal yok. Henüz bir başlangıçtayız. Yalnız bir başlangıç, fakat çocuğunuz zayıftır, esasen irsiyet de var. Çok iyi tedavi edilmesi, iyi beslenmesi lazım. Hastalık başlayalı birkaç ayı geçmiş olamaz.

Seza şaşkın şaşkın konuşuyor.

— Yavrumun daha iki üç gün evveline kadar hiçbir şeyi yoktu.

— Zannetmem. Fark etmemiş olacaksınız. Hastalık herhalde bir iki aydır başlamış olacak.

Seza titriyor. Evet, fark etmemiş olacak. İki üç aydır, hatta beş altı aydır! O çocuğuyla meşgul olmadı ki!

— İştahsızlık ne kadar zamandır başladı?

— Bilmiyorum doktor. Yemekleri ona ekseriya dadısı yedirirdi. Bana çocuğun iştahsızlığından hiç bahsetmedi. Hayır, hayır, hatırlıyorum. Biz daha İstanbul'dayken, bir kere bir akşam dadı çocuğun bir iki gündür iştahsız olduğunu söylemişti. Fakat sonra bir daha bundan bahsetmeyince ben bu iştahsızlığın geçtiğini zannettim.

Bütün vücudu kendine karşı duyduğu bir nefretle sarsılıyor. Bir anne olduğu halde, nasıl utanmadan kendi kalp kederiyle meşgul oldu da onun sıhhatini ihmal etti!

— İştahsızlığına çok dikkat edecektiniz.

— Bunu bana söylemeyiniz doktor. Ben de ihmalimin ne kadar feci olduğunu ve daha ne feci şeylere sebebiyet vereceğini görüyorum.

Yerinden kalkmış olan doktor dehşetle kendisine bakan annenin omzunu okşuyor:

— Rica ederim madam, birdenbire kendinizi böyle endişeye vermeyiniz. Yavrunuzun hastalığı kabil-i tedavidir. Biz tabipler neden buradayız? Bütün fenalıkların önüne geçmek için değil mi? Şimdi evvela çocuğun yarın muayenehaneme getirilmesi lazım, hem röntgenle bakacağız hem de tükürüğü muayene olacak.

— Demek daha bunlar muayene edilmeden çocuğun hastalığı sabit değil, değil mi? Belki de o hastalığa tutulmamıştır. Belki, değil mi?

Doktor:

— Kulaklarımın bu kadar yanılacağını hiç zannetmiyorum, diyor, fakat en büyük temennim bu defa yanılmış olmamdır.

— Ne yapacağız doktor, ona ne yapacağız?

— En kati tedavi şeklini yarınki muayenenin neticesi alındıktan sonra söylerim.

Doktor şapkasını alıyor. Seza kapıya kadar onu bir gölge gibi takip ediyor.

— Doktor, çıldıracağımı zannediyorum.

— Fakat madam, istirham ederim, kendinizi hemen ümitsizliğe kaptırmayınız. Bir hastaya bakmak ve onu iyi etmek için evvela onun iyi olacağına kendimizin inanması lazım. Hem bakalım, yarınki muayene...

Yarınki muayene... yarınki muayene şüphesiz iyi netice verecek, mümkün mü? Mehmet'in böyle hasta olması, bu kadar fena bir hastalığı olması...

Şezlongda annesine gülümsüyor:

— Doktor gitti mi?

— Gitti paşam.

— Ne oldun? Gene surat ediyorsun!

— Ben mi? Yoo, surat etmiyorum. Yalnız canım sıkılıyor.

Yarın seninle beraber gezmeye gitmek istiyordum. Şimdi hastasın.

Yere, halının üstüne oturuyor, başını onu örten şalın üstüne dayıyor. O avuçları yanan minimini elleriyle annesinin saçını okşuyor.

— Anne İstanbul'a gitsek...

— Sen iyi olunca gideceğiz.

— Beni götürecek misin İstanbul'a?

— Götüreceğim canım.

— Söz ver bana.

— Allah Allah, söz vermek de ne demek? Elbette söz veriyorum.

— İşi beklemeyelim anne.

— Beklemeyiz canım.

— İstanbul'a gitmek istiyorum.

— Tutturuyor musun?

Mehmet ağlıyor.

— Ağlıyor musun?

— Tayamı göreceğim geldi. Bizim sokağı göreceğim geldi. Bizim odada semaver vardı. Çay kaynardı. Burada öyle şey yok.

— Semaver için ağlanır mı?

— İstanbul'un sokakları daha güzel.

—Deli! Burada ne geniş, ne temiz caddeler var.

— Orada yağmur yağar, taşların arasında su birikir. O sokakları göreceğim geldi.

— Tevekkeli her horoz kendi çöplüğünde öter dememişler.

— Anne burada bahçe yok. Bahçelerde horoz yok. İstanbul'da...

Horoz vardı değil mi?

— Gece uyanırdım. Horoz öterdi. Burada otomobil kornası var.

— Gideceğiz İstanbul'a gülüm. Horoz ötecek, dinleyeceksin. Ama İstanbul'da beyaz ayı yok.

— Sahi İstanbul'da beyaz ayı yok. Ama beyaz pamuk var. Kocaman bıyıklı, bilya gözlü pamuk.

— Sana iyi bir şey söyleyeyim mi?

— Söyle...

— Sana ben yarın beyaz bir ayı alacağım.

— Canlı mı?

— Gene saçmalamaya başladın, canlı ayıyı ne yaparız?

— Oyuncak mı?

— Oyuncak ya!

Yattığı yerden kalkıyor ve ellerini birbirine çarparak:

— Canım, gülüm anam, şeker annem benim, diye bağırıyor.

Mehmet röntgenin karşısına oturmak istemiyor. Hararetten pırıldayan gözleri korkudan büyümüş ve altdudağı kabarmış, annesinin elini bırakmıyor.

— Meleğim, biriciğim benim! Korkma, canın yanmayacak, sana hiçbir şey yapmayacaklar. Korkma yavrum!

— İstemiyorum anne, istemiyorum.

— Neden istemiyorsun? Doktor senin resmini alacak. Tıpkı sinema gibi ortalık kararacak. Tıpkı sinema gibi...

Ve ona emniyet telkin etmek için neşe ile gülüyor. En iyi bir sahne sanatkârı bile, kalbinde bu kadar ıstırap, böyle korku ve endişe varken, bu kadar pürüzsüz bir neşe ile gülemez.

— Haydi bakalım...

Onun bunumu sıkıştırıyor:

— Gül sen de... Dudağına bakınız maskaranın, nasıl kabarmış! Neredeyse ağlayacak. Koskoca oğlan! Hani sen bir şeyden korkmazdın?

— Korkuyorum.

— Utanmıyor musun?

— Utanmıyorum.

Şimdi doktor onlara yaklaşıyor ve Seza'ya artık röntgen yapılacağını söylüyor.

— Korkuyorum.

— Mehmet, utanmıyor musun? Benim gibi, sana güvenen bir kadının yanında, kocaman erkek, korkuyorum demeye utanmıyor musun?

Küçük Mehmet utanıyor ve utandığını göstermemek için minimini göğsünü kabartıyor ve:

— Şaka yaptım, korkmuyorum ben anne, diyerek doktoru takip ediyor.

Seza çocuğun önünden yürüyen doktorun kolunu tutuyor:

— Doktor acaba ümit yok mu? Acaba röntgen ne tespit edecek?

Doktor:

— Sabır ve ümit lazım madam, diye cevap veriyor, sabır ve ümit, anlıyor musunuz? Röntgen en fena şeyi, hastalığı tespit etse bile, ümitsizliğe düşmeye hiçbir sebep yok. Çocuğu tedavi edeceğiz.

— Doktor, çocuğumun tedaviye muhtaç olmamasını, hasta olmamasını istiyorum.

Çocuğu, onun çocuğu, kanının, canının, etinin bir parçası, hayatta malik olduğu, hatta güvendiği, üstüne hak iddia edeceği tamamıyla kendisine ait bu küçük şey hasta olmasın istiyor.

Doktor çocukla beraber ilerliyor, artık kuvveti kalmamış, nefesi tükenmiş olan Seza bir kenara çekilip gözlerini yumuyor ve kendi kendine soruyor: "Acaba ümit yok mu?"

***

Hayır, hiçbir ümit yok. Fen iki iki daha dört eder gibi illeti tespit etti. Küçük Mehmet de babasını öldüren o fena hastalığın esiri.

Doktor ona:

—Çocuğu sanatoryoma götürmek lazım, dediği dakikada çıldıracağını zannetti. Çocuğu sanatoryoma neyle götürecek?

Bugün yanında pek az bir parası var. Onun büyük bir kısmını da bu röntgenlere, doktor ve ilaç ücretlerine sarf etti. Atıf'ın ona ödünç verdiği para bitmek üzere, kocasından bağlanmış azıcık bir para bir sanatoryom ücretini ödeyebilir mi?

Ona çok çabuk neticelenecek dedikleri dava henüz bir sona bağlanmadı.

İstanbul'da bir evi, bir tarafta kıymetli bir mücevheri olsa, hemen satacak. Fakat hiç, hiçbir şeyi yok.

Altı ay, belki de daha fazla bir zaman evvela onunla, evvela onun aşkının saadeti, sonra inkisarıyla tamamıyla kendinden geçmişti. Hiçbir şeyle meşgul olmuyordu. Hatta Atıf'ın parasını iade etmeyi bütün kuvvetiyle istediği halde, bu işin gecikmesinden azap duymasına rağmen, garip bir uyuşukluk içerisinde gibiydi.

Seza, korkunç bir deli tarafından kovalanan bir insanın dehşeti içerisinde kıvranıyor.

Bu azgın ve katil delinin kendilerine yetişememesini istiyor.

Önünden kaçmak istediği kuvvet ölümdür. Hissiz ve şuursuz bir deli gibi, sağı solu kıran, yok eden, felaket getiren ölüm.

Doktor sanatoryoma bir an evvel gitmeleri için ısrar ediyor.

"Mehmet'i kurtarmak lazım."

Bunun için hiçbir gün arkasını aramadığı davayı büyük bir ehemmiyetle takip etmek istiyor. Fakat o dışarıda çalışırken, evde küçük Mehmet'i kime bırakacak? Eve bir şvester getiriyor. Fakat Mehmet bu şvesteri hiç sevmiyor:

— Anne, bu hastabakıcı bizim Saka Abdurrahman'a ben-

ziyor. Yumrukları onun yumruklarından büyük. Ben korkuyorum.

— Birkaç saat çocuğum, birkaç saat seni bırakıyorum. Bu lazım...

Para lazım.

Ve Seza, işte hasta yavrusunun yatağı başında, bütün hayatınca kıymet vermediği bu şeyin ne büyük bir kıymet olduğunu anlıyor. Para lazım!

Bütün zekâsını bu noktada işletiyor:

— Hüsnü Bey, rica ederim, işi bir an evvel bitirelim.

Davanın bir an evvel bitmesi isteğiyle aklının hiç ermeyeceğini zannettiği hukuki şeyleri şimdi bir avukat kadar anlamaya başlıyor.

Bütün isteği davayı bir an evvel neticelendirmek. Bir an evvel...

Para lazım...

Sabah, akşam, gece gündüz her an, her defa, her zaman bunu düşünüyor:

Para lazım...

Ve bundan başka hiçbir şey düşünmüyor. Atıf'ı aklına bile getirmiyor. Bütün dünyayı unuttu, dünyada erkekle kadın arasında bir sevgi olabileceğini unuttu.

Şimdi o, tıpkı yavrusunu tehlikede hisseden bir dişi hayvan gibi. Onda hâkim yegâne his annelik!

O şimdi bütün şahsiyeti, bütün varlığı, bütün zâf ve kuvvetiyle yüzde yüz anne.

Ve bu anne bütün enerjisiyle, bütün kuvvet ve kudretiyle bir şey istiyor: Oğlunu kurtarmak!

İlk bakan ve hastalığı ilk teşhis eden doktorun yanılmış olmasını temenni ederek Mehmet'i en büyük profesörlerin muayenesinden geçiriyor. Ortadaki masalarında binlerce eski

mecmua bulunan loş ve mağmum doktor bekleme odalarını dolduran sarı yüzlü, kamburları çıkık, ıstırapları çehrelerinin her çizgisinde okunan zavallıların artık o da aşinası oldu. Vücutları erimiş, fakat gözleri yaşamak ateşiyle, şifa isteğiyle, kurtulmak ümidiyle dolu olanların yanında, dehşet ve ümitten yaratılmış hislerle bekleyenlerden biri oldu.

Seza teselli bulmak için müracaat ettiği her muayenehaneden yeni bir ümitsizlikle dışarı çıkıyor.

— Madam, çocuğunuz fena bir rahatsızlığın başlangıcındadır. Çok dikkat ediniz, bir an evvel onu bir sanatoryoma götürünüz.

— Sanatoryoma, değil mi doktor?

Sanatoryoma onu nasıl götürecek? O bu parayı bulacağından emin olsa, sokaklarda dilenmekten utanmayacak. Oh, elinden gelse neler yapmayacak!

Ne kadınlık haysiyeti ne izzet-i nefis ne namus telakkileri ne de şimdiye kadar inandığı ahlak kaidelerinden biri, bir teki onu yavrusunu kurtarmak için lazım olan parayı bulmaktan geri koymayacak. O her ne vasıtayla olursa olsun, bu parayı bulmak istiyor, hatta çaresizliği içinde kendisini başından atmak için para veren Atıf'a bile müracaat etmeyi düşünüyor.

Eğer yazacak olursa, belki Seza'ya böyle bir muavenette bulunmaktan çekinmeyecek. O kadar çok parası vardır ki onun. Ve o, bu parasına güvenerek kendini başından savmadı mı, kendini muhitinden uzaklaştırmak için cömertçe sarf ettiği parayı Mehmet'i kurtarmak için vermekten çekinir mi?

Yatağında uyuyan Mehmet bir melek resmi kadar güzel, Seza yatağın başına çektiği bir iskemlede oturuyor.

Gözleri manaları anlaşılmaz bir bakışla yavrusuna dikilmiş. Onun terden hafifhafif dikilmiş alnına, muntazam nefeslerle kalkıp inen minicik göğsüne bakıyor ve sonra gözlerini göğe kaldırıyor. Her şeyden büyük bir kuvvete, kuvvetlerin kuvvetine sığınmak ihtiyacıyla yalvarıyor:

—Allahım bak! Bak, ne kadar küçük! Ne kadar güzel!

— Allah ona acımayacak mı? Allah onu kurtarmayacak mı? Bana bir fikir ver yarabbi! Onu kurtarmak için, lazım gelen parayı bulmak için bana bir fikir ver Allahım!

Yerinden kalkıyor, elleriyle şakaklarını tutarak odanın içinde geziniyor. Bütün dostlarını, bütün akrabalarını, bütün dostlarını birer birer gözünün önünden geçiriyor.

Birden aklı bir isme takılıyor. Pakize, teyzesinin kızı değil mi? Pakize ona böyle bir muavenette bulunabilir mi? İsterse neden bulunamasın?

Masanın başına oturuyor, kâğıdı önüne çekiyor, kalemi mürekkebe batırıyor. Boş kâğıda bakıyor. Beyaz bir çarşaf gibi, lekesiz ve kocaman kâğıda...

Beyaz bir kefen gibi...

Bu da nereden aklına geldi? Bu beyaz ve lekesiz örtüyü karalamak, ondan şu soğuk patiska rengini almak lazım. İri iri harflerle yazmaya başlıyor:

"Pakize!

Seni üzecek çok fena bir haberim var!"

Birdenbire kalemi masanın üzerine bırakıyor ve hırçın parmakları o bembeyaz kâğıdı avucunun içinde buruşturuyor.

Fena haber!

Mehmet'in ölüm tehlikesinde olduğunu mu bu kırılasıca eller yazacak?

O, yavrusunun üstüne böyle fena bir şeyi nasıl kondurabilir?

Mehmet yaşayacak. Mehmet delikanlı olacak. Mehmet ihtiyar anasının hayata kapanan gözlerini elleriyle örtecek, Mehmet onun mezarının başında ağlayacak, Mehmet yaşayacak, uzun uzun yaşayacak, ihtiyar oluncaya kadar, ak saçlı ve ak sakallı bir büyükbaba oluncaya kadar yaşayacak.

Seza o doğduğu günden beri, hayatta en büyük saadet olarak onun büyümesini düşünmedi mi? Onun geniş delikanlı

omuzlarına kendisinin bir çocuk gibi sokularak şımaracağı, oğlundan şefkat ve himaye arayacağı günlerin iştiyakıyla her zaman tutuşmadı mı?

Şimdi kendisi mi yavrusunun ölüm tehlikesinde olduğunu başkalarına müjdeleyecek, kendisi mi?

Yerinden fırlıyor. Fakat onun uykusunu rahatsız etmekten çekindiği için hep sessiz sessiz dolaşıyor.

Oda kızıl bir renk içinde ve duvarda gidip gelen ve gidip geldikçe büyüyüp küçülen acayip bir gölge var, kendi gölgesi...

Fakat durmak dolaşmakla iş bitmeyecek, yazmak lazım. Yazmak. Yeniden yazıhanesinin önüne çöküyor ve yeniden kalemi kavrayan parmakları kâğıdın üstüne şu satırları döküyor:

"Pakize!

Mehmet birkaç gündür hasta. Doktorlar bu hastalığın önü alınmazsa, babasının hastalığına çevrilebileceğini söylüyorlar."

Neden hastalığın başladığını yazmıyor? Bu işi kendisi de itiraf ederse, hastalığın daha hakikat olacağından, felaketin daha büyüyeceğinden mi korkuyor? Şeametin daha artacağı endişesi mi ona hakikati yazdırmıyor:

"Oğlumun muhakkak bir sanatoryoma götürülmesi lazım. Şimdiye kadar, yani kocamın ölümünden beri sizi hiçbir isteğimle rahatsız etmemiştim. Fakat bugün..."

Ve titreyen elleri satırları yazmaya devam ediyor. Mektupta davanın neticesini nasıl beklediklerini ve bu neticenin muhakkak surette müspet olacağını ve avukatın en geç bir, bir buçuk ay içinde parayı alabileceklerini söylediğini yazıyor.

Bir buçuk ayı beklememek ve çocuğunun tedavisini geciktirmemek için onlardan borç para istiyor. Bu parayı bir buçuk

ay sonra muhakkak iade edeceğini bildiriyor. Muhakkak. Fakat bu bir plan, bu kocaman, koskocaman bir plan. Çünkü Seza kendisi de bu parayı bir buçuk ay içinde elde edip edemeyeceğini bilmiyor. Böyle olduğu halde Seza muhakkak bir şey vaat eder gibi, bir buçuk ay sonra bu parayı iade edeceğini vaat ediyor. Seza çocuğunu kurtarmak için daha neler, neler yapabilir...

Bu mektubun gitmesi ve onlardan cevabın gelmesi on iki gün sürüyor. On iki gün... on ikinci gün ona üstünde Türk pulu olan bir zarf getiriyorlar. Pakize'nin iri harflerini tanıyor, mektubu açıyor ve büyük bir sukut-u hayalle okuyor:

"Sevgili Seza'cığım!

Mektubunu büyük bir kederle okudum. Mehmedimiz'in hasta olması beni ne kadar üzdü! Ne kadar ağladım, bilemezsin. Onu kurtarmayı senin kadar ben de isterim. Enişte de elinde olsa, bunun için bütün parasını vermekten çekinmez. Fakat vaziyeti biliyorsun. Bizler aylıklarıyla yaşayan insanlarız. Bu aylıktan artırıp Avrupa'da, sanatoryomda bir sevgilimizi tedavi ettirmek iktidarında değiliz. Bana kalsa, sen davanın sonunu bekleme, buraya gel. Burada belki bildiklerin tavsiyesiyle küçüğü Heybeliada'daki sanatoryoma ücretsiz yatırırız. Bu zamanda sana lüzumsuz söz söylemeyi her ne kadar istemiyorsam da bu kış mevsiminde Berlin kadar soğuk bir yere gitmekle hata ettin demekten kendimi alamıyorum. Davanın iyi bir netice alacağını hiç ümit etmiyorum. Senin bütün ekonomini alarak böyle olmayacak bir işe başlaman bütün aile için anlaşılmaz bir şey olmuştur. Ve her birimiz onu tenkit ediyoruz ve..."

Seza mektubu bitirmeden bir kenara atıyor. Ve kendisi de hıçkırarak koltuğun üstüne düşüyor.

Gene akşam oldu. Gene çocuğunun başında bir iskemlede oturuyor. Doktor sanatoryoma gitmeleri için ısrar ediyor. Hüsnü parayı bir an evvel bulmak için çalıştığını söylüyor.

Seza büyük bir korku ve çaresizlik içinde kıvranıyor, bekliyor, ümit ediyor, ümidini kaybediyor, yese düşüyor, sonra gene bekliyor, günler geçiyor. Pakize'ye mektubu yazdığı günün üstünden on beş gün geçti. Ondan mektup aldığı günden beri aklını yoran, başına bir bela gibi musallat olan fena bir fikri savmaya uğraşıyor.

Atıf'tan para istemek için sürünmek, yaşatmak için manen ölmek...[60]

Fakat ne olur, o her şeye razı, her şeye razı. Yalnız Mehmet kurtulsun. Atıf'tan para isteyecek. Yalnız bir şeyden korkuyor, ya o kadar parası olan bu adam, öbür mektuplarına cevap vermediği gibi, bu mektuba da cevap vermezse, ya o adam kendisinden bu kadar küçülerek istediği parayı yollamazsa...

Nasıl yollamayabilir? O yollamazsa o, o kadar bayağılaşır da Seza'ya bu parayı yollamazsa, Seza o parayı ondan almasını pekâlâ bilir.

O sevgili Belkıs'ından korkmuyor mu? Pekâlâ! O da onu sevgili Belkıs'la tehdit eder. Atıf'ın onda ne çok mektubu var; Belkıs'tan şikâyet eden, Belkıs'ı sevmediğini söyleyen mektuplar... Seza bu mektupları Belkıs'a yollarım diye onu tehdit eder.

Ankara'dan yolladığı mektuplar... Seza'yı o kadar mesut etmiş olan o güzel mektuplar, bunların hepsi bu parayı onun elinden almak için birer silah değil midir?

Seza birdenbire elini başına vuruyor. "Ben çıldırıyor muyum?"

Yerinden kalkıyor, pencereye gidiyor. Soğuk cama başını dayıyor ve iki camın arkasından kocaman şehrin kocaman meydanına bakıyor. Asfalt kaldırımların üzerine pırlanta gibi dizilmiş ışıklar namütenahi gidiyor. Kocaman şehir milyon-

larca insanı barındıran, büyük servetleri kucağında taşıyan dev şehir, işte ayakları dibinde!

Ne tuhaf bir his bu, medeniyet merkezlerinin yerinde olan milyonlarca insanın zahmetle yerleştiği bu şehrin içinde yaşayan Seza, kutupta tek başına kalmış bir seyyah gibi yapayalnız, bütün insanlar birbirlerine karşı birer buz kütlesi gibi kapalı.

Aynı akıbete yarın uğrayacak, yarın kendisi gibi insanların içinde tek başına kalacak. Bu fertler neden birbirlerine el vermiyorlar? Neden birbirlerine bu kadar yakın olduklarını hissetmiyorlar? Neden birbirlerini acıyıp vasıtalarını paylaşmıyorlar?

Neden teker teker çaresizlikten bunalıyorlar da bir olup, birlik olup tabiatın karşısında cephe almıyorlar?

"Yirminci asırda olmamızın manası nedir, medeniyet de bir hiç mi?"

Medeniyet nasıl bir hiç olabilir! Bütün icatları, bütün kudretiyle karşımızda duran medeniyet nasıl bir efsane olabilir? Yirminci asrın insanı her şeyi düşündü. Yirminci asrın insanı her şeye çare buldu. Ve Seza bu çare asrında çaresizlikten ölüyor; ilim, fen ilerledi, tıp birçok şey biliyor, tıp Mehmet'i tehdit eden tehlikenin ne olduğunu teşhis etti ve aşağı yukarı ona müspet çareler de verdi. Onun tedavisinin ne olduğu malum. Yirminci asırda ne müthiş, en korkunç illetlerle mücadele için silahlar var. Fakat bu silahları elde etmek için vasıta lazım.

Bu vasıta para...

Yirminci medeniyet asrı her şeyi, ölümü olduğu gibi, hayatı da para ile mübadele ediyor. Eğer paran yoksa Pastör'ler dünyaya gelmiş gitmiş, sana ne? Roketli tayyareler icat edilmiş, sana ne?

Sen Pastör'ün keşiflerinden istifade edemezsin. Sen icatların en gebeşi, en berbatı, en gülüncü, en iptidaisi olan tık nefesli, külüstür bir lokomotifin arkasında bir kağnı gürültü-

sü ile sürüklenen bir vagona hastanı bindirip onu şifa verici diyarlara götüremezsin.

Seza gözleriyle asfaltın üzerinde kayan otomobilleri takip ederken bunları düşünüyor.

İşte gene bir tren gürültüsü...

Hayvanat bahçesinin istasyonuna işleyen trenlerden birinin gürültüsü. Şimdi gözünün önünde kesilip birbirlerine yapıştırılmış parça parça resimler gibi namütenahi demiryolları canlanıyor, birbirini kat eden, birbirinin yanında uzanıp giden ufak parçalar veya uçsuz bucaksız çizgiler halinde demiryolları... kim bilir ne kadar insan emeği sarf edilerek yan yana, iç içe döşenmiş olan demiryolları ve dünyanın dört bir tarafından koşup gelen sayısız trenler...

Yirminci asırda her şey var. Her şey var. Muhakkak şifa da var. Yirminci asırda insan zekâsı en yüksek zirvesine çıkmış ha!

İnsan zekâsı yirminci asırda en alçak derecededir.

İnsan kendi kendine kıyan, kendi başını kendi yiyen insan... paraya tapan, paraya canını veren, paraya Azrail'i utandıracak merhametsizlikler yapan insan budalılığı, menfaatlerini çiğneyen şuursuzluğu içinde ne müthiş bir mahluk!

Camları kırmak ve sanki yaklaşan tehlikeden habersiz gibi, uyanan bütün insanları uyandırmak, onlara bağırmak istiyor:

"Uyanınız, kendinize geliniz. Bütün afetleri, hastalıklarıyla size düşman bir tabiatın karşısında birleşelim. Bir olalım, bir olarak onunla yapayalnız, tek başımıza, tek olarak onun karşısında kaldıkça, o bizi daha kolaylıkla, daha kolay ezecektir."

Seza sıçrıyor. Bu gürültü nedir? Mehmet mi uyandı?

Hayır, Mehmet yatağında rahat rahat uyuyor. Fakat muhakkak odada bir gürültü oldu.

Odada bir gürültü var. Kapıya vuruluyor hafif hafif.

Seza da gayet yavaş bir sesle:

— Giriniz, diyor.

Kapı açılıyor. Hüsnü kapının önünde. Kapının önünde duran bu adam büyük bir merhametle bu zavallı anneye bakıyor.

Seza parmağıyla yavaş yürümesini işaret ediyor.

O, parmaklarının ucuna basa basa ilerliyor.

Yanına yaklaştığı zaman:

—Size iyi bir müjdem var, diye fısıldıyor.

Nasıl bir müjde? Kalbi duracak gibi oluyor. Sonra hızlı hızlı vurmaya başlıyor. Onun iki elini birden tutuyor ve o da kısık bir sesle soruyor:

— Aman, çabuk söyleyiniz!

— Alacağınızın üçte birini almaya razı olursanız, davaya devam etmeye hacet kalmayacak, size sulh teklif ediyorlar.

— Üçte biri mi?

Üçte biri, fakat bu miktar da onu tedavi etmeye herhalde kâfi. İleride ele geçecek fazla paranın ne lüzumu var. Her geçen gün bir tehlike, her geçen gün bir ölüm tehdidi, değil mi?

— Razı olacağım. Bir bugün geciktirmeden rica ederim. Hemen şimdi.

— Bugün artık geçti. Yarın gider, onu yaparız.

Seza çeki eline aldığı zaman, bütün vücudu titriyor. Bu para onun için satın alınacak kilometrolar, demiryolları, trenler, hasta ciğerlere şifa verecek temiz hava, Mehmet'in kurtulması için lazım gelen tedavi, bu para... kurtuluş...

Seza'nın gözleri yaşlı. Seza'nın elleri paraya hasret çeken bir hasisin elleri gibi titreyerek bu çeki çantanın içine koyuyor.

Ve sonra bürodan çıkarken düşmemek, sendelememek için avukatın koluna girmeye mecbur oluyor.

Merdivenleri zahmetle iniyor. Alnına çarpan soğuk hava onun aklını biraz başına getiriyor. Avukatı, kendini bırakmak istemiyor.

— Madam, otomobilimle müsaade ederseniz sizi götüreyim.

— Teşekkür ederim doktor.

Küçük bir otomobil, tıpkı Atıf'ın otomobiline benzeyen bir otomobil.

Seza, Atıf'ı düşünüyor. Seza Atıf'a olan borcunu düşünüyor. Seza cebindeki parayı düşünüyor.

Oh, hayır! Mehmet iyileşmeden bu paranın bir santimini bile, başka bir işe sarf etmeyecek, bir santimini bile...

O istediğini düşünebilir. Ve Seza onun kendisine yaptığı hakaretin altında ebediyen küçülmüş kalabilir. Her şeyden evvel ona lazım olan şey Mehmet'in sıhhatidir.

— Mehmet bak, bak senin için aldım. Yün elbiseler. Bu da getrlerin, bu da ayakkabıları. Bu da beyaz ayının arkadaşı büyük şempanze.

Mehmet hastalığını unutmuş, odanın içinde zıplıyor. Maymunu alıyor, beyaz ayısını alıyor ve onları tekrar tekrar öpüyor.

— Anam, kurban olayım sana...

— Sus çapkın. Bu sözü de nereden öğrendin? Asıl anan sana kurban olsun.

— Niye ağlıyorsun gene?

— Böyle söylersen ben ağlarım.

Onu kucağına alıyor ve göğsünün üstünde sıkıyor. Şimdi o minimini elleriyle annesinin başını okşuyor:

— Ağlama ninem, ağlama. Ben de büyüdüğüm zaman, sana yün örme pantolon alacağım, yün getrler, beyaz ayılar, maymunlar alacağım. Ben büyük olduğum zaman, çok para kazanacağım anne.

Büyük olduğu zaman! Seza bağırmak istiyor: Elbette büyük olacaksın, seni benim kollarımın arasından kim alabilir?

— Anne, kapı mı açıldı? İçeriye biri mi girdi? Soğuk bir rüzgâr var gibi.

Seza tarif edilmez bir korkunun dehşeti içinde kalıyor. Arkasına bakamıyor. Evet, muhakkak kapı açıldı. Onun da sırtında dolaşan soğuk bir hava var. Bütün vücuduyla ürperen anne, çocuğunu göğsünün üstünde daha kuvvetli sıkıyor. Sanki onu elinden almak isteyenler var da müdafaaya hazırlanıyor gibi...

— Kim girdi içeriye?

— Bilmem.

Hiç kımıldanamıyor. Yalnız gözleriyle etrafına bakınıyor. Odada korkunç bir hava mı var? Işıkta körleşti mi, yoksa gözlerinde biriken yaşlar mı ışığı öyle donuk gösteriyor?

— Mehmet, yavrum, dua et Allah'a, annene acıması için Allah'a dua et çocuğum.

Seza hep dizlerini yere dayamış. Mehmet'in yüzü hep annesinin göğsünde kapalı, küçük ellerini göğsü hizasına kaldıran ve avuçlarına inecek bir rahmeti bekleyen küçük Mehmet dua ediyor:

— Allahım, Allahım! Anneme acı!

Seza hıçkırıyor. Başını yerlere eğmek, her şeyi vermeye ve her şeyi almaya muktedir zannettiği, rahim bildiği, doğru bildiği bir kuvvetin karşısında secde etmek istiyor.

Deminden beri aralık duran kapının önündeki hastabakıcı, anne ile oğlunun kendisinin mevcudiyetinden haberdar olmayacaklarını anladığı için sesleniyor:

— Madam, yemek hazır, gidip yemeğinizi yiyiniz, ben Mehmet'in yanında kalacağım.

— Lütfen hizmetçiye söyleyiniz, yemeği buraya getirsin. Mehmet'le beraber yiyeceğiz.

- 11 -

Kar artık yağmıyor. Fakat gece o kadar çok yağmış ki bahçelerin etrafını saran çitlerin ancak tepeleri görünüyor. Ve iri çam gövdeleri de örtülerek bodurlaşmış.

Kar dindikten sonra çıkan parlak güneş çamların tepesine asılmış altın bir ziynet gibi bembeyaz örtülere sarılmış devler gibi, çam ağaçları sonsuzluğa doğru uzanıp gidiyorlar. Aşağıda donmuş göl, güneşin altında bakır bir tepsi gibi kızıl bir renk içinde.

Uzakta dağ yollarında koşan kızaklardan çıngırak sesleri duyuluyor.

Ve burada sanatoryomun bahçesindeki üstleri ve üç tarafı tahtalarla kapanmış, önleri tamamıyla açık istirahatnelerde uzun iskemlelere uzanmış, yün battaniyelere, örtülere bürünmüş hastalar var. Hareketsiz yatıyorlar. Ve temiz havadan, yüksek dağ havasından şifa bekliyorlar.

Bu hastaların arasında hasta olmayan bir kadın var. Bu kadın uzun iskemlelerden birinin üstünde yatan küçük bir insancığın başında oturuyor ve o sıkılmasın diye onun kulağına tuhaf hikâyeler söylüyor.

Öbür hastalar merhametli gözlerle kendilerinden çok daha yorgun, çok daha solgun, çok daha hasta görünen bu kadına bakıyorlar. İçlerinden bir tanesi zehir gibi yeşil gözlü, balmu-

mu kadar solgun benizli, abanoz gibi simsiyah saçlı bir kadın bu anneye hiddetle bakıyor.

Bu anne buraya geldiğinden beri, hasta kadın müthiş bir korku içinde.

Hastalar kendilerine hastalıklarını hatırlatan, onlara yaklaşan büyük tehlikenin dehşetini veren her şeyden nefret ederler.

Yeşil gözlü hasta, çocuğunun yanında dolaşan bu kadından nefret ediyor. Çünkü o en muktedir bir sanatkâr tarafından ölüm tehlikesini ifade etmek için şekillendirilmiş bir abideye benziyor.

Onda müthiş bir heyula tarafından kovalanan bir zavallının dehşeti var. Gözlerinde her dakika zalim ve merhametsiz bir el tarafından yakalanmaktan titreyen bir mana okunuyor.

Yeşil gözlü hasta, içinin içi, benliğinin en karanlık köşeleri aynı korku ile kemirilen hasta içine gömdüğü bu korkunun ifadesini başka bir yüzde görmekten müthiş asabileşiyor.

O kadına kin bağladı. Elinden gelse, ölümden bu kadar korkan bu anayı muhakkak boğacak.

Hastalar korkmayan, ümit eden, ümit veren neşeli yüzler görmekten hoşlanırlar.

Halbuki onu gördükçe, bu ölüm karşısında duranın hayata pençe takan isteği boğuluyor ve içinden:

— Aman, şu çocuk geberse de bu uğursuz karı buradan uzaklaşsa, temennisinde bulunuyor.

— Doktor, nöbet bir türlü geçmiyor.

— Buraya geç geldiniz madam! Mamafih korkmayınız ve ümidinizi kesmeyiniz. Vakıa şimdiki halde hastalığın seyrini durduramadık, ama görüyorsunuz, uğraşıyoruz. Tedavi bu kadar kolay olsaydı, bunca külfete hacet kalır mıydı?

— Doktor, ya onu kurtaramazsak?

O hastalandığından beri birinci defa olarak bu sözü yüksek sesle söylüyor, açıkça düşünmeye bile cesaret edemediği bu müthiş sözü...

Onu söylemekten o kadar ürküyor[61] ki eliyle birden ağzını kapıyor.

Altın gözlüklü, kesik bıyıklı doktor uzun, beyaz elleriyle onun sırtını okşuyor:

— Madam, diyor. Tıp için ümitsiz vaka yoktur. Biz ümit ediyoruz, kurtaracağımızı ümit ediyoruz. Yalnız bunun için sabır lazım, sabır, çok sabır ve çok inanç...

Akşam yemeğinden sonra, sanatoryomun holünde oturuyorlar.

Hastaların hepsi gece tuvaleti ve smokin giyinmiş, büyük bir sanatoryomun kibar bir otelden farkı pek az.

Büyük bir otelde insanlar daha ciddi yüzlerle ve daha sıkılmış gibi görünürler. Sanatoryomda herkes neşe içinde, hastalıklarını unutmuşlar mı? Yoksa kendilerine kalan az günlerden istifade etmek mi isterler?

Onların arasında da dedikodular, muaşakalar, kıskançlıklar ve zevkler var. Ölüme en yakın insanların gafleti mi bu?

Bu nedir?

Hastalar gülüşerek, şakalaşarak dolaşıyorlar. Daha ileride musiki odasının kapısı aralık. Uzun saçları başının etrafında altın bir taç gibi çevrilmiş ve kendisi balmumundan yapılmış bir bebek kadar solgun, çok güzel, çok ince bir kadın piyanosunun başında oturuyor. Kumral kirpikli, koyu mavi gözleri dalgın bir bakışla tuşlara takılmış. Piyano çalıyor.

Pembe tırnaklı, incecik parmakları ne maharetle tuşların üstünde dolaşıyor. Bu tuşlardan ne harikulâde sesler ve akorlar bulup çıkarıyor. Bu hava nedir? Seza bunu tanımıyor. Yalnız bu havanın harikulâde güzel bir hava olduğunu duyuyor, fakat ona dikkat etmiyor, bu güzel havayı dinlemiyor bile. O hâlâ kulakları dibinde tatlı bir sesle konuşan genç doktoru dinlemekle meşgul:

— Yapacağımız mücadele çok çetindir. Fevkalâde müşkül bir mücadeledir. Bunu muvaffakiyetle başarmak için en ümitsiz gibi gözüken anlarda bile ümit etmek, iyiliğe inanmak mecburiyetindeyiz. Biz bu suretle küçüğünüzü kurtaracağız.

Ve sonra ağır bir hastanın kurtulacağını yüzde yüz iddia etmek istemeyen hakiki bir fen adamı ihtiyatıyla:

— Onu kurtaracağımızı kuvvetle ümit ediyoruz, diye ilave ediyor.

Seza bu söz farkını anlıyor, fakat anladığı şeyi anlamamakta ısrar ediyor. Ve kendi kendine, "Kurtulacak," diye düşünüyor ve sonra hafif bir sesle:

— Ah, şu nöbet bir düşse diye içini çekiyor.

Nöbet düşmüyor. Bilâkis fenalık ona karşı alınan bütün tedbirlere rağmen dev adımlarıyla ilerliyor.

Ölüm, pençesine aldığı avını kolay kolay bırakmak istemiyor.

Para hesapsız gidiyor.

Tedavi niçin işe yaramıyor?

Parasız olduğu zaman, para bulunca çocuğunu muhakkak kurtaracağını zannediyordu.

İşte, yavrusunu kurtarmak için ondan istedikleri parayı etrafa saçar gibi harc ediyor. Hani para mukabilinde şifa vereceklerdi?

Nerede?

Nöbet gene düşmüyor. Tabiatın bu yıkıcı kuvvetine akıl erdirmenin imkânı var mı?

En ümitsiz vakalarda muvaffakiyetle tatbik edilen tedavi usûlleri neden bu vakada işe yaramıyor?

Mehmet'in iyileşmemesini isteyen kuvvet nedir?

Henüz tabiattaki işini yapmamış, henüz yıpranmamış, henüz eskimemiş olan bu körpe vücudu çok gören hangi tabiat kaidesidir?

Mehmet'in iyileşmemesi hiçbir mantığa sığmıyor. Neden Mehmet iyileşmiyor?

Vücut isteyince, en kudretsiz ve en zayıf göründüğü anda, kendini müdafaa ediyor. Ölümle mücadele ediyor ve muzaffer oluyor.

Neden Mehmet'in bünyesi bu mücadelede "hayır" dedi? Neden Mehmet'in vücudu iyi olmak istemiyor?

— Anne, ne zaman koşabileceğim?

— Bir ay sonra yavrum.

Bir ay geçiyor, Mehmet'te koşmaya değil; yürümeye, oturmaya bile mecal yok:

— Ne zaman oturacağım?

— Bir ay sonra yavrum.

Bir ay geçiyor. Mehmet'in değil oturacak, kımıldanacak hali kalmadı.

— Doktor, ölecek mi?

— Neden böyle düşünüyorsunuz madam? Hastanın hali ağır, endişe verecek kadar ağır, ama bu her ümit bitti demek değildir.

Seza'nm göz pınarlarına tıkılan yaşlar birer gülle gibi ağır, Seza'nın gırtlağına takılan hıçkırık onun nefes almasını güçleştirecek kadar büyük...

Oda loş.

Loş odada, pencerenin önünde ayakta duruyorlar. Seza ellerini birbirine kilitlemiş, başını doktora kaldırmış, bakıyor. Işık arkadan geldiği için o doktorun yüzünü tamamıyla göremiyor. Fakat doktor onun yüzündeki ıstırap maskesinin bütün çizgilerini görmekte. Ve işte, bunun için kalbinde sonsuz bir merhamet duyuyor ve yumuşak, ince bir elle annesinin omuzunu okşuyor:

— Ümit ediniz.

— Doktor daha nasıl ümit edebilirim?

— Hayatın sırrını bilemeyiz. Tabiatın sırrı fenne de, tıbba da bugüne kadar meçhul ve örtülü kalmıştır. İnsan mantığının sustuğu ve insan bilgisinin erişemediği yerde tabiat hâkimdir. Nice hastalar gördük. Kurtaracağız zannediyorduk. Kurtaracağımızdan emindik. Öldü. Nice hastalarımız vardı. Bilgimiz yüzde yüz katiyetle bize onun öleceğini söylüyordu. Hâlâ bugün sizden, benden sıhhatli yaşıyorlar. Halet-i neze gelmiş zannettiklerimiz hayata döndüler. Tabiatın akıl erdiremediğimiz kanunları ve mantığı karşısında insan bilgisi bir hiçtir. Eğer tabiat isterse...

Seza büyük bir korku ile onun sözünü kesiyor:

— Eğer Allah isterse, diye tashih ediyor.

Doktor gülümsüyor:

— Eğer Allah isterse, diye genç kadının sözünü tekrarlıyor. Eğer Allah isterse oğlunuz kurtulacaktır.

Doktorun ağzından bu sözü dinlemek, hâkimin ağzından idam kararı almakla birdir.

Ve şimdiye kadar üç milyon hastanın anası, kızı, karısı, yakını bu sözü dinlemiş ve bu sözün bir idam hükmü olduğunu anlamamış, anlamak istememiş ve insan gönlündeki bitmeyen, tükenmeyen ümitvarlığına dayanarak:

— Allah isterse, diye düşünmüştür. Allah isterse... fakat Allah neden istemesin?

Evet, şüphesiz Seza da öyle düşünüyor, Allah neden istemeyecek? Doğru, büyük Allah. Doğruların en doğrusu, merhametlilerin en merhametlisi, adillerin en adili, cömertlerin en cömerdi olan Allah... neden oğlundan tabii bir ömrü esirgeyecek?

Seza içinden gelen körü körüne bir inanla:

— Allah'ım onu bana bağışla, diye yalvarıyor. Yalvaran Seza Allah'ına bütün imanı, bütün itimadı, bütün hayatıyla bağlı

— Allahım onu sen kurtaracaksın. İlim ve fen adamlarının ümitsizliği, çaresizliği ve aczi ne olursa olsun, onu sen kurtaracaksın. Sen istersen ne olmaz? Hepimiz senin değil miyiz? Öldüren ve dirilten, can veren, can alan sen değil misin? Allahım sen benim oğlumu öldürmek istemezsin, sen ona acırsın. Seni bize rahimlerin en rahimi diye öğrettiler. Büyüklüğünü, kudretini göstermek için bir ananın gözyaşlarına ne ihtiyacın var?

Seza, bu inanışla artık yarı çılgın bir halde ilaçtan, havadan, doktordan ümidini kesmiş olan bu kederli anne yalnız Allah'a ve Allah'ın kudretine inanıyor.

Ölümle yaptığı bu güreşte bütün inandığı şeylerin kudretsizliğini birer birer anladı.

Fenne inanmıyor. Tıbba inanmıyor. Tedavi usullerine, sanatoryomlarda günü yirmi, yirmi beş liraya satılan şifaya inanmıyor.

İnandığı bir tek şey var. O da Allah. O da Allah'ı. Doktorların "olmaz" dediği yerde "olur" diyebilmek kudretinde olan Allah'a rahimlerin rahimi, kudretlerin kudreti olan Allah'a inanıyor.

— Madam size bir şey söylemek istiyorum.

Pencerenin önünde duran beyaz perdelerin arkasından çamlı dağlara bakan Seza, başını çeviriyor, karşısında duran hasta bakıcıya dalgın gözlerle bakıyor:

— Ne var?

Hasta bakıcının rengi sararmış, hissiz gibi bakan gözlerinin bebeğinde bir endişe ve dudaklarının kenarında gözle seçilmeyecek kadar müphem bir korkunun izi var:

— Çocuk...

Seza boğuk bir sesle:

— Çocuğun nesi var, diye soruyor ve hasta bakıcının koluna sivri tırnaklarını geçiriyor.

— Onu biraz daha yorgun görüyorum.

— Ne diyorsunuz? Anlamıyorum.

— Kalbi biraz kuvvetsizdir. Kendisine bir kanfr şırıngası yapmak istiyorum.

— Kanfr şırıngası mı?

Bu raddeye mi gelmişler? Artık kanfr kullanılıyor, öyle mi?

— Çok mu fena? Doğru söyleyiniz. Çok fena mı? Doktora haber verelim.

Hasta bakıcı bir ölü çehresinden daha solgun olan, çizgileri derinleşmiş bu yüze bakıyor ve yüzdeki perişanlığa acıyor galiba:

— Oh, rica ederim, diyor ve şimdiki halde doktora hacet yok, bir şırınga yapalım da bakarız. Böyle telaş etmeyiniz. Kanfr, Mehmedimiz kadar ağır hastalara daima kullanılan bir şeydir. Mütemadi nöbetler tabii yavrumuzun kalbini yordu. Eğer bilmiş olsaydım, size haber bile vermezdim.

Seza artık bu cansız gibi hareketsiz olan kocaman sarışın kadına bakmıyor. Telaşla yatağın başucuna gidiyor.

Beyaz örtünün altında yatan küçük Mehmet'in incecik yüzü yastığa daha gömülmüş, sarı saçlarının dağıldığı yastık terden nemlenmiş:

— Mehmet.

Küçük çocuk odanın bir noktasına dikilmiş bakışlarını annesine çeviriyor. Zayıf yüzünde bir iskelet sırıtışıyla gülümsüyor:

— Anne, diyor.

— Nasılsın biriciğim?

— İyiyim anneciğim...

"İyiyim," diyor. Neden hasta bakıcı ona "fena" dedi?

— Gülüm, yavrum, biriciğim, benim her şeyim sen.

— Anne, ne zaman İstanbul'a gideceğiz?

— İstanbul'a mı?

Mehmet bir an susuyor. Belki soluk almak için. Sonra:

— Ben burasını sevmiyorum, diyor. İstanbul'a, bizim eve gidelim. Bizim yatağımıza, kırmızı yorganlı yatağımıza, kırmızı lambalı odamıza. Olur mu?

Sert ve asabi bir ses. Hasta bakıcının telaşlı sesi:

— Madam, çocuğu konuşturmayınız! Daha yorulur, tehlikelidir, diyor.

— Sus şekerim, konuşma, yorgunsun şimdi, sonra konuşuruz.

— İstanbul'a gidelim.

— Gideriz. Şimdi sus.

— Ne zaman?

— Sus şimdi kurbanın olayım. Yarın gideriz.

— Şimdi gidelim.

— Konuşma sen. Peki, şimdi gideriz. Bilet ısmarlayayım da.

Hasta bakıcı şimdi karyolanın yanma yaklaşmış:

— Uzat kolunu bana bakalım bebek.

— Halsiz halsiz yorganın altından çıkardığı kolu büyük bir teslimiyetle ona uzatıyor. Bu kol, kemiğin üzerine sarılmış sarı bir deriden ibaret.

Annesi, "Bu kolun nesine iğneyi sokacak?" diye düşünürken, Mehmet hafif bir sesle:

— Ay, diyor.

— Acımaz, acımaz... geçti, geçti işte.

Hasta bakıcı şimdi iğneyi batırdığı noktanın üstüne bir pamuk bastırıyor.

Seza artık onlara bakmıyor. Karyolanın önünde diz çökmüş, başını beyaz yorgana gömmüş.

Hayır, hayır! Onun yüzüne bakmaya artık tahammülü yok. O, bu yüzün çizgilerine bakarken, kalbinde ölmüş bir sevgilinin resmine bakarken duyulan ızdırabı hissediyor.

— Madam.

— Ne var?

— Kalp hâlâ zayıf, doktor çağırmak mecburiyetindeyim!

Bu sözleri işiten Seza hâlâ nasıl çıldırmadı? Başında bir uyuşukluk var. Tıpkı vücudunun hissi iptal edilmiş bir azası üstünde yapılan bir ameliyat seyreden bir hastaya benziyor.

Şimdi yatağın yanından kalktı. Kim bilir, belki üşüyor, belki de farkında değil. Kalorifer radyatörünün yanında, ona arkasını dayamış, doktorun odaya girişini, hastaya yaklaşışını seyrediyor.

Çocuğun koluna gene bir Konfre şırıngası yapıyorlar.

Şimdi içeri bir doktor, bir hasta bakıcı daha girdi. Beyaz önlükleriyle hastanın başucunda duruyorlar.

Bu üçüncü kadın kim? Başhemşire değil mi?

O da mı gelmiş?

Bu her şeyin sonu, öyle mi?

Seza bağırmıyor.

Seza sesini bile çıkarmıyor.

Orada, kenarda, ayakta bir heykel gibi hareketsiz duruyor. Odadakilerin hepsi kendisinden daha fazla geçmekte olan hadiseye alakadar gibi.

Bu sessiz telaşa iştirak etmeyen, yerinden kımıldamayan yalnız o...

Yanma kim yaklaşıyor? Yanma yaklaşan hemşire değil mi?

Bu kadın onu omzundan tutuyor, yavaş yavaş onu oda kapısına doğru götürmeye uğraşıyor.

— Geliniz, siz azıcık dışarıya...

— Yavrum nasıl?

— Artık onun için yapacağımız yegâne şey bu sonun zahmetsiz olması için dua etmektir.

Seza söylenilen sözün manasını anlamadı mı? Neden bağırmadı? Neden susuyor? Neden daha taşlaşan bir keder içinde mahpus? Gayr-i tabii büyümüş gözleri kupkuru, kilitlenmiş dudakları arasından mırıldanıyor:

— Burada kalmak isterim.

— Neden burada kalacaksınız? Hiç lüzumu yok, geliniz dışarı.

Çocuğuyla göz göze geliyorlar. Mehmet annesine gülmeye gayret ediyor.

Seza yavaş bir sesle:

— Bırakınız beni, diyor. Başhemşirenin ellerinden kurtularak yatağa doğru ilerliyor.

Şimdi yatağın önünde, yerde diz çöktü.

Mehmet'in buz gibi soğuk ellerini, minimini ellerini avuçları içinde tutuyor. Ve gözlerini bu ellerin üstüne dayıyor. Sonra içinde birçok kere tekrarlıyor:

— Ölmesin, Allahım ölmesin. Ölmeyecek. Ben ölmesini istemiyorum. İstemiyorum. Ölmez, ölemez... ölemez...

Gözlerini kapıyor. Ve tamamıyla kendinden geçiyor. Hiçbir şey hatırlamıyor. Bütün dünyadaki bildikleri şeylere karşı kapanan beyninde, mevcudiyetinden o ana kadar şüphe bile etmediği bir yer açıldı.

Ve işte bu istek merkezi şimdi çalışıyor. Beyninin her tarafı karanlıkta, yalnız bir yerde nur var.

O şimdi her şeyi kaybetti. Etrafını, vücudunu, düşüncelerini... Onda bir tek şuur var. O da bu istek:

— Ölmeyecek, ben istemiyorum. Ölmeyecek.

Böyle içine kapanmak, içine kapanarak kalmak ne kadar zaman devam ediyor.

Kendisi tıpkı beyaz bir ışığın içine dalmış gibi, bu ışığın içinde yalnız:

— O ölmeyecek, isteği var. Hepsi bu.

Etrafında neler geçiyor. Yalnız istiyor:

— O ölmeyecek. Ben istemiyorum, ölmeyecek. Yumuşak bir el omzuna dokunuyor ve hafif bir ses kulağına:

—Madam, madam diye fısıldıyor.

Bütün vücuduyla irkilen Seza birdenbire bu parlak âlemden kasvetli ve karanlık dünyaya düşüyor.

Ne oldu?

Yoksa?

Elleri avuçlarındaki elleri sıkıyor. Bu eller daha sıcak. Gözlerini açıyor. Beynine hücum eden bütün hakikatlerin şuuruyla titreyen gözbebekleri yanıyor.

Yatağına dikilmiş bakışlarında ne elim bir korku var.

Bakışları aralık gözlerle kendisine bakan, gülümseyerek kendisine bakan Mehmet'in yorgun bakışlarıyla karşılaşıyor. Sonra kulağının dibinde hafif bir ses duyuyor:

— Çok şükür, buhranı geçirdi.

Kulaklarına inanamıyor. Bu bir rüya mı? Yavrusu hâlâ yaşıyor. Baş hasta bakıcının sesi:

— Bu bir mucizedir, diyor, biz halet-i nezi beklerken, Allah çocuğunuzu size iade etti.

Evet, bu bir mucizedir.

Seza yerinden kalkmak için bir hareket yapmak istiyor. Fakat kımıldanamıyor. Bütün azası azami kuvvetini sarf eden bir vücudun azası gibi külçeleşmiş, dizleri döşemelerin üstüne mıhlanmış, bütün vücudu kurşunlaşmış, yerinden kalkamıyor. Seza bütün kuvvetini bu istekle sarf etmiş. Seza, ölümle yaptığı esrarengiz cenkte muzaffer çıkan Seza, zaferini elde etmek için kendini tüketmiş.

— Ne oluyorsunuz madam?

— Bir şey değil, başım dönüyor!

Biraz kordiyal getiriniz.

Seza'nın başı hastabakıcının omzunda. Ona güzel kokulu bir su içiriyorlar. Dizlerini ovuyorlar. Mehmet, ölecek hastaların alakasız bakışlarıyla bu manzaraya bakıyor.

Gidip geldiği yolculuktan o kadar bitap ki belki de önünde geçen şeyi anlamıyor.

Çocuğun gözleri örtülüyor ve göğsü gitgide muntazamlaşan bir nefesle inip kalkıyor.

***

Bu buhran geçtikten birkaç gün sonra, Seza doktora soruyor:

— Çocuğumu memleketime götürmek istiyorum. Çocuğum memleketini istiyor. Çocuğum memleketinin hasretiyle muztariptir.

— Gidebilir.

Hangi sanatoryom idaresi hastalarının sanatoryomda ölmesini ister. Sanatoryomlardan hastaların tabutta değil, ayakta çıkması lazımdır. Aksi takdirde işler bozulur.

Seza, Mehmet'e İstanbul'a gideceklerini söylediği gün, çocuğun ateşi evvela yükseliyor. Fakat sonra her zamankinden yarım derece aşağı düşüyor. Gözlerine sanki yeni bir kuvvet geliyor.

— İstanbul'a gideceğiz, değil mi?

Küçük kalbinde memleketine karşı duyduğu bu derin iştiyak nedir? Doktor:

— Onda bir parçada memleket hastalığı var, diyor. Memleket neden sevilir, memleket hasreti neden çekilir, oraya hatıralarımızla bağlı olduğumuz için, orada iyi veya fena günler geçirdiğimiz için değil mi? Küçük Mehmet'i İstanbul'a hangi hatırası bağlıyor? Ömrü nedir ki bu ömrün bir hatırası olsun?

— İstanbul'a gideceğiz, değil mi?

— Evet, çocuğum.

— Kendi evimize, kendi yatağımıza, kendi odamıza.

Ve tren onları dik dağlardan aşağı indiriyor. Mehmet aylardan beri yatağının içinde kutu kutu çiftlik binaları, çam ağaçları, hayvan sürüleriyle oynamıştı.

Şimdi zayıftı ve ateşiyle o çam ağaçlarının büyüdüğünü, o binaların devleştiğini zannediyor.

Annesinin kucağında yatan çocuk pencereden baktıkça, büyüyen oyuncak kutusuna baktığını zannediyor. Bu çam

ağaçları, bu tahta villalar ne kadar çok oyuncaklara benziyor.

İki dağın ortasındaki donmuş göle vurup, onu altınla kaplayan güneş pek parlak.

Seza, Mehmet'in kulağına fısıldıyor:

— İstanbul'a gidiyoruz, Mehmet. İstanbul'a, sevinmiyor musun?

Mehmet ellerini uzatıp çamların yerlerini değiştirmek istiyor:

— Ne yapıyorsun?

Kendisinden başka kim bu oyuncak kutusunu birdenbire devirdi? Çamlar binalara, binalar çamlara çarparak ve hep beraber bir anafora düşmüş gibi kıvrılarak kayboldular. Mehmet'in bu yıkılış başını o kadar döndürdü ki gözlerini kapadı:

— Mehmet... Mehmet... Ne oluyorsun?

Çocuğun başı biraz yana kayıyor.

— Mehmet...

Hastabakıcı yerinden kalkıyor. Çocuğun nabzını telaşla yakalıyor.[62]

— Bir şey değil. Bir şey değil. Hafif bir zaf. Biz bu yolculuğu yapmayacaktık.

Yanlarında lazım gelen bütün tertibat var. Çocuğa gene kalbe kuvvet verici şıringalar yapıyorlar ve Mehmet baygınlıktan ayılıyor.

Baygınlıktan ayılan çocuğun her an biraz daha çöktüğü, biraz daha söndüğü göz önünde. Seza gözlerini kırpmadan bu manzarayı seyrediyor. "Hayat bir kuruluşun değil, bir yıkılışın ifadesidir."

Seza, içinden hiç düşünmeden bu sözü tekrarlıyor. Trenin tekerlekleri durmadan rayların üstünde:

— Yıkılıştır, yıkılıştır, yıkılıştır, yıkılıştır, diye tempo tutuyorlar.

Tren acı acı ötüyor. Yollar bitmeyecek mi? İstanbul'a erişemeyecekler mi?

— Anne...

Saatlerden beri birinci defa gözlerini açtı. Birinci defa söz söylüyor.

— Gülüm.

— Neredeyiz?

— Trendeyiz yavrum. Trendeyiz.

— Tren çok sallıyor bizi. Her tarafım ağrıyor. Dursun tren.

— Şimdi duracak yavrum. Hani İstanbul'a gitmek istemiyor musun?

— İstanbul... İstanbul...

Hasta sayıklıyor mu? Belki artık İstanbul'u düşünmüyor bile...

Fakat Seza çocuğunun düşündüğünü zannediyor.

Bu trende geçen dakikalar bir cehennem azabından daha işkenceli.

Çocuğunun bir nabzı hastabakıcının, öteki annesinin elinde:

— Yola devam edemeyiz.

— Hayır, yolculuğa devam edemeyiz, diyen hastabakıcı çocuğun alnındaki terleri beyaz bir bezle siliyor:

— Çocuk çok harap bir halde. Artık buna tahammül edemez.

Berlin'deki doktor da aynı fikirde. Ne yapacaklar? Acele bir otomobille hastaneye gitmek lazım. Hastane yatağına yatırıldığı zaman Mehmet gözlerini açıyor. Birdenbire onun bütün zekâsı ve bütün şuuru avdet etmiş gibi:

— Anne, hani biz İstanbul'a gidecektik, diyor.

— Gidiyoruz meleğim. Yalnız iki gün daha burada dinleneceksin, sonra gideceğiz.

Fakat gene ne var? Neden hastabakıcıların yüzüne o fena maske geldi? Neden masada şırınga kaynatılıyor? Neden odaya iki doktor birden giriyor?

— Dinlenelim anne. Benim çok uykum var. Ben uyumak istiyorum.

Uyumak mı?

Seza neden uykudan korkuyor? Uyku neden Seza'ya bu dehşeti veriyor?

— Mehmet... Mehmet...

Çocuğun dalgın gözleri tavanın bir köşesinde...

Hastabakıcılar beyazlı heyulalar gibi, yatağın etrafında gidip geliyorlar. Kendi hastabakıcıları sapsarı bir yüzle karşısında.

Seza doktora yaklaşıyor:

— Doktor, doktor, ne oluyor?

Doktor başını önüne eğiyor. Cevap vermiyor. Seza doktorun kollarından yakalıyor:

— Doktor, doktor, ne yapalım?

— Artık bu zavallı yavrucuğu rahat bırakalım. Görüyorsunuz madam, çocuk tamamıyla tükenmiştir. Onu hayatta tutmaya gayret etmek onu yormak, ona azap vermektir. Siz de görüyorsunuz.

— Yalvarırım doktor, yalvarırım. Ben ümit ediyorum. Onu kurtarmak, onu bir dakika, bir saniye, bir saniyenin binde biri, milyonda biri kadar bir müddet daha uzun yaşatmak için elinizden her geleni yapınız.

Bir saniyenin milyonda biri gibi bir anda Allah mucizesini göstermez mi?

— Bizim her şeyi yapacağımızdan emin olunuz madam.

***

Beyaz hastane odası gene kanfr kokuyor. Bir nefes kadar hafif bir ses:

— Anne, diyor.

— Şekerim.

— Uykum var.

— Uyuma oğlum, uyuma. Uyursan vaktinde uyanamazsın, İstanbul trenini kaçırırız.

Fakat o artık işitmiyor. Gene daldı. Minimini dudakları arasından anlaşılmaz bazı sözler fısıldıyor.

Seza çocuğunun elini sıkıyor, o eli sallıyor, onu müthiş uykuya, sonsuz uykuya bırakmak istemiyor.

Seza'nın bütün sabrı, bütün iradesi, bütün tahammülü müthiş bir bozguna uğruyor. O kadar korkuyor, öyle korkuyor ki o gün olduğu gibi, onun ölmemesini istemeye enerji bulamıyor.

Hiçbir şey yapamıyor. Gözleri dehşetinden büyümüş, yüzü ıstıraptan çirkinleşmiş olan Seza çocuğuna bakıyor:

— Çok uykum var.

— Yok uykun senin.

— Uykum var.

— Yavrum uyuma, uyuma.

Mucize nerede? Allah'ın yardımı neden gelmiyor? Neden onun çocuğunu kurtaramıyorlar? Hangi kuvvete güvenecek, kime sığınacak? Şimdi dehşet içinde ona sığınıyor. Yavrusuna, ondan kendi kendini kurtarmasını bekliyor. O minimini harap vücuttan ölüme galebe çalmasını istiyor.

— Yalvarırım. Yalvarırım Mehmedim uyuma.

Ve çocuk çok iyi bir şeye hasretmiş gibi içini çekiyor:

— Ah, bir bıraksan da uyusam, diyor.

Etrafında telaş gene ziyadeleşti.

Çocuğun başının altından bir yastık mı alıyorlar, yoksa başının altına bir yastık mı koyuyorlar?

— Mehmet. Mehmet.

—

— Yavrum... İstanbul'a gideceğiz. Uyursan tren kaçar. Mehmet, İstanbul... İstanbul... tren... çocuğum uyuma!

—

Mehmet artık cevap vermiyor, gözleri tamamıyla bulandı

ve muannit bir alaka ile bir noktaya takıldı. Boğazından korkunç hırıltılar çıkıyor.

Onu kolundan tutarak yerinden kaldırmak istiyorlar. Fakat o ağır bir demir külçesi gibi kendini, kendi isteğiyle yere atıyor. Gözleri kapalı, yerde muşambaların üstünde yatıyor:

— Bayıldı, diyorlar. Hayır, o bayılmadı. Her şeyi biliyor, hırıltılar duyuyor, nefes alışları duyuyor, fakat orada, yerde upuzun yatıyor.

Gözleri kilitli, ağzı kilitli yatıyor. Hiçbir şey düşünmüyor. Her şeyi düşünüyor.

Şimdi onu yerden kaldırıyorlar. Kucakta dışarı çıkarıyorlar. Bir yere sokuyorlar. İtiraz etmiyor: "Beni nereye götürüyorsunuz? Ben baygın değilim," demiyor. İstese bunu söyleyebilecek. Fakat söylemiyor. İstese gözlerini açacak, istese yerinden kalkıp yürüyebilecek. Bundan emin, fakat bunların hiçbirini yapmıyor. Gözleri kapalı, yumrukları sıkılmış, başı baygın gibi arkaya düşmüş.

Bunu neden yapıyor? Bilmiyor. Neden baygın gibi duruyor? Baygınlığını, ölümün uçurumuna düşemeyen uğursuz vücudunu kendi isteğiyle böyle terk etmesi, onu kullanmaması yok olmak ihtiyacı mı?

Bir anda bütün bunları düşünmüyor, kendi kendine izah etmeyi düşünmediği bir halet-i ruhiye içinde elini, kolunu kımıldatamayacak gibi, kendini baygın gösteriyor. Kendini, arzusuyla baygın gösterdiğini zannediyor.

Onu şimdi bir kanepeye yatırdılar. Ona birtakım ruhlar koklatıyorlar. Kollarını, dizlerini ovuyorlar. O, gözlerini açmıyor. Gözleri hep kapalı.

Vücudunu onlar uğuşturdukça, ona ruhları koklattıkça, yavaş yavaş içinde bağırmak ihtiyacını hissediyor. Bağırmak istiyor ve bağırmak istediği anda, bağıramadığını anlıyor. Çeneleri, kendi isteğiyle kapalı tuttuğunu zannettiği çeneleri sımsıkı kilitlenmiş. Ağlamak istiyor, gözlerinin yaşı ku-

rumuş. Yerinden kalkmak istiyor, bütün vücudu bir kâbusta gibi, onun isteklerine itaat etmiyor. Bir şey yapamıyor. Odada kanepenin üstünde yatıyor. Hiçbir şey düşünemiyor, her şeyi bu anda, her şey olan ölümü düşünüyor.

Şimdi onların:

— Gözlerini açıyor, ayılıyor, dediklerini işitiyor.

Ve araladığı gözlerle onların hepsine ayrı ayrı bakıyor. Bu gözlerdeki yalvaran, iyi bir haber almak için yalvaran manayı görmeye tahammülü olmayan yabancı kalabalığı içinde hiçbir fert bakışlarını onun bakışlarıyla karşılaştırmak istemiyor.

Hepsi başını başka tarafa çeviriyor. Seza onların yüzüne sersem sersem bakıyor. Hâlâ inanmak istemeyen bir bakışla.

Şimdi kanepenin iki tarafını tutarak yerinden hafifçe doğruluyor. Karşısında kendi hastabakıcılarını görüyor.

Hususi hastabakıcılarını, artık Mehmet'in başucunda olmayan hastabakıcıyı...

Başhemşire de orada...

Seza şimdi ayakta. Dik adımlarla başhemşireye doğru ilerliyor.

Gözleri hâlâ kupkuru, yüzü ıstırabından tanınmayacak bir hale gelmiş, saçları karmakarışık.

Başhemşire de ona doğru yaklaşıyor. Ona iki elini birden uzatıyor ve hafifçe titretmeye çabaladığı tek tonlu sesiyle:

— Zavallı çocuğum, diyor ve kocaman elleriyle Seza'nın ellerini okşuyor. Seza başını ona kaldırıyor ve boğuk bir sesle:

— Demek, diyor, demek...

Baş hastabakıcı onun ellerini hiç bırakmıyor, onları sıkı sıkı tutuyor ve:

— Sizi çarpan felaket çok büyüktür, diyor, fakat cesaretinizi kaybetmeyiniz. Bu bir takdir-i ilahidir.

Ne demek istiyor bu kadın?

Çıldırdı mı?

Mehmet sahiden öldü mü? Böyle bir şey olabilir mi? Böyle bir şey olur da karşısındaki bu yabancı ona nasıl böyle soğuk bir sesle, bu kadar sakin bir sesle "Allah'ın takdirinden" bahseder?

Şuursuz bakışlarla etrafına bakınıyor. Etrafındaki insanların hepsi önüne bakıyor, susuyor ve Seza'nın kulaklarından başhemşirenin söylediği son söz ötüyor:

— Takdir-i ilahi!

Öldü ha?

O öldü ve bu haksız ölüme utanmadan Allah'ın takdiri diyorlar. Böyle bir haksızlık Allah'ın takdiri olabilir mi?

Allah, ona öğrettikleri gibi, bütün hayatında onun tanıdığı gibi doğru, adil bir Allah, hiç böyle bir şey yapar mı? Bütün insanların, kendi dininden ayrı olanların da takdirine hürmetle boyun eğdikleri Allah bu kadar büyük bir haksızlık yapar mı?

Takdir-i ilahi...

Buna budalalar bile güler, buna taşlar güler, buna dağlar, nehirler kayalar güler.

Ve Seza kahkahalarla gülüyor, gırtlağını parçalayarak, acıtarak akan ve hastane odasının tavanında çın çın öten kahkahalarla gülüyor.

Takdir-i ilahi ha!

Artık onlar takdirleriyle, Allah'larıyla başka budalaları aldatsınlar. Artık onlar ayakta uyunacak bu masalları başka ahmaklara öğretsinler, hayır, artık Seza biliyor, ne yaptığını, ne ettiğini bilmeyen şuursuz, hissiz budala bir tabiattan başka ortada hiçbir şey yok. Tükettiğini yaratmak için kendi kendini yiyen ve kendi istihaleleriyle tazeleştiğini vehmeden salak ve bunak bir tabiattan başka hiçbir şey mevcut değil.

Mehmet öldü.

Onun bütün dualarıyla, bütün imanıyla, bütün temiz his-

leriyle bağlandığı mistik bir âlem. Mehmet'in düştüğü boşlukta kayboluyor.

Her şey yok oldu.

Ah, meğer ne kadar budalaymış! Ne kadar budalaymış da onu aldatmışlar, onu senelerce aldatabilmişler! Kendi aldanışına gülüyor. Aldanışının gülünçlüğüne gülüyor. Karşısında durup kendine bakanların gözlerindeki şaşkınlığa gülüyor, hayatın hiçliğine gülüyor.

— Allah aşkınıza kendinizi toplayınız.

Yüzüne şamarlar vuruyorlar, bükülmüş kollarını açmaya uğraşıyorlar. Onu bir yere oturtmaya, bir yere yatırmaya gayret ediyorlar.

Takdir-i ilahi ha!

Neden herkes onun gibi gülmüyor, neden etrafını saran canlı ve cansız ne varsa patlayınca, katılıncaya kadar gülmüyor:

— Mehmet! Mehmet! Mehmet!

Kim bağırdı? Kendisi mi? Ne acı bağırdı! Bu ne tüyler ürpertici bir haykırış ve bu acı haykırış artık ona bu çağırışa cevap verenin kalmadığını anlatıyor ve işte o zaman Seza:

— Mehmet, Mehmedim! Mehmet, yavrum, diye inleyerek kendisini tutan bir yabancının kolları arasına atılıyor ve orada gözlerinden boşanan yaşlar içinde hıçkırıyor, hıçkırıyor...

— Onu göreceğim.

— Biraz daha dursanız, bir parça sonra, bir dakika sonra...

— Onu göreceğim diyorum size!

Ve kolunu tutanların kolları arasından bir ok gibi fırlıyor. Odanın iki kapısından birine doğru gidiyor:

— Buraya geliniz, orası değil, fakat rica ederim hıçkırıklarınızı tutunuz. Biliyorsunuz, burası hastane, başkaları duymasın, koridorda ağlamayınız. Hastaların kuvve-i maneviyesini...

Ona neler söylüyorlar?

Taş koridorlarda ayak sesleri, ilaç kokusu ve hıçkırıklar var.

Yatakhanelerin çift kapıları büyük bir ihtimamla kapanıyor.

Mehmet'ten başka şeyler düşünen, Mehmet'in ölümünü anlamayan bu insanların hepsi bir heykel kalabalığı gibi, onun için birtakım cansız cisimlerden ibaret.

O, bomboş bir dehlizde tek başına yürüyor.

Onu hiçbir zaman bu kadar güzel görmemişti. Belki ötekiler onu böyle güzel görmez. Fakat Seza için beyaz örtülerin arasında yatan bu minimini şeyin ne ilahi bir güzelliği var?

Sarışın başı şımarırken yaptığı gibi yana devrilmiş, solgun dudakları şımarırken yaptığı gibi, biraz büzülmüş ve gözleri sımsıkı kapalı.

Ölmüş mü?

Sahiden ölmüş mü?

— Uyuyor, diye bağırıyor, uyuyor diyorum size! Türkçe anlamayan yabancılar, yabancı gözlerle bu anlamadıkları lisanda bir şeyler söyleyerek bağıran bu matemli kadına bakıyorlar.

— Mehmet! Mehmet! Mehmedim!

Yatağa daha yaklaşıyor, daha eğiliyor ve onu uykudan uyandırmadan korkar gibi, hafif hafif sol şakağından öpüyor, daha soğumamış, ılık olan şakağından:

— Yavrum, ah yavrum, ah evladım benim!

Mehmet'in kokusunu bütün ciğerlerine almak, bütün ciğerlerine çekmek istiyor.

Onu dünyaya getirmek için çekilen, aylar süren o meşa-

katler, onu dünyaya getirmek için saatlerce kıvrım kıvrım kıvrandıran o acı, onu minimini bir bebekken böyle serptirip büyütmek için çekilen zahmetler onu ölümden kurtarmak için yapılan fedakârlıklar bir hiç oldu ha!

Vücudunun içi, karnının ta içi adeta maddi bir ateşle yanıyor; onun beslendiği, onun insan şekline geldiği bu karın sanki ateş doldu.

Şimdi iki avcuyla karnını ovuşturuyor ve böyle karnını ovuştura ovuştura kâh ona kâh avuçlarını açarak boş avuçlarına bakıyor, sonra dizlerinde kuvvet kalmamış olacak ki düşer gibi dizüstü çöküyor.

Artık bir şey bilmiyor, hiçbir şey düşünmüyor.

Yalnız yabancılar matemli annenin ellerini göğe doğru kaldırdığını ve gökyüzüne doğru bir şeyler bağırdığını görerek onun dua ettiğini sanıyorlar.

Ve anlamadıkları bir lisanla yapılan bu duanın bu kadar çok isyana benzeyişine içlerinden hayret ediyorlar.

Şimdi artık konuşmuyor, odada yerde dizüstü çökmüş. Yüzü avuçları içinde saklanmış, durmadan hıçkırıyor.

Ve onu orada kendi halinde bırakıyorlar. Onun yanına yaklaşmıyorlar.

Büyük şehrin erken inen akşamı bir matem gibi, bu odanın pencerelerinden içeri süzülüyor.

Beyaz önlüklü bir hastabakıcı lambayı yakıyor. Ve bütün yabancılar onu çocuğunun ufacık vücuduyla baş başa bırakıyorlar.

O hiçbir şey düşünmüyor; yalnız avuçlarının içinde, kapalı tuttuğu gözlerinin önünde binlerce resim canlanıyor. Bir sürü renkli enstantaneler; onun mavi kurdelalarla süslü beşiği, portbebe içinde ufacık yumruğunu sıkan bir bebek, sonra sanatoryomun açık hava barakasında uzanmış bir hasta çocuk... Bahçede koşan iki minimini ayak. İlk defa başını dik tutabilen bir minimini ve ellerini birbirine kavuşturup ken-

dine hayran hayran bakan bir çift göz ve kulağında tatlı tatlı bir ses:

— Anneciğim, sen ne güzelsin, yoksa eskiden sen melek miydin, diyor. Bütün bu resimler birbirine karışıyor ve bütün bu resimler birbirini kovalıyor, hiçbir intizamı olmadan, hiçbir tasnif kaidesine uymadan. Mehmet mütemadiyen gözünün önünde, hayatının muhtelif safhalarında canlanıyor, büyüyor, küçülüyor, küçülüyor, büyüyor.

Seza ona vücudunu bozmamak kaygısıyla sütünü uzun zaman vermemişti. Vücudunun güzelliğini ondan esirgemişti. Ona tamam bir anne olamamış, onu kendi sütüyle, kendi kanıyla besleyememişti. Bundan çekinmişti.

Sızlayan göğüslerini avuçlarıyla ovuşturuyor. Sanki ondan esirgediği bütün sütü şimdi bir anda göğüslerine doluyor, göğüslerini delmek ve dışarı fışkırmak istiyor.

Olduğu yerde hafif hafif sallanan genç kadın şimdi bu vücut güzelliğine lanet ediyor. Şimdi bu vücudu güzel bırakmak endişesini doğuran aptal düşünceye lanet ediyor.

Güzel kalmak...

Ah, güzel kalamaz olsaydı da... şimdi içinde şu vicdan azabını duymasaydı.

Ona ait olan her bir hatıra bir saadet, her bir hatıra bir sevinç, yalnız güzel şeylerle dolu. Hatta hastalığı bile, karşısındaki bu ölümün yanında hastalığı bile, halet-i nezi bile bir saadet.

— Anne olmak ne saadet! Anne olmak ne felaket Yarabbi!

Ya artık anne olmamak... maddi ve manevi bütün ıstırapları ve bütün zevkleriyle bir evladı beş yaşına kadar getirdikten sonra, artık ana olamamak. Çocuğunun elinden alınması, kendi fikri sorulmadan, bir daha geri gelmemek üzere çocuğunun elinden alınması... bu ne elim şey, bu ne tahammül edilmez bir işkence!

Saatler mi geçiyor, asırlar mı geçiyor, ne oluyor, her bir anı

bin âlemin birer asırlık ıstıraplarının yükünü taşıyarak geçen bu zaman ne uzun, ne uzun...

Gözlerini açamıyor, onu görmeye, onu değil; onun ölüsünü görmeye tahammülü yok. Artık bu yatakta uzanmış yatan Mehmet... kendi Mehmet'i değil. Onu balmumundan bir bebek gibi cansız yaptılar. O bir bebek... Mehmet... Mehmet'i gözlerini yumduğu anda, gözünün önünde koşuyor, konuşuyor, pembe yanaklarıyla, bütün hayatıyla oraya karşısına dikiliyor. İçindeki bu Mehmet'i, bir anın içindeki bu hatırayı bakalım tabiat bütün kahredici kudretiyle, eşkıya ve hırsız tıynetiyle çapulcu ruhuyla gelip alsın, yağma etsin de koparsın, söksün.

Bu hatırayı:

— Uyumak istiyorum, diyen ve hâlâ canlı olan Mehmet'in hatırasını tabiat onun da başını ezmedikçe ondan alamaz.

— Bir dakika... size bir şey söylemek istiyorum.

Kendisine hitap ediyorlar galiba:

— Bir dakika, bir dakikacık...

Ellerini yüzünden çekiyor ve yüzünden çektiği bu iki el ipleri kopmuş iki kukla eli gibi, boş avuçlarını göstererek kucaklarına düşüyor.

— Gece ilerledi. Hastalar uyudular. Cenazeyi başka bir yere nakletmek istiyoruz.

— Cenazeyi mi?

Mehmet'ten mi bahsediyorlar?

— Cenazeyi mi?

— Evet, sabahleyin cenazelerin hastalar arasından nakledilmesi doğru olmaz. Esasen hastanenin usulü böyledir.

— Çocuğumu nereye götüreceksiniz?

Yerinden fırlıyor:

— Çocuğumu ne yapacaksınız?

— Madam, bütün bunları konuşmak için başhemşirenin odasına geliniz.

Neden onu çocuğunun yanında bırakmıyorlar?

— Bırakınız beni, burada kalmak isterim. Onu yerinde bırakınız. Onu rahatsız etmeyiniz.

— Madam, çok müteessifiz. Fakat mümkün değil. Usul böyle. Teessürünüzü anlıyoruz. Hem adamları çağırdım, işleri gecikmesin!

Kendi hususi hastabakıcısı kendi yanına geliyor, omuzlarını tutuyor:

— Geliniz, madam, geliniz.

— Yalvarırım size onu yerinde bırakınız.

— Madam, rica ederim bağırmayınız, hastalar uyanacak.

Hastabakıcılar büyük bir asabiyetle ona bu sözü söylüyorlar.

— Kendi evinizde olmadığınızı, başka hastaların sıhhatini ve rahatını düşünmek mecburiyetinde bulunduğunuzu unutmayınız.

Ona neler söylüyorlar? Ona nelerden bahsediyorlar? Çıldırdılar mı? Kendi mi çıldırdı?

Etrafına bakınıyor. Kendi hususi hastabakıcısı kulağına fısıldıyor:

— Onu aşağıda bir başka odaya nakledecekler, gene bir yatağa yatıracaklar. Fakat siz de takdir edersiniz. Bir cenazeyi gündüz ortası koğuşlardan çıkarmak ne feci bir şey olur, geliniz, gidelim. Onu aşağıda bir odaya götürecekler.

Seza büyük bir çaresizlik içinde etrafına bakınıyor.

Karşısında beyaz elbiseli hastabakıcı kadın, işlerini geciktiren bu matemli anaya can sıkıntısı ile bakıyor ve yanındaki bir başka hemşireye:

— Ona bu gece biraz morfin yapmalı, tabii halde değil, biçareyi uyutmalı, diye fısıldıyor.

— Haydi, madam, rica ederim. Geliniz başhemşirenin

odasına. Daha küçük Mehmedimiz için konuşacak şeylerimiz var. Ona karşı bütün vazifemiz bitmedi.

O kadar harap, öyle bitkin bir halde ki mukavemet edecek ne ruh ne de beden tahammülü kalmış, iki elini bir avucuyla tutan ve bir kolunu omzundan geçiren hastabakıcı ile birlikte odadan çıkıyor. Çıkarken bir an durmak istiyor. Arkaya dönüyor, fakat o anda dört insanın ölüm meleği gibi, yavrusunun etrafını sardığını görüyor. Tam bağıracağı zaman, hastabakıcı şiddetli bir hareketle onun yüzünü kendi göğsünde saklıyor ve ağzını bu suretle kapayarak koridora sürüklüyor.

***

Sarı bir masanın başında, beyaz yüzünün çizgileri hiçbir his ifade edemeyen kurşuni gözleri kurşun kadar sert ve soğuk bakışlarla dolu olan başhemşire ayakta duruyor. Onu başhemşirenin karşısındaki bir koltuğa oturtmuşlar.

Seza avcunda tuttuğu ıslak bir mendilin içine hıçkırmaya devam ediyor. Bu ara başhemşire bir tek perdesi olan yeknasak sesiyle konuşuyor:

— Yarın cenazenin kaldırılması için lazım gelen tertibatı görüşelim. Yapılacak cenaze merasimi pahalı mı, yoksa ucuz mu olacak, ne kadar para sarf etmek istiyorsunuz? Yarından itibaren cenaze nereye nakledilecek? Dininiz Müslümandır. Ne gibi merasime ihtiyaç vardır? Bunları düşünmek mecburiyetindesiniz. Biliyorsunuz ki burada bu gibi şeylerle uğraşacak sizlerden başka hiç kimse yok.

Seza söylenen sözlere cevap vermiyor. Yalnız ölümün inkâr kabul etmez hakikatiyle baş başa kalmaktan müthiş bir azap duyuyor.

Evinde, memleketinde dostları, arkadaşları arasında olsa, ona ölüsünü her dakika biraz daha öldüren bu tafsilat ve bu teferruat söylenilmezdi.

Ondan her şeyi gizlerlerdi. Ve bu o ölümü her cephesinden anlamaz, tanımazdı.

— Ben bir şey bilmiyorum. Bana bunları söylemeyiniz. Ben bunları düşünemem.

— Fakat düşünmek mecburiyetindesiniz. Ölüyü biz ne yapacağız?

Yerinden fırlıyor:

— Size düşünemem diyorum, anlıyor musunuz, diye bağırıyor. Size düşünemem diyorum!

— Madam, kendinizi böyle bırakmayınız. Bütün bu şeylerin ne kadar elim ve güç olduğunu takdir ediyoruz. Size bu teferruattan bahsederek kalbinizi zedelemek bizi de müteessir ediyor. Fakat başka türlü yapmamıza imkân olmadığını siz de anlarsınız. Çocuk...

Seza başını sallayarak ağlıyor:

— Acıyınız bana... acıyınız bana! Bunları düşünemiyorum. Bunları bana sormayınız.

Başhemşire canı sıkılmış gibi göğüs geçiriyor. Sonra zili çalıyor. Gelen hizmetçiye, Seza'ya verilmek üzere müsekkin bazı ilaçlar ısmarlıyor.

Gelen ilaç bardağını kendi eliyle onun dudaklarına yaklaştırıyor

— İçiniz. Biraz ferahlarsınız.

— Beni onun yanma götürünüz.

— Sizi onun yanına götürmek kolay. Evvela bütün bu teferruatı konuşalım. Geceden lazım gelen yerlere malumat verelim. İsterseniz sefarethanenize, konsoloshanenize bir yere telefon edelim. Sizin Berlin'de hiçbir tanıdığınız yok mu?

— Var.

Hususi hastabakıcısı adeta sevinçle bu sözü söyledi:

— Evet, Hüsnü Bey, ona telefon edelim.

— Hüsnü Bey, diye anlamadan tekrarlıyor. Hüsnü Bey... sahi... ona telefon ediniz.

Kuvvetli ilaç kokan taş merdivenlerden aşağı iniyorlar.

Bir kapının önünde duruyorlar. Başhemşire:

— Madam, artık onu görüp ne yapacaksınız? Girmeseniz, diyor.

Fakat Seza şiddetle kapıyı açıyor, ufak bir aralığa giriyor, oradan ikinci kapıyı açıyor.

İçeride kuvvetsiz bir ampul ile aydınlanmış odada, bir yataklığın üstünde yüzüne çarşaf çekilmiş küçük bir cenaze var.

Ne yukarıda söylenen sözler ne cenaze merasimi lakırdıları ne onun öldüğü yatağın başında geçirdiği saatler Seza'ya bu kadar acı ve bu kadar hakiki bir surette ölümü ifade etmedi.

— Ölmüş, ölmüş... ölmüş, diye bağırarak arkası üstü yere yuvarlanıyor.

Ve iki hademe onu kapıcının kulübesine doğru taşıyor. Ona ilaç veren hastabakıcılar onun hususi adamını çağırıyor.

—Kendisini ne yapacağız? Burada muhafaza edemeyiz, diyor. Öteki can sıkıntısı ile başını sallayarak:

— Uykusuzluktan ölüyorum, diye şikâyet ediyor. Ah, bu Şark kadınları, ne kadar da tahammülsüz oluyorlar. Fakat şimdi telefon ettim. Hüsnü Bey gelecek. Akşamdan beri neden onu düşünmedim? Fena canım sıkılıyor.

Seza aklını başına topladığı zaman kendisini bir otomobilin içinde buluyor. Belinden geçmiş bir el onun vücudunu kendine doğru çekiyor ve başı bir omuzda. Dağınık saçları yüzüne kapanmış. Bu saçların arasından otomobil pencerelerinin etrafından sızan kalabalık sokakları seziyor. Sonra her şeyi unutuyor. Yeniden gözlerini yumuyor.

Kulakları dibinde bir kadın sesi:

— Şu saçlarınızı biraz toplayalım, diyor.

Ve elindeki şapkayı onun başına geçiriyor. "Neredeyiz?"

diye sormayı düşünmeyen Seza, iki insanın yardımıyla otomobilden indiriliyor. Kime ait olduğunu, bilmeyi merak etmediği bir erkek koluna dayanarak bilmediği bir istikamete gidiyor.

Yuvarlak bir cam dolap gibi bir şeyin içinde dönüyorlar. Burası bir otel kapısı, fakat Seza ne otele girdiğini ne holdeki insanların mütecessis nazarları altında bulunduğunu ne de asansöre yaklaştığını anlıyor.

Şimdi şık bir otel odasının içinde olan Seza kürk paltosu hâlâ sırtında ve yana kaymış şapkasını düzeltmeyi düşünmeden, bir şezlongun üstünde çökmüş, oturuyor.

Olduğu yerde hafif hafif sallanarak sessiz sessiz ağlıyor.

— Seza Hanım, biraz durunuz da üstünüzden şu paltoyu çıkarsınlar.

—

— Müsaade ediniz efendim. Paltonuzu alayım.

—

— Bir sıcak kahve size kuvvet verecektir.

—

— Schwester zile basınız. Kendisine sıcak bir kahve getirsinler.

— Peki efendim.

Ayaklarındaki iskarpinleri çıkarınız. Hava pek soğuktu. Herhalde pek üşümüş olmalı. Isıtacak bir terlik yok mu?

Hastabakıcı el çantasını açıyor. Bu çantada henüz anne ile çocuğun eşyası birbirine karışmış duruyor.

Bu çantadan bir terlik çıkarıyor:

— Madam, veriniz ayaklarınızı.

—

— Oh, gördünüz mü? Hakikaten ne donmuş bu küçücük ayaklar... ne donmuş!

Seza:

"Soğuk," diye düşünüyor, "ne soğuk, ne soğuk bir odaydı o.

Hayır, artık hayalinde Mehmet'inin hiçbir canlı resmini bulamıyor, gözlerinin önünde, garip bir ışıkla aydınlanan bir odada üzerine beyaz bir örtü çekilmiş küçük bir ceset var.

Ayıldığından beri beyhude yere onun hatırasından bir tek canlı levha bulmaya uğraşıyor. Beyaz örtü ile üstü örtülmüş olan küçük cesedin hayali. Mehmet'in, Seza'nm hatırasındaki canlı resimlerini hep birden yok etti.

— Biraz kahve içmez misiniz?

— Hayır. Hayır, istemem.

— Artık tahammülünüz kalmadı Seza Hanım. Bir parça kahve içiniz, bu size sükûnet verecektir.

— Ben ölmek istiyorum. Ben yaşamak için kuvvet istemiyorum.

— Bu lazım...

— Lazım değil.

— Bir yudum içiniz. Rica ederim Seza Hanım'cığım. Rica ederim kardeşim.

Kendisiyle Türkçe konuşulduğunu, kendisine kardeşim diye hitap edildiğini ancak o an fark eden Seza, başını kaldırıyor ve karşısındakine bakıyor:

— Hüsnü Bey!

— Evet, benim.

Seza bütün bu yabancılar içinde kendisini tanıyan yegâne insana bakıyor, sonra yeni bir hıçkırık buhranı içinde ona ellerini uzatarak:

— Hüsnü Bey... Hüsnü Bey... başıma gelenleri görüyor musunuz, diyor ve daha sonra şuursuzmuş gibi durmadan tekrarlıyor:

— Öyle müthiş bir şey ki... öyle müthiş bir şey ki!

— Seza Hanım, şu kahveyi içiniz.

— İçmem. Yaşamak istemiyorum. Yaşamak için hiçbir şey yapmayacağım.

Fincanı eline almış olan Hüsnü, onun yanına oturuyor. Öbür yanına hastabakıcı oturmuş, Hüsnü konuşuyor:

— Yaşamak için değil. Hayır, bu ıztırabı çekmek, daha kuvvetle çekmek için daha kuvvetli olmak lazım. Bir yudum... bir yudumcuk...

Fincan şimdi dudaklarına yaklaşmış.

—Onun için kâfi derecede yanamıyorum. Hakkınız var. Onun için kâfi derecede yanamıyorum. Daha yanmalıyım, değil mi? Daha başka şeyler olmalı, daha kuvvetli bir şeyler... Ben bir şey yapmıyorum.

Onları itiyor, yerinden fırlıyor:

— Sıkılıyorum, diyor, sıkılıyorum. Beni bir yerlere götürünüz. Bu daracık yerde kalamam. Kalamam diyorum size. Duvarları üstüme düşen bu yerlerde kalamam. Ah, kalamam, kalamam... Mehmet... Mehmet... Mehmet...

Hastabakıcı:

— Ona biraz müsekkin bir ilaç vereceğim, uyusun. Yoksa bu gece otelden kovulacağız, diye Hüsnü'nün kulağına fısıldıyor.

Ve o yeniden kanepenin üstünde hıçkırırken, ufak çantasını açarak içinden çıkardığı birtakım kutu ve şişeleriyle uğraşıyor.

— Şimdi uyudu. Ben de odama gidiyorum. Orta kapıyı aralık bırakacağım. Ona dikkat ederim. Yarın hanımınız buraya gelecek, değil mi?

— Maalesef karım burada yok. Kendisi İstanbul'a gitmişti. Çocukla beraber kışı İstanbul'da geçirecek.

— Yarın kendisi yalnız mı kalacak?

— Ben yarın cenazenin Müslüman mezarlığına nakliyle meşgul olurum. Öbür gün orada cenaze merasimi yaptırırız. Ben yarın öğleden evvel bir boy gelirim. Siz ne yapacaksınız?

Hastabakıcı kadın:

— Yarın, diyor, yeni bir iş bulmak üzere iş bürosuna müracaat etmek mecburiyetindeyim. Malum ya, yaşamak lazım. Ölenle hayat durmuyor.

Hüsnü ciddi bir yüzle:

— Birkaç gün bu gibi endişelerin olmasın, diye cevap veriyor. Çocuk artık yok ama kendisi bir bakıcıya muhtaç. Yalnız kalamaz. Siz onun yanında kalırsınız.

– 12 –

Sabahleyin gözlerini ilk açtığı dakikada yataktan fırlıyor.

Burası neresi? Onu nerelere getirmişler? Bu yabancı oda! Ve karşıki aynadaki bu kadın... yüzünün derin çizgileri, şişmiş burun, kızarmış, küçülmüş gözleriyle, darmadağınık saçlarıyla ıstırabın korkunç yaptığı bu çirkin kadın kim?

Kendisi mi?

Eliyle şakaklarını tutan genç kadın sesleniyor:

— Schwester Gertrud. Schwester Gertrud.

— Geliyorum.

Kapı açılıyor. Yorgunluğu yüzünün çizgilerinde okunan Schwester Gertrud kapının önünde:

— Şimdi Hüsnü Bey'e telefon ediniz. Şimdi hastaneye telefon ediniz. Dün benden cenazesi için para istiyorlardı, değil mi? Cenazesi için para lazım.

— Evet, madam. Şimdi telefon ederini.

— Tabutu en iyi cinsten olsun, en güzel tabutu onun için alsınlar. Çiçekler isterim, bir sürü çiçek... Yoksa yavrumun cenazesini bir yere mi attılar?

— Hayır, madam. Dün akşam Hüsnü Bey hastaneye telefon etti.

Ona getirler, başlıklar, esvaplar, beyaz ayılar satın aldığı gibi, şimdi de tabutu ısmarlıyor. Tabutu süsleyecek çiçekler, öyle mi?

Dün zihninin kabul etmediği hakikat. Şimdi bütün korkunçluğuyla beynine yerleşmiş. Şimdi içinde başka, başka endişeler beliriyor.

Daha dün sabah ona: "Çocuğun için bir altın tabut yaptırıyoruz," demiş olsalar, böyle bir şeyi çocuğunun üstüne yoranlara lanet ederdi.

Şimdi ise endişesi ona en güzel tabutu vermek, en dayanıklı tabutu. Toprağın rutubetinden, kurtlardan, haşarattan, onu en uzun müddet muhafaza edecek tabutu.

"İnsan nelere mütehammilmiş meğer," diye düşünürken, el çantasından çıkardığı bir çek defterini masanın üzerine atıyor.

— Daha buradasınız Schwester Gertrud. Telefon etmediniz.

— Duyamadınız, madama, telefon ettim. Şimdi otelin merkezinden cevap bekliyorum.

— Merkezden cevap bekliyorsunuz, öyle mi?

Artık manasını düşünmediği bu sözleri makine gibi mırıldanıyor.

Zil çalıyor.

— Allo. Allo... Hüsnü Bey, burada Seza Hanım sizi bekliyor. Ve...

Seza dinlemiyor. Şimdi, hiçbir şeyin farkında değil. Tıpkı kurulmuş bir makine gibi, durmadan odanın içinde dolaşıyor. Birden omuzuna bir el dokunuyor:

— Giyinmez misiniz?

— Giyinmek mi?

— Evet. Geliniz. İçeride bol bir soğuk suyla yüzünüzü yıkayalım.

Onu banyo odasına sokuyor. Ve şimdi tıpkı uslu bir çocuk kadar muti olan genç kadın yıkanıyor:

— Saçlarınızı toplayın.

Saçlarını kendi mi tarıyor, hastabakıcı mı? Bunun farkında

değil. Yalnız dağınık, karışık saçları arasına giren tarağın saçlarını koparark canını yaktığını hissediyor.

— Şimdi bir elbise giymeniz lazım.

— Elbise mi?

— Evet. Sabahleyin gardaki eşyaları getirttim. İşte, burada...

Hastabakıcı ona siyah bir elbise uzatıyor:

— Siyah bir elbise giymeniz daha doğru olur, değil mi?

Geceden beri Mehmet'in ölümünden başka bir şey düşünmeyen başına ilk gelen yabancı düşünce bu:

"Biz Türklerde matem elbisesi vardır zannediyor." Seza farkına varmadan, çocuğunun cenazesi daha kalkmadan evvel başka bir şey düşünebiliyor.

— Madam, size siyah çoraplar da aldırdım.

— Teşekkür ederim Schwester Gertrud.

— Oh, bir şey değil madam.

O, banyo odasında siyah elbisesini giyerken, Schwester onu bırakarak odaya giriyor.

— Madam, bu sabah biraz bir şey yemek, hiç olmazsa biraz kahve içmek mecburiyetindesiniz. Bayılacaksınız artık, dünden beri ağzınıza bir şey koymadınız.

Başı o kadar bulanık ki belki bir yudum kahve, evet, belki bir yudum kahve onun başındaki bu nahoş bulanıklığı dağıtacak.

Orada hazırlanmış kahvaltı masasının başına oturuyor. Hastabakıcının kendisine uzattığı kahve fincanını ellerine alıyor. Bir yudum içiyor.

İçinde öyle sönmez bir hararet var ki bu kahve paslı ve ağır dilin üstünde bir şifa tesiri yapıyor. Bir yudum, bir yudum daha içiyor.

— Bir lokma bir şey yeseniz. Ufak bir siyah ekmek, azıcık tereyağla.

— İstemem Schwester Gertrud.

Hastabakıcı kadın onun yanına oturuyor:

— Makul olunuz, diyor. Ölülerimizin arkasından yaşamak mecburiyetindeyiz. Onları kalplerimizde uzun müddet yaşatmak için...

Ne bayağı bir söz bu ne adi bir felsefe... Hayır! Ölülerimizin arkasından yaşamak değil, onların acısına layık olmak için ölmek mecburiyetindeyiz. Ölmediğimiz için, yaşamaya haris olduğumuz için en beyinsizlerimizin bile, ağzında klişe olmuş saçma sapan sözlerimiz var.

Seza böyle düşünüyor. Fakat bütün bu düşünceler beyninden bir şimşek süratiyle gelip geçen şeyler... asıl kafası, kafasının içi simsiyah, kapkaranlık. O kafada yalnız aydınlık bir nokta var. Bir tek nokta...

Orada Mehmet beyaz bir örtünün altında uzanmış, cansız yatıyor.

— Hüsnü Bey...

— Hanımefendiciğim.

— Ne oldu?

— Siz hiçbir şeyle meşgul olmayınız. Bütün bu teferruatı düşünmeyiniz. Ben her şeyi yaptım.

— Mehmet nerede? Hastanede mi?

— Onu Müslüman mezarlığına naklettik.

Seza yerinden fırlıyor. Elleriyle onun iki yakasını birden yakalıyor.

— Onu gömdünüz mü?

— Hayır. Orada ufak bir mescit gibi bir yer ve onun altında da bir oda var. Orada bu gece.

— Nasıl yer orası, soğuk mu? Mahzen mi? Nedir?

— Hayır, çok iyi bir yer. Cenazelere mahsus.

— Rahat mı orası?

— Çok rahat.

— Onu oraya neyle naklettiniz? Neyle?

— Bırakınız şimdi bu teferruatı.

— Size onu tabutla mı naklettiniz, diye soruyorum.

Hüsnü Bey başını önüne eğiyor.

— Tabutla ha! Benim küçük bebeğimi tahta bir kutuya koydular, öyle mi? Ah, Mehmedim benim, vah Mehmedim benim!

Gene koltuğun üstüne çöküyor. Ağlamıyor şimdi. Yalnız gözleri şuursuz gibi bir noktaya dikilmiş:

— Beni oraya götürünüz, diyor.

— İmkânsız bu! Mümkün değil, olamaz! Çocuk musunuz?

— Yarın mı onu gömecekler? Of, hava ne kadar soğuk, diye titriyor ve sonra yerinden kalkarak pencereye yaklaşıyor. Üstüne buzdan çiçekler işlenmiş pencereden dışarıya bakmaya gayret ediyor:

— Ne karanlık bir gün! Ne müthiş bir gün!

— Bulutlarda kar var. Çok yüklü bulutlar...

— Ne ağır bulutlar Hüsnü Bey. Ne ağır bulutlar var. Nefes alınmıyor bu bulutlardan... nefes alınmıyor. Bunalıyorum ben. Biraz güneş çıksa... hayır, güneş çıkmasa... Hüsnü Bey beni Müslüman mezarlığına götürünüz.

— Bunda ısrar etmeyiniz. Kendinize bu kadar eziyet etmeye lüzum var mı?

Şimdi pencerenin önünden çekiliyor. Onun karşısında duruyor:

— Peki, ben şimdi ne yapayım? Söyleyiniz bana, ben şimdi ne yapayım? Onun annesiydim, benim çocuğum vardı. Bütün günüm onundu, bütün hayatım onundu, ona bakardım, onu severdim, onunla beraber yaşardım. Onunla beraber oluşum, dünyanın en tabii şeysiydi. Sanki o benim gözüm, kolum, başım, gövdem gibi bir şeydi. Peki, şimdi söyleyiniz bana, ben

onsuz ne yaparım? Bana sadece o öldü dediler. O öldü! Peki, ama ben ne yapacağım? Bana, bunun acısına nasıl tahammül edilir, öğretmediler! Bana o yokken nasıl yaşanır, öğretmediler! O öldü. Ne kadar kolay bunu söylemek, değil mi? Bunu hava sıcak, yağmur var, oda karanlık filan der gibi kolayca söylüyorlar. Bunun manasını anlasalar, böyle kolay söyleyemezler, değil mi? Bunun devasını bulmalı, bu acıya alışmak için hiçbir çare yok mu? Hiç... hiç... hiçbir çare yok mu?

Hüsnü büyük bir merhametle ona bakıyor. O, şimdi solgun ellerini çaresiz çaresiz açmış ve dudaklarını hafif hafif bükerek:

— Hiçbir çare yok, diyor, anlıyorum. Hiç, hiç, hiçbir çare yok. Schwester Gertrud lambaları yakınız.

— Şövester Gertrot lambaları yakınız.

— Peki madam.

— Hayır. Hayır, Schwester Gertrud, lambaları söndürünüz.

— Peki madam.

— Ben ışık göremem.

— Peki madam.

— Hüsnü Bey, tabutu nasıldı? İyi ve dayanıklı mıydı, yoksa çabucak bozulacak bir şey mi?

— En iyi cinsten almıştım.

— Yarın cenaze merasimi için para lazım, değil mi?

— Onları sonra düşünürüz.

— Teşekkür ederim. Fakat hiçbir şey eksik olmasın, hiçbir şey...

Gece ne uzun... yavrusunun ertesi gün gömüleceğini bilen bir ana için gece ne uzun! Sabah gelmiyor. Sabaha kadar değil uyumak, gözünü kırpmayacak. Gözleri hep bir noktaya dikilmiş, onun bu gece bir tabut içinde yattığını ve yarın gömüleceğini düşünüyor.

Birden yataktan fırlıyor.

Beyni bütün parlaklığını, bütün şuurunu kazanmış olan beyni bir an uyuşmamalı mı?

Oda ne kadar dar, ne boğucu bu odanın havası. Elbisesinin üzerine orada duran paltosunu alıyor. Merdivenlerden inerken, nazarı dikkati celbetmemek için başına bir de şapka giyiyor. Ve oda kapısını yandaki odada uyuyan hasta bakıcıya duyurmamak için gayet yavaş açarak dışarı fırlıyor.

Merdivenlerden hızlı hızlı iniyor. Holdeki tek tük insanlar onu görmüyor bile.

Şimdi büyük bir meydanda.

Karşıdaki büyük bir evin üstünde ışıklı ilanlar birbirini kovalıyor. İleride bir saat sabahın bir buçuğunu gösteriyor. Büyük şehrin caddesi gündüz gibi kalabalık. Seza bu kalabalık caddeden hızlı adımlarla yürüyor. Camekânları ışıklı dükkânlardan kaldırımlara parlak bir sel dökülüyor. Otomobiller hâlâ birer dizi halinde, sağdan soldan akıyorlar. Işıklı seyr-ü sefer tertibatı kırmızı yeşil gözlerini sokakların ortasında kırpıştırıyorlar.

Nereye gidecek? Hiçbir gayesi, hiçbir hedefi yok. Kendi kendinden kaçmak istiyor

İleride, kenarda ayaklarını asfalta çarpa çarpa ısıtmaya uğraşan bir sokak kadını seyyar sucukçudan aldığı sıcak sucuğu kâğıt tabağın içindeki hardala batırarak yerken, bu kalabalık içinde tek başına sokaklarda yürüyen, saçı başı darmadağınık ve şapkasının önünü yana giymiş bu acayip kadının ıstırabını anlayan göz, yalnız bu bir çift göz oluyor.

Seza şimdi nerede?

Az lambalı, adeta karanlık bir sokakta bir ağaç gövdesine dayanmış, duruyor. Paltosunun önü açılmış, şapkasını eline almış, önünde içinde sokağın lambaları ışıldayan bir siyah su akıyor. Spree'nin bir kanalı ve kenara çekilmiş bir sebze kayığı duruyor.

Buraya nereden geldi? Hiç bilmiyor. Boş gözlerle etrafına bakıyor. Birden arkasında ince bir ses işitiyor:

— Üşümüyor musunuz kızım?

Başını arkasına döndürüyor. Yüzüne kuvvetli bir içki kokusu çarpıyor:

— Üşümüyor musunuz?

Almancayı pek garip telaffuz eden ve teklifsizce yanma yaklaşan bu kadın, kocaman siyah bir palto giyiyor. Başı açık. Saçlarının beyaz olduğu uzakta yanan lambanın az ışığında tahmin edilebiliyor.

Seza boş gözlerle ona bakıyor. Şişman, ihtiyar kadın yorgunmuş gibi, onun karşısındaki demir parmaklıklara dayanıyor ve Seza'ya:

— Paltonuzun önünü kapasanız, diyor.

Seza bir şey söylemiş olmak için:

— Üşümüyorum, diye cevap veriyor.

İhtiyar kadın eksik ön dişlerini göstere göstere gülüyor:

— Ben de üşümüyorum, ama demin orada işsiz ve evsiz bir kadının köprünün yanındaki kanepede donmuş olduğunu söylediler. Halbuki ben... ben hiç soğuk duymuyorum.

Başını arkasına döndürüyor. Kanalın simsiyah sularına dikkatli dikkatli bakıyor:

— Sizin de bu soğuk havada buraya gelip hava almanız için derdiniz olmalı?

İçini çekiyor ve gene kendisi:

— Dertsiz adam var mıdır ki, diye devam ediyor. Eh, söyleyiniz bakayım. Dert söylemekle geçer. Ne derdiniz var? Gönül derdi mi?

Seza öyle garip bir his içerisinde ki bu münasebetsiz ve sarhoş kadını azarlamayı akıl etmiyor. Kiminle konuştuğunun farkında olmadan cevap veriyor:

— Hayır.

— Parasızlık mı? Sizin yaşınızda parasızlıktan korkulmaz yavrum. Sizin yaşınızda insan parasızlığa omuz silker geçer. Fakat benim yaşımda parasızlık beladır. Para olmayınca kö-

şedeki meyhaneci içki vermiyor. Köşedeki meyhaneci kredi yapmayınca, işte, azap başlıyor. Azap...

Hırıltılı bir öksürük göğsünü tırmalıyor. Bir müddet öksürdükten ve birkaç kere sık sık nefes aldıktan sonra:

— Ben içkisiz yaşayamam, diyor. Yoksa siz de biraz içtiniz mi? Bu kadar cesur cesur göğsünüzü sıfırdan aşağı on beşe karşı açmak için epey içmiş olmalısınız.

— Hayır.

— İçmediniz mi? Eğer derdiniz varsa muhakkak içiniz. Unutmak lazım. Unutmamak neye yarıyor... unutmamak neye yaradı bugüne kadar? Neye yaradı?

Çirkin bir kahkaha ile gülüyor:

— Gizi anaya inanınız. Ben her şeyi içerek unuttum, her şeyi! Geliniz. Sizinle beraber içelim, olur mu?

— Bırakınız beni.

Seza sert derili şişman ellerden elini şiddetle çekiyor:

— Benden korkuyor musunuz? Benden iğrendiniz mi?

— Hayır.

— Size iyilik yapmak istedim. Size şifadan bahsettim. Şifadan!

— İçki neye iyidir? Hangi içki benim içimdeki cehennemi söndürür, hangi içki? Git kadın! Git, beni yalnız bırak! Ben yalnız kalmak istiyorum.

— Unutmak!

— Sana unutamam diyorum. Nasıl unuturum! Onu nasıl unuturum?

— Birinci kadehte unutamazsınız. Ben de birinci kadehte unutamam. İkinci kadehte acınızı daha kuvvetli duyarsınız. Ben ikincide ağlamaya başlarım. Üçüncü, dördüncü kadehte...

— Git yanımdan!

İhtiyar kadın ona daha sokuluyor. Sıcak ve alkollü nefesi Seza'nın yüzüne yayılıyor:

— Mademki kendiniz içmek istemiyorsunuz ne olur bana bir iki mark versenize. Ben gidip içeyim. Param yok. Bu gece çıldıracağım.

Seza elini paltosunun cebine sokuyor, eline gelen bir banknotu onun avucuna sıkıştırıyor:

— Bırak beni! Bırak beni, git!

Ve onun gitmesini beklemeden, kendisi daha ışıklı görünen sokaklara doğru koşuyor.

Bir barın camekânına konulmuş iri bir konyak şişesine sabit gözlerle bakıyor. İçeriden dışarıya bir caz sesi geliyor.

Bir caz sesi... Seza konyak şişesine ve köşedeki kocaman kaputlu, kocaman çizmeli belediye polisi Seza'ya bakıyor.

İleride kaldırımın üstünde bir araya toplanmış dört beş sokak kadını aralarında dedikodu yaparak gülüşüyorlar.

Kaldırım üzerinde köpeğini gezdiren bir biralıane sahibi gidip gelirken bu kızlarla konuşuyor.

Daha ötede artık işlemeyen yeraltı treninin parmaklıklarının önünde iki sarhoş münakaşada...

Seza yürümek istiyor. Fakat ayakları kendi emrine itaat etmiyorlar.

Bütün vücudu soğuktan uyuşmuş.

—Unutmak, diye düşünüyor.

Parmakları gayr-i ihtiyarı barın kapısını açıyor.

Yüzüne vuran sıcak hava sigara dumanlarıyla öyle ağırlaşmış ki! Kapının önünde gördüğü garson ona hayret dolu gözlerle bakıyor. Barda oturan iki, üç sarhoşun bile gözü onu görerek şaşkınlıkla doluyor.

Caz bitecek miydi? Yoksa o içeri girdiği için mi böyle sustu?

Dekorasyonu gayet bayağı bir şekilde Teksas'ı hatırlatan kızıl ışıklı bu sonuncu sınıf bardaki kahkaha ve gürültü o içeri girer girmez, dudaklarda donuyor. Adeta havada, muallâkta

kalıyor.

Yüzü bir ölü yüzünden daha sarı paltosunun önü açık, şapkasız başının saçları dağınık ve gözleri cansız kadar donuk bu kadın, yaşayan bir insandan daha fazla bir ölüye benziyor.

Onun buraya girişi bir hayalin girişi gibi gayr-i ihtiyari. Seza dik adımlarla bara yaklaşıyor. Barın önünde ayakta duruyor:

— Bana bir konyak veriniz.

Yüzü boyalı ve siyah saten gece elbisesinin önü pudradan ağarmış ve ütüden pırıl pırıl yanan bar kadını ona büyük bir kadeh konyak veriyor.

Seza kadehi dudaklarına götürürken düşünüyor:

"Birinci kadehte unutamazsın."

— Bana bir kadeh konyak daha veriniz.

Kırmızı saçlı yıpranmış yüzlü bar kadını:

— Genç kadın pek üşümüşe benziyorsunuz, diyerek ikinci kadehi veriyor.

"İkinci kadehte acını daha kuvvetli duyarsın, ben ikinci kadehte ağlarım."

Bana bir kadeh konyak daha verir misiniz?

— Oo, küçük madam pek susamış!

— Teşekkür ederim.

"Üçüncü, dördüncü kadehte," derken ve Seza onun sözünün sonunu dinlemeden, yanından uzaklaşmıştı. İşte, beşinci kadehi içti. Peki, unutmak nerede, unutmak! O unutmak istiyor.

— Bana bir şişe konyak sarınız. Sarınız dedim, anladınız mı?

Önündeki kel müşterinin boynuna kolunu sarmış ve ona aşktan bahseden siyah saten elbiseli bar kadını:

— Peki, diyor. Şişe satmak yasaktır, ama görüyorum genç madamın bu akşam ihtiyacı var. Yoksa her akşam böyle midir?

— Teşekkür ederim.[63]

— Hey, buraya bakınız. Paranın üstünü alınız.

İçinde kahkaha, caz ve gürültü olan barın üstüne kapı çoktan kapandı. Şişeyi göğsü üstünde tutan Seza koşarak ilerliyor.

***

Yarım saat sonra otelin kapısından içeri giren genç kadın, şapkasını başına geçirmiş ve paltosunun önünü kapamış.

Asansör onu üst kata bırakırken:

— Unutmak, diye düşünüyor. Unutmak...

Odası sıcak. Schwester Gertrud uyanmamış. Lamba, bıraktığı gibi hâlâ yanıyor. Gece dolabının üstündeki bir su bardağını alıyor.

Kapalı şişeyi yanına koyuyor. Şimdi zili çalacak. Şimdi famdöşambrden bir tirbuşon isteyecek. Şimdi onu içecek. Şimdi...

Seza eliyle alnını tutarak ne kadar zaman orada kalıyor, ne kadar zaman orada, onun yarın gömüleceğini düşünüyor.

Yarın onun gömüleceğini o kadar düşünüyor, öyle ısrarla düşünüyor ki zili çalıp famdöşambrı çağırmayı, ondan bir tirbuşon istemeyi unutuyor.

***

Ve sabah olduğu zaman şişe masanın üzerinde, su bardağının yanında hâlâ kapalı duruyor. Fakat şapkasını ve paltosunu çıkarmayan Seza, bir taş gibi hareketsiz masanın başında oturuyor. O, gözlerini sabaha kadar bir an bile kapamadı.

– 13 –

Geniş bir cadde. Caddenin ortasında kızıl tramvay direkleri var. Renkli tramvaylar bu yolun ortasında ilerliyor. Caddenin iki yanında geniş çayırlar var. Ta uzakta, sağda tayyare hangarı seçiliyor.

Yol tenha. Arada bir bir otomobil yolun sağından ve solundan geçiyor.

Bu geniş ve tenha yolda bir tek kadın var.

Elinde kocaman bir çiçek demeti tutan bu siyahlı kadın sağına soluna bakmadan yürüyor. Öne eğilmiş başından çok düşünceli olduğu belli. Yanına yaklaşılırsa hafif hafif hıçkırdığı duyuluyor.

Bu yolda her gün bu siyahlı kadını görmek mümkün. Her gün, her gün elinde büyük bir çiçek demeti, yeraltı treninden çıkıyor. Adımlarını sürüye sürüye aynı istikamete doğru gidiyor.

Sağdaki tayyare meydanına bakmadan, soldaki parkta oynayıp koşuşanları görmeden, her gün buradan geçiyor. Tam tayyare istasyonuna gelince, sola sapıyor. Bir müddet daha yürüyor. Bu defa sağda toprak bir yola kıvrılıyor. Bu yolun sağ başında içi muazzam abideleri andıran mezar taşlarıyla dolu bir büyük mezarlık ve solda bir baraka var, soldaki barakada bir kadın çelenkler, saksılar satıyor. Siyahlı kadın işte, her gün o yoldan sağa dönüyor. Mezarlığın duvarını takip ede

ede yürüyor. Bu sokakta kimseler yok. Öyle tenha bir sokak ki bu, terk edilmiş bir memleketin sokağı gibi...

Nihayet sağda bir demir kapının önünde duruyor. Kapı daima sımsıkı kapalı. Fakat o, bu zili bozuk demir parmaklığa öyle kuvvetle ve öyle iştiyakla vuruyor ki bir saniye sonra, ince bir köpek sesi bu cansız yolu gürültüye boğuyor.

Önceleri bu siyahlı kadını parçalamaya kalkan minimini, siyah köpek yavaş yavaş ona alıştı. Şimdi onu görünce, sevinçten tarhların arasında hopluyor, zıplıyor ve nihayet tahta kunduralar giyen köylü kılıklı bir kadın ellerini önündeki önlüğe sile sile kapıya yaklaşıyor, tam bir Berlinli Almancasıyla:

— Ooo, siz misiniz, safa geldiniz, buyurunuz, diye ona kapıyı açıyor ve sonra:

— Ne güzel çiçekler, diye onun elindeki çiçeklere hayranlığını söylüyor.

Ve daha sonra ikisi beraber düz mezar taşlarının arasından geçerek duvara en yakın olan bir mezara doğru ilerliyorlar:

— Dün getirdiğiniz çiçekleri gece soğuktan bozulmasınlar diye içeri aldım. Bakınız, şimdi güneşte ne güzel duruyorlar.

Siyahlı kadın ona bazı sözler söyleyerek oraya, minimini bir mezarın başına yaklaşıyor. O, bir yatak süsler gibi, çiçeklerle mezarın üstünü süslerken, sarı gözlü, tatlı yüzlü kadın tahta kunduralarını sürüye sürüye ondan uzaklaşıyor.

Ve bu siyahlı kadın her gün saatlerce orada, çiçeklerle süslenmiş o toprak yığının başucunda duruyor.

Bu her gün böyle, hiçbir gün bu değişmiyor. İleride mezarcı kadın bahçe ile uğraşırken, mezarlar için çiçek yetiştirmeye çabalarken, Seza mezarın başında diz çökmüş, topraklara doğru yavaş sesle bir şeyler fısıldıyor. Aylardan beri bu böyle sürüyor, kışın böyleydi. Yazın böyle oldu. Şimdi, sonbaharın ilk soğuk günlerinde gene aynı sadakatle, aynı sabırla bu mezarın başına geliyor.[64]

Onun için en acıklı şey akşamları buradan uzaklaşmak. Bazen karanlık bastığı zamana kadar, burada kalıyor. Ve sonra

tıpkı çiçek tarhları arasından geçer gibi, korkusuz bir ihtimamla mezar tümseklerinin arasından ilerliyor.

Başkalarında olduğu zaman korkunç gördüğü ölüm, şimdi onun için acı bir hakikatten ve hayatın bir nevi devamından başka bir şey değil.

Onu İstanbul'a götürmeyi ancak iki, üç ay sonra hatırladı.

Fakat muayyen bir zamandan sonra, belediye mezarların açılmasına ve ölünün bir başka yere nakline müsaade etmiyor. Bunun için iki sene beklemek lazım.

İki sene sonra ölüyü oradan nasıl alabilecek? Onun her şeyi o toprağa karıştıktan sonra, bir avuç kemiği nasıl İstanbul'a götürecek ve nasıl onun eridiği yere bir başkasının konmasına razı olacak? İşte, bunun için Berlin'de yaşıyor,[65] mağmum bir pansiyon odasında vakit geçiriyor. Bu şey ne kadar devam edebilecek bilmiyor. Çünkü parası bitmek üzere...

Aylar ayları, mevsimler mevsimleri takip ediyor. Üç bahar küçük mezarın başındaki kiraz ağacını çiçekleriyle donattı.

Hüsnü Bey'le karısı bu müddet zarfında üç, dört kere İstanbul'a gidip geldiler. Seza bir tek insana ihtiyacı olmadan, adeta kimse ile konuşmadan tam üç sene yaşadı.

Pansiyon sahibi kadın ve pansiyon komşuları kısa bir selam verip geçen, fakat hiç konuşmayan bu kadının hayatını merak ediyorlar.

Kimse bu siyahlı kadını Berlin'e bağlayan bağı bilmiyor. Her gün çıkıyor. Her akşam erken eve dönüyor.[66]

O gecelerde tahta karyolalı, tahta lavabolu, kırmızı perde ve kırmızı halılı basit odada, bir koltuğun içinde saatlerce bütün hayatını düşünüyor.

Oda hayatının hatıraları ile doluyor, ona yegâne arkadaş yalnız onlar, onun odasının bu kimsesizliği içine hayaller gibi süzülüyorlar.

Gecenin loşluğunda odasına süzülen bu insan kalabalığının içerisinde kocası da var, Atıf da var Hatta Yusuf bile...

Sonu gelmemiş, her sonu gelen şey gibi hakikat olmamış, her hakikat olan şey gibi azap vermemiş olan münasebetler hatırası içine tatlı bir teselli gibi süzülüyor.

Onun sonu acı olmayan, gözyaşıyla, azapla, ıstırapla bitmeyen yegâne hatırası bu. Hatta bazen en azaplı hayallerin içindeyken bile, zorla başını onlardan kurtarmak için hayatının bu ilk devresini hayalinde yaşatmaya çalışıyor

Atıf'a karşı kalbinde kalan şey soğuk bir lakaydiden başka bir şey değil. İçinin büyük acısı, onun aşkının kırılışıyla duymuş olduğu ve bir zamanlar acıların en muazzamı diye tasavvur ettiği acıya içinde dudak büküyor, o acı ile eğleniyor.

Fakat eğlenilen bu acı, paramparça bu kalbin bir köşesinde kalan ve kalın kabuklu bir yara izi değil mi?

Fakat Seza ne düşünürse düşünsün, ne tahayyül ederse etsin, her şeyin önünde bir tek resim var. Mehmet'in öldüğü anın resmi ve beyninde durmadan klişe halinde tekrarladığı bu üç hece: "O öldü!"

Kafası üç senedir bunu tekrarlamaya o kadar alıştı ki başkalarıyla konuşurken, başka şeyler düşünürken, iğnesi bozuk bir plağın çatlağına takılmış bir gramofon gibi, içinden hep bu sözü söylüyor:

"O öldü, o öldü, o öldü."

O öldü, fakat hayat devam ediyor. Günler geçiyor ve bankadaki parası bitmek üzere. Hayatında bir tek işe teşebbüs etmemiş bir kadın için bu yabancı memlekette bir iş sahibi olmaya imkân yok.

Esasen ecnebiler için bu memlekette nasıl bir iş olabilir?

O dönmeye mecbur. Kendininkilerin arasına dönmeye... İstanbul'a dönmek lazım.

İstanbul'a dönmek, bu soğuk cepheli evleri, geniş ve hususiyetsiz sokaklarıyla ona her zaman yabancı kalmış olan bu şehirden kurtulmak. Bir parça da bir hapisten kurtulmaya benzeyecek, fakat onu nasıl bırakacak? Onu nasıl götürecek? Onun toprağından kemiğini nasıl ayıracak?

İşte, Seza buna razı olamıyor. O minimini mezarın sükûnetini bozmaya cesareti yok. Fakat onu bu soğuk ve yabancı diyarın toprağında bırakmak ne acı!

Bu acıyı, bu acının manasını, bu acının haşmetini yalnız onlar bilirler. Onlar sevdiklerinin kıymetli vücutlarını uzak ülkelerin yabancı toprağında bırakmış olanlar...

Ve Seza her gün bu azap içinde. Bu ikinci ayrılık ona ilk ayrılık kadar acı gelecek, bu ikincik ayrılık daha feci!

Milyonları barındıran muazzam şehir içinde bir tek ziyaretçisi olmayacak o mezar.

"Anne, İstanbul'a gidelim.

O, İstanbul'a gitmek istiyordu. Onu artık İstanbul'a götürmesine imkân yok.

Mecburiyet ne elim! Valizlerini hazırlamaya başladı. Ev sahibesine ayın birinde odasını terk edeceğini bildirdi.

Bilet satın alıyor. Pasaportunu yaptırıyor ve bütün bunların içinde her gün, gene her gün Berlin'in adeta dışında olan o küçük mezarlığa, Müslüman mezarlığına gidiyor.

—O mezara ben buradaymışım gibi bakacaksınız.

—Bundan emin olunuz madam.

Sarı gözlü, basit ve şişman kadın onun arkasını okşarken o:

— Ben size para yollayacağım, diyor, iki üç ayda bir.

— Siz yollamasanız da ben unutmayacağım. O mezarı ihmal etmeyeceğim.

Seza hıçkırarak ağlıyor ve mezarcı kadının toprakla oynamaktan kösele gibi sertleşmiş ellerini iki avucu içinde sıkıyor:

— Bana, oğlumu size emanet ediyormuşum gibi geliyor.
Sarı gözlerinde, pınarlarına yaş birikti:
— Madam ağlamayınız.

Otomobil onu mezar kapısından uzaklaştırıp istasyona doğru götürürken o hâlâ hıçkırıyor.

Otomobil çok aşinası olduğu yollardan geçerek Anhalter Garı'na doğru yaklaşıyor.

Ne uzun bir yol bu. Bu yol bir an evvel bitse, bir an evvel... bu tekerlekler üzerinde yuvarlanan ayrılık acısı, şu asfaltlar üzerinde sürünen ıstırap bitse...

O, bu şehre nasıl geldi? O bu şehre geldiği zaman nasıl doluydu! Heyecanı, aşkı, kıskançlığı, ana saadeti, her şeyi, her şeyi vardı.

O, bu şehre, dopdolu bir kalple geldiği bu şehirden bomboş bir kalple çıkıyor. O, bu şehre bir hayat gibi geldi, bir hayal gibi çıkıyor. O, bu şehre bir insan olarak geldi, gölge olarak gidiyor!

[67]Anhalter Istasyonu. İşte Mehmet'in elini tutarak indiği merdivenler ve işte...

Hayır, hayır, hiçbir şey düşünmeyecek, hiçbir şey düşünmek istemiyor.[68]

Ne büyük bir gar, lokomotifler soluyor, yeknesak bir sesle bağırarak gazete ve şekerleme satan kadınlar geniş arabalarını sürüyerek peronlarda dolaşıyorlar.[69]

Düdükler ötüyor.

Bir sürü yabancı bir lakaydi seli gibi, sağından solundan akarak gidiyorlar.

Seza eşyalarını bir hamala verdikten sonra, lacivert esvaplı, kırmızı bıyıklı bir memurun beklediği küçük bir barakaya yaklaşıyor, ona biletleri uzatıyor.

O, bunlara kemali dikkatle bakarak, sanki geçme diyecekmiş kadar sert bir sesle:

— Buyurunuz, diyor.

Şimdi Seza peronun üzerinde, sağma soluna bakarak ilerliyor.

İşte, işte üstünde "Berlin – Prag" yazılı olan ikinci mevki bir araba.

Seza bu vagonun basamaklarına tırmanırken, bacaklarında müthiş bir kesiklik duyuyor.

Koridorda ilerliyor. Pencereden eşyasını alan hamala nereye yerleşeceğini gösteriyor.

Kompartıman loş. Loş kompartımanın pencere tarafına oturuyor. Burada kendisinden başka iki kişi daha var. Bunlardan biri bir yaşlı kadın sağır olacak ki kulağına bir alet tutarak konuşuyor. Öteki bir erkek olmalı! Kendisi henüz ortada yok. Fakat fileye atılmış fötr bir şapka, sarı çiviye asılmış siyah bir palto bunu gösteriyor.

Seza şimdi kanepeye yerleşti. Başını kenara dayadı. Boş gözlerle peronda dolaşan insanlara bakıyor, alakasız gözlerle perondaki insanlar ona bakıyorlar.

Burada geçen üç senelik hayatının boşluğunu, sevgisizliğini, kimsesizliğini düşünüyor. Sonra kızıl küpe çiçeklerinin boyun salladıkları, mor menekşelerin yaprakları arasına sıkışmış küçük bir taş gözünün önüne geliyor ve taşın üstünde yalnız şu yazılı:

Mehmet

(1923 - 1928)

Zavallı küçük Mehmet!

Seza gözlerini kısıyor.

Birden sarsıntı oldu.

Gözlerini açan Seza trenin yavaş yavaş harekete geçtiğini görüyor. Peronda kalan insanlar el sallıyorlar. Seza bu asfalt ve taş şehirden çıkarken, elini sıkacak bir dost eh bulamıyor ve o kimseye mendilini sallamıyor.

Yalnızlık ne feci! Üç buçuk senedir onun etrafını sarmış olan yalnızlığın dehşetini bu kalabalık şehirden bomboş çıktığı zaman, daha kuvvetle hissediyor.

Eğer Mehmet'i ölmeden evvel İstanbul'a ne kadar çok dönmek istediğini bilmese ve eğer Mehmet'ten kalan en son varlığı bu taş şehrin bir köşesinde bırakıp gitmese, İstanbul'a dönüşüne belki sevinecek bile.

Çünkü ne de olsa orada bir dost gözü görecek. Orada, insanların kendi dilini konuştukları yerde belki içinde sakladığı derdini, saklaya saklaya ağır bir taş yaptığı bu derdi yumuşatacak.

İstanbul'u düşünüyor. İstanbul'da ilk düşündüğü insan Taya'sı...

Oh, onlar ikisi beraber ne kadar çok ağlayacaklar, ondan ne kadar çok bahsedecekler... Seza'nın ondan konuşmaya, ondan anlatmaya öyle derin bir ihtiyacı var ki...

Ağır ağır hareket eden tren şimdi süratini gitgide artırıyor.

Karşıdaki sağır kocakarı bir kitap okumaya başladı. Onun yanındaki mevkiye paltosunu asmış olan erkek henüz meydanda yok. Seza artık bu şehri görmek istemiyor. Bir an evvel trenin kırlara doğru açılmasını bekliyor.

Çünkü bu şehirden uzaklaşırken, burada ne kadar çok azap çektiği gözlerinin önünde canlanıyor. O şimdi müthiş bir kâbustan yavaş yavaş uyanan bir insan gibi...

Bu kadar azaba nasıl tek başına sabrettiğini, kimseye dayanmadan, kimseye sokulmadan nasıl buna tahammül edebildiğini kendi kendine soruyor.

Ve şimdi, şu anda bu kimsesizliğin, kimsesiz azap çekişin bütün fecaatini daha kuvvetle müdrik.

Akşam saat dokuzla on arası, ikinci mevki kompartımanından yataklı bir vagona geçiyor. (Prag - İstanbul) levhasını

taşıyan bu vagon artık onu doğrudan doğruya İstanbul'a götürecek.

Lokomotif soluya soluya kilometreler aştıkça, Seza'nın içindeki yalnızlık korkusu gitgide büyüyor.

Ve küçücük bir toprak parçasının gurbetini nasıl çekeceğini düşündükçe, upuzun yattığı ince yatağın içinde bir hasta gibi titriyor.

O Mehmet'ini yabancıların arasında bırakmaya nasıl razı oldu? Neden oralarda sürünmedi? Açlıktan ölünceye kadar, geberinceye kadar orada kalmadı?

Bu şuursuz yaşamak isteği, ölen Mehmet'in annesinde bu kadar kuvvetli mi ki artık yaşayamayacağı bu topraklarda ölmemek için Mehmet'ini yalnız bırakmaya razı oldu?

O çocuğuna yanmadı mı? Hangi canlı, ölüsüne yanmak lazım geldiği kadar yanabilmiştir? Hangi canlı en sevgili ölüsüyle arasındaki bağı çözmemiştir?

Bu bağı çözmemek, beraber ölmek, ölüme kadar beraber olmak, o öldükten sonra yaşamak için nefes alırken bile utanmaktır.

İnsan; kısacık ömrünü uzatmak için her küçüklüğe razı olan insan tam manasıyla muzdarip olmaya bile, muktedir olmayacak kadar zayıf ve tamamlanmamıştı!

Seza yataktan kalkıyor. Siyah perdeyi aralıyor, büyük bir şehrin ışıkları trenin süratiyle kapkaranlık gecenin üstüne kıvrıla kıvrıla süzülen bir yılan resmediyor.

Hiç bağı olmadan yaşamak ne kadar müşkül, ne acı bir şey!

– 14 –

Bir binanın en üst katında, küçücük bir apartmanda oturuyor. İstanbul'a geldiği günün üstünden tam altı sene geçti.

Seza, Taya ile paylaştığı bu küçük apartmanın içini onun hatıralarıyla doldurdu. Sabahtan akşama kadar karşı karşıya oturup ondan bahsediyorlar. Ona ait o kadar çok hatıra var ki bu altı seneyi doldurduğu halde hâlâ tükenmedi. Onun hayatının her bir dakikası bir saat süren bir hikâye mevzuu.

Hele Seza'nm onun hastalığı zamanında tek başına geçirdiği günlerin hatırası! Bunları tekrarlamak, bunları Taya'ya anlatırken Taya ile beraber hıçkırmak onun içine öyle kuvvetli bir ferahlık veriyor ki...

Günleri hep birbirinin eşidir.

Hiçbir gün ona umulmadık yeni bir şey getirmiyor. En üst katta ve çamaşırlığın taraçasına açılan bu apartmanın penceresinden Haliç'i, Köprü'yü, Adalar'ı, Kadıköy ve Haydarpaşa'yı denizin üstüne bırakılıp unutulmuş birtakım eşya yığıntıları gibi görüyor.

Ne ufukların kızıllığı ne gün batarken bulutlarda kaynaşan binbir rengin ahengi ne mehtabın denize serptiği pırlantaların ışıltısı onun ruhundaki gençliğe bir ikaz oluyor.

Tıpkı bir hissiz gibi, tıpkı bir ölü gibi gençliğini geçiriyor. Uzak bir memleketin bir köşesinde üstü çiçeklerle süslenmiş bir toprağa o bu gençliğini gömdü.

İstanbul'da bütün onu tanıyanlar:

— Artık bu kadarı fazla, diyorlar. Her anne yavrusuna yanar, ama onun acısı bir hastalık.

O, geçen her senede kendisinin gençliğinden bir senenin daha gittiğini değil, onun bir yaş daha büyümüş olacağını düşünüyor her geçen senede.

Altı sene geçti.

— Taya, o bugün tam on dört yaşında olacaktı.

— Bugün mü cicim?

— Bugün temmuzun on ikisi değil mi?

Temmuzun on ikisi.

Ne sıcak bir gün bu temmuzun on ikisi.

Taraçanın üstüne açılan cam kapı ardına dayanmış. Dallı bir basmadan bol bir kimonoya bürünmüş olan genç kadın bir sedirin üzerine uzanmış:

— O doğduğu zaman öğle vaktiydi. Taya, değil mi?

— Evet, yavrum.

Taya şimdi ona merhametle bakıyor. Dallı basmadan bu sade kimono onun hâlâ genç vücudunu ne güzel sarmış. Ve yüzüne ne çok yaraşıyor.

Saçları, şakaklarına doğru vakitsiz ağarmış saçları bu genç yüze başka bir güzellik veriyor.

Taya'nın içinde, kendinin de anlamadığı bir noktada bir isyan oldu galiba.

— Bırakınız artık bu düşünceleri cicim, diyor, bırakınız artık bu düşünceleri.

— Bu düşünceleri bırakmak mı? Taya, sen mi bana bunu söylüyorsun?

İhtiyar kadın terliklerinin ucuna basa basa onun yanına yaklaşıyor.

— Taya, yaşasaydı, on dört yaşında olacaktı.

— Şekerim, sen otuz dördüne basıyorsun, otuz dört sene! Söyle bana, otuz dört sene bu! Senin gençliğin ne oldu, bunu hiç düşünmüyorsun.

— Bunu nasıl söylüyorsun Taya?

— Evladına yanmak her ananın yaptığı şeydir. Ama evlada böyle yanılmaz. Bir ana...

— Sus Taya! Yalan söylüyorsun! Sen öyle yanmadın mı?

Taya onun ellerini tutuyor:

— Bütün gençliğin mahvoldu senin, diyor, bütün gençliğin.

Bütün bir gençlik... ne çılgın istekleri, ne tatlı dakikaları yaşatabilecek olan bütün bir gençlik, tıpkı tılsımı bulunmamış bir define gibi; bütün zenginliğiyle gizli kalan, gömülü kalan bir gençlik...

Seza onun öldüğü günden beri bugüne kadar geçen ömrünün bir bilançosunu yapıyor. Ve ondan evvelki geçen günlerini göz önüne getiriyor.

İçi yanarak, içi burkularak Atıf'ı hatırlıyor:

— Gençlik, diyor, gençlik...

Ve buruk bir şey yemiş gibi, yüzünü buruşturuyor:

— Bir sürü sukut-u hayal değil mi, diye düşünüyor. Bir sürü sukut-u hayal...

Gençlik ona başka ne verdi! Her bir güzel dakikasını ona kaç ıstırap saati hesabına sattı? Gençlik açıkgöz bir tüccar gibi, ne iyi bir mübadele yaptı kendisiyle. O, kalbini verdi. Buna mukabil ona ne verdiler?

Gece yarısı... Bir aylık ömrünün sonlarına yaklaşan ay, taraçanın üzerinde kızıl bir Japon feneri gibi ışıldarken, ince, beyaz müslin perdelerin arkasından onu seyreden Seza hâlâ uyumadı.

İşte, böyle bir sıcak yaz gecesi birinci defa olarak onu yatağına aldı. O, beyaz kundağı içinde küçüktü. Seza öğle saatin-

de onu dünyaya getirdikten sonra, derin bir uykuya dalmıştı ve işte böyle gece yarısı uyanmıştı.

Taya, "Bütün gençliğin mahvoldu," diyor.

Bütün gençlik...

Gece yarısı uyanan genç anne seslenmişti:

— Kim var orada?

Beyaz başörtüsüyle Taya yatağın ayakucunda tılsımla çağırılan bir peri gibi, hemen peyda oluvermişti. Odada lamba yanmıyordu. Loğusa rahat uyusun diye ışıkları söndürmüşlerdi. Pencereden mehtabın ışıkları giriyordu. Pencereden giren bu ışıkta Seza'ya her şey güzel görünüyordu. Her şey güzel ve yeniydi. Onun için aylardan beri kendinde hissettiği ağırlıktan vücudunda artık eser kalmamıştı. Bir buçuk gün onu ezen acı birdenbire dinmişti.

Bütün kâinatı yaratan bir Allah gibi, kendisini taptaze bir heyecan ve çok güç bir işi başarmaktan, hayır ancak yaratmaktan hissedilecek bir saadet ve gurur içinde buluyordu.

— Taya, demişti, küçüğü görmek istiyorum.

— Uyuyor şekerim.

— Ne olur, usulca yanıma koy.

Taya terliklerinin ucuna basa basa kenardaki küçük yatağa yaklaşmıştı. İçinden beyaz bir çıkın almıştı. Ve gene hep bir hayal gibi, iyi bir melek gibi, ayak sesleri duyulmadan, beyaz esvabı ve beyaz başörtüsüyle onun yatağına gelmişti.

— İşte...

Taya ona, "Gençliğin mahvoldu," diyor. İşte, bütün hayatının semeresi oradaydı, beyaz bir çıkın içinde.. ne buruşuk, ne çirkin, oh ne güzel bir yüzü vardı bu yavrunun.

Tabiat onu neden kadın olarak dünyaya getirmişti? Bu hatayı yaratsın diye...

Neden ona bütün gençliği ve bütün güzellikleri vermişti? "Ana" olsun diye. Tabiatın başka bir kaygısı yoktu. Tabiat onu "Mehmet"e ana olsun diye yaratmıştı.

Taya ona:

— Sen gençliğini mahvettin, diyor. Bu gençlik vazifesini bitirmiş değil miydi?

Beyaz bir yatağın içinde, mehtaplı bir gecede onun yüzüne ilk baktığı anda o bütün varlığıyla yavrusuna bağlanmıştı. O anda kendisinin vazifesinin onu yetiştirmek, onun için yaşamak olduğunu anlamıştı.

Ana baba sevgisinden mahrum olmuş bir insanın hırsıyla onu sevmişti. Ah, onu ne çok sevmişti!

"Gençliğin mahvoldu!"

Taya bunadı galiba!

Yataktan doğruluyor. Başını parmaklarıyla ovuşturuyor.

Neden Taya bugün bu münasebetsiz sözü söyledi?

Evet, onun başka türlü bir gençliği de olabilirdi. Evet, mesut bir gençlik, herkesin temenni edeceği bir gençlik. Herkesin temenni edeceği gibi, saadet içinde dolu bir gençlik, sevgi dolu bir gençlik...

Her hayat kendi hayatı gibi, yalnız facia ile dolu değildir ya!

Hayatta mesut olanlar yok mu? Evet, hayatta mesut olanlar var. Kimsenin hayatı kendi hayatı gibi ziyan olmamış.

Neden tesadüfler kendisini böyle yaptı? Bütün bu fena tesadüfleri idare eden bir kuvvetin mevcudiyetine inansa, ona isyan edecek.

Fakat Seza böyle bir isyana bile muktedir değil. Bir şeye inansa dua edecek, dua ederken kendisini manevi bir âlemde yavrusuyla birleşmiş zannedecek.

Hakikatin erişemediği, aklımızın ulaşamadığı bir başka âlemde onun hâlâ mevcut olduğunu zannedecek. İnansa müteselli olacak. Fakat o inanmıyor. Ölümde bile onunla buluşmak tesellisini bulamıyor.

O ölümün hakiki manasını biliyor. Bunun hiçbir mistik ve hiçbir manevi tarafı yok.

Ölmek maddenin şekil değiştirmesi, ölmek bir defalık şeklin mahvolması, bir insan öldüğü anda bize ve ondan dünyaya kalan şey gene maddedir. Maddenin bir istihalesidir.

Ölüm tabiatın acayip bir oyunudur. Tabiatı Seza iptidai maddesi kıtlaşmış bir memlekete benzetiyor.

Abluka içinde kalan memleketler nasıl yıpranmış şeyleri kullanarak yeni şeyler yapmaya kalkışırlarsa, hayatın ilk iptidai maddesini kaybeden tabiat da ölü maddeleri kullanarak yeniden bir hayat yapıyor, hayatı idame ettiriyor, vehmindedir.

Evet, isyan edemeyen, dua edemeyen, mesul ve kabahatli, kadir ve adil bir büyüklük görmeyen, tanımayan Seza kimsesizliğin, yalnızlığın ve çaresizliğin son derecesindedir.

İnanmak onun için artık imkânı olmayan bir şey...

O her şeyin hiçliğine, her şeyin yokluğuna, her şeyin manasızlığına emin...

Ve her şeyin yalan ve gösteriş olduğunu o kadar iyi biliyor ki etrafına bir tiyatro seyircisi gibi bakıyor, görünmez bir rejisör gibi şuursuz tabiatın idare ettiği bu temaşaya iştirak etmemek lazım. O bir zamanlar bütün imanıyla, bütün istidadıyla, bütün benliğiyle bu temaşanın en mühim oyuncularından biriydi. O, bu oyuna bütün samimiyetiyle ve o bu oyunun bütün samimiyetine inanmıştı. Fakat tam yaşadığını zannettiği bu oyunda, kendi isteğiyle bir hareket yapmak, kendi isteğiyle bu gidişi değiştirmek istediği zaman gördü ki her şey daha evvelden hazırlanmıştır. Tıpkı bir piyes gibi, her şey hesaplıdır. Sahneye kaç defa çıkacağı, sahneye çıktığı zaman ne söyleyeceği, neler yapabileceği, neler yapamayacağı sanki evvelden hazırlanmıştır ve bunu hazırlayan şey sadece kör, aptal bir tabiattır, hiçbir şeyden anlamayan, hiçbir şeyi bilmeyen bir tabiat. Bunun için bir kenarda durmak, mümkün olduğu kadar bir kenarda kalmak ve beklemek lazım.

Ve işte Seza yaşamanın hakiki manasını anlamayanların

bütün aczi ve yanlışlığı içinde Mehmet'ini gömdüğü günden beri ölümü bekliyor.

Apartmanın üst katı bütün gün güneşte kavruldu. Akşamın indiği bu saatte, sabahtan beri başının ağrısından muzdarip olan Seza sokağa çıkmayı ve biraz dolaşmayı düşünüyor.

Bunun için aynanın karşısında bir an bile tevakkuf etmeden, geniş kenarlı beyaz şapkasını başına geçirdi. İnce beyaz elbisesinin içinde hâlâ on sekiz yaşında bir genç kız vücudunun çizgilerini taşıyan güzel vücuduna ve her şeye lakayt baktıkça, tılsımlı cazibesi artan gözlerine bakmayı düşünmeden, sokak kapısına doğru ilerliyor.

Akşam namazını henüz bitiren Taya ona sesleniyor:

— Çok kalacak mısınız?

— Hayır, canım. Biraz yürüyeceğim. Başım çatlıyor. Belki geçer.

— Aman, ne bunaltıcı gündü bugün...

Seza merdivenlerden aşağı iniyor. Havada bir altın rengi var.

Galiba bir fırtına kopacak.

Geniş cadde çok kalabalık. Süslü genç kızlar gömleklerinin kollarını sıvamış, beyaz pantolonlu delikanlılarla gülüşerek ilerliyorlar.

Seza nereye gideceğini bilmiyor. Maksadı şehrin sokaklarından bir parça dışarılara çıkmak.

Tramvay yolunda yürümeye devam ediyor. Havada hâlâ o nefes aldırmayan tazyik var. Ve bunaltıcı hava onun adeta nefesine darlık veriyor. Bir deniz kıyısına karşı sonsuz bir iştiyak duyuyor.

Deniz kenarına gitmek...

Sokağın köşesinde duran bir tek taksiye doğru ilerliyor ve tam taksiye yaklaştığı dakikada bir apartmandan hızla çıkmış bir erkeğe şiddetle çarpıyor.

— Oo, affedersiniz.

— Estağfurullah efendim, asıl siz affedersiniz.

Birbirlerinin yollarını kapadıkları için ikisi de bir an tevakkuf ediyorlar ve şapkasını çıkaran erkek karşısındaki kadına dikkatle bakıyor.

Seza da gözlerini ona kaldırdığı vakit gözlerine inanamıyor.

Gümüşi apartmanların ortasındaki bu sokak... havadaki bu sarı renk... nefes aldırmayan bu hava ve başındaki bu tuhaf ağrı, şakaklarını sıkan bu ağrı... muhakkak bu bir rüya olacak. Rüya!

Fakat bu rüya o kadar hakikate benziyor ki ne Seza ne de şapkasını elinde tutan, beyaz saçlarını arkaya doğru taramış, kalkık kaşlı ve kırkını aşmış bu erkek yeşil gözlerinin içinde hâlâ kadın muvaffakiyetleri çok, fakat yaşlanmış bir Don Joan bakışı olan ve yırtıcı bir kuş gagasına benzeyen hassas burun deliklerinin kenarında hâlâ o kan kokusu almış aç bir iştiha gizli olan bu adam bu tesadüfün sihrinden kurtulup bir hareket yapamıyorlar. Yalnız Seza sayıklar gibi mırıldanıyor:

— Yusuf!

Ve o anda kocaman bir el elini tutuyor.

Nezaketinden Seza'nın ismini unutmuş olduğunu belli etmek istemeyen adam:

— Ooh, siz misiniz? Siz misiniz, diyor. Bu duruşu, gözlerinin içine bu inatla bakışı hatırasında bu yüzü nerede gördüğünü araştırmasından mı? Seza bundan şüphelenmiyor. Ondaki bu sükûtu ve bu bakışı kendi kalbinde duyduğu heyecanın bir eşi zannediyor.

Yusuf hayatta, Yusuf kaç sene sonra karşısında duruyor. Ve Seza için şu anda bütün ağır bir yük gibi ezen bir mazi yok oluyor. Kendisini şu anda on beş yaşının bütün taze heyecanlarıyla dolmuş buluyor.

Onun gözlerine bakmaktan gözlerini alamıyor.

— İstanbul'da mıydınız?

— Evet, yedi senedir. Yarı İstanbul'da yarı Ankara'da.

— Ya siz?

— Ben burada... ecnebi memleketlerinde... her yerde...

Ecnebi memleketleri. Bu söz beyaz saçlı adamın zihnindeki kördüğümü çözdü. Şimdi bu çehreyi nerede gördüğünü hatırlıyor:

—Hâlâ seyahatleri seviyorsunuz demek, diyor.

— Ben mi? Hayır.

— Ya o seyahat... ya o seyahatimiz... Süheyla.

— Seza!

— Seza diyecektim. İnanınız unutmadım. Niş'i hatırlıyor musunuz?

Seza küçük bir kız gibi önüne bakıyor:

— Yağmurlu bir geceydi, diye mırıldanıyor.

Beyaz saçlı adam etrafına bakmıyor.

— Bu akşam da çok fırtınalı olacağa benziyor.

Fırtına...

Müthiş bir fırtınanın hayali gözünün önünde canlanan kadın, onun gözlerinin içine bakarak gülümsüyor:

— Nereye gidiyorsunuz?

Seza ona bakıyor.

— Evet, nereye gidiyorsunuz? Vaktiniz var mı, işiniz acele mi?

— Hava çok sıcaktı. Biraz dolaşmaya çıkmıştım.

— Dolaşmaya çıktınız, öyle mi? Ne iyi tesadüf! Rica ederim, geliniz sizi otomobilimde bir dolaştırayım. Sizi bırakmak istemem.

Seza itiraz etmeyi düşünmüyor bile. Gözlerini kaldırarak ona hayranlıkla bakıyor. Senelerden beri birinci defa olarak kalbinde bir sevinç duyuyor. Öyle sonsuz bir sevinç ki...

Bu ne umulmaz bir tesadüf!

Boş, bomboş hayatı şimdi birdenbire nasıl doluyor ve kal-

binde senelerden beri gömülü kalmış bu ateş yoksa yavaş yavaş damarlarına yayılan bir yangın olabilecek mi?

Otomobil siyah ve küçük bir araba. Yan yana oturuyorlar.

Şimdi Seza ona dikkatle bakıyor. Zabit olduğu zamanda bile, gösterdiği büyük bir dikkatle giyinmiş; çağla badem rengindeki kostümüne uygun sade kravatı, ipek gömleği, küçük parmağındaki kalın altın yüzüğü, en yumuşak fötrden şapkası, her şeyi nasıl müstesna bir zevkle intihap etmiş. Mamafih, seneler bu çelik vücutlu zabiti biraz şişmanlatmış. Çok değil ama. Belinin o eski kıvraklığı kalmamış, bakır rengi yüzünde şimdi kırışıklıklar var. Ve onun bu kırışıklıkları saklamak istediği pek belli.

— Yaşlanmışım, değil mi, diyor ve hâlâ beğenilen bir erkeğin emniyetiyle genç kadının bunu tekzip etmesini bekliyor:

— Evet, biraz yaşlanmışsınız. Tabii sizi ilk tanıdığım kadar genç değilsiniz. Mamafih...

Bir eliyle volanı kullanırken, öbür eliyle de genç kadının elini arıyor ve onun sözünü keserek:

— Beni artık beğenmeyecek misiniz, diye şımarıyor. Seza onun gözlerine bunu tekzip eden bir gülümseme ile bakıyor, fakat cevap vermiyor. O konuşmaya devam ediyor:

— Fakat siz... siz...

Gene ismini unutuyor galiba. Bir an tereddüt ediyor. Fakat sonra emniyetle devam ediyor.

— Fakat siz sevgili Seza... siz henüz tanıdığım kadar genç kalmışsınız. Ve şimdi o günlerden çok daha güzelleşmişsiniz. Küçük bir çocuk değilsiniz artık. Olgunlaşmış, harikulade mana kazanmış bir kadınsınız. Sizin yalınızın önünden geçtiğim günleri hatırlıyorum da... Sahi nereye gidiyoruz?

Genç kadın heyecan içerisinde. Sahi bütün o ıstıraplar yüzünün hiçbir çizgisini değiştirmedi mi?

— Bilmem, diye kekeliyor.

— Deniz kenarına gidelim. Boğaz'a gidelim ister misiniz? Boğaz'a...

Otomobilin iki yanındaki pencereler açık, ama içeri hiç hava girmiyor.

O tekrarlıyor:

— Ne söylüyorsunuz? Boğaz'a gidelim mi?

— Gidelim.

Onun arkasından korka korka geldiği ve Seza'nm peçesi altından ona ürkerek baktığı günlerin intikamını almak istiyorlarmış gibi, beraber Boğaz'a gidecekler.

O:

— Sandala da binerdik, ama, diyor, galiba fırtına çıkacak.

Otomobil ilerliyor. Bir müddet susuyorlar. Erkek bu umulmayan maceradan pek memnuna benziyor ve gene o konuşuyor:

— Bana hayatınızı anlatınız. Neler yaptınız? Birbirimize kaybedeli ne kadar çok zaman geçti Yarabbi! Kaç sene geçti? Yirmi sene oldu mu?

— Hayır. On dokuz sene.

— On dokuz sene, fakat bu bütün bir hayat çocuğum... bütün bir hayat! Kocanız var mı?

— Yok. Öldü.

— Şimdi evli değilsiniz demek?

Genç kadına bakıyor. Basit şapkası, basit elbisesi ve boyasız yüzünün galiba şimdi farkına vardı. Gayr-i ihtiyarı:

— Hayat yalnız bir kadın için çok güç değil mi, diyor.

Bunun manasını anlamayan Seza başını sallıyor:

— Evet. Çok güç.

— Sizinle meşgul olacak bir erkek arkadaşa ihtiyacınız var![70]

Ne söylemek istiyor? Seza anlamıyor. Yalnız evlenmemiş bir genç kızın ilk işittiği evlenmek teklifi kadar bu söz onu utandırıyor:

— Ben de evlenmedim. Fakat benim evlenmeme imkân yoktu ya! Umumi Harp'ten sonra da benim gayet gürültülü bir hayatım oldu. İsmimi işitmişsinizdir. Hele bu son günlerde...

— Hayır. Ben burada değildim, Avrupa'daydım.

Bu söz biraz canını sıkıyor galiba. Mamafih bunu göstermiyor.

— Seza, siz bana yirmi yaşımı iade ediyorsunuz. Bugün, şimdi sizin yanınızda yirmi yaşındayım.

— Yirmi yaşında.

Otomobili Hisar mezarlığının önünde durduruyorlar. Sularda ufak bir çırpınış bile yok.

— Sizin yalı nerede?

— Teyzezadelerim yıktırdılar. Esasen yalı benim değildi.

— Hayatta yapayalnız mısınız?

Seza'nın kalbindeki bütün kızıl coşkunluk bir anda küllenmiş bir ateş gibi kurşuni oldu. Yusuf onun:

— Yapayalnızım, dediği dakikada ne düşündüğünü anlamıyor ve sesinin boğuk çıktığının farkına varmıyor.

— Zavallı küçük kadın!

Şimdi ona eliyle denizi işaret ediyor:

— Sandalla haftada iki kere akşamüstü sizi yalnız görmek için buradan geçerdim.

— Pencereden düşecek gibi eğilirdim ben...

— Hâlâ bir sarmaşık dalı kadar incesiniz. Ve gözleriniz hâlâ o kadar genç, o kadar tecrübesiz bakıyorlar.

Elini onun omzundan geçiriyor:

— Hayat ne güzel değil mi, diyor o kadar kendisiyle meşgul ki Seza'nın bu sözü tasdik etmediğinin farkına bile varmıyor.

Akşamın sarı rengi gitgide sönüyor. Hisar kulelerinin üstünden doğru koyu bir gece denize çöküyor.

Seza denizin bu yosun kokusunu tanıyor, denize inen sırma işlemeli, lacivert kadife gibi kalın ve yumuşak bu geceyi

tanıyor. Seza bu kokudan sarhoş olan başını otomobilin arkasına doğru dayayarak onun yüzüne bakıyor.

Hisar'ın sahillerinde büyük bir yalı vardı. Ne zaman? Belki asırlar evvel! O yalıda bir genç kız bu göklere bakarak ve bu kuvvetli deniz kokusunu ciğerlerine çekerek bir hülya kurardı. Ve işte gene aynı yerde bu hayal bir hakikat oluveriyor.

O, eline bir tılsım verilmiş, bu tılsımla fevkalâde şeyler yapmaya muktedir olan bir insanın mesut şaşkınlığı içinde...

Dünyanın en kuvvetli, en dürüst, en şayan-ı itimat erkeği zannettiği, hiç yalan söylemeyeceğine, himaye eden bir şefkatle kendisini seveceğine ve sonsuz bir fedakârlıkla hayatın bütün sıkıntılarını yolundan yok edeceğine inandığı bu adam, işte şimdi, ta yanında duruyor. Kolunu omzundan geçirmiş.

Alacakaranlıkta seçtiği bu yüz, onun yüzü...

Bu inanılır bir şey değildir! Hayat şimdiye kadar onu hiçbir zaman böyle şımartmamıştı.

Sakın bunda yeni bir hile olmasın diye bütün vücudu bir an titriyor.

Bu anda onun sıcak, gür, tatlı sesini duyuyor, kadınlarla konuşmaya, kadınlara tatlı şeyler söylemeye alışık sesini:

— Ne kadar mesudum.

Seza bu sözü söyleyemiyor. Yalnız susuyor.

Kuvvetli bir rüzgâr bir anda denizin bir gergef üstüne gerilmiş bir ipek gibi düzgün olan sathını dalgalandırdı.

— Fırtına çıkıyor.

— Fırtına!

— Hemen dönelim. Bir başka yere gidelim.

— Peki.

Ondan ayrılmak istemiyor, ondan ayrıldığı dakikada bütün bu rüyanın yok olacağını zannediyor. Yusuf da umulmaz bir kolaylıkla Seza'nın bu teklifi kabul edişinden memnun görünüyor.

Otomobil homurdana homurdana geri döndü. Taşlarla üzerine çarptıkça, Seza ona dokunuyor.

— Ne güzel bir kokunuz var Seza.

— Sade kolonya sürüyorum.

— O gece trende de böyle taze bir kokunuz vardı.

Onun elini kendi dizine çekmek için bir hareket yapıyor. Ve bunun için de otomobile dikkat etmediğinden, büyük bir taşa oldukça şiddetle çarpıyorlar.

Şimdi Seza'nm eli onun dizinin üzerinde, Seza elini bu dizden çekmiyor. Bütün parmakları upuzun olarak bu dizde yatıyor.

O da arada bir volandan çektiği bir elle bu parmakları okşuyor.

— Şimşek çakıyor, gördünüz mü?

— Evet.

Otomobil Dolmabahçe'ye yaklaşıyor. Yüksek ağaçların yaprakları birbirine karışıyor ve gök gürlüyor.

— Bu akşam yemeğini beraber yiyelim.

— Beraber mi?

Hayır demeye muktedir değil. Senelerce onu böyle beklemiş, senelerce onunla baş başa olmasını öyle istemişti ki... şimdi onun bir yabancı olduğunu bile, biraz aklına getirmiyor.

Otomobil şimdi bir yokuştan tırmanıyor.

— Seza, beraber yemek yiyeceğiz, değil mi?

— Peki.

Otomobil şimdi büyük bir apartmanın önünde duruyor.

— İnelim.

— Buraya mı?

— Evet.

Önden atlamış olan Yusuf şimdi ona elini uzatıyor. O da Yusuf'un parmaklarının ucunu tutarak otomobilden iniyor.

— Nereye gidiyoruz?

— İşte, buraya, benim evime.

— Evinize mi?

Seza başını kaldırarak apartmana bakıyor:

— Tereddüt mü ediyorsunuz yavrum? Bu kadar sene ayrı kaldıktan sonra... birbirimize söyleyecek, birbirimize herkesin gözünden uzak bir yerde söyleyecek sözümüz yok mu?

Seza ona bakıyor. Bütün genç kızlık hayatında uzaktan uzağa mabudlar gibi taptığı yeşil gözlerine. Ve sonra başını eğerek:

— Tereddüt etmiyorum, diyor.

Onun incecik parmaklarını öpen adam:

— Teşekkür ederim, diye cevap veriyor.

Apartmana yaklaşıyorlar. Yusuf camlı bir kapı açıyor. Şimdi bir asansördeler.

— Evimde çok budala bir hizmetçim vardır. Bilmem yemek hazırlayabilecek mi? Herhalde beni affedersiniz.

Asansör duruyor. Cebinden çıkardığı bir anahtarla kapıyı açıyor.

— Buyurunuz içeri.

Duvarları kızıl bir kâğıtla süslü bir antreye giriyorlar.

O, bir lamba düğmesi çeviriyor. Elektrik açılıyor. Kızıl bir ışık yayılıyor.

— Şapkanızı vermez misiniz?

— İşte.

Genç kadının şapkasını başından alıyor, bir kapı açıyor.

Eliyle bir elektrik düğmesi de çeviriyor.

Tavandaki mor tüllerden dökülen koyu renk bir ışık odayı ancak aydınlatabiliyor.

Seza uzun zaman muhitini, nerede yaşadığını bilmeden sevmiş olduğu bu adamın odasına dikkatle bakıyor.

Kenarda sırma saçaklı, siyah kadife örtülü geniş bir sedir var.

Önünde büyük bir kaplan postu uzanmış olan bu serdirin üstü lame yastıklarla süslenmiş. Bütün duvarlar koyu renk ipeklerle kapanmış, sedirin yanındaki alçak masada kızıl abajurlu küçük bir lamba var.

Sedirin karşısındaki duvar kocaman ve kıymetli bir ayna ile süslenmiş.

Aynanın önünde küçük etajerde küçük bir biblo var. Bu biblo siyah bir tabutun içinde çırılçıplak yatan incecik, sapsarı bir kadını gösteriyor.

Seza bu biblodan gözünü çeviriyor.

Şimdi Yusuf sedirin yanındaki geniş bir koltuğa doğru onu götürüyor.

— Oturmaz mısınız?

Seza oturuyor. Sanki bir mucize seyreder gibi hayranlıkla onun vücudunun çizgilerini, onun gözlerini, onun yüzünü seyrediyor. O:

— Oda havasız değil mi, diyor.

Ve balkon kapısına doğru ilerliyor. Seza odayı pek kuvvetli bir hanımeli kokusuyla dolu buluyor. Hanımelleri. Hisar'daki yalılarının bahçesindeki kokular... Pencerelere tırmanan hanımellerinin sevda büyüsünü andıran baygın kokusu.

Ona bakıyor. O hâlâ iri ve hâlâ dik vücutlu bir erkek. Şüphesiz ki hayat ona daima güler yüz göstermiş.

Yusuf balkon kapısını açıyor, açılan kapıdan giren kuvvetli bir rüzgâr sırmalı ağır perdeleri şişiriyor.

O, şimdi Seza'nın yanına dönüyor. İki elini birden tutuyor. İki elini birden dudaklarına götürüyor. Onları birçok kere öpüyor.

Seza'nın kalbi ne şiddetli vuruyor, ne şiddetle vuruyor. Bu kalp, sanki şakaklarında, boynunda, bileklerinde de atıyor.

— Seza yavrum.

Onun ayakları önündeki postun üzerine diz çöküyor.

Diz çökmüş durduğu vakit boyu, oturan Seza'nm boyunu geçiyor.

— Bir rüya gibi bu, değil mi Seza?

— Evet.

— On dokuz sene diyorsunuz. On dokuz sene inanılacak şey değil, sanki on dokuz gün geçmedi. Ne sıcak elleriniz var. Tıpkı o gün gibi. Niş'te olduğu gibi, gözbebeklerinizde dünyanın en tatlı ve en sıcak bir teslimiyetiyle gözlerime bakıyorsunuz.

Seza ne söylediğini bilmiyor, gayr-i ihtiyarı:

— Sizi seviyorum, diye mırıldanıyor. Ne kadar samimi şu dakikada. Hayır, geçen bütün günlerin bu aşkı öldürecek hiçbir manası olmamış. Hatta Atıf'm aşkı bütün ıstıraplarıyla, bütün hakikatleriyle yaşanmış bir sevgi olduğu halde, gene bu aşkı kesmemiş. İnanılacak şey değil!

Bu nasıl böyle oluyor? Seza bunu tahlil edecek vaziyette değildir. Yalnız biliyor, biliyor ki eski sevgisi bütün temizliği, bütün kuvvetiyle benliğinin gölgeli ve loş derinliklerinden şuurunun ilk planına çıkıyor:

— Ya ben... ya ben Seza! Sizi öyle beğeniyorum, öyle beğeniyorum ki...

Kollarını onun kollarının üstünden geçiriyor ve şimdi kollar kızdırılmış çelik çemberler gibi Seza'nın vücudunu yakıyor. Yüzü o kadar Seza'nm yüzüne yaklaşıyor ki bu yüz artık genç kadın için şeklini kaybediyor. Seza onun yalnız bir tek gözünü görüyor.

Ve sıcak bir nefes yüzünü yakarken, Seza onun kulaklarına inleyen sesini duyuyor:

— Ne uzun bir zaman ben bugünü bekledim. Bugünü bekledim ben Seza...

Birden şiddetli bir gök gürlüyor ve balkon kapısı kuvvetle açılarak arkaya çarpıyor.

İkisi beraber kapıya bakıyorlar ve sonra o, daha uyanmış bir sesle:

— Kapıyı örtelim, diyor.

Seza da onunla beraber yerinden kalkıyor, yumuşak halıların üstünde, onun yanında balkon kapısına yaklaşıyor.

Şimşekler kalın bulut tabakalarını nura boğuyor. Gök gürültüsü âlemin yıkılışını hatırlatıyor ve yıldırımlar bulutların arasında ışıktan yılanlar gibi kıvranıyorlar. Şiddetli bir rüzgâr Seza'nın beyaz, ince elbisesinin eteklerini şişiriyor, saçlarını çekiştirerek arkaya doğru itiyor.

Seza serinlemiş bu havayı geniş bir nefesle ta ciğerlerine doğru çektikten sonra:

— Ne güzel bir hava, diyor. Bir dakika duralım, kapıyı örtmeyelim.

O, Seza'nın sözünü dinliyor, açık kapının önünde rüzgâr saçlarını dalgalandırırken, bir söz söylemeden yan yana duruyorlar.

Seza'nın içinde senelerce ona söylemek istediği ne çok duygular vardı! Hani onlar nerede? Seza'nın bütün genç kızlık hayatı onunla buluşacağı o gün ona söyleyeceği sözleri hazırlamakla geçmişti. Şimdi büyük bir hayretle bu duyguları cümle yapmamış olduğunu görüyor. Bütün duyguları, ona göstermek, ona anlatmak istediği bütün sevgisi için lisandan başka bir vasıtaya ihtiyacı var. Bu içten ibadet ediş gibi sözü ve sesi olmayan dilsiz bir ifade olmalı.

— Ne şiddetli bir fırtına?

— Ne güzel bir rüzgâr?

— Görüyorum, artık eskisi gibi fırtınadan korkmuyorsunuz Seza?

— Artık ölümden korkmuyorum da ondan.

— Oo, bu ne büyük bir cesaret!

Ona dönüyor. Onun gözlerinin içine, hayatı pek çok seven bir insanın doymamış gözleriyle bakıyor:

— Yoksa hayatı sevmiyor musunuz, diye soruyor. Bakınız, hayat ne güzel... ne güzel şey bu hayat...

Serinliği, nemi bu sıcak odaya getiren, ağrıyan başını müşfik bir ana eli gibi okşayan bu rüzgâr ne tatlı...

— Ne o, cevap vermiyorsunuz. Mesut değil misiniz? Seza, bakınız bana.

Seza ona bakıyor. Mor tüllerden süzülen eflatun ziya içinde onun gözünün içine bakıyor.

— Buluştuğumuz için, benim yanımda olduğunuz için mesut değil misiniz?

Onun kocaman elleri Seza'nm omuzlarını sımsıkı tutuyor. Ve Seza onun yüzüne bakmaya devam ederken, bir nefes kadar zayıf bir sesle:

— Sizi seviyorum, diye bir kere daha söylüyor.

On dokuz sene evvel birkaç saat beraber bulunulmuş bir kadının ağzından bu sözü işiten erkeğin bunun samimiyetine inanmasına imkân var mı?

Seza bunu düşünmüyor bile, yapayalnız yaşadığı bu âlemin bütün hakikatlerini unutmuş gibi.

Peri masalının billur tabut içinde senelerce uyuyan kızı gibi, gözlerini hayata yeniden açıyor. Geçen zaman, on dokuz senelik bir ömrün neler ifade edebileceğini, insanları birbirinden nasıl ayıracağını, ne kadar çok ayırabileceğini, hele böyle hayatta yalnız bir gün yan yana gelmiş iki kişinin birbirlerine ne kadar yabancı olabileceğini bir an düşünmüyor. Ve bunun için, onun açık yeşil gözlerinin içine bütün hasretiyle bakarken, hiç sıkılmadan çok tabii bir şey söylemiş gibi umulmaz bir kolaylıkla:

— Sizi seviyorum, sizi pek çok seviyorum, diyebiliyor.

Sedirin başında yanan küçük lamba yalnız onların bulunduğu yeri aydınlatıyor.

Seza koltukta oturuyor. O, sedirin üstünde yumuşak, dost gözlerle Seza'ya bakıyor.

— Bir şey yemiyorsun.

— Ben mi? Aç değilim de...

— Seza olmaz. Yiyeceksin. Bak bu hiç fena değil. Ne güzel bir kızartma bu...

İştahla yemek yiyor. Beyaz şarabı iştahla içiyor.

Şimdi balkon kapısı yeniden açılmış, yağmur dinmiş, dışarıda serinleşmiş gece ateşi düşmüş bir hasta gibi rahat...

Konuşmuyorlar, Seza'nın daimi susuşu onu biraz rahatsız ediyor galiba. Konuşacak söz bulamıyor gibi bir hali var. Seza o kadar ciddi ve o kadar neşesiz ve sakin ki:

— Canın sıkılıyor galiba benden!

— Oooh hayır, Yusuf. Sıkılmıyorum.

— O halde gül biraz. Bak, ne güzel bir geceydi bu gece. Öyle bulmuyor musun?

— Evet.

— Saadet işte budur Seza. Bir gece, ömrümüzün bir tek gecesi.. Tatlı geçen bir iki saat... Değil mi? Haydi gel, bu gecemizin, en mesut gecemizin şerefine içelim.

Şarap, ne zamandan beri içki içmemiş olan Seza'nın başını ne kuvvetli döndürüyor.

— Bizim hayatta iki mesut gecemiz var. Hayatta her şeyi tesadüfe bırakalım. İnan bana, bu tesadüf benim hayatımın en güzel ve en garip tesadüfüdür. Ne o? Neden kalkıyorsun?

Seza da neden ayağa kalktığını bilmiyor.

Bu odada, bu havada, karşısındaki adamın sesinde onu sıkan ve bunaltan bir şey var.

— Biraz hava almak istiyorum.

Balkon kapısına doğru ilerliyor. Başını camın kenarına koyuyor ve şehrin üstüne bakıyor. Karaltıları, ışıklarıyla bu şehrin üstüne bakıyor. Ne kasvetli bir manzara bu. Bu manzarada bu kadar can sıkan ne var?

Geri dönüyor. Sedirde oturan adam kendisine gülümseyerek bakıyor. Seza kendisine bakan bu gözlerin altında neden utanıyor:

— Saat kaç oldu acaba?

O bileğindeki saate bakıyor:

— On bir.

— On bir mi?

— Geç mi kaldın? Yoksa seni evde bir bekleyen mi var?

— Hayır, beni kimse beklemiyor. Fakat gitmeliyim.

O da yerinden kalkıyor:

— Bir şey yemeden, bir şey içmeden böyle gidilir mi, diyor.

Yan yana ayakta duruyorlar.

— Bu gece bana geldiğin için sana ne kadar minnettarım. Gene görüşeceğiz, değil mi?

— Elbette.

Fakat bu söze kendi de inanmıyor. İçinde kırılmış olan nedir? Neyin matemini tutuyor? Onu tatmin etmeyen, ona bu isyan hissini veren şey nedir?

Onda aradığı neydi? Neyi bulamadı? Kalbinde biraz evvel duyduğu heyecanlı sevinci böyle birden hicap hissi yapan ve sıcak bir sevgiyi bir yürek üzüntüsü haline sokan nedir?

Yusuf onu kıracak ne yaptı?

Hiçbir şey yapmadı. Hep akşam rastgeldiği gibi nazik, terbiyeli ve müşfik! Hatta muhabbeti bile fakat!

Bu fakatın ne olduğunu ona kim söyleyecek? İçindeki bu istifhama kim cevap verecek?

Pencereden giren bol havaya rağmen odanın kuvvetli çiçek kokusu asabı bozacak kadar şiddetli...

Seza kendisini hiçbir zaman bu kadar küçük, bu kadar kabahatli hissetmemişti.

Eğer ağlayabilse, eskisi gibi ağlamak kabiliyetinde olsa uzun uzun ağlayacak.

Evet, kendisini kabahatli hissediyor. Yusuf'u kabahatli hissediyor, onun ne yapmasını, ne söylemesini bekliyor. Bunu kendi kendine izah edemiyor. Yalnız bütün şuuruyla içindeki bu kırılmış şeyi, ancak Yusuf'un tamir edebileceğini biliyor ve

kendisinin ne olduğunu tayin edemediği bu hareketin Yusuf tarafından yapılmasını, Yusuf'un bir şeyler söylemesini... aralarındaki bu hakikati, aralarındaki bu geceyi maziye, mazideki hayallerine bağlamasını ondan bekliyor!

Fakat o, oturduğu yerde ağır ağır sigarasını içerek şarabın ve ilerlemiş saatin verdiği rahat bir yorgunluğun içinde memnun memnun gülümsüyor.

Bir hareket yapmıyor.

Seza kendi kendine soruyor:

— Niçin buraya geldim?

Evet, niçin buraya geldi?

— Ben çocuk muyum? Ben deli miyim? Niçin buraya geldim? Koskoca bir kadın, otuz dört yaşında bir kadın bir genç kız bilgisizliği içinde olabilir mi? O, benim gibi hayatının on dokuz senesini kendi hatıralarının içinde mahpus geçirmedi. Onun on dokuz senelik hayatı içinde trende, şurada burada bir gece tesadüf ettiği ne kadar çok kadınlar olmuştur. Kendinin benim için ne olduğunu biliyor mu?

Hayır! Şüphesiz bilmiyor!

— Beni unutmuştu bile....

"Süheyla!"

Onun Süheyla demiş olduğu şimdi yeniden hatırasında canlanıyor:

— İsmimi bile hatırlamıyordu.

Eliyle alnını ovuşturuyor:

— Ben onun için iyi bir tesadüften, umulmaz kolaylıkta bir maceradan başka bir şey değilim.

Gözü aynaya ilişiyor, aynadaki gözlerinin ateşiyle karşılaştığı anda başını önüne eğiyor:

— Niçin buraya geldim?

Artık onu da sevmiyor mu? İçindeki bu öldürmek, parçalamak isteyen kin ona karşı mı? Senelerce bir mabut gibi uzaktan uzağa taptığı bu adama karşı mı?

Bu aşkın hayali, kalbinin bu rüyası onun en güzel, en temiz hatırası değil miydi?

— Ah, niçin buraya geldim!

— Seza, çocuğum sana telefon numaramı vereyim. Belki bir gün gene beni hatırlarsın. Beni ararsın. Ben gene senelerce seninle tekrar buluşacağımız günü bekleyeceğim.

Seza birçok şey söylemek istiyor. Ona buraya gelişinin sebeplerini izah edecek birçok söz...

Şimdi antreye çıkmış olan Yusuf, Seza'nın antrede bıraktığı çantasını eline almış:

— Kartımı atma diye kendi elimle çantana koyuyorum, diyor.

Seza koltuğun kenarına bıraktığı mendili eline alıyor. Odaya bir kere daha bakıyor. Çiçekler, renkler, marazi bir zevkin tercümanı olan küçük biblo, siyah tabut içindeki sapsarı ve zayıf vücutlu bir kadını gösteren biblo, karşıdaki büyük ayna, herkes, her şey onun gözünden kalbine, kalbinden beynine bir azap büyüsü gibi süzülüyor.

— Allahaısmarladık Yusuf.

— Allahaısmarladık Seza'cığım.

Yusuf ağzını öpmek istediği zaman, içindeki mümanaat hissine rağmen, başını teslimiyetle kaldırıyor.

— Beni unutmayacaksın değil mi?

— Seni on dokuz sene unutmadım, Yusuf.

Senelerden beri gülmesini unutmuş dudakları birdenbire bir kahkaha tufanıyla açılıyor.

Ve öteki, genç kadının bu gülüşüne, gülüşündeki bu gayr-i tabii coşkunluğa ve kahkahalarına hıçkırık ahengi veren bu inilti'ye şaşıyor.

— Niye gülüyorsun... böyle?

Kahkahaları bıçakla kesilmiş gibi bir anda susan genç kadın:

— Mesudum da ondan, diyor, çok mesudum da ondan.

— Seni aşağı kadar indirmediğim için bana darılma. Köşede taksiler bekler. Eve kadar bir taksi alırsın, değil mi?

— Benim için üzülme. Hiç.

— Görüyorsun, ihtiyar bir adamım. Bu saatten sonra... Seza onun sözünü kesiyor:

— Rica ederim Yusuf. Seni çoktan affettim.

Yusuf bir zile basıyor.

— Kapıcıya haber verdim. Şimdi kapıyı açar, diyor.

— Teşekkür ederim.

— Gene görüşelim.

— İnşallah.

Seza merdivenlerden aşağıya doğru inmeye başlıyor.

— Güle güle.

Artık cevap vermiyor. Yüreğinde taş gibi ağır bir şey var. Bir an evvel sokağa çıkmak istiyor.

Bu hissi ne fena... ne fena...

Artık kendi kendini tanımıyor. Kendi kendine yabancı gibi. İçinde fena bir kabahat işlemiş, bir cinayet işlemiş bir insan gibi ağır bir vicdan azabı var.

Cinayet işleyen bir insan gibi kalbi ezilen Seza da bir cinayet işlemedi mi?

Evet, bir cinayet işledi.

İki örgü saçı omuzlarını okşarken, Hisar'daki bir yalının penceresinden sarkan ve kalbi en temiz hislerle dolu olan küçük bir kızı o bu gece öldürdü.

Hayalinde insanların en büyüğü, en kudretlisi, en müşfiki, en dürüstü olan bir erkeği o, bu gece öldürdü.

O, bu gece hayatının en güzel hayalini, kalbinin en güzel rüyasını öldürdü.

Gözleri uykulu bir kapıcı; kapının kilidini açarken, Seza

da bu adama bir bahşiş vermek için mihaniki bir hareketle elini çantasına götürüyor ve bu çantayı açıyor.

Fakat...

Seza'nın yüzü sapsarı kesiliyor, gözleri büyüyor. Nefesi kesilerek çantasının içine bakıyor. Çantasının içinde yan yana iki tane yirmi beş lira var.

Elli lira.

Seza'nın bir an için başından çekilen kanı birdenbire bir tokat yemiş gibi, yeniden yanaklarını yakıyor.

Elli lira...

İşte, hayatının en temiz hissinin ücreti, işte seneler süren bir iştiyakın, bir hasretin, bir sevginin fiyatı...

Yukarıdaki beyaz saçlı ve şişman erkek pek iyi bir isabetle bunu tayin etmiş.

Seza bir çılgın gibi merdivenlerden yukarı fırlıyor. Koşuşu kalbini yordukça, o süratini artırıyor ve kapıcı deli gibi koşan bu kadının arkasından bakıyor.

Bir solukta merdivenlerin en üstüne çıkan kadın apartmanın kapısını şiddetli şiddetli çalıyor.

Fakat onun içindeki telaş ve sabırsızlığa mukabil ancak ağır ağır yürüyen adımlar kapıya yaklaşıyorlar.

Açılan kapının önünde ceketini çıkarmış olan Yusuf duruyor ve Seza'ya ne istediğini anlamak için bakıyor.

Fakat kapı açılır açılmaz, Seza onun bir söz söylemesine vakit bırakmadan, elindeki banknotları başına atıyor ve ona her zaman böyle bir oyun oynamış hayata duyduğu bir ikrahla sanki Atıf'ın, sanki hiçbir şey bilmeyen tıbbın, sanki çocuğunu utanmadan elinden alan ölümün ve sanki onu birdenbire kara talihin, suratına tükürür gibi, sonsuz bir hırsla kendisine şaşkın şaşkın bakan bu beyaz saçlı adamın yüzüne tükürüyor ve bir söz söylemeden merdivenlerden aşağı kaçıyor.

***

Kapıcı bir deli gibi koşa koşa inen kadına kapıyı açtı.

Seza koşuyor.

Nereye gidecek?

Bilmiyor.

Hiçbir hedefi yok.

Başı dönüyor, kulakları uğulduyor. Uzaklaşmak istiyor. Kendisine iğrençlik veren şahsiyetinden, iğrençlik veren hüviyetinden uzaklaşmak istiyor.

Az ışıklı yollarda tek tük tesadüf edilen yabancıların kendisine garip garip baktığını görmeden koşuyor.

Koşuyor...

Başını dayayacak bir kucak bulmak, bir rahat bulmak, bir sükûn bulmak, kafasını yerlere sürmek istiyor.[71]

Hayatta çektiği acıların yükünü, şefkatine teslim edeceği bir varlığa ihtiyacı var.

Bir çeyrek sonra caddeden geçenler burada geçen hadiseyi fark etmiyorlar bile.

Cesedi kaldırmışlar, ahali dağılmış. Şoförü götürmüşler.

Cadde tabii halinde.

Sanki hiçbir şey olmamış gibi...

BİTTİ

Sonnot

Suat Derviş'in *Hiç* eseri yayına hazırlanırken kitabın 1939 baskısı ile Cumhuriyet gazetesinde 1935 yılında yayımlanan tefrikası karşılaştırılmış ve kitapta bazı eksikler tespit edilmiştir. Bu çıkarılan yerlere yayıncının mı yoksa yazarın kendisinin karar verdiği bilinmemekle birlikte, eserde bu eksiklikler dipnotlarla belirtilmiş ve "Sonnot" kısmında da eklenmiştir.

1) Kuduz köpekten öyle korkarım ki!
2) Küçük serserim.
3) Ben seni görmeden duramam.
4) — Duruyorsun işte...
5) uzun uzun
6) sersem çocuğum,
7) Hiç sallanmadan.
8) — Paltonun önünü kapar mısın?
— Hava soğuk mu?
— Evet, çocuğum.
Onun başı ateşler içinde yanıyor. İşte bunun için hayret ediyor.
— Tuhaf şey. Ben hiç duymuyorum.
9) O geldiği günden beri bütün hayatlarının programı değişti.
10) iki
11) Senelerden beri.
12) ***
Ahenkli bir yürüyüşle, tıpkı bir bahar rüzgârı gibi hafif karanlığın içinde uzaklaşıyor.
Biraz sonra onun açık renk mantosuyla tramvay yerindeki direğin altında olduğunu görüyor.
Ve henüz tramvay hareket etmeden bir Rus tazısı kadar şık ve ince bir otomobil büyük caddeden şehrin içine namludan fırlayan bir kurşun gibi dalıyor.
13) Şimdi bu çocukluk günleri yaprak yaprak önüne diziliyor.
Teyzesi Nazlı Hanımefendi'nin hayali gözünün önünde canlanıyor.
Nazlı Hanımefendi.

14) Seza adeta manastır olan ve bir manastır kadar boğucu ve öldürücü bir havası bulunan bu mektepte, gölgede yetişen bir çiçek kadar solgun ve narin büyümüştü.

15) henüz on yaşındaydı.

16) Çarşaf ona hiç yakışmamıştı. On dört yaşındaki daha daracık olan omuzların üstünde bu pelerinler onun tepesine kapanmış kocaman bir çadırı hatırlatıyor, ağır, siyah ipeklerin altında o gelinlik oynayan oynayan küçük bir çocuk gibi gülünç kalıyordu.

17) Genç şairin ismini taşıyan bu küçük "sone" pek acemice yazılmış bir şiirdi. Yalnız bütün bu acemilik içerisinde çocuk ve saf bir tarafı vardı ki onu bayağı olmaktan kurtarıyordu.

18) Bu "sone" sevgiden bahsediyordu.

19) Ve o gün hususi riyaziye hocasıyla müsellesat dersi yapacak olan Seza...

20) O daha henüz o kadar gençti ki acaba sevgiden haberi var mıydı?

21) veya bir ipnotizer tarafından ipnotize edilmiş...

22) Neden ona böyle bakmıştı?

Neden ona rastgeldiği anda bu kudretli zevki duymuştu?

23) Bu kadar erkek vücutlu bir delikanlıyı hangi genç kız beğenmezdi ki! Pakize de ona gözünün ucuyla bakıyordu. Ve Dadı'nın meşgul olduğu bir dakikada onun kulağına fısıldıyordu:

— Aman ne güzel bir adam. Galiba senin arkandan geliyor. Çünkü hep gözü sende!

Seza cevap vermeye vakit bulamadan Dadı Kalfa onlara dönmüştü.

24) Bu kadar ağırbaşlı bir dekor içinde hareket etmek, neşelenmek, gençliğini göstermek, hatta şarkı söylemek bile ne zordu!

25) Artık ona kainattaki her şey aynı heyecanı ve aynı duyguyu veriyordu. Tabiatta şimdiye kadar sezmediği, bilmediği bir mana keşfeden benliği çabucak sarhoş oluvermişti. Gözlerini kapamasını ve kendini içinin bu afyon sarhoşluğuna benzeyen tatlı seline terk etmesini bunun için istemişti.

26) Seza da dikkatle ona bakıyordu. Ve bir nefes kadar hafif bir sesle:

— Pakize, Pakize, diyordu. Pakize de teyzezadesinin halindeki değişikliği fark etmişti. İskarpinlerinin ucuna basarak pencereye yaklaştı.

27) Bir taş bebek gözü gibi kocaman açılmış gözlerle akşamın koyu rengi içinde sinmiş suların üstünde küçüle küçüle benkleşen o sandala bakardı.

"Acaba ona gene rastgelecek miyim?"

Bu endişe ve bu ümitle haftayı heyecan içinde geçirirdi.

Onu gene görürdü. Bakışırlar, sonra uzaklaşırlar. Büyük şehrin içinde birbiriyle alakası olmayan maddi hiçbir bağ ve münasebetle birbirine bağlı bulunmayan iki insan olarak kalırlardı.

28) Şimdi pek iyi hatırlıyor. Onu bir kere beş altı hafta gözden kaybetmişti. O zaman onu da cepheye yolladıklarını düşünmüştü. Onu ölüm tehli

kesinde, ateş altında bilmek ve bir kan seli içinde yüz ninlerce ölüye katışmış olabileceğinden titremek ne müthiş bir korkuydu!

O haftalarda sabahlara kadar gözüne uyku girmeyen Seza dua etmişti: "Allahım, onu felaketlerden koru."

29) Yalnız bir şey sormak istiyorum.

— Ne sormak istiyorsun?

— Pakize'yi neden beraber almıyorsunuz?

— Pakize mi? Bırak o şımarığı... Bana yolda ve orada bakmak lazım. Sen bana bakarsın.

— Evet teyze.

— Hem onu hem de bir başkasını beraber götürmek masraflı olacak. İşimi görecek başkasını götürmektense seni götürmeyi tercih ediyorum. Sen bir yer görmüş olursun.

— Hakkınız var teyze, bir yabancı gideceğine beni götürmeniz daha doğru. Teşekkür ederim.

Ve o zaman fakir bir akraba kızının bütün biçareliğini hissetti. Çünkü hayatında birinci defa olarak bu şey yüzüne vuruluyordu.

30) İstasyon çok kalabalıktı. Seza ikinci mevki kompartımanın penceresinden dışarıya bakıyordu. On beş yaşında kızın çocuk bakışları mütehayyir ve mütecessisti.

31) Koşuşuyorlar, geliyorlar, gidiyorlar, bilet kesiyorlar, kontrol yapıyorlar, eşya taşıyorlardı.

32) Askerce selam verilirken çarpan ayakların sesini işitti ve onu göremez oldu.

33) İpnotizer karşısında bir medyum gibi bütün ruhunu ona vermişti.

34) — Ben de sizi seviyorum!

— Bunu nasıl söyleyebiliyordu? Bu cesareti nasıl olup da kendisinde buluyordu?

35) Ne güzel isimdi. Seza şimdiye kadar hiç de severek duymadığı bu ismi bu dakikadan beri dünyadaki isimlerin en güzeli olarak buluyordu. Telaffuz etmesi tatlıydı; işitmesi tatlı, düşünmesi tatlı... Artık düşüncelerinde ona "o" demeyecekti. Artık Yusuf'u düşünecekti.

Yusufu'nu...

36) Çünkü bu sevgi sevinçleri, kederleri, saadeti ve felaketiyle euhların içinde kalmış ve ruhların içinde yaşamış mistik bir duyguydu.

37) *

Tren yavaşlıyordu. Muhakkak bir istasyona giriyorlardı. Seza nereye girdiklerini anlamak için pencereden tekrar baktığı zaman o:

— Niş, dedi. Niş'e geldik.

Niş!.. Bu karanlıkta evleri küçük ve beyaz görünen belde Niş'ti, öyle mi? Coğrafya kitaplarında atlas üzerinde gördüğü minimini bir nokta...

Niş'ten tren kalktığı zaman birbirlerinden ayrılmışlardı

***

38) Tıpkı yüzünü görmediğiniz bir insanla konuşur gibiydi.

39) Belki Seza'nınkiler harbin nihayetinde Almanya'ya kaçarlarken İttihat ve Terakki mensubu Damat yüzünden o Anadolu'ya geçmişti.

40) On sekiz yaşında olduğu zaman, beşten fazla çocuğu olan bir aile babası onu sevmişti. Bu adam kırk beş yaşlarındaydı. Tıpkı Atıf gibi, fakat onun Atıf'a benzemeyen bir tarafı vardı. O da kendisini hakikaten sevmiş olmasaydı. O her şeyini, karısıyla olan rabıtasını, hatta çocuklarını Seza'ya feda etmek, hayatını Seza'yla birleştirmek, ona gelmek, ona rahat ve zengin bir hayat vermek istemişti.

Seza onu sevmemiş, Seza onu istememişti. Hatta bir gün o ayaklarına kapanarak ağladığı zaman iskarpininin burnuyla onun alnına vurarak onu yanından kovmuştu. Aşka ve ona karşı hain olacak kadar soğuk kalmıştı.

Genç ve sessiz karısını sever miydi? Herhalde severdi. Seza'ya hiç ihanet etmemişti. Seza'yı hiç üzmemişti. Fakat bir gün de sevindirmemişti.

41) Sonsuz bir kederle Atıf'a bakıyor. Atıf kocaman elleriyle masanın üzerine atılmış kâğıtları alıyor.

42) Belkıs geldiği günden beri bütün sözleri, bütün tavırları değişti diye ıstırap çekmekten, kendini üzüp harap etmekten başka hiç, hiçbir şey yapmıyor.

43) ... kalmışlar, hatta Belkıs bir tabancayla kendisini öldürmeye kalkışmış.

44) Neden diye soramıyor, bu sualin aptalca bir sual olduğunu pek iyi bildiği için neden diye sormayı düşünmüyor.

45) O kadın Atıf için kendinden çok daha kuvvetlidir.

46) Atıf'ın hayatının hakiki, samimi, kendine mahsus olan hayatından dışarda olduğunu hissediyor.

47) Seviyor, sevmek demek bir şeye tamamıyla sahip olmak isteği değil midir? Sevgi çoğaldıkça sahip olmak isteği marazi bir hale gelir ve insan sevilen şey üzerinde iştiraki kabul etmez.

Onu sevmeye başladığı günden beri etrafına daha dikkatli bakıyor ve kendi vaziyetindeki insanların neler yaptığını görmek istiyor.

Teyzezadesi Pakize evli bir kadın. Kocasını sevmiyor. Beş seneden beri bütün alakasıyla, hatta bütün sadakatiyle o genç adama bağlı ve bu adam kocasının en yakın dostudur.

Ve Pakize kocasıyla fevkalade iyi geçinen bir kadındır ve bu yalancılık içinde üçü de mesut, üçü de beraber yaşıyorlar.

Seza yalnız onu değil, daha nicelerini biliyor. Sevdiği erkeğin karısıyla sıkı sıkı dost olanları biliyor. Hele içlerinde bir tanesi var ki sevgilisinin ihanetine mani olmak etrafında beraber tedbir alıyorlar.

Bu gördüğü ve bildiği şeyler Seza'yı iğrendiriyor ve o büyük vüzuhla hissediyor ki o bu kadınlardan değildir.

48) Kadınların kalplerinde bir köşe, her şeye rağmen, hatta haysiyetsizliğe ve şerefsizliğe rağmen beğenilmek ister ve birçok kadın beğenilen kadın olmayı dünyanın her şerefine tercih eder.

49) Bir hayali ve başını kaldırıyor. Onun yüzünü görmeye gayret ediyor. Onu görmeye ihtiyacı var. Onu göremezse, onunla arasındaki rabıta biterse ne yapacak?

Derin bir uçuruma bakan bir insan gibi başı dönüyor ve tırnakları onun pardösüsünün koluna takılıyor.

50) Ve Seza'nın gözleri ateşli bir hastanın dalgınlığını andıran bir uykuyla kapanırken kendi kendine soruyor:

— Bu aşktan aldığımız zevk o kadar büyük mü ki onun bunca rezaletine, bunca sefaletine, bunca ıstırabına tahammül ediyoruz.

51) ... kıvrımında, yüzü korku verecek kadar sarı olmuş. Bu yüzün...

52) Fakat ne kadar tedbirsizim, sizi hâlâ ayakta bıraktım. Lütfen oturur musunuz?

Hakikaten artık tabii bir halde değildi. En basit şeyleri unutacak kadar zihni dağınıktı.

53) Biliyor musunuz, ne kadar çok da ahbabımız olsa Almanlarla uyuşamıyor. Onların meclisinden hoşlanmıyor. Onları...

Ve uzun uzun konuşuyor. Seza onu dinliyor. Şimdi Mehmet de oyunu bırakmış, onlara yaklaşmış, büyük bir dikkatle yabancının Türkçe konuşmasını dinliyor. Çocuk zevk içinde. Çünkü İstanbul'dan çıktıklarından beri annesi kendisiyle o kadar az konuştu ki!

54) ***

— Yarın akşam nereye gidiyoruz?

— Yarın akşam artık evdeyiz.

Bu suali soran esmer delikanlı ve hu cevabı veren Malike.

— Evde mi? Yoook canım... Yarın akşam bir yere gidelim.

Malike gülüyor.

— Biz çoluklu çocuklu evli barklı insanlarız, diyor. Biz her akşam gezemeyiz.

— Fakat biz çok yalvarırsak belki yarın akşam çıkarsınız.

Seza:

Çıkarız, diyor. Fakat bu gece gibi geç kalamayız.

İhtiyar Avusturyalı:

— O halde yarın tiyatroya gideriz, diyor ve esmer delikanlı ilave ediyor.

— Belki de tiyatrodan sonra.

Malike:

— Vallahi imkânı yok, diyor. Yarın erken uyuruz.

— Peki efendim, razıyız. Fakat hiç olmazsa tiyatroya gidelim.

— Hangisine gideceğiz?

Şimdi masada hep beraber konuşuyorlar ve ne görmek istediklerini kararlaştırıyorlar.

Daha onlar karar vermeden evvel barın sahibi masalarına yaklaşıyor ve onlara:

— Sabahlar hayrolsun efendiler. Bar kapanıyor, diyor.

Ve sonra onlardan ayrılarak öbür masalara gidip aynı sözleri söylüyor,

Fakat Seza'nın yanında oturan esmer erkek bu kadar erken ayrılmak istemiyor.

— Bu kadar erken de eve dönülür mü, diyor.

— Eve dönülmez de ne yapılır?

— Sender'e.

— Sender de kim oluyor?

— Bir gece kulübü, bir aktörün işlettiği gece kulübü.

— Biz kulüp azası değiliz ki!

— Orası kulüp ismi altında işletilen bir bardır ve bu saatten sonra da bunun için açık kalabilir.

Hepsi de eğlenceye pek düşmüşler bu akşam.

— Gidelim. Gidelim, diyorlar. Ve kendini unutmak için eğlenmeyi herkesten fazla isteyen Seza en evvel yerinden kalkıyor.

***

Barın içi ne kadar sıcakmış. Dışarıda hava müthiş soğuk ve bu soğuk alınlarını, yüzlerini okşuyor.

Mavi livreli bir kapıcı otomobillerin kapısını açıyor.

İlk arabaya Hüsnü, karısı ve sonradan gelen gençlerden biri biniyor.

İkinci arabada Seza esmer gençle ihtiyar Avusturyalının ortasında.

İki erkek de iki elleriyle Seza'nın bir elini tutmuşlar, Seza'ya hayranlıklarını söylüyorlar ve bu elleri durmadan öpüyorlar. Seza kesik kesik gülüyor.

Seza düşünüyor: "Bu gece kendi kendime ne kadar az benziyorum."

***

Otomobil büyük bir sarsıntıyla duruyor. Bu defa siyah sakallı, üstü yırtık bir adam otomobil kapısını açıyor. Ne kadar sarı bir yüzü ve ne kadar derinde kalmış gözleri, bu gözlerin de ne kadar ıstırap ifadesi veren bakışları var.

Bu bakışlara bakışlarını kaptıran Seza tıpkı iptonize olmuş bir insan gibi ellerini gayr-i ihtiyarı bir hareketle ufak gece çantasına götürüyor. Bu küçük çantada pek az para var. Fakat Seza bütün bu parayı bir sanatkâr eli gibi düzgün, güzel ve solgun ele döküyor.

Istırabın, açlığın, yorgunluğun verdiği hummayla yanan iki el birdenbire onun ince parmaklarını kavrıyor ve iki sıcak dudak elinin derisine temas ediyor. Macarca telaffuzu pek bariz hissedilen siyah sakallı adam:

— Teşekkür ederim. Teşekkür ederim, diye mırıldanıyor.

Kaldırımlarda ıstırap çeken ve gördüğü biraz merhamet ve şefkate karşı sonsuz bir minnet duyan şu insan bütün bu kalabalığın içerisinde kendine en yakın olan, en iyi anlaşabileceği insan!

Istırabı kuvvetle hisseden bu adamla anlaşabilir, fakat yanındakilerle asla.

***

Girdikleri yer modern bir surette aydınlatılmış, iki, üç daire duvarlara meşhur aktör, aktris, edip, şair, ressam ve musikişinasların karikatürleri çizilmiş. Burası bir film aktörünün açtığı gece kulübü. Müdavimleri de bilhassa meşhur film ve sahne yıldızları, her sınıf sanatkârlar ve Berlin'in gezmeyi seven zenginleri.

Malike sağa sola baktıkça:

— Görüyor musun Hüsnü, kenarda Konradvayt oturuyor. Şu ilerideki Richard Touber değil mi, diyor. Seza ne sağa ne sola bakıyor. Kenardaki bir kahve peykesini hatırlatan sedirin üzerine adeta kendini atıyor. Ve ilk söz olarak:

— Ağzım kurudu. Ne içiyoruz, diyor.

— Viski.

— Viski olsun.

— Birer viski geliyor, içiyorlar. Sonra birisi, "Kahve içsek fena olmayacak, diye hatırlatıyor. Kahve içiyorlar. Dans ediyorlar, gülüyorlar, eğleniyorlar. Eve döndükleri zaman ortalık tamamıyla aydınlanmış. Ve bu gece buluşmak için birbirlerine söz vermeyi unutuyorlar.

55) Onun dizlerini ovuyorlar, bileklerini kolonyalarla ıslatarak sıkıyorlar. O hâlâ yarı bir baygınlıkta gibi. Hüsnü'nün karısı ona soruyor:

— Ne oldunuz? Nasıl oldu da böyle birdenbire fenalaştınız.

Seza cevap vermek istiyor. Cevap veremiyor. Ve ağlıyor.

56) — Bilmiyorum. Ben de bilmiyorum. Birdenbire başım döndü. Öyle fena döndü... İçim böyle tuhaf geçti ki... Ölüyorum zannettim.

— Allah esirgesin.

57) — Geliniz, diyor. Şu zarfı alınız, hemen postaya götürünüz.

Zarfı ona uzatıyor. Hizmetçi kırmızı parmaklarıyla zarfı tutuyor. Kapıya doğru ilerlerken Seza:

— Durunuz, durunuz, veriniz o mektubu bana. Çabuk, çabuk! Daha çabuk, rica ederim.

Hizmetçi kız yüzüne hayretle bakarak geri dönüyor. Mektubu masanın üzerine bırakıyor.

— Bana kahvemi getirir misiniz?

Ve hizmetçi kapıdan çıkar çıkmaz lavabonun önüne geçerek soğuk su musluğunu açıyor. Yüzünü, boynunu, kollarını soğuk suyla bol bol yıkıyor.

Hizmetçi kahvaltısını içeri getirdiği zaman Seza ayakkabılarını giymiş, saçını taramış, şimdi elbisesinin arkasını iliklıyor.

Hizmetçi kadın karyolanın ayakucundaki masada kahvaltı tepsisini koyarken Seza soruyor:

58) giydireceğim, getrlerini.

— Duruyorum, gülüm anneciğim, bir terbiyeli maymun gibi duruyorum.

— Çok bilmiş seni!

59) Basık tavanlı bu yer pek sıcak. Fakat hava tertibatı yok mu nedir, pek pis nefes kokuyor. Gişelerin önüne cansızmış, sinirsizmiş, otomatmış gibi hareketsiz zincirlenmiş sabırlı insanlar sıra bekliyorlar.

Bu az ışık ve bu fazla kalabalık onu adeta bunaltıyor ve parmaklarının ucuyla tuttuğu zarf onun bu parmaklarını yakıyor. Seza bir pul almak, bir zarfın üstüne yapıştırmak ve bir an evvel onu posta kutusuna atmak için pek sabırsızlanıyor.

Bunun için sırası gelince geniş bir nefes alıyor. Üstüne pul yapışmış, mektubu hemen kenardaki mavi boyalı mektup kutusuna doğru götürüyor ve onu küçük delikten içeri atıyor.

60) Atıf'tan para istemek, kurtarmak için sürünmek yaşamak için manen ölmek.

61) ... o kadar şaşırıyor ki iki...

62) Seza çocuğunu hep göğsünde sıkarak hasta bakıcının gözlerine bakıyor.

63) Cebinden çıkardığı bir elli markhğı masanın sütüne bırakıyor.

64) Mezarlık onun nazarında eski mistik manasını kaybetti. Ölüm ve ölüler kendisine o kadar yakın ki onların başka bir âlemde olduklarını düşünmüyor bile, içinde böyle bir şüphe mevcut değil. Bütün âlemi, bütün muhiti bu mezar taşları. Onların hepsinin kime ait olduğunu biliyor. Hayır, onları bir mezar taşı gibi değil, birer şahsiyet gibi tanıyor. Eğer bu gurbetteki ölülerin mezarında biraz ihmal ve bakımsızlık görürse onların üstlerini elleriyle düzeltiyor. Kapının ta yakınında duran iki bakımsız mezar var. Bütün mezarlığın yegane bakımsız mezarları... Bunlardan biri Baha Şakir'in, öteki Talat Paşa'nın mezarı. Ve Seza kaç kere bu iki mezarın başında durarak onların üstündeki otları eldivenli elleriyle temizledi.

65) kimsesiz, tek başına, acısıyla yapayalnız, burada mağmum bir pansiyon odasında vakit geçiriyor. Bu şey ne kadar devam edebilecek, bilmiyor. Çünkü Mehmet'in parası bitmek üzere. İstanbul'dan altı aydan fazla hariçte yaşayanların evtam ve eramil maaşı verilmiyormuş diye kocasından ona kalan aylığı kestiler.

Seza daha uzun müddet, çok daha uzun müddet bu şehirde kalabilmek için o kadar büyük bir tasarrufla yaşıyor ki...

Üstünü başını ihmal ediyor, gıdasını ihmal ediyor. Vücudunun çizgilerinde o tabii güzellik olmasa yüzünde bütün acısına rağmen fışkıran gençliğinin ifadesi bulunmasa nazar-ı dikkat celbetmeyecek basit bir kadın olacak.

66) ve bazı akşamlar bu ucuz kiralanmış odanın kuvvetsiz ampülünün kirli ışığına tahammül edemediği için evden çıkıyor. Kendi oturduğu sokağın biraz ilerisindeki yazıhane uşaklarıyla hizmetçi kızların randevu verdiği mahallenin mütekaid, ihtiyar memurlarının iskambil oynayıp biralarını içtikleri küçük bir kahveye gidiyor. Orada bazen dudaklarına bile yakıştırmadığı kuvvetsiz bir kahvenin karşısında saatlerce yeni gazeteleri karıştırıyor, içlerineden hiçbir mana anlamadan.

Odasında kaldığı geceler daha çok.

67) — 3, 75 mark.

— Buyurunuz.

— Şoför otomobilden inen genç kadının kolunu tutuyor.

— Teşekkür ederim.

68) Merdivenlerden çıkarak bagajlarını sabahleyin terk ettiği yere gidiyor. Sarı bir kâğıdı çantasından çıkararak memura veriyor.

69) Teropa kumpanyasının yastıklarını kiralayan on dört, on beş yaşındaki küçük bir delikanlı en ince bir kadın sesiyle bağırıp duruyor.

70) Sonra duruyor, gülümsüyor.

— Ben ihtiyarladım, diyor. Asıl benim benimle meşgul olacak bir arkadaşa ihtiyacım var.

71) Ona gitmek, bu kimsesiz hayatının bütün sukut-u hayallerini ona söylemek.

— Bak, bak bana ne yaptın, diye şikâyet etmek istiyor ve bu anda gözünün önünde ufak siyah bir toprak yığını peyda oluyor. Üstü mütevazı menekşeler, mahcup papatyalarla süslenmiş küçük bir mezar.

— Mehmet!

Hayır, artık onu düşünmeye bile layık değil.

Artık onun annesi olmaya bile, onun acısını çekmeye bile layık değil.

Ah bir kendi kendisinden kurtulabilse!

— Ben ne yaptım?

Şimdi daha ışıklı bir yolda... Işıklar etrafında dönüyor. Kendisine bakmak için açılmış bu ışıktan ejderha gözleri nereden çıktı?

Kaçmak ve işte tam o anda. O anın milyonda biri kadar kısa bir zamanda vücuduna bir şeyin çarptığını duyuyor. Bütün kemiklerini ezen tarifsiz bir ıstırap... Bu anın milyonda biri kadar kısa bir zamanı bir asır uzatıyor.

Acı acı bağıran kimdi kendisi mi?

Ne oldu, diye düşünmek istiyor. Mehmet aklına geliyor, fakat düşünceleri biraz kopmuş bir sinema şeridi gibi kesiliyor.

Ve Seza etrafındaki âlemin dönerek yıkıldığı sonsuz bir uçurumun içine düşüşün yüreği üzen, yüreğe lezzet veren korkunç ve güzel, müthiş ve tatlı ürperişini hissediyor.

Hepsi bu!
Sonra?
Bir şey yok.
Sonra?
Hiç!

Kaldırımdaki tek tük yolcular hep birden bir tarafa koşup oraya toplanınca epey bir kalabalık teşkil ettiler.

Yerde beyaz elbiseleri çamurlanmış ve kanlanmış bir kadın cesedinin etrafında herkes bağırıyor, heyecanla konuşuyor.

Kazayı yapan şoför kendini müdafaa ediyor:

— Deli miydi, sarhoş muydu, bilmem. Sokağın ortasından yürüyordu. O kadar korna çaldım. Karşıdan gelen arabadan kurtulmak isterken benim arabamın altına atıldı.

Cesedi yardım otomobili gelinceye kadar kaldırımın bir kenarına çekiyorlar.

Kalabalığa yeni yaklaşan genç bir çocuk önündeki ihtiyar bir serseriye soruyor.

— Ne olmuş kadına... Neden yatıyor?

Ellerini pantolonunun cebine koymuş olan bu kaldırım filozofu omuzlarını silkerek:

— Ne olacak bayım, diyor. Hiç. Görmüyor musun, hiç olmuş.

* * *

Fazla bir sual sormayan genç adam sağa, ihtiyar serseri sola doğru yürüyorlar.

Sözlük

Ananeperest: Gelenekçi.
Âyan: Bir yer ya da meclisin ileri gelenleri.
Bila-istisna: İstisnasız.
Birinciteşrin: Hicri takvimde ekim ayı.
Buhurdan: Tütsü yakılan kap.
Çigan: Çingene.
Emprovizasyon: Şiir veya müzikte hazırlanıp düşünmeden, birdenbire, içe doğduğu gibi söyleme ve çalma.
Hakketmek: Oyarak veya kazıyarak işlemek, yazmak.
Halet-i ruhiye: Ruh durumu.
Halet-i nez: Can çekişme hali.
Haris: Hırslı.
Hayalperver: Hayalperest.
Hayatiyet: Yaşam gücü, canlılık.
Heyula: Zihinde tasarlanan korkunç hayal.
İhtiyat zabiti: Yedek subay.
İnhidam: Çökme, yıkılma.
İnkisar: Paramparça olma, yıkılma, kırılma, gücenme.
İnkişaf: Meydana çıkma, açılma, ilerleme.
İstifham: Sual sorup anlamak.
İstihale: Bir şeyin terkip ve asıl şeklinin başka hale değişmesi. Başkalaşmak.
İstinadsız: Dayanaksız.
İştiyak: Arzu ve şevk. Özlem.
Kabil: Mümkün olan, kabul eden.

Kahir: Zorlayan, mecbur eden, galip gelen.
Kavi: Sağlam, kuvvetli.
Korsaj: Elbisenin üst kısmı.
Mabut: Kendisine ibadet edilen, tapınılan varlık.
Mağmum: Sıkıcı, üzgün.
Marazi: Hastalıklı.
Matruş: Tıraş olmuş, sakalsız.
Memnu: Yasak.
Menşur: Muzaffer, zafer bulmuş.
Merbut: Bağlı, bağlanmış.
Meşum: Uğursuz, kötü.
Muavenet: Yardım.
Muhtekir: Hakir, hor gören.
Mukaddime: İlk söz, başlangıç.
Mukavemet: Karşı durmak.
Munis: Alışılan, alışılmış, yabancı olmayan. Cana yakın.
Muti: Terbiyeli, isyan etmeyen, rahat.
Muzafferiyet: Zafer.
Müdrik: Anlayan, kavrayan.
Müsekkin: Teskin eden.
Müslin: Dünyadaki en eski dokuma kumaşlarından biri.
Müteessir: Üzülmüş, üzüntülü.
Müteessif: Eseflenen, elem ve keder etmiş.
Mütehammil: Tahammül eden, katlanıp sabırla kabul eden, dayanabilen, katlanabilen.
Müteharrik: Harekete geçen, kımıldanan, hareket eden.
Müttereddid: Tereddütte kalan, karar veremeyen.
Namütehani: Sonsuz olan.
Obüs: Üst açı grubu atışlarda barut haklarının vuruş bölgeleri üst üste binen, görerek veya görmeyerek ateş edebilen ateşli silah.
Riayetkâr: Uyan, itaat eden.
Sahife: Sayfa.

Sari: Bulaşıcı.
Sefaret: Elçilik.
Ser: Tepe, zirve.
Şeamet: Uğursuzluk, kötülük, bedbahtlık.
Taaccüp: Şaşma, hayret etme.
Taaşşuk etmek: Âşık olmak.
Taksim etmek: Bölmek, pay etmek.
Talakat: Dil açıklığı, güler yüz.
Taun: Veba.
Tecessüs duymak: Gizlice araştırmak, gizlice bakmak.
Teessür: Üzülmek.
Tenvir: Aydınlatma.
Teşrifat: Resmi günlerde ve toplantılarda devlet büyüklerinin makam ve mevki sıralarına göre kabulü.
Teşyi: Uğurlamak.Yolcu etmek.
Tevakkuf etmek: Durmak, eğlenip kalmak.
Tevdi: Emanet etme, bırakma.
Tevehhüm: Evhamlanmak.
Vecd: Kendinden geçecek, unutacak kadar ilahi bir aşk hali.
Vehm: Müphem ve manasız korku.
Yeis: Ümitsizlik.
Zavahir: Görünüş, dış görünüş.

Evet, her şey hiç! Her şey bir sabun köpüğü! Saadet de öyle! Tutmak, yakalamak istediğiniz zaman parmaklarınız birbirine sürünüyor. Ve ortada hiçbir şey yok. Ya aşk! Aşk nedir? O kadar kahir, o kadar elle tutulabilecek kadar muazzam bir ızdırabı olan bu aşk nedir? Hiç, o da bir hiç, öyle değil mi?

Seza, küçük oğlu Mehmet ve dadısıyla yaşarken evli bir adam olan Atıf'la ilişkisi olur. Atıf, ölen kocasının ortaklarında kalan parayı alması için Seza'nın yurtdışına gitmesine yardım eder. Seza yurtdışındayken Atıf'ın başından savmak için kendisini yurtdışına gönderdiğinin farkına varır. Yurtdışında bir taraftan kocasından kalan parayı almaya çalışırken, bir taraftan da oğlu Mehmet'in hastalarınasıyla hastane ve senatoryumlarda vakit geçirmeye başlar. Her şeye rağmen Mehmet'i kurtaramaz.

Suat Derviş, 1935 yılında *Cumhuriyet* gazetesinde tefrika edilen ve 1939 yılında kitap olarak yayımlanan eseri *Hiç*'te bir kadının dünyasını anlatıyor. Yazar, bu eserinde farklı açılardan annelik ve aşk temasını ve Doğu ile Batı arasındaki farklılıkları da olağanın dışında bir bakış açısıyla ele alıyor.

İthaki